

EPISTOLARUM

A B

ERUDITIS VIRIS

A D

ALB. HALLERUM

SCRIPTARUM

PARS I.

Latine.

VOL. V.

EPISTOLÆ 133. ad 277.

SCRIPTÆ AB ANNO MDCCLXI,

AD ANNUM MDCCLXVIII.

BERNÆ.

Sumptibus Societatis Typographica.

1774.

LECTURIS.

HALLERUS.

Ad hoc volumen idem semper est quod moneam, nimia nempe repeti encomia, quæ delere neglexi morbo oppressus, & temporis penuria. Epistolas etiam alias aliis majoris esse momenti fateor, & nonnullas illustrium alioquin virorum, paulo minus propriis

adnotationibus divites. In aliis erat,
quæ, dum legeret doleret aliquis, ea,
quantum potui, delevi. Anno 1764. Ru-
pe discessi, & Bernam repetii. Unicum
quod superest volumen latinarum epi-
stolarum finem faciet. D. d. 13. Jun.
1774.

EPISTOLARUM TABULA.

GOTTLIEB EMANUEL HALLER. Ep. 133. 134.
136. 137. 138. 143. 145. 150. 151. 159.

WERNER LA CHENAL. Ep. 135. 140. 147. 157.
203. 238. 248. 250. 251. 258. 260. 263. 267.
269. 272. 277.

EM. BERDOT, Fil. Ep. 139. 161. 193. 238.

J. B. MORGAGNUS † Ep. 141. 154. 165. 190.
206. 245.

M. L. A. CALDANUS. Ep. 142. 146. 148. 149. 153.
155. 160. 166. 167. 173. 176. 178. 179. 180.
181. 183. 186. 191. 196. 202. 208. 209. 214.
215. 216. 218. 220. 226. 231. 239. 246. 268.

ACHILLES MIEG. Ep. 144. 165. 171. 182. 188.
192. 197. 198. 205. 223. 235.

DOMINICUS COTUNNIUS. Ep. 152. 169. 187.

J. GESNER. Ep. 156. 158. 172. 175. 194. 195. 199.
212. 232. 234. 254. 255.

C. G. LUDWIG. † Ep. 162. 204. 221. 224. 237.

T A B U L A.

NIC. ROSEN. † Ep. 164. 201.

JANUS PLANCUS. Ep. 168. 174. 189. 217. 222.
230. 236. 240. 242.

CASP. FRID. WOLF. Ep. 170. 225. 229. 241. 253.
265.

J. TARGIONIUS TOZZETTIUS. Ep. 177.

FELIX FONTANA. Ep. 184. 210.

THOMAS LAGHIUS. † Ep. 185.

* MICH. SARCONE, *Medicus Neapolitanus*, Ep. 200.
257.

* EGNATIUS MONTIUS, *Medicus Garban.* Ep. 201.

* BALTHASAR COLLINUS & ALEXAND. BICHIE-
RAGIUS, *Medici Florentini*, Ep. 211.

DAV. CHRISTOPH SCHOBINGER. Ep. 213.

* ANTONIUS MATANUS, *Prof. Pisanus*, Ep. 219.

ANT. CAPDEVILLA, *Medicus Tovarranus*, Ep. 227.
273.

* RAIMUNDUS COCCHIUS, ANTONII Fil. Ep. 228.
243.

* J. FRID. LOBSTEIN, *Prof. Argentinenfis*, Ep. 233.

LUD. PALLIANI. Ep. 244.

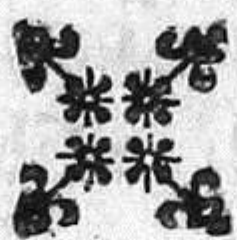
* OTTO FRID. MULLER, *Norvegic. Archiv. Cu-
stos*, Ep. 247.

* FRANCISCUS della GUTTA & CAMILLUS CO-
RONA, *Medici Romani*. Ep. 249.

JACO.

T A B U L A.

- * JACOBUS DICK, V. D. M. Ep. 252. 259. 261.
262. 264.
- * BARTHOL. ALPHONS. PANZOLDUS, *Medicus Bol-
sanensis*. Ep. 256.
- * HORATIUS BEN. DE SAUSSURE, *Professor Gene-
vensis*. Ep. 266.
- * PETRUS JON. BERGIUS, *Medicus Suecus*. Ep. 270.
274.
- * ANT. DE HAEN, *Archiatr Vindobonensis*. Ep. 272.
275.
- * NICOLAUS BARTOCCINI, *Medicus Senensis He-
truscus*. Ep. 276.

T A B U L A.

* JACOBUS DICK, V. D. M. T. 272. 273. 261.
262. 264.

* BARTHOL. ALPHONS. FANZOLDUS, Medicus Hof.
Leipzig. Ep. 276.

* HORATIUS BEN. DE SAUSSURE, Professor Gene.
Gene. Ep. 266.

* PETRUS JON. BERCIUS, Medicus Suec. Ep. 270.
274.

* ANT. DE HAEN, Archid. Vindobonensis Ep. 272.
277.

* NICOLAUS BARTOLINI, Medicus Sive. in
Liv. Ep. 270.

GOTTL. EM. HALLERUS, Filius.

Tardius verum est ad gratissimas tuas litteras respondissem, nisi novum a Te beneficium in me redundasset. Academiæ nempe scientiarum Parisinæ placuit me immeritum iis adscribere, quibus cum ipsi est litterarum commercium. Honor iste mihi nudius tertius decretus fuit, quem Tibi unice debeo. Gaudeo hoc titulo uti, quod liber mihi jam sit ad Academiæ conventum aditus, & diarium de mense in mensem accipies de rebus in Academia actis, ut pateat, me sedulo adfuisse. Quæ porro mihi dederunt Parisini Tibi reddenda, die 23. Decembr. ut scripsi Bernam misi, Thierrium ut quæ haberet adderet, compellavi, sed negavit se quidquam habere Tibi mittendum. Quæ de Physiologia addis ita exequar, ut exemplaria ipse a Davidio petam, nominibusque quibus inscripsisti reddam. Gratissimæ certe erunt his eruditissimis viris strenæ.

Thierrio optimo meo & fido amico maxima & insignis lis est cum quodam Des Caunets, vel potius Bordeu, hujus enim instigatione prior contra Thierrium vehementem & injuriosum libellum scripsit, occasione thermarum de Bagnères &

de Barège. Cum Senacus insignis Bordevii amicus sit, consuluerunt amici Thierrio, ne responsum daret, tum ob adversarii characterem, tum etiam quod Sennacus adversario faveat; & credo Thierrium nostris consiliis obsequuturum. Nova ceterum litteraria habeo nulla, negant librarii se quidquam novi habere circa rem medicam, sed magis adhuc inquiram, ut tempestive fatis tua mandata accipere possim. Vale Parens optime cum dulcissima matre mihique fave.

Dabam Lutetiis die 12. Jan. 1761.

134.

GOTTL. EM. HALLERUS, Filius.

Cum in nuperis litteris me in correspondentem (hanc enim adhiberi jussit Academia vocem) electum esse nuntiaverim, oblitus sum addere, hanc electionem unanimiter peractam fuisse, & Bernhardum de Jussieu mihi datum, cum quo litterarum habeam commercium. Expertus vero & hac vice sum humanam vicissitudinem, perdidit enim die 9. Jan. (quod quarto inde die tantum didici) insignem studiorum meorum fautorem Abbatem de Sallier, Bibliothecarium regium, & Academiæ artium liberalium, ut & gallicæ sodalem. Summo illustris hic vir me prosequabatur amore, qui ipsi imprimis erga externos familiaris non erat. Felicem vero me æstimare debeo,

beo, parem mihi esse fautorem Caperonnierium, alterum Bibliothecarium, ita ut laborum meorum cursus inde interrumpi non possit. Corrafi jam ex plurimis manuscriptis oratorum Gallicorum res in Helvetia gestas continentibus paginas ultra 500. & magna mihi adhuc superest messis, ut, si liceret per decennium Lutetiis degere, labor jucundus & utilis mihi nunquam deforet.

Nuper adhuc jussu Ill. Consilarii de Bonstetten, descripsi librum de cremo Helvetiorum agentem, cujus autor fuit Albertus de Bonstetten, Decanus quondam Einsidlensis. Opus erat 122. paginar. in 4. intra triduum absolutum. Tenonius celeberrimus Chirurgus & Academiae scientiarum Sodalis, qui Te summo ut omnes boni prosequitur honore, tradidit de Cataracta dissertationem, ubi novum instrumentum ad illam depellendam explicat, neque dubito Te ex hoc ungue leonem judicaturum. Mairanius, Thiertius innumerive alii Te iterum iterumve salutant.

Die 12. Januarii adstiti publico Academiae gallicae conventui, occasione utens receptionis Dni. de la Condamine, nam nisi in his circumstantiis liber non patet aditus. Oratio ejus pulchra & eloquens, summa acclamatione excepta, nec minus breve sed elegantissimum Buffonii responsum. Condaminus virtutes praedecessoris sui Episcopi Rhemenfis de Vaureal nitide exposuit, sal quoddam atticum amoeniter immiscens. Inde praemium eloquentiae Marmontelio adjudicatum, cui

olim mercurii gallici directio incumbibat. Poëma ipsius fane fuit ex pulcherrimis, lectio ejusdem quovis momento auditorii acclamationibus interrupta repetitis & continuatis. Dabit idem profaicam versionem gallicam Pharsalicorum Lucani, legi primum cantum, & fane versio fidelis & pulcherrima. Gloriosum certe Poëtæ præsentī in numerosissimo & amplissimo conventu coronari. Aderant Dux de St. Aignan, Dux de Nivernois, Mareſcallus de Belleisle, Princeps Gallizin, Papæ Nuncius, Cardinalis de Luynes, innumerique alii utriusque sexus.

Watteletius proxime recipietur, & conabor & huic orationi adesse. Succedent aliorum ob Sallierii mortem, & Abbatis de St. Cyr & Abbatis du Resnel instantem mortem, mox tria nova membra eligentur.

Adfui die 14. Jan. Academiæ scientiar. conventui. Exhibebat initio Ernaudius puerum decem annorum, surdum & mutum natum, quem intra 25. mensium spatium satis bene loqui, imo & scribere & calculos facere docuit. Dein dies Mercurii proximus constitutus ad eligendum novum membrum honorarium loco Morani de Sechelles demortui. Schefferii dein litteræ lectæ, qui longitudinem maris se invenisse credit, d'Alembertus, la Fontaine & Maraldi Commissarii ad hoc electi. Lectus Equitis d'Arcy liber, experimenta exhibens circa pulveris explosionem, ita ut scopo 25. toises pulvis solus triplici dosi bombardæ

bardæ intrusus eundem producat in muros effectum, quem alia cum plumbo (boulet).

Charteretii pulvis examinatus a Hellotio, Magnesiam albam esse & sal epfomense docet Hellotius, an vero cuprum insit, Academia noluit determinare, cum de eo coram iudice civili lis sit. Rouilleo in agone existente Commissarii missi Hellotius & Vaucansonius, ut de ejus valetudine Academiæ referrent.

Dab. Lutetiis die 16. Jan. 1761.

135.

W. DE LA CHENAL.

Gratissimæ heri advenerunt plantæ tuæ. Pulcherrimæ sunt haud paucæ mihiq̃ue nondum visæ, qualis vero sit, cujus numeros citas, catalogus, ignoro, ut collectioni meæ has stirpes inferre nondum possim. Plures quidem ex emendationibus, aliquas ex litteris tuis eruo, sed haud paucæ restant, præcipue ex graminibus, mihi absque nomine haud determinandæ. Tithymalum a J. Bauhino circa Haltingen lectum vulgatissimum nobis in agris trans Rhenum nunc ex specimine tuo transmissio video a Paralio haud differre. Descriptio tamen Paralii, qualis in Enum. Helv. extat, nostro haud bene convenit, & potius ad nostrum retulissem Tithymalum foliis lineari-
bus obtusis, petalis emarginatis Enum. Goett. 35. ob folia minus firma, latiora &c. Etiam Car-

duum nostrum tataricum inter tuas inveni, & Orchidem luteam mihi incognitam, nisi, quod suspicor, est Orchis palmata lutea floris labio maculato Seguierii. Orchis præcox alba barba luteola gratissima mihi fuit. Ex Orchidum classi paucioribus destituor, Epipactide 8. 9. 10. 14. Ex Orchide unica 20.

Fasciculum meum stirpium, Vir Illustrissime! Te accepisse spero. Thesii species in M. Generoso a me lectæ videor mihi iconem reperiisse in Zanon nov. edit. Tab. 34. f. 2. licet Montius ad vulgarem speciem referat, a quo utique differt. Carici in summo Speluga nobis reperto apprime quadrat nomen Caricis (Brizoidis) spica composita disticha, nuda, spiculis androgynis, nudis, contiguis, patentibus, culmo nudo Linn. Syst. Nat. p. 1262.

Pimpinellam tuam tenuifoliam, Vir Illustrissime! circa Agaunum lectam nondum audeo conjungere cum ea, quæ hic vulgatissima est. Involucris partialis foliola in tuis speciminibus duplo fere longiora ac in nostris, & membranaceis oris albicantibus, quod in nostrate minime obtinet. Addo flores albissimos in tuis, foliola breviora, vaginarum ora perinde albicantia, ac involucris, & in habitu discrimen oculis facile patens licet vix describendum, an varietas saltem?

Vale Vir Illustrissime & fave.

Dabam Montbelgardi die 16. Jan. 1761.

GOTTL. EM. HALLERUS, Filius.

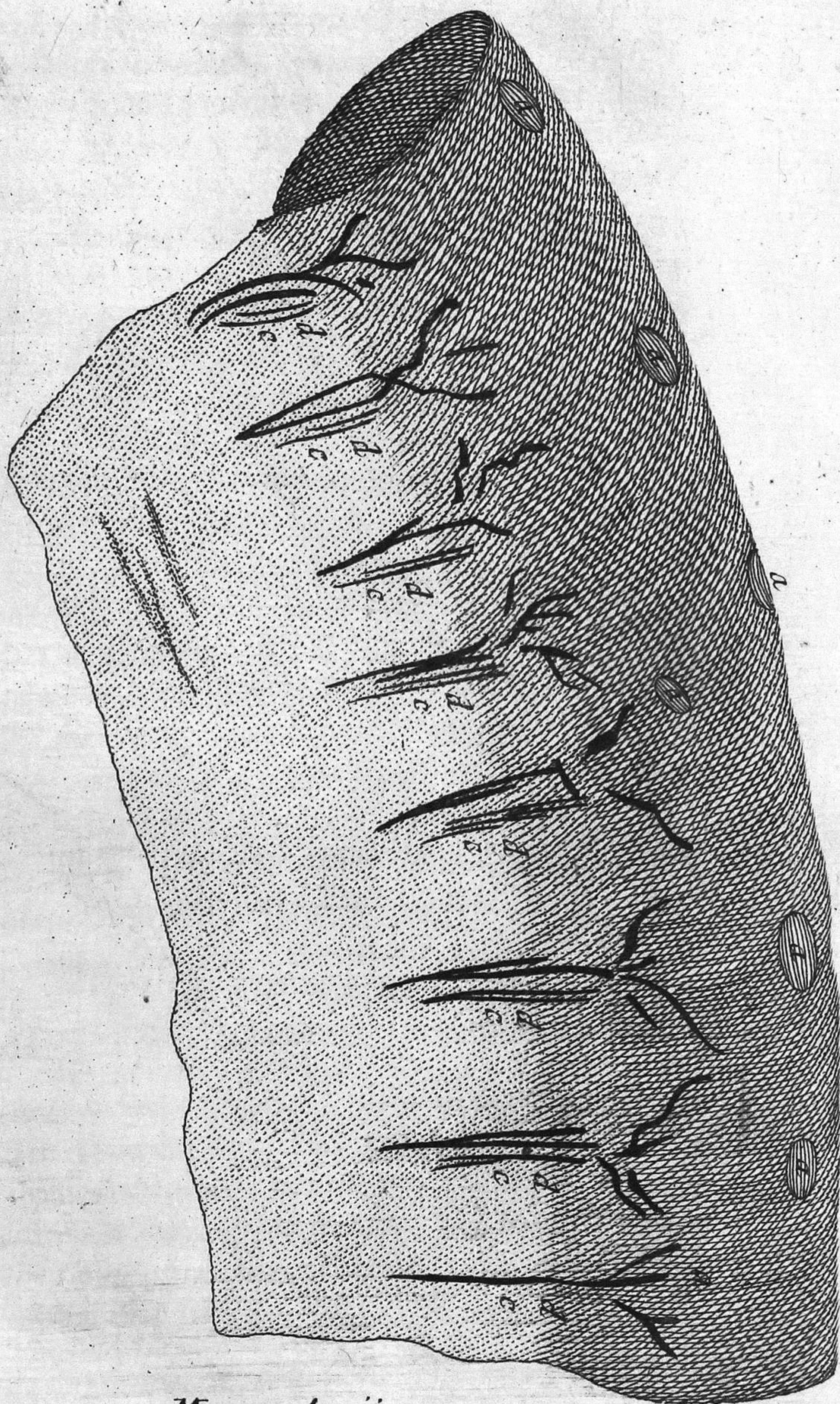
Novas incipio litteras, inscius quando illas ad finem perducam, memor enim sum eorum quæ de scribendi solertia mihi iussisti, etsi non sine summo dolore & illo gaudio orbus reddar Tecum per litteras colloquendi, cum oretenus id neget distantia locorum. Tradidit Morandius secundum Tomum Physiologiæ Academiæ inscriptum, atque primum Tomum efflagitat, quem & ille & Malouinius quocum de hac re locutus sum, accepisse negant. D'Arnæus indicabit facile Librarium Parisiensem, ubi haberi possit Tomus ille, ut eo facilius & citius, tria (cum tertium advenit) exhibere possim Academiæ, volumina. Aliquam jam colligo messem, Tibi mittendam, cum occasio se exhibebit, en quæ mihi dono data fuere ut Tibi reddantur. A Dn. Hamelio humanissimo viro habes sextum Tomum de Cultura terræ novissime impressum. A Condaminio singulari viro, inoculationi & Jesuitis ad ridiculum usque dedito, accipies orationem, quam pronuntiavit, cum in Academiam gallicam reciperetur, cum Buffonii elegantissimo responso. A Morandio, viro nimis sibi indulgenti, perquam glorioso, insigni vero meo fautore habes Catalogue des pieces d'anatomie, instrumens, machines &c. qui composent l'Arсенal de Chirurgie formé à Paris pour la Chancellerie de Medicine de Petersbourg 1759. A Ferreinio Costii Diss. 22. Jan. 1761.

habitam, an retina primarium visionis organum.
A Tenonio optimo meo amico Diff. de Cataracta
cum novo illam pellendi instrumento.

Academia regia Chirurgorum in programma-
te, cujus sex exemplaria dedit Morandius, præ-
mium A°. 1762. exhibere promittit illi, qui dé-
terminera la meilleure maniere d'ouvrir les abs-
cès, & leur traitement methodique, suivant les
differentes parties du corps.

Morandii quoque auspiciis vidi l'hôtel des In-
valides, pauca de illo dicam ædificio, quod ipse
vidisti. Parca ejus cura habetur, fenestræ a ven-
tis undique perflantur, & tales, ut quod nuper
accidit, miseri ex illis cadant & pereant. Ædifi-
cium præ ægrotis pessime habetur, ut vix gres-
sum facere audeas absque cadendi metu: ægroti
fatis bene curantur, sed præcellit Bernensium no-
fodochium. Paucis dicam. Pulcherrima de in-
stitutis . . . dicuntur, quæ, quum ipse inspi-
cis, misera sunt, & avaritiæ hominum exposita.

Jam ea quæ me præsentem in Academia scien-
tiarum acta fuere enarrabo. Præmittam mira
quædam, sed verissima. Summam, non nego,
adepta est hæc Academia gloriam, tum apud ex-
teros, tum in Gallia; cui vero aditus ipse patet,
stupet de ea, quæ in conventibus regnat, con-
fusione, miratur vehementiam quorundam, qui
quovis momento lectorem interrumpunt, ut ipsi
animosis verbis & gestis vel minus bonam phra-
sin,

Mesenterii pars

fin, vel peiorem pronuntiationem exprobrent, raro facta aggrediuntur, vel solidi quid. Quævis classis suos habet fycophantas, imprimis in classe mathematica, est homo violentissimus. In Anatomicorum classe (nescio an dicere audeam) eum imitantur, ita tamen, ut minori utantur vivacitate. Possem characterem singulorum fociorum exponere, malo vero id post reditum meum facere, ne forsan interceptæ litteræ negotium mihi facerent odiosum. Id tantum addam, res in statu exteriori nostrorum multo majori dignitate tractari, quam in illustrissima scientiarum Academia.

Die 17. Januarii. Cum de la Sonius Confiliarii regii titulum obtinuerit, Nolletio in mandatis datum, ut eum certiolem faciat gaudii Academiæ.

Legi inde brevem de puerpera illa novenni observationem, sed cum pronuntiatio gallica a germanica diversa sit, Abbas de la Caille benigne voluit provinciam suscipere, observationem latinam meam legendi. Academia hanc observ. rarissimam iudicavit, & iussit ut in tomo observ. Academiæ inferatur, & publicæ lucis fiat.

Lectus inde appendix diff. Dni. du Tour tomo III. Operum eruditor. exter. insertæ circa visum observationem continens. Ampla fuit disertatio, & lectio ejus die 21. & 24. continuata. Variis observationibus affirmat binos oculos idem objectum unâ figere.

La Condaminus proposuit Academiæ, ut le Sagius Genevensis ob suam in mathematicis & astronomicis rebus peritiam Correspondentium numero adscribatur. Post multas & vehementes rixas Commissarii dati d'Alembert & la Lande.

Du Hamelius inde ad eundem scopum proposuit Mullerum Academiæ Petropolitane Secretarium. Commissarii dati Clairaut & la Caille.

Die 19. Januarii Academiæ gallicæ conventui adfui. Watteletius receptus, sed oratio ejus minus bene excepta. Buffonii vero responsio pulcherrima, & summo cum applausu excepta. D'Alembertius inde diff. legit de methodo historiam tractandi, cui falsos lepores inspergit, invita sæpe Minerva. Finem confessui imposuit Watteletius, qui specimen versionis gallicæ Tassii legit, pessime exceptum, ita ut plurimus auditorum numerus secederet.

Die 21. Januarii Academia scientiarum du Hamelio & de Parcieux provinciam imposuit, ut acuficium (Epinglier) describerent.

Hellotius libram anglicam de Troy cum suis subdivisionibus, & marcam cum suis partitionibus dono dedit Academiæ, quæ jussit aliud exemplar confici, ut Hellotii donum vitro inclusum, non dimoveatur.

Cum in D. de Selles, Bibliotheca exactissima libra (balance) vendenda sit, Academia illam emendam jussit.

Dn.

Dn. de Montmirail le Tellier Honorarius Academiae electus. En modum eligendi. Quivis Assessorum nomen chartae imponit peculiari ejus quem eligere vult, illamque chartam quovis modo voluerit claudit. Secretarius has schedulas colligit. Secedit ille in aliam cameram, cum Directoribus, Thesaurario, Bibliothecario & una forte eligendo, qui Evangelista dicitur. His praesentibus schedulae aperiuntur, vident cui pluralitas votorum faveat. Nomen referunt Academiae & absque alio scrutamine ille electus censetur, votis & nominibus competitorum omnino suppressis.

Bourdellinius amplo scripto sententiam pharmacopolae cujusdam Parisiensis examinavit de crystallisatione satis tartari vitriolati, & an illud acido excedente (acide excedent) capax sit.

La Tour fungum misit quem singularem credidit, est vero simplex fungus pileatus cum crista gallinaceis simili.

Die Januarii 24. Nolletius Abbas diarium legit novissimarum Vesuvii eruptionum; quae pridie Nativitatis Christi accidit. Ortum fuit non ex apice, sed 4. vel 5. leucas italicas infra illum, versus turrem grajam.

Lava maxima, quae usque ad $\frac{1}{3}$ leucam a mare profluit & viam versus Apuliam (la Pouille) occupavit, lata fuit $\frac{1}{2}$ leucae, profunda 15. ad 25. pedes, quorum singulus 8. pollices efficit. Juncta

cta fuit eruptio terræ motubus & strepitu Neapolin usque audito.

Condaminus legit epistolam Dni. de Rhedern Berolinensis contra Comitum Koncallii de inoculatione sinistram sententiam, ut & epistolam Doctoris cujusdam à Aix en Provence, de successibus satis mediocribus inoculationis in ista urbe; Mairanius & de la Lande dati, ut scripta hæcce examinent.

Nolletius & la Caille examinatores scripti Dni. du Tour, de quo supra, electi. De la Lande incepit legere scriptum de inegalitate Martis ab actione terræ producta.

Dabam Lutetiis die 28. Januarii 1761.

Neglexissem fere addere, Stephanum Hales die 2. Boscawium die 10. & Marefcallum de Belleisle die 26. Januarii obiisse. Halesius Membr. Acad. Scient. quidem est, sed non eligitur quisquam in ejus locum, cum Maclesfieldius numerum excedat.

137.

GOTTL. EM. HALLERUS, Filius.

Die 28. Januarii. Ernaudius, de quo jam olim scripsi, legit diss. de surdis & mutis, summo cum applausu exceptam, & ab omnibus magno cum silentio, quod rarissimum est, auditam. Causas
poste-

posterioris mali inprimis exponit, organorum defectus rarissimos esse censet, nec frequentiores mutos ab imbecillitate dari autumat; frequentius malum in minima sordiditate congenita esse credit; methodum quoque exponit, huic malo obveniendi.

Exhibitum opus Principis cujusdam Hassiæ observationes astronomicas exhibens, ante ducentos annos scriptum, cujus apographum fieri Academia jussit.

Zabaja, machinista romanus, molendini a ventis agitandi novam methodum exposuit velis quatuor præditi; parum probatum opus, a de Parcieux & Bezoutio examinandum.

Ars candelarum a du Hamelio conscripta & distributa, cujus exemplar mihi datum Tibi mitam.

Petrificata varia curiosa a Bacheletio, Presbytero St. Immer prope Lizieux Academiæ dono data. Sunt corpora marina maximam partem ignota, & exhibent seriem continuam ad formandum systema circa filicum originem, inprimis circa madreporarum & ficuum in filices mutationem. Fougerou & Briffon catalogum conficient.

Bacheletius a du Hamelio ut Correspondens fiat, commendatur. Justievius, Fougerou & Briffon Commissarii electi.

Vogelii Göttingensis diss. a Macquerio lecta circa præparationem & proprietates nitri quadrangularis.

Die

Die 4. Februarii. Diff. Dni. de Luc Genevensis a de la Lande lecta, de echinita quodam raro-ri, in montibus de Cret provinciæ Kent in Anglia reperto. Silici pars superior innata, reliquum silicibus immistum. Justievius & Briffon Commissarii dati.

De l'Islius pensionarius *veteranus* electus, qui prius tantum *Associé veteran* fuit.

Diff. Dni. de Rhedern ratio (*rapport*) reddita, probat Regem Borussiae, si ipsi ob negotiorum molem licuisset, mandasse, ut inoculatio omnibus infantibus exhibeatur contra Roncallium, qui contrarium crediderat.

Die 7. Februarii. Cum Petitiuſ ægrotaverit, du Hameliuſ & Tenoniuſ missi, ut de salute ejus referant. Salvuſ evasit.

De la Caille legit observ. astronomicas in Collegio Mazariniano A°. 1760. factas, circa solis & lunæ eclipses, circa cometas, de luna & ejus positionibus, de maxima solis æquatione &c.

De la Lande diff. de papyri conficiendi methodo, & du Hamelii de acuficio hac & sequenti sessione lectæ.

Die 11. Februarii. Eremita quidam se Academiae exhibuit, cui rupto umbilico, peritonæum & intestinum tumoris instar propendent, cum continua urinæ per hunc tumorem ut & per penem, fluxu involuntario. Morand & Tenoniuſ illum cautius examinabunt.

Breguius

Breghtius Acad. Correspondens legit versionem
diss. de Geer de verme illo frumentum rodente,
quæ tomò 1748. Academiæ Suecicæ inserta fuit.

De Limbourg machina hydraulica nova exhibita a Nolletio & de Parcieux examinanda.

Halesii mors nuntiata.

Jam quod addam non habeo. Vale cum dulcissima matre & familia, mihiqve fave.

Dabam Parisiis die 13. Febr. 1761.

138.

GOTTL. EM. HALLERUS, Filius.

Die 14. Febr. lectæ litteræ Gentilii de 15. Julii & 20. Sept. 1760. de l'Isle de France, observationes continent circa longitudines & circa lunæ eclipsin. Prope Promontorium bonæ spei, quatuor navibus anglicis illum prosequantibus evasit. Tempestas vehementissima magnum navibus d'Apcher Galli intulit damnum. Duo enim navigia bellica plane perierunt, omnia alia vix in eo statu sunt, ut amplius inservire queant. Timetur maxime ne Pondichery ab Anglis capiatur. Brissotius de Dni. de Luc diss. circa echiniten sili-
ceum retulit, ut & Bourdelinius de nova Baumei pharmacopolæ Parisiensis methodo, tartarum vitriolatum, solo acido nitroso conficiendi.

De la Caille legit observationes astronomicas 1756. factas, de altitudine solstitiali Solis, de
distantia

distancia Zenithi a margine superiori Solis, de eclipsi lunæ per Martem, de Mercurio, de disco Solis. Variæ ex his observationibus Florentiæ a P. Ximenes factæ fuere.

Die 18. Mullerus Petropolitanae Academiae Secretarius Correspondens Academiae Parisinae electus. Eadem methodus, quæ in aliis electionibus, oportet ex 9. vota dantibus, ad minimum 6. vota habere. Inscribitur schedis correspondance accordée, correspondance différée, nunquam refusée. Du Hamelius datus, quocum litterarum habeat commercium.

Bomarius de Valmont novam exhibuit camphoræ purificandæ (raffiner) methodum, & demonstravit fabulam esse Belgarum, qui dicunt, camphoram japonicam purificari non posse, nisi Borneensis immisceatur, & balneo-arenæ id fieri posse per experimenta docet.

Brissotius & Fougereux catal. fossilium a Bacheletio dono datorum exhibuerunt.

Die 25. Dn. de Boisenville diff. legit solutionem algebraicam, problematis hydraulici exhibentem, de qua Clairautius & Bezout Academiae referent.

Gallonius Miles & Eques St. Ludovici legit diff. de laterum (briques) fabricandi methodo, & de erroribus hucusque commissis. Bona sed nimis prolixa dissertatio.

Academiæ volumen pro 1755. distributum fuit, quo inter alia Dux de Chaulnes diff. inferuit circa opticam Newtonii. Frequentissime adest ut & Malesherbuis & de Montmirail, aliquando Cardinalis de Luynes, & Dux de St. Aignan. Ceteri honorarii rarissime.

Abbas du Resnel, Academiæ gallicæ & inscriptionum adscriptus, post diuturnum morbum tandem heri obiit.

Non habeo quod addam. Vale cum dulcissima matre & familia, mihi que fave.

Dab. Lutetiæ die 27. Febr. 1761.

139.

BERDOT, Filius.

Ingratum non fore scripsisti, si, quæ in praxi paulo insolentiora contingunt, nota Tibi facere. Quædam elapso proxime anno occurrerunt & 1°. quidem. Ventriculi scirrhuso carcinomatosi incisio. Morbi quam rescire potui historia hæc est:

Vir annor. 34. quadratus, robustissimus, arduo cuivis labori insudare, diætæ vero parum studere solitus, spirituosus liquoribus nimium quantum sæpe indulgens, nullis quantum meminerat, nisi lumborum doloribus obnoxius; autumnæ ann. 1759. a modico itinere adeo prostratum se sensit, ut deficientibus pedibus vires evanescerent. Abinde fere de molesto in abdomine ver-

fus sinistrum hypochondrium pondere, viribus
 labascentibus, alvoque tardiori & moleste solven-
 da conqueri coepit, ut tandem tardissima foret,
 ingentesque anxietates moveret inter exoneran-
 dum, quibus utpl. impar ferendis æger vel vige-
 lies fellam petebat, ante respondentem durissimam
 & exustam alvum. Invalescente malo pessime a
 quibusvis deglutitis habebat, ut sæpius per ali-
 quod tempus superiori ventriculi ostio immorari
 viderentur quæcunque paulo crassiora alimenta,
 corpusque modo dextrorsum sinistrorsum modo
 vibraretur, quo facilius descenderent. Ægre pul-
 ticulam, ægrius offam, vixque jusculum vel &
 aquam tenebat ventriculus, quin summis semper
 anxietatibus, torminosis sæpe cruciatibus mole-
 stus fuerit, ructus frequentes movens atque om-
 nimodos excitans corporis motus; modo enim
 sedebat æger, modo ambulabat, humi modo pro-
 cumbebat corpus mire devolvens, scalas ascende-
 bat descendebatque, omnia per horas multoties.
 Molestissimus erat sed rarissimus simul vomitus.
 Nullus per plurimas sæpe noctes, nullusve per in-
 tegros dies aderat somnus, quippe qui impediabatur
 a pondere in abdomine modo trahente, modo
 premente, pro vario corporis situ. In deliciis esse
 pergebat vini spiritus, cum eo enim uno se quid-
 piam haurire solatii & euphorix fatebatur æger.

Viscerum abdominalium infarctum accusarunt
 plussculi in auxilium vocati medicastrum, hunoque
 venæsectionibus, emeticis, laxantibus, electariis
 salino martialibus &c. aggressi sunt, malo sem-
 per

per invalescente. Ego tandem 4. ante mortem mensibus in auxilium vocatus, audita miseri fati historia, abdomineque manu perscrutato, reperi sinistrum hypochondrium paulo antea tumens, durissimum, ad tactum renitens admodum & aliquantum dolens, superiori tumoris parte costis spuris recondita: tumebat dura pariter, minus tamen ad tactum renitens minusque dolens epigastrica regio, dextrumque hypochondrium.

Pessime, eoque magis laborare ventriculum scirrhum forte dixi, quod ingens simul adesset lienis scirrhus, quem male suspicabar, ipseque jam ulcerosus, qui mole, compressione, vasorumque & humorum consortio hepatis infarctum, angustiae atque molestiae stomachi augmentum crearet: malum a spirituosius ortum duxisse asserui, eoque devenisse dixi, ut vix curationi locus, vix tantilla valetudinis recuperandae spes superesse videretur, causa mali percunctanti.

Suasi dietam tenuem ex hordeo, oryza, oleraceis, feri lactis magnum continuum usum, epotis subinde aquis Selteranis. Pilulas porro ex extractis amaris saponaceis vegetabilium, externeque emplastrum resolvens gummosum. His per aliquot hebdomadas usurpatis nihil plane aliud effectum, quam facilior quotidianaque alvi solutio, ceteris omnibus iisdem imo invalescentibus. Horum pertæsus æger martialia, salina, balnea &c. in usum vocavit, sanguinem mitti curavit, exsuccis tandem & exinanitus d. 9. Sept. 1760. mortuus est.

Missum de vena , ultimis præsertim mensibus , sanguinem totum fere quantum citissime in serum flavescens solutum fuisse narrant, supernatante insula fungosa, flavescente, coriacea.

Incisio XVIII. post mortem horis.

Aperto abdomine occurrit paulo sinistrorsum sub diaphragmate, tumor albidus, fere globosus, cartilagineæque duritiei, sinistra pars erat ventriculi. Quod de tumore illo conspicuum erat 5. ad minimum 4. digitos transversos latum erat, quod vero de ventriculo reliquum fuit, sinistro hepatis lobo tectum visum fugit. Denudato & evoluto morbofo viscere crassissimum idem sed brevissimum simul visum est, sic quidem ut 8. transversæ digiti totam texerint longitudinem, quatuor crassitiem, præsertim circa superius orificium, non æquaverint, sex latissimam anterioris superficiem obtexerint. Anterior a minori curvatura, cardiam versus, ad mediam & ultra superficiem accreta videbatur *protuberantia quadam annularis* diametri forte $3\frac{1}{2}$ pollicum, protuberantiæ autem incirca unius. Asperior erat, vesiculis hinc inde obsita, ex albo rubella, cartilagine non mollior, in medio foveam faciens & depressa. Ab inferiori protuberantiæ hujusce margine ad magnam usque curvaturam, a naturali statu vix abluisse visæ sunt ventriculi tunice: sed id parum omnino fuit, cum 2. facile pollicibus textiffes, quod latitudine valebant in mali consortium non tractæ istæ tunice.

Magnæ

Magnæ ventriculi curvaturæ accreta erant 5. vel 6. glandulosa alba corpora, ovo columbino non minora, ut majora aliqua adfuerint, dura omnia & scirrhusa.

Posterior ventriculi alias inferior facies, rugosa erat, inæqualis, huic accretum erat omentum parsque duodeni, a majori ad minorem curvaturam, a cardia ad pylorum fere, cartilagini duritiæ similis, prominebant hinc inde vesiculæ albidæ, materia puris instar inspissati refertæ.

Apertus stomachus vacuus visus est, vixque ejus capacitatis, quæ 3x liquidi habere potuerit. In ventriculi cavo protuberabat posterior paries tumidus, carnei coloris, rugosus, asper, tuberculosus, sulcatus, cancri ad instar exulcerati: occurrebant hinc inde vesiculæ, alba caseosa materie fartæ.

Divisus scalpello paries eam exhibuit crassitiem, quæ 3. transversis digitis, præsertim qua superius est orificium, vix attingi potuerit. Vesiculæ supra dictis similes locis divisis inhærebant plusculæ, ut hisce aliquam partem constare videretur paries iste posterior. Superius ventriculi ostium, parsque œsophagi infima, cartilagineæ erant duritiæ. Pylorus nihil præter naturam exhibuit. Ventriculi pondus fuit 3xxvj. Vix quicquam p. n. exhibuerunt reliqua abdominis viscera præter omentum, cujus aliqua tantum portiuncula vix digitum lata magnæ ventriculi curvaturæ appensa erat, denudatis intestinis. *Tubus intestinalis*

malis naturaliter constitutus, nec nisi magna æqualitate & vacuo peccans. *Hepar* sanum. *Vesicula* fellis bile plena dextro ventriculi ostio incumbibat. *Lien* minor compactiorque visus est. *Pancreas* sanum. *Renes* integerrimi. *Mesenterium* ejusque glandulæ sanæ. *Pectus* sinistrum exnudatum. (sic) *Pulmones* sublividi aëre turgidi. *Aqua* in pericardio. *Cor* exiguum, sanum. *Diaphragma* intactum.

An a spirituosius natum malum? an prævia inflammatio & exulceratio & inde accretio duodeni, coli & omenti? an molestus & rarissimus vomitus a superiori ostio scirrhus, a pyloro non superando.

Observ. 2da. Menstruus hæmorrhoidum fluxus in puella trienni. Puella (phthifica matre nata diarrhæam menstruam pluries catameniorum loco experta) ad annum ætatis 3. tenuissimi erat corporis habitus, magna aderat macies, incipiensque tabes scabiosa. Mutato autem per tempus aëre, demulcentibus & leniter nutrientibus ex C. C. &c. evanuit scabies, corpore pinguiori facto, sed subortis simul hæmorrhoidibus, ab eo tempore quovis mense, præviis corporis lassitudinibus, crurum molesto motu, lumborum doloribus, largius fluentibus, pinguiori & multo melius habente puella nunc quadrienni. An fecunditati oberunt hæmorrhoides? an futuræ hæmoptoes & phthysos indicium? an tuto, ut suadere videtur de Haen, coercendæ?

Observ. 3. Sudor menstruus largissimus in senne. Octogenarius quidam Belfordensis vegetus & robustus,

robustus, 30. & ultra ab annis, quovis mense sudore per integrum diem diffluit. Si sueto tempore cunctatur sudor, vel minus rite procedit, pessime habet senex; paratque ipse acetarium quoddam, quo largius adhibito promanat cum euphoria sudor.

Plantas plures elapso anno legere per valetudinem non licuit. Paucarum quas cum amice La Chenal magnam partem legi, adjuugo catalogum. Largiorem det Deus hoc anno messem.

Vale Vir Illustrissime Excellentissime & favore perge.

Scribebam Montbelgardi d. 28. Febr. 1761.

140.

DE LA CHENAL.

Pro catalogo, quem heri accepi, maximas gratias ago. Refertus est rarissimis stirpibus, neque spes vana affulget fore, ut per itinera a Te aliisque, ut ex litteris tuis disco, proxima ætate suscipienda insigniter adhuc augeatur. Perlustrando eum nec non emendationum secundam partem, quam a Cl. Miegio commodatum habeo, varia in binis hisce scriptis reperi, de quibus pauca heic monere liceat.

Tithymalus paralius, quem Vir Illustrissime misisti a n. 228. catal. qualis quidem nobis provenit non differt.

N. 256.

N. 258. Basileæ passim in aridis abunde legi. Caricem in summo Speluga lectam haud reperio in catalogo, neque Scirpum maritimum caule triangulo.

Nasturtium sylvestre Osyridis folio C. B. Basileæ haud rarum utique diandrum est & apetalum, diversissimum ab eo, quod Iberidis Math. nomine misisti. Nostrum siliculas habet obcordatas, vel ovato-subrotundas, apice emarginatas, stylo etiam in junioribus nullo. Caulis diffusus vix pedem altus. Folia radicalia cæteris parum latiora, minime ferrata. Odor fortissimus nasturcinus.

Carduus tataricus Linn. a Cirso prat. asphor. rad. &c. Vaill. quale Michelfeldæ frequens est abunde, mihi differre videtur. Huic enim capitula in longissimis petiolis nudis nutantia singularia sunt. Folia etiam figura valde diversa, ut de cæteris taceam.

After luteus linariæ glabro rigido folio C. B. non videtur a salicis folio differre. Omnia enim specimina, quæ copiose passim circa Basileam legi, ab exemplaribus olim a Te missis haud differunt. Folia equidem sæpe variant. In M. Dornach legi foliis latioribus ovato-lanceolatis, in M. Muteto foliis paulo angustioribus, in dumetis ad Birsam foliis valde angustis pene linearibus, longissimis.

In Muscis nunc colligendis totus sum. Inter Muscos alpinos meos nunc aliquot distinguo in
vallis

vallis Lepontiae umbroso loco a me lectos, quos ex autoribus eruere nequeo. Eorum specimina aliquot addo. Spero futurum iter majorem copiam Muscorum esse largiturum quam praecedens.

Vale Vir Illustrissime & fave.

Dabam Montbelg. d. 3. Martii 1761.

141.

MORGAGNUS.

Ex litteris tuis, Illustris Hallere, die 25. Maji datis pergratum fuit mihi intelligere, Te & valere, & meam die 26. Martii ad Te missam epistolam accepisse. Nec dubito, quin etiam fasciculum, de quo eadem epistola scribebam (ut quem non ita multo post per viam mihi consuetam ad Te perferendum curavi) recte acceperis, ut in eo Pigati rudimenta Botanices, quem unum de tribus quos hinc optabas, libris mihi, & amicis notum esse pro certo habeto.

Mihi vero his ipsis diebus redditus est elaboratissimae Physiologiae tuae tomus tertius, quem ubi a Bibliopego, cui statim misi, recepero, perlibenter legam: interea autem tuae erga me liberalitati gratias ago cumulatissimas. Quod vero tam cito ad me Tiguro usque sit allatus, humanissima diligentia factum est eruditi, & benevoli Viri Dni. Jacobi Kühnhans, cui si, ut per Cl.
B 5 Ges.

Gesnerum librum miseras, ita feceris ut officia hæc perveniant mea, Tibi hoc etiam nomine obstrictior ero.

Libros meos, quos Septembri mense absolutos Typographi acceperunt, statim atque typis descripserint (quod æstate hac fore, spero) ad Te, ut omnino debeo, ferendos curabo cum quibusdam aliis, si qui interea apud nos prodeant, qui Te non prorsus indigni videantur. Si Puatum nostrum mors immatura non abstulisset, tractatum edidisset dignum, ut opinor, qui ad Te mitteretur. Eum si filius edet, habebis.

Vale, Vir Illustris, & communia studia, ut strenue facis, juvare perge.

Patayii die 5. Martii 1761.

Resignavi has litteras, ut gratiarum actionem merito adderem pro accepto hoc ipso die altero a Te dono, septimi videlicet tomi disputationum ad morborum historiam, & curationem facientium. Quod donum, ut tua omnia, gratissimum fuit. Iterum vale.

142.

CALDANUS.

Accepi tandem ab amico Somisio ea, quæ Tu perhumaniter jam diu pollicitus fuisti. Nempe fasciculos anatomicos: disputationes chirurgicas, aliasque

aliasque dissertatiunculas. Ea occasione pervenerunt etiam tomi 2di. Physiologiæ tuæ exemplaria duo: alterum pro Palliano Cl. alterum pro Cl. Fontana, & simul collectionem Laufannensem pro ipso Fontana; tum observationes Cl. Ricou. Tertius tomus dictæ collectionis duplicatus est, deficit vero tomus primus. Et Palliano, & Fontanæ curavi omnia quæ ipsi destinata erant. Pro iis autem quæ mea sunt, gratias reddo omnes & maximas.

Quid eventurum de me sit adhuc ignoro. Pendet adhuc Patavii fors, æque ac illa Vidobonæ. Hæc incertitudo me adhuc Venetiis tenebit; discessurum quam primum, ut vel Patavium, vel Vidobonam eam, vel, quod credo, Bononiam.

Ex typis Vidobonæ libellus, ut amici referunt, prædiit, cui titulus est: *Difficultates circa modernorum systema de sensibilitate & irritabilitate corporis humani orbi medico propositæ; auctore Haen.* Scribo hoc vespere ut quamprimum exemplar mittant. Hac de ratione suspendo responsum D. le Cat; necesse enim est novas hæc difficultates prius videre. Tu interim vale, Vir Celeberrime, rebus meis fave, atque, ut soles benigne, me ama.

Dabam Venetiis d. 14. Martii 1761.

GOTTL. EM. HALLERUS, Filius.

Tenonio litteras tuas dedi, & bene factum, quod obsignatæ non fuerint. Tuæ enim ad me litteræ sigillis ruptis mihi redditæ fuere.

Capperonerii petitum in eo consistit, quod audierit quendam Laufannæ vel Genevæ degere, qui doctas notas in Zimmermannii Chemiam conscripserit. Cum vero hic versio hujus operis pareretur, optarent editores scire, an justo sub honorario notas cedere velit. Nomen autoris ignotum illis est, sed cum Tibi omnia talia nota sint opem tuam per Capperonnerium implorant.

Abbas Trublet loco Marescalli de Belle isle in Academiam gallicam electus fuit. Jam quæ in Academia scientiarum acta fuerint mandabo.

Die 28. Febr. Continuatio diff. Domini Gallon de arte lateres parandi.

Le Sage Genevensis & Bacheletius, Correspondentes Academiæ electi; primo de la Landius, secundo Justievius assignatus, quorum litterarum habeant commercium. Cum Bezoutius Academicus ægrotet, nomine Academiæ ipsum adiit Tenonius, & Mairanius, Morandiusque Academiæ vota Montalambertio dicere jussi sunt, qui Marescallus campi electus fuit.

Le 4. Mars. De Parcieux rapport de la machine de M. Limbourg.

Die Veneris Directores le Camus & Nollet & Seeretar. de Fouchy, regi novum Academiae volumen exhibebunt.

Da. Cavi le Bourgeois juridicam protestationem fecit, ipsius maritum inventorem esse brachiorum & pedum arte factorum, & non Laurentium, qui Academiae se ut talem exhibuerat.

Morand fil. legit diff. de inoculatione, & de variatione imprimis methodi variolas inoculandi. Favet inoculationi: plurimas & vehementes discordias excitavit in Academia, maximam partem fuites.

Neckerus legit examen variorum casuum experimenti Leidensis, quibus in electricitate recipitur, vel non recipitur commotio.

Die 7. Martii Comes de St. Florentin Academiam litteris exhortavit, ut Regi electionem exhibeat loco defuncti Halesii, respondetur, non esse locum ejus, cum Macclsfieldius supernumerarius electus fuerit, si vero Rex juberet, continuo illos obtemperaturos. Ajunt Principi Jablonowski primum locum promissum esse.

Quid in conventu publico Academiae legendum sit, decisum, Godinii elogium, & diff. tres de la Landii, Malouinii & Clairautii.

Libra illa exactissima Dni. de Selles, quæ a $\frac{11}{64}$ grani commovetur, emta pro 250 lb. gall.
Bourdeline

Bourdelin & Macquer retulerunt de Bomarli de Valmont diff. de volcanis extinctis in Germania eorumque circa Vesaliam inprimis vestigiis.

Die 11. Martii. Sagady Lugdunensis horologifex novam methodum invenit d'une suspension de la caisse d'un carosse, la souspente est de 250. fils de fer liés ensemble, ce qui doit soutenir le poid de 150000. lb. La machine est moins lourde & moins dispendieuse, que les souspentes ordinaires.

Hellotius, cum ab Empirico quodam Charte-ray dicto in libello vehementi aggressus fuerit, ob relationem Academiae de ejus novo remedio factam, Academia jussit ut judici (Lieutenant de police) scribatur, velit auctori justas poenas infligere.

Lecta diff. de igne subterraneo, cujus auctoris nomen neglexi notare, cum unanimi fere voto misera judicata fuerit dissertatio.

Die 14. Martii de Parcieux retulit de nova methodo Baudouinii de desatteler les chevaux qui prennent le mord aux dents. Il veut lacher le palonnier par un anneau de fer, & une machine differente de celle de M. de la Hire. On la trouve impraticable.

Relatum de Neckeri diff. & jussum ut volumini erudit. extraneor. inferatur.

Relatum de Bouilletii libro circa hydropem pectoris, & laudatum.

Relatum

Relatum de machina Brisoudii pour accélérer la filature du cotton fin pour la mouffeline. Jussum volumini machinarum ab Academia approbatarum inferi.

P. Berioit Jesuita Missionarius Sinensis a Mairanio, & Fernerus Professor Astronomiæ Suecicus, jam Lutetiæ degens, a de l'Islio correspondentes propositi. Primo Commissarii dati de l'Isle & de la Caille, secundo de Mairan & Clairaut.

Quæ addam non habeo, vale cum dulcissima matre & familia mihi que fave.

Dab. Lutetiæ die 20. Martii 1761.

144.

ACHILLES MIEG.

In §. 142. Emendat. tuar. aliquid circa locum natalem correxi, quod non ægre Te laturum speravi: ibi nempe refers, me Festucam ab Hofero descriptam Tibi misisse in *Gemmio* a me lectam, quem tamen montem nunquam vidi; ejus vero duplicem varietatem in nostra vicinia legi: primam nempe ad Wiesam, majorem istam, multifloram & descriptioni Hoferianæ convenientem, qui etiam ipsi transmissum a me gramen pro sua planta agnovit; alteram humilem, paucifloram & spicatam ad latus sylvæ die Hardt dictæ: quam posteriorem memini aliquando in litteris me comparasse gramine a Te ipso in *Gemmio* lecto, & in itinere

itinere alpino descripto ; quapropter illos locos natales huic substitui. Cæterum gratus agnosco Viri Illustris in me benevolentiam , & honorificas passim mei nominis citationes ; uti etiam gratias ago pro transmissa nova rariorum stirpium enumeratione , quam suo tempore bene acceperam.

Podagram velim execratam esse, quæ vel unicum diem ab utili aliquo opere Te arcere sustineat ! nonne citius infensa illa materia evocari posset epispastico remedio , ad ipsum affectum locum applicato ? Spem facere possit Moxæ in ejusmodi malis a multis laudatus usus , tunc cataplasmatibus acris in diario D. van der Monde descripti ; atque egregius tandem , quem ipse aliquoties vidi , vesicatoriorum effectus in capitis , lateris , coxendicis aliarumque partium , ex subtili & acri defluxione ortis doloribus ; & certe non video , cur non mobilissima illa podagræ materia epispastico extrorsum trahi possit , quam adstringentia tam cito ex articulis in corpus repellere valent. Nuper demum narratus mihi fuit casus viri Argentinensis ex suppuratione per plures dies in podagræ sede suscitata , ab hac cito & per plures dein annos liberati.

Præparo pulcherrimam urbis nostræ puellam ad inoculationem , quam Deus faustam esse velit !

Vale Vir Perillustris , mihiq; porro fave.

Dab. Basileæ d. 24. Martii 1761.

GOTTL. EM. HALLERUS, Filius.

Die 31. Martii. Publicus Academiae inscriptionum & liberalium artium conventus. Garnierio Prof. hebr. ling. in Coll. regio, proxime Academicis annumerando, præmium decretum est circa histor. gallicam. Inde præmium declaratum Caylusii pro St. Martin 1762. circa numina inferiora Ægyptiorum. Sallierii inde lectum elogium: natus fuit A°. 1685. in Burgundia. Abbas Mignot mense Febr. hujus anni Academiae adnumeratus diff. legit de Indorum philosophiæ autoribus & eorum vitis. Chabanonius apologiam Pindari & lyricæ poëseos, pulcherrima dissertatio, & denique Bougainvillius de histor. Græcor. circa primum mundi ævum opinionibus.

Die 1. Aprilis Academia scientiarum publice convenit. Præmium sur l'arimage des vaisseaux in duas partes divisum fuit inter Abbatem Bossu Academiae Correspondentem, & Jo. Albertum Eulerum Leonardi filium. Eadem tamen materia iterum pro 1763. proposita, ita tamen ut inprimis agatur des differentes methodes d'arimer les vaisseaux. Godinii inde lectum elogium. Clairautius optimus ille amicus meus legit diff. de methodo irides a telescopiis arcendi. Malouinius, qui Te plurimum salutat, des moyens de guerir la morve des chevaux & le vrai

siège & symptomes de cette maladie. De la Lande de variis phænomenis ab attractione planetarum in terram orbem nostrum oriundis. Buache de mechanismo tabulæ Peutingerianæ. Nollet nova experimenta certe curiosissima circa electricitatem, occasione opusculi anglici Roberti Simmer.

Die 2. Aprilis Academiæ chirurgicæ publico conventui adfui. Præmium a Peyronio fundatum nemini adjudicatum fuit. Præmium æmulationis vero Bertholinio ob diff. de luxatione radii. Secunda vice hoc præmium retulit. Præmia minora Bertholinio, Barthio, Thomas, Rose, Trecourtio data. Rosio secunda vice.

Bordenavius legit diff. de variis methodis vesicam urinariam aperiendi ad educendam urinam retentam. Humbertus de fractura collis femoris. Sabbatierius observ. de vulnerata vesicula fellis. Vulnus $1\frac{1}{2}$ linearum intra paucos dies lethale fuit. Brasdor de fractura claviculæ, & nova ligatura adhibendo. Thomas de nova lithotomiæ methodo.

Die 4. Aprilis. Acad. Scient. Cum jussu regio Halesii locus reimplendus sit, datus dies 11. Aprilis pro electione, & eligitur sine omni dubio Princeps Jablonowskius Reginae consanguineus. De Grandchamp Academiæ scripsit, ut ipsi notam faciat methodum aliam construendi fornacis ad fundendum ferrum. Hellotius datus Commissarius. Faiguai de Villeneuve, Galliæ Thesaurarius
in

in Britannia de novo fornace ad usum exercituum. Du Hamel & de Montigny Commissarii dati molendino jam 28. Jan. exhibito, cum variis correctionibus noviter proposito. Exinde eadem diss. leg. inceptæ, quæ in publico conventu lectæ fuere, sed insigniter auctæ & extensæ.

Die 8. April. Montalambertius opus conficiens de fortificationibus; Comes de Lauraguais & Dnus. de Chabert Commissarii dati. Et Alembertio pro opusculis suis mathematicis Commissarii dati le Monnier & Bezout. Abbas de Chappes, de Breteuil, de St. Sauveur scripserunt ad Acad. de Chappii itinere Tobolskienfi ad observandam Veneris cum Sole conjunctionem. Imperatrix ei 5000. lb. dono dedit & militem comitem. Jussu Breteuillio nomine Academiæ gratias agendas esse. Hallardius opus quoddam anglicum de planisphærio universali vertit: Commissarii dati le Monnier & Fouchy. Piscis monstrosus captus prope Bayonne 49. pedes longus, 21. in ambitu, Cachelot dictus. Filia quadrimula à Bernon près de Tonnere en Champagne mensibus prædita & pubertatis signis. Berthoud horologifaber novum exhibuit horologium astronomicum invariabile. De la Caille & de Lande Commissarii dati.

Tabula mortuaria Parisina pro 1760. Acad. exhibita, minus bona Londinensi, cum morbi casusque non sint distincti, nec anni, sequentia excerpti:

1760.	Nati.	Mariages.	Morts.	Enfans trouvés.
Januar.	1671.	348.	1846.	428.
Februar.	1692.	587.	1740.	452.
Martio	1659.	57.	1974.	528.
April.	1551.	291.	2000.	450.
Majo	1413.	369.	1608.	417.
Junio	1391.	354.	1464.	415.
Julio	1453.	368.	1317.	435.
Augusto	1378.	247.	1255.	341.
Septemb.	1482.	318.	1254.	379.
Octob.	1550.	316.	1306.	389.
Novemb.	1367.	501.	1235.	412.
Decemb.	1384.	31.	1333.	385.

Summa Batêmes mâles 9214. Femelles 8777.
total 5031.

Mariages - 3787.

Morts mâles 9679. Femelles 8653.
total 18531.

Enfans trouvés 2573. Femelles 2458.
total 5031.

Curiositatis gratia Tabulam addo de l'Hôtel-Dieu
pro 1760.

	Entrés	Restés	Morts	Total
		cum illis de 1759.	Mâl. Fem.	du Mois.
Janv.	2328	3037	327. 228	555.
Fevr.	2149	3020	282. 213	495.
Mars.	2345	2880	297. 223	520.
Avril.	2859	2557	375. 205	580.
May.	1849	2470	243. 191	434.
Juin.	1822	2367	199. 166	365.
Juillet	1660	2256	187. 155	342.
Août.	1714	2252	170. 127	297.
Sept.	1522	2253	168. 119	287.
Octob.	1970	2429	165. 157	322.
Nov.	1864	2466	220. 142	362.
Dec.	2010	2714	202. 150	352.
	24292	—	2835.2076	4911.

Abbas Seguy Academiae gallicae sodalis his diebus obiit. Libri, quos die 28. Febr. Bernam misi, advenerunt, ut scripsit avunculus Hallerus, & traditi fuere libri, qui Tui sunt, Zeerledero. Trudainius Conseiller d'Etat du Roi & Intendant des Finances, qui me summo cum favore persequitur, tuorum poematum causa germanicam lin-

quam didicit, id quod & varii alii insignes Viri conantur. Malesherbius fautor quoque meus, Cancellarii filius, & ipse premier Président de la Cour des Aydes, multa mecum de Grassetio locutus est, a Voltairio in Gallia ipsa persequuto, dixi quæ mihi innotuere bona, malave, ita tamen ut mala magis obscure explicuerim. Malesherbio incumbit provincia inspectionis in omnes Librarios Galliaë, & in introductionem librorum exterorum in Galliam.

Vale Optime Pater cum dulcissima Uxore, mihi que fave.

Dab. Lutetiaë die 10. Aprilis 1761.

146.

CALDANUS.

Accepi humanissimas Tuas, Haller Præstantissime, quas diu quidem, avideque optabam; & gratias ago plurimas, quod Regia Societas Göttingensis tanto honore hominem cumulaverit, cum socium sibi adsciscere me ipsum voluit. An vero opus sit vel Tibi, vel a Secretis Academiae gratias referre per litteras Tuum erit admonere.

De Patavio adhuc dum nihil possum dicere: Medicus quidam Veronensis *de la Bona* eandem cathedram expetit, & in hunc finem scripsit nuper librum de Scorbuto, in quo, si quid ego iudico, collegit fere omnia, quæ dicta sunt hactenus de diro hoc morbo.

Hunc

Hunc librum Tibi reddo, Vir Clarissime, ut amicitiae meae pignus, quamvis exiguum. Addo librum Dominici Vandellii, quem mallet non addere. Acris apologia extat ad finem tum contra Te, tum contra sectatores quoscunque tuos. Contumeliis afficit omnes, nec ætati parcit, nec meritis, nec dignitatibus. Similia non audiavi ab homine. Docuisti me alias, *iniquissimis etiam hominibus parcendum esse*; sed magna requiritur virtus, ut tot injuriis valedicatur.

Libros hosce tradidi Joanni Baptistæ Pasquali, Veneto Bibliopolæ, ut Bernam mittat ad diarii Bernensis Collectores. Poteris itaque ab illis accipere. Sed possent ipsi Collectores absque contumelia Vandellianum librum referre, & palam ostendere, quam parum vel nihil Logicam calleat, quomodo vitaverit difficultates, & fallacias adnotare, & adjicere quod ea, quæ a me conscripta sunt in secunda epistola, hujusmodi non sunt, ut tot contumelias, & mendacia secum traherent. Tuum vero esto judicium sagacissimum. Cura ut valeas, & podagra sua loca teneat: autumo enim, quod magnopere placet, securitatem. Me ama ut soles.

Dabam Venetiis die 11. Aprilis 1761.

Nomen authoris non intellexi, qui in Suecia, ni fallor, numerosas fecit de tendinibus observationes.

DE LA CHENAL.

Nuperrime ob varia negotia Biennæ fui Bernæque, ubi quidem non absque dolore spe me frustratum vidi, quam Te ibi reperiendi, coramque Tecum conferendi, ultimæ tuæ litteræ attulerunt.

In hocce per varios Juræ tractus instituto itinere præter vulgatiores montanas stirpes, Crocum, Drabam alpinam luteam, Leucojum vern. peren. alb. maj. Gramen glumis variis &c. Nonnullas alias legi haud indignas, quæ heic notentur.

1. Primula acaulis scapis unifloris. In montanis versus Biennam abunde cum Trifol. hepatico.
2. Ceterach. In rupibus Juræ supra Corno ad leucæ distantiam ab urbe Bruntrut non copiose.
3. Petasites floribus spicatis, flosculis paucissimis androgynis, calycis foliolis lanceolatis Emend. 11. In montosis dumetis inter Clovillers & Bellelai. Diversissima utique planta a Buxbaumiana nobis Basileæ vulgari, licet perinde flosculos androgynos perpauca habeat. Nunquam antea repereram gratissimam mihi stirpem.
4. Buxus. Magna copia in monticulis & collibus circa pagum Buis inter Dattenried & Bruntrutum.

5. N°. 721. Catal. In saxosis supra Corno frequenter.
6. Gentiana alpina pumila verna major C. B. circa Bellelai & in nonnullis pascuis inter Nidau & Arberg copiose.
7. Fragaria sterilis. Ubique in planis & montosis etiam inter Frienisperg & Orschwaben ad sepes copiose florebat.
8. Usnea jubata nigricans Dill. Copiose ad sepimenta lignea pratorum circa Bellelai.
9. Usnea barbata loris tenuibus fibrosis Dill. Cum præced.
10. 139. Cat. Passim in sylvis montosis, Basileæ & Montbelgardi, vulgare etiam in planioribus.
11. 149. In saxosis montosis passim frequens.
12. 150. Simil. locis abunde.
13. 151. Simil. locis.
14. 153. Catal. nihil vulgatius similibus locis, præsertim varietas ejus β . Sed & Basileæ Montbelgardique ambæ varietates ad muros & saxa a sole averfa abunde proveniunt.
15. 154. Passim cum præcedentibus.
16. 155. Simil. locis.

17. 160. Circa Bellelai in paludosis & alibi, etiam Basileæ & Montbelgardi.
18. 136. Circa Bruntrutum. Montbelgardi vulgariss.
19. Hypnum erectum aut fluitans foliis oblongis perangustis acutis Dill. n. 33. Circa Bruntrutum & Dachsfelden in paludosis. Basileæ etiam & Montbelgardi.

Sequuntur nunc duæ Musci species, quæ mihi plane novæ videntur, Bryum nempe Polytricho vulg. aliquatenus simile, magnis cespitibus nascens, caulibus uncialibus & biuncialibus erectis, in aliquot plerumque ramos divisis, ferrugineo tomento inferius obsitis; foliis crebris longis, lanceolatis, acuminatis, læte viridibus, non ferratis, pellucidis, patentibus, siccitate crispis & adpressis, seta longa, purpurea, terminali, capsulis crassiusculis, ovato-oblongis, nutantibus, operculo mammillari obtusissimo; calyptra longa, straminea, stricta, acuta, lateraliter dehiscente, basi plerumque cum seta concreta. Folia in apice rosetulam efficiunt. Copiose legi sub rupibus prope Vandoncourt agri Montbelgardensis & in Jura M. supra Corno.

Secunda est Fontinalis nova species, quæ, cum in aqua facillime sese restituat, descriptione haud indiget. Abunde hinc inde legi circa Montbelgardum saxi sub aqua adhærens vel etiam ad arborum imos truncos, quos rivulos præterlabitur,

tur, nec non in alveis fontium. Horum duorum Muscorum specimina aliquot hisce litteris inferam.

Amicum nunc Genevæ habeo, qui plantas ejus regionis rariores mittet, jamque a Dente canis initium fecit. Earum si quæ novæ sunt vel minus cognitæ communicabo.

Vix ac ne vix quidem secundum iter alpinum suscipere potero, cum a Cel. Zwingerro, ut in nosodochii Basileensis ægrotis invisendis ejus vicem expleam, rogatus sim, quapropter brevi Basileam revertar, totusque praxi me addicam, minime tamen, quantum negotia ferent, Botanicam negligendo.

Scirpus, de quo ut moneam rogasti, is ipse est, quem C. Bauhinus sub nomine Junci acuti maritimi caule triangulo descripsit & delineavit. Copiose crescit in arenosis udis ad Rhenum infra Neudorf & Klein Huninguen.

Vale Vir Illustrissime & fave.

Dabam Montbelgardi d. 15. Aprilis 1761.

148.

CALDANUS.

Necessitas urget me summa sequentia non ignorare, & quidem citius quo fieri potest.

Tituli requiruntur eorum omnium, qui pro
Te

Te scripserunt : num scilicet laurea doctorali donati ; num Academiae alicujus socii ; num Professores alicujus Universitatis ; num vero Archiatri sint Principis alicujus. Cum vero dico *omnium* , intelligo tum discipulos tuos , tum auctores sequentes.

Farion ; Bordenave ; Hunter ; Emett ; Broklesby ; Muhlmann ; Houffet ; Mieg ; auctoris illius citati in Tom. V. Actorum Societatis Botanicae , qui appellatur , ni fallor , *Vandenbaer* , tum alterius , nescio an sit *Acrelli* , qui in ægrotis numerosis tendines vexavit , nullo cum ægrorum malo.

Hæc omnia requiruntur , ut fiat æqua sed non acris responsio iniquo ; quæ responsio , etsi mea , tamen prodibit alieno nomine , nempe Medici amici mei , qui Te summopere colit , resque tuas , Vir præstantissime , ut debet , admiratus perpetuo est.

Cura tamen , ut diversa manu conscribantur ii Tituli , sic ut amicus recte possit intelligere , neque errori locus sit : ut enim visu non acutissimo gaudet , decipi posset quam facile , & ad eum spectabit omnia transcribere.

Quæso interim , ut maxima qua fieri potest festinatione id præstes. Plagiarii enim sunt palam faciendi citissime.

Me ama , ut soles , & me crede &c.

Dab. Venetiis die 18. April 1761.

CALDANUS.

Quod attinet ad iniquam Vandellii apologiam, scias velim, me ex variis locis litteras habere, quæ monent nullum adesse hominem, qui ignorantiam simul, & temeritatem iniqui Censoris non admiretur: quin immo illustris quidam Patavinus Professor amicus hæc addit: *Obstupescunt omnes, quod Patavini studii reformatores excellentissimi ac nobilissimi, iniquissimi libri oblationem permiserint. Forte hoc ignorant, & certus sum, quod si Hallerus illustris ad eos per litteras confugeret, tantum Vandellii crimen absque pœna non esset: neque enim nunc agitur amplius de nota lite, sed quæritur, an impune liceat illustres homines iniquissime aggredi. Dixi, ignorant; cum enim apologia sit per numerum paginarum a tractatu de thermis separata; forte legendum obtulit manuscriptum de thermis, non autem iniquam censuram. Hæc Patavinus Professor. Aliquid tamen de hoc dici posset in diario Italo, ne dum in excerpto latino: in Italo dixi quod magis præ manibus est.*

Lego nunc opus de Haen, quod cum Cl. Swietenio dicatum sit, & litem amiserit de variolarum inoculatione cum Cl. Tissoto, satis mihi videtur intelligere, qua de ratione opus illud conscriptum fuerit.

Hæc habebam quæ dicerem. Nimis forte frequentes litteræ meæ factæ sunt, sed ignosce homini

mini vere amico, & meritorum tuorum summo
ac maximo admiratori.

Vale, & me porro amare pergas.

Dabam Venetiis die 25. April. 1761.

150.

GOTTL. EM. HALLERUS, Filius.

uod tam sero respondeam, morbum argue,
qui me invaserat. Febre nempe catarrhali
per quindecim dies laboravi fatis forti, sed opti-
mi Thierrii cura salutis redditus sum, ita ut præ-
ter tussim, bene fatis valeam. Eadem etiam cau-
sa fuit, quare Academiae per aliquod tempus ad-
esse non potui, ita ut præter Jablonowskii Prin-
cipis Poloni electionem in Socium extraneum A-
cademiae loco Halesii, & Ferneri Profess. Stokhol-
mensis in Correspondentem, non habeam quæ
mandare possim. Quæ pro Tenonio jusseras rite
executa sunt, & Tenonium Tibi jam scripsisse cre-
do. Libros, quos miseram, Te nunc accepisse
spero, cum Patruus fasciculi receptionem nuncia-
verit. Alios paro sed parvo numero, quos ulti-
mis diebus hujus mensis mittam. Gazettæ epi-
daurensis autor est Doctor Medicinæ Barbeu Du
Bourg, non incelebris. Thierrii cum Bordevio
lis coram facultate medica ventilanda fuit, sed
jussu regio suspensa fuit decisio, Bordevio insti-
gante,

gante, qui eo ipso magno se opprobrio exposuit. Primis Junii diebus hinc proficisci animus est Basileam, Tigurum, aliosque pagos adituro, ita tamen ut mense Augusto Bernam redux esse possim. Vale cum dulcissima matre & familia mihi que fave.

Dab. Lutetiæ die 4. Maji 1761.]

151.

GOTTL. EM. HALLERUS, Filius.

Suavissimas tuas litteras nudius tertius accepi, ad illas cito respondeo, tum ut ad officia tua apud Grunerum interponere possis, tum alias ob causas.

Le Sagius Genevensis & Bacheletius Correspondentes Academiae scientiarum electi fuere die Saturni elapsa.

Optimi Capperonnerii velim aliquando memor sis, ad ejus schedulam respondendo.

Occupatissimus his diebus fui, oportuit enim plurimas paginas implere pro diario Eruditorum, cui quoque elaborando nuper adscriptus fui. Pro Rege ipso quoque quædam scripsi, traducendo scripta quædam germanica, & oblatum interpretis munus, cum mille librarum stipendio recusavi,

vi, nescio quid facerem, si triplex summa mihi concederetur, nihil tamen nisi Te annuente faciam. Tibi enim omnia debeo.

Vale cum dulcissima matre & familia, mihi-
que fave.

Dab. Lutetiae die 4. Maji 1761.

152.

DOMINICUS COTUNNIUS.

Sollicite curavi, ut dissertatiuncula, quam nuper edidi de aquæductibus internæ auris humanæ, per Cl. Bassanum perveniret ad Te. Pervenit autem, certe pudibunda tanti viri judicium expertura. Condonabis tamen, quidquid peccatum est (est autem fortasse plurimum) adolescentis primum aliquid evulgare auso, & de re certe non facili in tanto seculi splendore circa anatomicas maxime res scriptitanti. Aggressus certe sum facinus audax, quod ætatis ardor excusabile reddet. Quæcumque tamen hæc erit, eam Tibi maximopere commendo, & vehementer rogo, ut in tantis temporum angustiis, qua publicis, qua privatis officiis litaturus, sit tempusculum, quo hæc nostra expendas. Hoc autem judicium de humanitate tua lubentissime fero, Te quid de hoc nostro labore sentias, quid judices, facile indicaturum. Nescio enim, a quo libentius eam judicii ingenuitatem expectem, quæ in aliis quæ paro operibus mihi facere adhibent, quam a Te Viro
seculi

seculi nostri decore & ornamento, & Anatomicorum maxime perspicacissimo. Avidi tertium Physiologiæ volumen expectamus, & perfectum jam opus votis præstolarum.

Vale Vir Celeberrime, Teque ad Reipublicæ bonum omni ope, quod faxit Deus, incolumem ferva.

Neapoli 4. Idus Majas 1761.

153.

CALDANUS.

Responsiones ad Vandellium scripsi absque ira, aut convitiis. Quamprimum prodibit epistola anonyma e typis Venetis, & quasi prodromus alterius, quæ mox sequetur. Epistolam illam jam confeci, & spatio unius horæ; sed multum temporis requiritur, priusquam Veneti Bibliopolæ licentias obtineant pro impressionibus: spero autem quindecim dierum spatio totum opus absolutum esse. Absolum non est, ut in ea civitate, in qua fautores habet, tales responsiones lucem videant. In hac epistola sparsim ago de omnibus, quibus Vandellius injuriam intulit, præcipue vero agitur de Te, ac de me ipso. In altera, quæ plenior erit, & prodibit nomine Doctoris Zecchini amici Bononiensis, omnia examinantur; & certe, ut verum fatear, in ea parum sudavi: plagiario enim homini facile respondetur.

Tom. V. Comm. Lit.

D

Scribit

Scribit amicus Fontana, velle se operam dare, ut quosdam Antihallerianos sanitati restituat. Sed peto ex Te Vir doctissime! filebitne Tissotus ad...? Fierine potest, ut silentio prætereantur rationes tam infirmæ, argumenta futilia tantum? Tempus deficit, & totum diem impendo, ut le Cat respondeam, ceterum Ill. Haenio responderem. Aut ego plurimum fallor, aut certe rationes & observationes le Catii nobis favent, ut ego demonstrabo, & quidem evidentia, ut spero, geometrica. Interim opus Haenii fecit, ut adversarii Itali victoriam canant, & monent palam *Haenium hydra caput excidisse*.

Olai Acrell historias chirurgicas audio ex Te Suecice conscriptas esse; gratias tamen ago, quod historias ægrorum, & paginas exposuisti: Peto autem num Burckarti observationes impressæ sint.

Quainprimum litteras ad Te mittam pro Regia Societate Göttingensi. Addam ea occasione exemplar epistolarum in Vandellium.

Utinam in aliqua Academia vivere possim! Praxin medicam exercere nullo modo placet.

Quod me Morgagno commendares, gratus sum valde; sed is, nec quisquam alius, apud reformatores Patavii ullo modo valet. Et hi Viri nobilissimi propriæ inservirent voluntati, non publicæ utilitati.

Interim vale Vir doctissime! & fac ne adversarii de... opere tantopere gaudeant. Ego omni tempore & usque dum vivam ero S.

Dab. Venet. d. 23. Maji 1761.

MORGAGNUS.

Multo gratiores tuæ litteræ fuissent, Illustris Hallere! nisi Te nunciassent diuturna podagra, & deinde hypochondriaca affectione laboravisse. Sed proxima jam æstas meliora sperare jubet: ego certe, & boni omnes enixe cupimus, ut egregia, sicut mereris, fruaris valetudine. Hac mea ipse, quantum persenex potest, contentus sum: nec despero, si porro valere sic pergam, me quantum elaboratæ Physiologiæ tuæ Tomum, quem sub prelo esse gaudeo, imo & insequentium fortasse aliquem esse secretum. At meos, quos pro tua humanitate expectas, libros intra annum ex quo accepit, Typographus videtur esse absoluturus. Studiosæ, pro qua potissimum scripsi, juventuti fortasse proderunt. Viris autem doctissimis, Tibique inprimis, ex quo cæteroquin multa habent, utinam aliqua saltem ex parte satisfaciant.

Caldanius, si mihi antea per se non fuisset, ut certe erat, nunc tua, quam plurimi facio, commendatione esset commendatissimus. Quod & ipsi dixi, cum forte esset Patavii, & me convenisset nudius tertius. Verum ut res se habent, quas perscribere longum esset, necdum pro certo dilucescit quidquam. Si hic ipse esses, & quæ nos, videres, idem diceres.

Ea vero, de quibus in extrema epistola scribis, nec vidi, nec videbo, ut qui sæpe temporis

vix satis habeam ad ea, quæ multo potius vellem, inspicienda, & sciscitanda.

Tuæ, quas mihi misisti, ad Plancum litteræ, ut ad ipsum tuto perferrentur curavi. Quod reliquum est, da operam, Vir Illustris, ut valeas. Cum mihi plura alia possis, quod gratius hoc sit, facere nihil potes.

Patavii Idibus Junii 1761.

155.

CALDANUS.

Accepi humanissimas Tuas Vir præstantissime & miror Vandellianum opus, atque alia Tibi destinata nondum ad Te pervenisse.

Audi quæso, sed pacato animo, quantum possint Vandellianæ injuriæ. Responsum feceram iniquissimæ ejus epistolæ contra Te tuosque Sectatores. Erat responsio ab injuriis remotissima, modestia plena. Rationes tantum adducebam, & ostendebam Vandellium ignorare Logicam, Physicam & Anatomen: mendacia ejus publici juris faciebam. Hoc autem totum ex ipsis adductis rationibus sponte fluebat. Erat responsio epistolaris, & veluti prodromus responsionis alterius magis absolutæ, & melius elaboratæ. Italico sermone conscripta erat. Veneti publici Revisores eam legunt. Sunt autem hi Revisores numero quatuor. Tres affirmant posse imprimi; quartus, nempe

nempe privatus, electricitatis promotor, & Dictionarii cujusdam autor, patria Patavinus, Vandellii patris amicus, negat impressionem, neque contentus, reddit epistolam ubique deletam. Rationem quæro, & respondent, sanum esse pro me de Vandellio verba non facere. En usque dum Vandellii plagia deducantur. Epistolam adhuc deletam asservo, quæ tamen legi potest.

Postremis hisce diebus Morgagnum vidi. Monuit de humanitate tua, & sum gratissimus. Posset Morgagnus ætate confectus cathedram dimittere; vellet autem dimittere salvo integro stipendio, quod est impossibile, ut notum esset eum unicum inter Professores Patavinos id assequi potuisse. Conquestus est, quod ad finem epistolæ meæ secundæ dixerim Vandellium esse *adversarium violentum*; id quod ego certe non scripsi, nec dixi. Afferit autem Morgagnus id revera esse in additamento, nescio quo, posito ad finem ejusdem epistolæ. Conquestus insuper est. . . & quidem vehementer, quod in gallica versione prioris meæ epistolæ Laufannæ facta omissi sint Professorum quorundam tituli, puta *Illustrissimi, Celebrissimi, Doctissimi, Anatomicorum Principis* & vehementer monuit, ut hanc injuriam publici juris faciam. Proh nefas! Hæc certe a . . . non expectabam. Sed indulgendum homini ætate confecto, & semper summo rerum suarum æstimatori. Hæc Tibi tantum amico optimo ac prudentissimo retuli; quod certus sim nolle de his cum Morgagno verba facere.

Vale & me ut soles ama.

Dab. Venetiis d. 27. Junii 1761.

156.

JOH. GESNERUS.

Opto fane ex animo, ut podagræ molestiis penitus libereris, & constantissima sanitas ad plures annos integerrime redeat. Sunt certe plurimi Medici, qui recte sibi ab usu Antipodagricorum potentissimorum metuunt. Chamæpityos decoctum cum similibus roborantibus fugavit equidem apud nonnullos nostrates podagram, sed in febres deinde lentas, aut asthmata, aut apoplecticos insultus inciderunt. Nuper viro juveni fere quadragenario in podagræ & gonagræ paroxysmis fermentum panis cum emollientibus magno cum levamine applicatum fuit, cum vero postea pediluvia adstringentia ex vino rubro cum herbis & radicibus adstringentibus adhiberentur, dolore vehementissimo in pectoris latere suborto intra tri-
duum obiit.

Etiamnum febrium catarrhalium, exanthematicarum & similium reliquæ plures apud nos vexant, neque me ipsum plene deseruit.

Vale & me ama.

Turici d. 8. Jul. MDCCLXI.

157.

DE LA CHENAL.

Tantis ab aliquo tempore tamque variis negotiis fui distractus, ut pro benevolenter communicatis dissertationibus, vel si maxime voluissem, citius debitas gratias referre haud potuissem.

In itinere Aprilis fine Bisuntium versus suscepto in variis Juræ tractibus comitatum Burgundiae percurrentibus præter alias rariores montanas stirpes etiam Genistæ novam speciem legi Hypericifoliæ similem, in Emendationum tuarum secunda parte descriptam. Mahaleb in montibus illis ubique copiosissime crescebat, uti & Eruca coerulea in arenosis crescens, quæ in omnibus antiquis muris & tectis urbium Cherval, Palmæ, Bisuntique vulgatissima est. Draba alba siliquosa repens etiam Palmæ in muris & fetis provenit.

Suasu fautorum & amicorum quorundam officinam pharmaceuticam Huberianam ad 10. annos in me suscepi, ut partem studii, quod hactenus in Botanicam collocavi, Chemiæ & Praxi, cui me nunc totus addicam, impendere cogar, minime tamen, quantum per otium licebit, neglecturus amoenissimam hanc historiæ naturalis partem, inprimis vero agrum Basiliensem, ut hucusque feci, diligenter perlustrabo, ut catalogus stirp. Basil. quem in proprios usus conscribo, plenior evadat.

Doctiss. Miegius nuper in monte pago Sissach vicino Violam matronalem spontaneam magna copia legit, nec non Ornithogalum spicatum, floribus ex albo virescentibus. Arabis 3. Enum. Helv. f. Hesperidi murariæ similis surrecta &c. J. B. ex muro & tectulo Collegii Erasmiiani iterum propullulat, quam ob mutationes ibi factas extirpatam credideram.

Sphagnum acaulon maximum, foliis in centro ciliaribus, nuper Montbelgardi legi; Sedum arvense flore rubente utique quinque tantum staminibus præditum est, ut iterato experimento observavi. Cyma simplex est, bifida vel ut plerumque trifida, flores ad caulem penitus sessiles remoti, alterni, minime axillares, licet foliis misti sint. Caulis ex radice valde ramosus, vel potius multi ex una exigua annua radice caules subrubentes, uti tota planta pallide rubro colore gaudet. Petala alba, lanceolata, acuminata, carinata, dorso latiuscula purpurea linea percurso. Staminum apices rubri; calycis folia minima, lanceolata. Tota planta vix 3. vel 4. uncias excedit, & exceptis foliis subhirsuta est.

Vale Vir Illustrissime & fave.

Dabam Basileæ die 11. Julii 1761,

158.

JOH. GESNERUS.

Plurimum gaudeo de sanitate tua tantum confirmata, ut adeundis alpibus par sis. De Geranio ad phæum accedente griseo, non facile statuo utrum varietas sit, cum non viderim.

Hirzelii versio his diebus prodiit, & apud nos avidè & cum fructu legitur. Absoluta erat, cum litteræ tuæ advenerunt; itaque Burkardiana observatio opusculo huic jungi non poterat. Ea vero inserta est Actis Societatis nostræ physicæ; simul in Scholio, ubi de irritabilitate agitur, tuæ apologiæ mentio fit. Hæc etiam versio ea forma & typis impressa est, ut cum his Actis jungi possit.

Quæ Viennenses de . . . insultibus cogitant, ex epistola Ill. Störckii ad Schinzium meum d. 28. Julii scripta patet. Ita enim scribit. Quod . . . attinet, dolemus & nos summopere, quod adeo incaute, præcipitanter & . . . agat. Rogavit eum perhumaniter Ill. van Swieten, ne tricas contra immortalem Hallerum vel contra alium moveret, verum impediri non potuit. Homo optimus suis opinionibus rapitur adeo in ecstasi, ut neque rationem neque consilia audiat; sed videat ipse quomodo omnibus possit respondere, satisfacere.

Vale & me uti soles ama.

Turici d. 12. Augusti 1761.

159.

GOTTL. EM. HALLERUS, Filius.

Gratissimæ fuerunt tuæ litteræ, quæ de tua, Tuorumque valetudine certior me reddidere. Mappas jubes comparandas mihi que id negotium imponis Optime Parens, satisfaciam oneri & libenter, sed tempus opus est, cum difficulter corradantur. Plurimæ sunt mappæ helveticæ, ad centum ipse possideo, centumque & plures alias vidi, interim tamen facilis erit delectus, Sanfoniæ de antiqua Helvetiæ mappas, de l'Isliam & Scheuchzerianam procul dubio habes, & Danvillius novam expectare ab ipso nos jubet. Tigurini pagi optima mappa videtur Gygeriana, cujus in opusculo meo mentionem injeci, alia est rudior sed bona quoque & facilius invenienda. Bernensis pagi optima procul dubio est Schepfi, horrendæ molis & rarissima, sunt & aliæ Pleppii, Zollingeri. v. d. Aa. &c. Lucernensis nulla existit præter miserrimam illam Walserianam. Quatuor pagorum silvestrium mappæ particulares novi nullas præter Seuterianas, & Scheuchzerianas, quas Itineribus suis alpinis inseruit. Glaronensem dedit Jo. Henr. Tschudius Chronico suo Glaronensi additam, & recusam a Seutero. Basileensem dedit Brunnerus, meliorem dabit proxime optimus Brucknerus, autor pulcherrimæ illius pagi Basileensis descriptionis. Friburgensem edidit Fr. Peter v. d. Weyd, sed albo Corvo rariorem, est tamen penes me. Solodorensem novi nullam, Scaphu-
sinam

finam optimam dedit Peyerus quatuor foliis, & optime reduxerunt illam nuper Homanni hæredes. Abbatiscellanam dedit Walserus ut & Rhætiam, etsi hæc optima non sit, sunt plures aliæ sed rarissimæ & aliis operibus maxime insertæ. S. Gallensem novi nullam præter Scheuchzerianam de Toggico Comitatu facile inveniendam. Episcopatus Basileensis Mappam habes inter Sansonianas, ajunt tamen parari aliam de valle Grandis Vallis (Münsterthal). Constantiensem nullam vidi nec Mullhusinam nec Rothwilensem. Valesianam nullam præter illam quæ Atlanti Cornelii a Judæis inserta est & Munstero. Genevenses habes varias inprimis Chopijanam, Neocastrensem dedit Merveilleux a Buachio paucis inde annis renovatam. Loupii Mappam vom Oberland notit ut & Gruneri novissimam de montibus glacialibus. Hæc sunt quæ memoria sola mihi innotuerunt, plures enumerare possem, si catalogus meæ collectionis apud me esset. Jam quid mihi faciendum sit jubebis.

Difficilius erit quæ de homine jubes inquirendum, qui Rhætiam, Engadinam & Vallem tellinam botanices causa peragraret. Nisi omnia me fallunt, Schultheffius de Hottingen Historiæ naturalis Cultor insignis idem iter proximo anno suscipere cogitat, loquar cum ipso, si ob Martis negotia hic jam celebrata id licet, cum vix domi inveniendus sit. Si loqui non licet scribam, ipsi vel Zieglero Vitodurano, qui itidem Cultor ejusdem est studii. Ambobus vero locuples est suppellex,

pellex, ita ut propriis potius sumtibus quam alienis hoc iter suscipient.

Hirzelius amicissimus homo & emunctæ naris defensionem tuam contra objectiones germanice reddidit, si jubes mittam tot quot volueris exemplaria. Emendationes vidi apud Gesnerum Enumerationis tuæ helveticæ tres & Catal. plantarum rariorum helveticarum; primas Emendationes dedit Tscharnerus, secundæ vero & tertiæ mihi uti & Catalogus deficiunt, magnoque me beares beneficio, si velles exemplar illorum scriptorum communicare, ut parti historiæ naturalis bibliothecæ meæ addere possim. Diploma quoque Göttingense an interciderit dubius hæreo, quidve inde expectandum sit, averem scire. Die Saturni proxima Tugium proficiscor, ubi apud Zurlaubenium Baronem & Brigadierium in exercitu gallico commorabor, qui ditissimus est rerum helveticarum, per quindecim vigintive dies ibi morabor, inde per Brugg & Biberstein domum petiturus, ut & propriis satisfacere possim negotiis.

Vitoduri ante aliquot dies fui, ibique vidi celeberrimam sane virginem Reinhartiam, rerum mathematicarum peritissimam, at vacillantis valde valetudinis. Innotuit mihi illa a Daniel Bernoullio, qui ipse dixit illam omnibus fere (Clairautio, Eulero paucisque aliis exceptis) Mathematicis præferendam esse. Problema resolvit difficile de linea, quam navis sequitur, quæ aliam navim
aggredi

aggredi conatur, & Maupertuisianæ resolutioni plurima addidit, multaque in illa correxit.

Sed fatis est nugarum: Vale Optime Parens cum matre & familia mihi que fave.

Dab. Turici die 19. Augusti 1761.

160.

CALDANUS.

Accepi nuper responsum tuum ad . . .
Legi summa cum impatientia, admiratus summo-
pere doctrinam non tantum, quæ Te ipso digna
est, quantum modestiam atque urbanitatem erga
. . . , quæ ambæ sunt maximæ. Tanto ma-
gis in his emines, Vir præstantissime, quod epi-
stola Professoris Viennensis apud Te est, in qua
. . . plagium est ubique reiectum.

Ea occasione accepi epistolam Butini, & Di-
ploma Academiæ regiæ Göttingensis. Pro omni-
bus gratias persolvo maximas; sed exoro, ut fa-
cias me receptum iri etiam in Academiam regiam
Londinensem. Non sum vanus, neque honori-
bus intumescere volo. Id tantum desidero, ut,
si quæ forte occasio sese offerat ad cathedram ali-
quam, possim inter alios eam facilius, si fieri po-
test, obtinere.

Quantum in aure laborem nec dicere fatis est.
Forte quod inveni minimum est. Sed typis non
mandavero, nisi prius observationem pluries con-
firmavero,

firmavero, & videro opusculum Cotonei Anatomici Neapolitani, qui, si vera sunt quæ scribunt amici, eadem vidit, quæ ego ipse, sed citius edidit.

Averem scire num adhuc accepisti quæ Tibi jam diu curavi; nempe Vandellii opus, tractatum de Scorbuto, & dissertationem de Polypo.

In tomo tertio Physiologiæ tuæ subest error citationis. Is est pag. 134. not. u. neque enim observationes illas in equo institui. Ignosce quæso: sed adversarii magnifaciunt errores istiusmodi. Errorum tabula deest in hoc tomo, & forte addi posset tomo quarto. Ita quoniam recudis priorem apologiam, sciendum est Vineaserrum & Burghium Bononienses Medicos esse, & sectionibus anatomicis addictos: addo litteras ad Sodales Academiæ Göttingensis. Apertæ sunt. Oro ut prius legas, & si opportunas judicas claude, & mitte ad Academiam.

Vale Vir Optime ac Celeberrime, & me, ut soles, ama.

Dabam Venetiis die 5. Septembris 1761.

161.

BERDOT, Filius.

Multi licet in Muscis nostris ordinandis fuerimus, non pauci tamen supersunt nobis anonymi; omnes Montbelgardo valedicens exportavit
amicus

amicus La Chenal, quo libris instructus aptioribus promptior in denominando foret. Scribam, ut omnes Rupem mittat. Nihil toto vere novi reperi præter Cardaminem hirsutam, Aphacam Lob. aliquot gramina, novasque utriusque Chrysosplenii & Digitalis luteæ magno flore, patrias. Occurrit quoque in montibus Burgundicis inter Baume & Fontaine, Genista caule decumbente ramoso foliis ovatis petiolis unifloris longissimis Catal. p. 42. ad 768. Exhaustum fere, si Lichenes & Fungos exceperis; credo agrum Montbelgardensem; quadriennis messis 1000. incirca species suppeditavit.

Ab ineunte Junio sævit hætenus apud nos dysenteria, raro febrilis, semper autem cruenta, paucissimis parcens, paucis vero nisi plane neglectis vel male habitis exitialis; his gangræna intestinorum, hydrops, articulorum dolores admodum rebelles, ophthalmiæ &c. superveniunt. Profuit statim ab initio infusum Ipecacuanhæ, partitis vicibus ad vomitum usque propinatum, morbumque fere omnibus in herba suffocavi. Aliis, quos morbus jam a biduo triduove premebat, manna in lacte soluta & nonnullis altero die iterata, conduxit; aliis sed minus profuit rhabarbarum varia forma. Mira dein præstitit Laudanum liq. Syd. cum largiori usu solutionis vel mucilaginis potius Gumm. Tragacanthæ vel & seminum Cydoniorum, profuerunt quoque enemata ex amylo & lacte. Pro cibo fuerunt oriza cum cruribus vervecinis cocta, pulticulæ ex farina orizæ. Panatellæ,

natellæ, juscula ex farina tosta s. lacticinia multa cum ovi vitellis subindeque saccharo. Pro potu fuit hydrogala tepida, vel ptisana ex rad. Alth. consolid. major & pauxillo Gumm. arabic. Nocuit vinum, nocuerunt juscula carnea, recidiuisque anam dederunt. Stomacho & intestinis tonum restituerunt TRa Catech. aquosa, vel TRa Rhabarb. cum vino Malvatico vel Burgundico, nec non Cort. Peruv. Corcicem Simarubæ aliquibus dedi exiguo cum fructu. Vitrum antimonii ceratum non ausus sum experiri.

Pulverem turionum Betulæ exsiccatorum & cum Conserva ros. rubr. propinatum, summis mihi extulit laudibus Anglus quidam Medicus ex Ægypto redux, experiri ob pulveris inopiam non potui; prodest forte ob succum therebintinatum.

■ Nuperrima quæ obtulisti tua Botanica, Emend. & auctuaria I. II. III. Catalogumque habuit apud nos vivens La Chenal, sed valedicens exportavit, nescivi unde accerferem, iisque ævum carebo, nisi tua vetuerit liberalitas.

Vale Vir Illustrissime, Excellentissime, Celebrissime, & favere perge.

Scribebam Montbelgardi, die 11. Sept. 1761.

LUDWIG.

Acris controversia Pottium & Justium intercedit, ut mihi videtur Viris ingenuis indigna. Exterorum scripta ob vilem, quæ in nostris regionibus est, monetam duplo cariora sunt, & nihil est quod eruditorum lucrum augeat, cum potius solstra imminuantur. Tristissimam igitur eruditorum sortem, quam hac ex parte Tibi depingi & aliis forte & domesticis rebus tristiores depingere possem, sed rebus in angustis animosus absque fortis appare Horatianum est dictum, quod semper mihi ob oculos pono: nec ex parte naturalis philosophiæ, sed ex christianæ fidei fundamentis considero, me committens providentiæ divinæ, qua suffultus multa præstiti, & quæ dum sanitatem mihi hætenus præstitit illibatam, dum vires animi & corporis conservavit, certe semper felicem me reddidit.

Daniæ Flora Oederi splendida initia ostendit, continuatio difficillima erit vel nulla, nisi regiis sumptibus plane sustineatur. Nec instituti ratio mihi omnimode placet, cum sine ordine habituri erimus tabulas, quas non ego, sed forte filius, si botanica amat, in ordinem redigere poterit. Hac ipsa ætate Flora mea non exigua fuit, acceperam ab amicis pulchra semina, & florentes vidi Persicam roseam, Browalliam, Melochiam, Mille-riam persicæ folio, & alias plures, quæ etiam ex

parte semina dederunt matura, & plura dedissent, nisi sub initium Octobris magnum gelu incidisset. Tu vero in tranquillo patriæ sinu hæreas felix, salvus atque sospes, in cultura studiorum strenue pergas, nec veritatem indagando timeas contradictiones, non nostra tempora sed futura iudicium de nostris laboribus ferunt æquum. Vale & me ut soles ama.

Dabam Lipsiæ die XII. Octobris 1761.

163.

ACHILLES MIEG.

Tarde demum scribo, cum ægrotorum curæ toto hoc anno vix tantillum temporis aliis negotiis reliquerat. Debuisssem id facere, quo tempore Filius tuus hinc abierat; sed nihil tum, quod scriberem, habui, aut quod mitterem, neque etiam nunc, nisi quatuor plantulas, olim cum aliis circa Farnsburg lectas, quas ante plures jam septimanas per La Chenalium a me petiisti; quibus decem alias addidi, partim in litteris prioribus memoratas, de quibus dubium Viro Illustri superesse potuisset, partim hoc anno lectas; quas in fasciculum colligatas per amicum Bernæ Dno. Zeerleder tradendas curavi.

Errata in Emendationum tertia parte, si forte miseris, Actorum volumini quinto subjungenda curabo. Id vero pro commodo tuo facere poteris,

ris, cum lentissime progrediatur observationum collectio, idque volumen vix ante annum sit appariturum.

De variolarum inoculatione per binos annos nemo apud nos amplius cogitavit. Tandem prægresso vere illa denuo in pulchella virgine (1760. subjecto) felici cum eventu a me parata fuit.

Per totum hujus anni decursum unus morbus epidemicus alterum continuo excepit. Nunc dysenteria ab aliquot mensibus creberima est, & præcipue in pagis ditionis nostræ maligna; quapropter ad devastationem inde oriundam, quantum possibile foret, cohibendam, jam bis a magistratu rus missus fui. Vidi hac occasione, sicut in aliis ejusmodi epidemiis, cardinem curaturis in sufficienti evacuatione consistere, & opiata deinde magno cum emolumento dari posse; sed præterea Gummi arabicum, sat magna copia in potu solutum, vim demulcentem egregiam exserere; &, ubicunque adstringentia secure adhiberi poterant, simplicem glandium pulverem pretiosiora pharmaca roborant, & styptica virtute facile præcellere.

Vale Vir Illustris, mihi que favere perge.

Dab. Basileæ d. 14. Oct. 1761.

164.

NICOLAUS ROSEN.

Litteris tuis non sine magna voluptate intellexi, Te recte valere, proque more solito in medicinam, historiam naturalem & patriæ tuæ comoda pertractanda illustrandaque multiplici nomine incumbere. Tomum secundum Physiologiæ tuæ perlegi quidem gratulabundus, at exemplar mihi transmissum nondum accepi, neque quintum & sextum Tomum de partibus irritabilibus & sensibilibus, neque Tom. 7. Disput. practicarum. Velis itaque rogo, significare, per quem hos tuos foetus huc perferendos curaveris, quo illorum quam citissime fiam compos. D. Beylon Reginae clementissimæ gratia fruitur singulari: nec mirum, quippe iis est dotibus & naturæ & ingenii & morum præditus, ut summum illum favoris gradum non possit non cum laude tueri apud Reginam litterarum amantissimam, imprimis cum se non immisceat negotiis vel aulæ arcanis, sed totus sibi suisque curis addictus vivat, id quod est omnino Viri prudentis. Idem Beylon, uti opinor, Tibi indicavit, quanti Te faciat Pallas nostra hyperborea, quemadmodum singulos Medicos Svio Gothiæ Tui admiratores habes, idque optimo jure. Dn. Waltravers, una cum Russis, suæ fidei commissis, per hiemem heic est commoratus: nuper vero in Angliam abiit.

Virum

Virum nobis pergratum perquejucundum desideramus magnopere. Russi nobiles, quos nominavi, domum properarunt. Scripta Svecana & disputationes habitas Dno. Wargentini Tibi tradendas misi, quemadmodum Dno. Waltravero singulorum indicem monstravi. Librum Dni. Nordencrants, regni Politicam sub examen revocantem, & in comitiis, quæ nunc aguntur, multum turbæ & ventilationis in utramque partem excitantem, crediderim Tecum a Dno. Beylon, uti promiserat, esse communicatum. Inoculationem Stokholmiae hoc anno feliciter esse peractam scias. Variolas hac ratione felicissime sustinuit filius posthumus Comitis Brahe. In locum beati Dni. Elff suffectus est Dav. Schulz cum titulo Professoris artis obstetriciæ. Hanc Medicinæ & Chirurgiæ partem Stokholmiae publice docet. Cum ordinibus Regni in gratiam rediit amicus noster von Dalin: ejus Illum. Tomum Historiæ Regni Sueciæ proximo vere mittam. Principi juventutis, ut Informator, adhuc inservit Dn. Klingenskierna. Demotum ex officio Regis Regniq. Senatorum lib. Baronem Scheffer nuper revocarunt Ordines Regni. Pulvere Dni. Plunket scirrhus, cancos occultos & apertos felicissime, ut ipse vidi, extirpare & sanare pergit Dn. Dr. Bierchen. Adhuc ignota est planta unde præparatur, nec vera esse potest compositio, quam tradit p. 287. autor of the surgical Pharmacy, illam enim ad 3ij deglutire vidi Dn. Bierchen. Almam pacem poscimus omnes, utpote litteras & culturam patriæ insigniter promoturam. Te, ut semper, ita in posterum,

rum, amicissimum colam suscipiamque, futurus,
dum vix ero Tibi addictissimus.

Upsalix die 1. Oct. A°. 1761.

165.

MORGAGNUS.

Mercator, de quo litteris scripsisti 10. Augusti ad me datis, Patavium, quod sciam, nunquam venit: fuisse Venetiis, ex hoc conjicio, quod inde tandem fasciculus allatus est ille, quem, ut ad Plancum spectantem, Venetias ad Pasqualium Bibliopolam remisi, qui per nautas, sicut Plancus sæpius mihi significavit, curare solet, ut quidquid ad ipsum attinet, Ariminum afferatur: epistolam vero ad eundem tuam, ne, quod mihi sæpe accidit, hinc Venetias, inde Ariminum per hos, illosque tabellarios missa intercideret, per certum hominem in patriam meam perferendam curavi, unde serius quidem, sed tutius, Ariminum perveniret. Mercatori, si huc venisset, nonnulla vicissim dedissem, ut admonueras, inprimisque fasciculum, quem pridem a Planco habeo, ad Te mittendum, sicut data occasione faciam; ne enim, quia medicus est, facile periret, statueram simul cum meis libris jungere, tandem aliquando è typographia egressis; nisi Typographus, qui jam antea ex me sciebat, eorum exemplar a me Tibi, Vir Illustris, præcipue deberi, recta in Helvetiam
suis

fuis cum libris ad Bibliopolam misisset, a quo Tibi redderetur, cujus Bibliopolæ nomen in calce addam litterarum harum. Tu fac humanitate qua soles, excipias, & cum aliquid otii erit, ipsum versando, gratum meum erga Te animum libenter agnoscas: & cum aliquid de meis senilibus hisce lucubrationibus rescribes, certiore me facias, an Schreiberus Petropoli adhuc vivat; nam de ejus morte aliquid tunc demum inaudivi, cum præfatio ad librum quartum meum jam typis esset impressa. Cur ad ipsum illam, ad aliosque cæteras præfationes direxerim, ex universali præfatione, quam perlegas cupio, satis apparet. Alia, si me vita, & valetudo non defecerint, nempe Miscellanea partim necdum edita, partim recusa, quorum pleraque in promptu jam sunt, typis dare in animo habeo, primæque eorum parti illustre tuum nomen præponere; ne moriar ingratus.

De Caldano recte judicas, nec ego aliter; sed ut res hic modo se habent, plus in præsentia optare possum, quam efficere.

Quod in extrema epistola significas, omnino placeret, si qui in patria regione minus recte valuisti, in tam diversa egregie Te valiturum sperarem, neque occupationes illas novas impedimento futuras, ne æque cito eximium tuæ Physiologiæ opus, maximo cum detrimento Facultatis nostræ, perficias. Sed quidquid de Te statueris, Deum veneror ut fortunet. De quarto ejus operis volumine quod significasti, pergratum fuit,

ut ea quoque fuerunt grata quæ cum fasciculo misisti, de quo supra dictum est, pro quibus gratias ago. Rursus Deum precor, ut Te, Vir Illustris, ubi fueris, nobis, & mihi imprimis, Te ex animo redamanti, incolumem servet.

Dabam Patavii 31. Octobris 1761.

Bibliopola certiore me facit, opus quod impressit meum, per Dum. Josephum Galeazi Mediolanensem (Bibliopolam opinor) aut Bernam ad Tuos, aut Tigurum ad Cl. Gesnerum, a quo habebis, perventurum.

166.

CALDANUS.

Post longum silentium accepi tandem Vir Celeberrime, litteras tuas 12. Augusti datas. Quo facto contigerit, ut tam fero ad me pervenirent, plane ignoro. Illud non ignoro eas, tabellariorum injuria, pene in fragmenta divulsas ad me pervenisse; sic ut vix aut ne vix quidem verbum aliquod intellexerim. Audivi tamen accepisse Te Wandellii opusculum; sed cum eo & tractatum de Scorbuto, & dissertationem de Polypo narium, & epistolam ad illustres Socios Göttingenses accipere debebas. Fac ut sciam utrum hæc omnia ad Te pervenerint.

Unum

Unum etiam vel alterum intellexi, aut saltem mihi videtur intellexisse. In responsione ad Vandellium malles me nova facere experimenta. Me certe labor nullus terret, sed pericula facere possem in animalibus tantum. Periculis istiusmodi non repugnant adversarii. Afferunt experimenta in hominibus capta, in quibus, si quid ego iudico, desunt perpetuo circumstantiæ, quæ si adessent ut adesse non possunt, quæstionem dirimere possent omnino omnem. Cæterum, ut adhuc Venetiis sum, si placet, possum experimentorum testes Collegii medici plures Socios habere. Morgagnus viginti lectionibus anatomen absolvit; quid expectandum a studiosis? Sed redeo ad Vandellium. Is ignorat non solum Logicam; nam epistola sua audax & iniqua fallaciis est plena; sed quod pejus est ignorat se hominem esse. Non sum sollicitus respondere tam cito. Cum observationes de auditus organo complevero (in quibus jam diu laboro, & in quo opere icones requiruntur, præsertim de aquæductu Fallopii non parum in figura diverso, ab eo quem pinxit Valsalva noster & adoptavit Morgagnus) erit occasio respondendi: præcipue cum de Chirurgo Gallo le Cat plura dicam, ostendendo observationes suas nihil probare, atque alias ego afferam partim a me, partim ab aliis in homine factas, ex quibus absque ulla dubitatione colligitur periosteum, & tendines sensu omnino carere. His observationibus unam addam postremo ab amico Professore Patavino accipiendam, & factam in Clariss. Marchione Poleno Physices & Matheos Professore

nuper improvise morte perempto. Mortis causa in pericardio reperta est, quod quatuor libras sanguinis continebat; sed intra cranium totam meningem piam crassam & callosam invenerunt, sicut integra separari potuerit ex universo cerebro, absque hujus visceris ne minima quidem laceratione. Videtur observatio a natura facta contra le Cat, & sectatores sensus meningum. Neque enim callositas hæc recens facta credi potest, & tamen Polenus sensibus, dum viveret, perpetuo valuit. Quæ ergo sensationum sedes in meningibus? quid de imaginariis nervis piæ intra callosam substantiam ac duram in hoc casu coalescentibus? similes atque aliæ observationes, quas, ut paulo ante innuebam, collegi, deberent, si quid ego judico, satis esse; &, quamvis absque experimentis deberent istiusmodi refutationes legi non frigide. Venio ad Morgagnum. Postremis litteris ad me datis amorem ostendit erga me; sed huic amori repugnat altum ejus silentium de opere suo nuper edito, de quo ne verbum quidem mihi scribit, & quod aliis dono dedit, mihi vero non dedit. Non sum de dono sollicitus, quamvis & esse possem, propterea quod pluries mandatis ejus obsequens fui, renuens quemcunque sumtum requisitum in obsequendo. Video, quotidie video verum dixisse ingenuos ac doctos Collectores Bernenses, cum in Excerpto III. anni transacti referentes supplementum Collectionis Bononiensis, hæc habent: *Ex nulla re melius, quam ex hac opusculorum collectione, cognosci potest,*

potest, quam sensibiles reddiderit & irritatos Italos Hallerianum inventum.

Petis ex me observationes nescio quas, nam ob epistolam pene laceram non satis intellexi mentem tuam. Nisi molestum est, clarius rem expone, & statim habebis quod quæris.

Utinam (exclamas) nostræ religionis esses! Possem Tibi pulcherrimam cathedram Sed quæso etiam requiritur, ut Professores religionem colant, quam colunt Apud Italos res non ita est. Habemus & habuimus Patavii Professores Græcos schismaticos, inter romanæ fidei persecutores secundos pene nemini. Habemus adhuc Taurini. Vivunt ii in religione sua: nemo torquet eos. Dummodo bene artem doceant vel scientiam quam profitentur, & de religione fileant, quid interest Græci sint, Augustani, vel Lutheri sectatores? Apud Fridericum Magnum Borussorum Regem habuimus Maupertuisium, Algarotum nostrum, aliosque nostræ fidei. Si diversa religio ad cathedram in Germania obtinendam requiritur, nunquam Professor in hac regione ero; quod tamen vehementer exopto; & si minus hoc obtinere possum, vellem saltem Principis alicujus Medicus esse. De religione nostra fabula narratur, quæ (si fides nostra minus etiam firma esset quam revera est) sufficeret ad romanam religionem amplectendam. Fabula hæc est Tibi fortasse satis nota. Erat servus quidam hebræus, quem herus ad religionem nostram adducere volebat.
Voluit

Voluit Hebræus prius Romam contendere, ut quæ ad religionem attinent oculis ipsis usurparet. Redux in Patriam religionem nostram amplexus est, reliquit hebræam, ob id ait: quod cum observasset religionis Antistites omnia præstare, ut religionem destruerent, hæc tamen constans maneret & inconcussa. Ergo, conclusit, quid divinum & peculiare in romana fide est, cum nulla vi destrui possit. Sed fabulas dimittamus. Me Tibi commendo Vir præstantissime. Rebus meis fave, & fac ut propius habeas hominem Tibi deditissimum & amicissimum. Vale Patriæ, Amicorum, & Reipublicæ bono.

Dabam Venetiis die 28. Nov. 1761.

P. S. Cum opusculum meum de aure, una cum responsione ad Chirurgum le Cat, & Vandelium complevero, spesne est . . . hic loci imprimere, nempe Bernæ aut Lausannæ, cum emolumento?

167.

CALDANUS.

Quid mihi agendum sit, ut Britannicæ Academiæ socius fiam, non satis intellexi. Audivi oportere Opera mea offerri cum testimoniis trium sociorum, atque Te ipsum, Vir præstantissime, testimonia hæc mihi perhumaniter conficere velle. Inde gratias ago Tibi maximas: sed

sed quid aliud agendum sit, iterum dico, non bene intellexi.

Cotunnii opus nondum accepi, etsi Neapolitanus amicus mihi promiserit: audio tamen ex Te, duos Aquæductus Cotunnium descripsisse. Hinc metuo valde auctorem hunc eadem vidisse, quæ ego vidi, & citius palam fecisse. En brevem Aquæductuum descriptionem, quam adjungo gallice ut scripsi, exorans ut videas num consentiat cum descriptione Cotunnii.

L'Aqueductus Fallopii n'est pas de la figure que l'on lui donne. Il presente cette lettre S doucement courbée. A sa partie superieure se joint un autre petit canal, que j'appelle canal accessoire. Ce petit canal qui est courbe, & qui est à côté de l'aqueductus, est conique. Son apex, ou son ouverture superieure est laterale, & tournée vers la fenestre ovale, à laquelle il est comme attaché par un petit filet osseux, qui se termine au limbus superieur de la même fenestre. Cette ouverture superieure est à peu près de figure male, mais oblongue, & a beaucoup de ressemblance avec les points lacrymaux, faisant un petit bouclet en dehors comme les susdits points. Sa base, ou ouverture inferieure, s'ouvre dans l'aqueductus, avec lequel le parois de contact où le lieu d'union est commune, si bien qu'on peut dire que l'aqueductus & le canal accessoire sont un même canal composé en dessus de deux, qui aboutissent dans un seul. Au reste la cavité de ce canal

nal accessoire est inégale non seulement, parce qu'il est conique, mais encore par son diamètre, qui change sans ordre. Otés le superflu osseux de l'aqueductus, on verra la vérité de cette observation. Son ouverture est aussi inégale comme celle de l'accessoire, avec cette différence que la lame osseuse qui compose l'aqueductus, & qui en limite la cavité, ne l'embrasse pas par tout, mais antérieurement, & en bas, elle laisse une fente, qui a des levres produites par la même lame prolongée. Dans cette fente s'introduisent les tegumens du nerf qui parcourt l'aqueductus; & ces mêmes teguments sont, avec le nerf, collés très fortement aux inégalités intérieures de l'aqueductus. En descriptionem novi canalis; intra quem quid perpetuo ingrediatur, adhuc definire non possum: timebam canalem esse pro musculo stapedis: credidi nervum peculiarem ingredi: repetitæ observationes timorem ejicient. Portio dura nervi acustici ingrediens vestibulum, intrat per maculam illam tertiam triangularem a Morgagno descriptam, quæ macula plurimis foraminulis constat. Alia vidi, quæ confirmari debent: sed Venetiis crimen est cadavera secare: hinc oportet ut omnes aures Bononia afferantur.

Quod ad Vandellium attinet, metuendum non est me non refutare, ea quæ ipse negat vera esse. Scripsi Bononiensi amico, qui pollicitus erat velle causam nostram tueri, ut statim responsiones eas reddat, quas tgo ei curaveram. Has in ordinem citissime conjiciam. Non erunt profecto asperæ,
& si

& si placet curare ut Lausannæ imprimantur, priusquam responsum ad lē Cat confecerim, jube & mittam.

Sanum autem consilium esset, alteram anonymam responsum imprimere, qualem deceret Vandellium, ut disceret ea quæ nescit.

Præcipuum quod corrigendum est in tertio tomo Physiologiæ spectat ad notam (u.) pag. 134. Ibi cum de strangulatis animalibus verba facis, ex quorum pectore nulla aëris bulla erumpit, experimenta etiam a me instituta excitas: cum vero hoc facis in nota (u.) ais: *in equo &c.* Hæc autem experimenta a me facta fuerunt, ni fallor, in canibus aut in felibus.

Interim fac ut ex Te sciam, num responsum ad Vandellium debeam citissime Tibi curare nec ne.

Vale Vir præstantissime, & me semper ut soles ama.

Dabam Venetiis die 12. Decemb. 1761.

168.

JANUS PLANCUS.

In initio elapsi mensis ope Morgagni redditæ sunt mihi litteræ tuæ humanissimæ a d. XIII. Kal. Septembris datæ, & paulo post ab ipsomet Morgagno una cum suo nuper edito libro, satis magno quidem, *de sedibus & causis morborum per anatomen indagatis*, missus fuit ad me fasciculus variorum librorum a Te mihi, Vir doctissime, destinatus, inter quos recensendi sunt primo loco tres posteriores libri sententiæ tuæ faventes de partibus sensibilibus & irritabilibus: in quorum tertio volumine bis mentio fit mei, a Caldanio primum p. 387. & secundo loco p. 489. refertur epistola mea ad ipsummet Caldanium contra Vandellium scripta, quam ex latina gallicam & contractionem fecerunt editores; pro quibus rebus gratias Tibi habeo, Vir doctissime, maximas, atque editori- bus ipsis. Legi magna cum voluptate nervosam, prudentemque & dignam apologiam tuam ad Hænnii difficultates. Ita perlibenter vidi tria tua opuscula botanica, quæ Emendationes, & Auctaria Stirpium in Helvetia continent; sed lubentius viderem opera tua majora botanica, & valde aveo, ut a Bibliopolis permutationem cum meis editis libris cures, ut prædicta opera tua botanica majora habeam. Ad Morgagnum ipsum cum tabula pretii mitti poterunt, ad quem mittam & meos. Cum voluptate etiam pervolutavi Burmanni junioris libellum de geraniis, & Schmideli appendicem

dicem ad ipsum de medulla plantarum usque ad florem pertingente. Butini libellum licet exiguum non adhuc legi.

Vandellii contumeliis, & scripto ejus experimentis, & rationibus vacuo, non opus est respondere, melius est neglectum & omnino despectum relinquere. Contumeliosa scripta despecta vilescunt. Ipse adolescens quum sit, inclarescere tentat magnorum hominum inimicitiiis, sed in hac re mox ipsi non est gerendus. Ad retundendam tamen ejus audaciam sufficeret edere *in folio volanti*, ut ajunt, epistolam meam latinam contra ipsum ad Caldanium, eamque per universum literatum orbem spargere.

Ad reliqua verba, quæ in epistola tua post mentionem Vandellii & Haenii reperiuntur, responsionem non addo, quia legere ea non potui. Si vis, Vir Doctissime, ut litteris tuis per omnia respondeam, necesse est, vel, ut per amanuensem ad me scribas, vel saltem charta bibula non utaris, in qua characteres præsertim minores confunduntur, ut legi nequeant; *παρρησια* quæso parce meæ, Vir Humanissime, & me uti soles, amare perge. Vale.

Datis Arimino pridie Idus Decembris, anno a Christo nato cdo lccc lxi.

169.

DOMINICUS COTUNNIUS.

Si qua unquam ex re, ex tua certe epistola magnam coepi voluptatem Vir Ill. quam nemo nisi plane excors non sensisset. Labores enim nostros probari a Te (non dicam laudari, quod pro summa tua humanitate facis, & non sine maxima verecundia agnoscere possum) maximi duco. Quandoquidem principibus placuisse Viris non ultima laus est. Igitur ut æquum duxi, singulares Tibi gratias dicere pro eximia tua erga me voluntate, nec nolui ad ea quæ petere dignatus es responsionem differre. Quod itaque minuta vascula spectat per superficiem sinus magni sparsa, ea quidem venulas esse, quarum radices a cavea aquæductus vestibuli membranacea sunt, & omnes ante actæ, & recentes octo observationes constantissime confirmarunt. Has lymphaticas volui, quia, & lympham deferunt, in cavitatem illam aquæductus a vestibulo derivatam, & inconspiciuntur antequam mercurius a cavitate propulsus illas penetrat. Hic vero finis multiplex mihi semper visus est, ut exposui (LXV.) In nuperis observationibus octo semper mercurius a cavitate aquæductus membranacea in venulas transit, quæ in sanguiferas duræ matris venas sic inferebantur, ut si ulterius propelleretur mercurius, omnes illarum venarum propagines pervaderet, quod in Tab. nostra 2da. XXXX. ex parte factum est. Nunquam vero obtigit, ut mercurius a cavitate
 pressus

pressus (*sic*) solum has venulas penetraret, quin vascula alia subiret, quæ eum celerrime & recta in sinum magnum ducerent: sic ut pressum mercurium & replere venas sanguiferas & fluere intra sinum eodem tempore conspexerim. Quando cav-
vitalis aquæductus terminus inferior sinus magni marginem non attingebat, tum ab eo recta vascu-
la in marginem illam penitus conspexi, in quo-
rum tamen sine exiguos ramusculos a superficie
venientes sinus magni insertos vidi. Ut non du-
bitem, proprios excretorios ductus a cavitate aquæ-
ductus in sinum nullos esse, sed omnes ad venu-
las esse referendos: quandoquidem, qui tales vi-
derentur, vidi semper aliunde ramulos alios acce-
pisse. Quando autem (idque mihi frequens, &
olim & nuper obtigit) terminus cavitalis aquæ-
ductus marginem proximum sinus magni attinge-
bat, tunc recta vascula nulla apparere vidi (defe-
ctu forte intervalli) nihilo tamen minus mercuri-
um, & venas replere, & præterea plures in si-
num. Aperto autem sinu in ea parte, quæ suppo-
nebatur cavæ, in angulo maculam frequenter vi-
di, in qua non ita levis erat dura mater, & den-
sa, ut in sinu reliquo, sed rarefscens & veluti
celluloso rarissimo contextu donata, per quam
mercurium a cavitate aquæductus pressum exire
vidi. Cera in sinum injecta, replendo majora
vasa, & per tot vias quot scis ad sinum magnum
ducere, ægre claudendas, diffugiendo & antea, &
recens nos elusit.

Quod ad cochleæ aquæductum pertinet, in
centenis observationibus (quod sine jactantia di-

eam) nulla vel minima ad hunc diem natum inconstantia fuit, sed unico constanter exemplo in cavum calvariae supra partem anteriorem octavi paris apertum semper observavi.

Dicenda Cll. a Turre statim retuli; nullas tamen litteras tuas sibi pervenisse affirmavit, aventi maxime tuum de epistola, quam circa sanguinis globulos edidit, atque Cl. . . . misit, percipere iudicium.

Quartum volumen Physiologiae expectamus impatienter, quod nescio num prodierit.

Vale Vir Illust. & amantissimum Tui amare perge.

D. Neapoli tertio Kal. Januarii 1762.

170.

CASP. FRID. WOLF.

Cum litteras tuas, summæ humanitatis ac benevolentiae erga me plenissimas, opera clarissimi Sprcegeli acceperem, dubius hæsitabam, num statim responderem, gratissimum meum animum testificaturus, an vero potius, ne sine necessitate in maximi momenti negotiis nimis sæpe Te turbarem, publicationem tuæ sententiæ expectarem, atque tum mea officia omnia simul absolverem. Hoc ulterius tandem argumentum apud me vicit. Nunc in celeberrimis recensionebus Göttingensibus, quæ culpa Distributoris Berolinensis nimis
tarde

tarde ad me pervenerunt, nuper tandem, licet præterito anno jam prodierint, ea judicia de mea differtatione atque sententias legi, quæ facile Tibi ipsi Vir Perillustris, attribuam. Quapropter maximas igitur Vir Perillustris, Tibi & obstrictissimas gratias ago tum pro hacce benevolentia, qua meum scriptum perlegere, atque judicium tuum optatissimum de eo declarare dignatus es, tum præsertim quoque pro litteris, quas a Te accepisse summæ mihi semper gloriæ esse ducam. Laudes, in celeberrimis recensionebus mihi attributas, quæque præter spem certe evenerunt, tuæ potius benevolentiae erga me ac singulari humanitati, quam meritis me debere, certo persuasus sum. Admonitiones vero & præsertim eas, quæ ad tunicas vasorum spectant, haud certe negligenter tractabo, sed maxima potius cura id nunc institutam, ut hæc res, quomodo se habeat, novis de-
mum experimentis eruatur. Nimis quoque par-
cum in recensendis experimentis me fuisse, fateor, dum imminuendorum sumtuum causa ea mox ex promptuario meo eligebam, quæ exacte iis, quæ volui, demonstrandis sufficere judicabam. Cæ-
terum Needhami opiniones ex meis laboribus plus firmitatis capere posse vix existimem Vir Perillustris, siquidem ille plane aliam, atque a meis diversam rem tractavit; qui suis infusionibus non generationem consuetam animalium perfectorum, quæ concursu parentum fit, sed ortum animalculorum microscopicorum ex putrido, sine concursu similium animalculorum factum, non explicare, sed, quod obtineat in natura, de-

monstrare modo annisus est ; ego e contrario , de ortu hactenus non differens , consuetam generationem animalium perfectorum & plantarum , non , quod obtineat , demonstrare , sed potius ex suis causis physicis explicare conatus sum. Reliquæ autem , quas sine ullis experimentis porro Needhamus adjungit , metaphysicæ speculationes obscuræ vix attentionem , mea quidem sententia , merentur. Necne etiam in his illi quicquam mecum commune est , quod , si operæ pretium sit , abunde clarum reddere facile possem. Cor , quod nullum oriatur in plantis , id , §. 216. verbis quidem nimis concisis , explicant ea ratione , ut cor generatim oriatur , dummodo vasa ita formentur , ut semper minora in majora & hæc demum in unum commune colligantur , quod nempe commune tum ipsum , cujuscunque cæterum formæ sit , cor verum exhibet : in plantis vero hac ratione collecta seu ramificata vasa formari nequeant , consequenter neque cor etiam ea ratione in iis resultare possit. Quare nunc autem vasa ramificata in plantis formari nequeant , id præcedenti §. 215. jam explicatum erat. Irritabilitatis vero originem etiam adhucdum omnimode me ignorare , lubentissime fateor ; ergo pulsationis etiam ortum explicare nescirem , sed reliqua arteriarum attributa itidem §. 202. 205. sqq. explicata esse censeo.

Nunc Vir Perillustris diutissime salvus vivas & incolumis , in continuum medicinæ & totius philosophiæ naturalis incrementum , quæ scientiæ dudum

dudum jam meliorem fui partem tuis laboribus debent. Quam enim nova prorsus, magisque solida æque, ac magis jucunda œconomizæ & naturæ animalis facies tua inquirendi methodo apparuit! præsertim cum magnum illud irritabilitatis principium detexeris, quod omnis certe animalitatis primum fundamentum mihi esse videtur. Quam vero nunc præcipue gratulor erudito orbi de tanto thesauro, quem in Elementis Physiologiæ accipit! His enim universa medicina quacunque etiam aliquando forma exculta, aut exornata perpetuo tanquam fixo & immutabili fundamento inniti debebit. Sed cesso Tibi hæc dicere, qui magis, quantum scientia naturalis Tibi debeat, conscius Tibi es, magisque quam alter perspicias. Nunc potius tuo me Vir Perillustris ulteriori favori commendo, dum ego perpetuo ero S.

Berolini d. xxix. Dec. 1761.

171.

ACHILLES MIEG.

Gratissimas litteras d. 5. Novembr. præced. anni datas, & nuper etiam rariorum plantarum fasciculum, suo tempore accepi. Responsionem copiosissima practica negotia retardarunt, quibus me totum nunc dedi, nisi quod hyemali tempore, quoties ob occasionem & tempus id licet, subinde aliquot diei horulas anatomicis laboribus adhuc inpendam.

Pro plantis transmissis maximas Viro Illustri gratias ago, cujusmodi donum eo gratius nunc est, quod mihi ipsi nullum amplius tempus superfit, tales porro in locis natalibus colligendi, meamque adeo collectionem, quam inprimis in helveticis plantis, quantum id licet, completam habere desidero, novis divitiis augendi.

Nullum memini annum, a quo tempore praeterin exerceo, in quo plures morbos apud nos habuimus, quam nuper elapsum, in quo ego solus 457. ægrotos in urbe tractavi, & ruri ultra 250. dysentericos. Nunc frequentes sunt catarrhales febres subinflammatoriæ, remediis primo antiphlogisticis, sensim in diaphnoica mutatis, non admodum difficulter cessuræ.

Jungitur subinde Pleuritis aut Peripneumonia, sed non adeo gravis, ac sub initio præcedentis anni, in quo aliquoties, secundo jam aut tertio Peripneumoniæ die ægros e vivis sublato vidi. Neque has inflammationes amplius adeo metuo, ex quo tempore aquæ camphoratae sequentis, interne usurpatae, egregiam virtutem resolventem atque discutientem expertus sum: quam olim jam Trajecti ad Mosam frequenter in discutiendis inflammationibus quibusdam, externe solummodo adhibitam, valde efficacem videram. Recipit nimirum illa Camphoræ affusis aliquot guttis spiritus vini rectificati in tenuissimum pulverem tritæ drachmam & Nitri subtiliter pulverisati drachmas tres, quæ sedulo trita in mortario lapidea probe mixta, additaque recentis ovi dimidio circiter vitello

tello in pulverem æquabilem non sine aliquo negotio subacta, tandem in aquæ communis fessuncia sensim affusa continuato tritu solvuntur. Adulto singulis vel alternis horis, prout ægroti aut morbi circumstantiæ suadent, hujus aquæ 20. f. 30. guttas in cochleari Julapii aut alius grati vehiculi dare soleo, & vasculum decocti pectoralis calide superbibendum suadeo, quamdiu veræ inflammationis, & phlogisticæ in sanguine densitatis signa adsunt, venæsectione interim non neglecta. In Pleuritide eadem aqua sub fomenti forma externe applicata dolorem citius, quam ullo alio remedio discussum vidi; & in teneriorum etiam infantum, quæ interna remedia recusarunt, peripneumonicis febribus, eadem dilutiore, pectori & carpi frequenter applicata angustiarum & febris vehementiam cito fractam observavi; ut dubitem, num penetrantius & efficacius remedium antiphlogisticum reperiat. Eadem denique aqua, paulo dilutior, tepide in ore detenta in odontalgia inflammatoria egregie & cito profuit, summi-que frigoris sensum in ore reliquit. Commodior vero hæc Camphoram exhibendi ratio videtur, quam ulla alia, quod ingrati remedii dosis unico haustu deglutiri, facile augeri aut minui, & grato vehiculo statim superdato corrigi, idemque tandem cum variis remediis pro re nata, commode misceri possit.

Vale Vir Perillustris, novoque hoc anno feliciter vive, & præclari nominis tui devotissimo cultori porro, uti soles, favere perge.

Dabam Basileæ die 9. Januarii 1762.

JOH. GESNERUS.

Novum munus Gubernii Aquilegiensis ut
Tibi & Reipublicæ Deus Optimus Maximus for-
tunet ex animo opto.

Pictor olim meus Geislerus Augusta Vindeli-
corum rursus discessit, & nunc Genevæ commora-
tur. Schellenbergius, qui Sulzerianum de Inse-
ctis opus perfecit, nunc Tiguri per aliquot septi-
manas commorabitur. Pridie cum epistola tua
ad me venisset, casum feminæ hydropicæ cum
Burkardo nostro communicavi: in rus per biduum
discessit ægrorum causa, quamprimum redibit
ejus consilium ad Te mittam.

In Maniaca mense Octobri in Nosocomio
nostro cranium in vertice incisum est, effluxit
per aliquot dies sanies cum levamine, ut etiam
ad consueta munera obeunda par fuerit. Felix
successus invitavit Medicos nostros, ut idem expe-
rimentum in 5. aliis instituerent. Accidit vero
præterito mense, ut prior in acutam febrim cum
summo circa inguina & axas dolore inciderit,
& frustra omnibus adhibitis medicamentis tertia
die obierit. In capite nil mali sensit, delirium
vero & convulsiones tertio demum die accesse-
runt. Ileum intestinum inflammatum inventum
est, tum & portio uteri, ovarium vero scirrho-
sum. Cranium a parte interiori erosum, & pu-
rulenta materia sub dura meninge. Paucis postea
diebus

diebus quinque aliæ feбри infestatæ intra paucos dies obierunt, & similia prorsus in cadaveribus phænomena visa sunt.

Nobiliss. Franciscus Dnus. in Beroldingen, Canonicus Hildesienſis; qui in Gundelhard habitat, cujus litteras forte ante biennium ad Te miſi, in ſuis litteris ex me quærit, utrum foſſilia quædam ex Baſtiacis ſaliſodinis a Te acceperim ſibi perſe-
renda: ei enim aliquando pro humanitate tua eorundem obtinendorum ſpem factam fuiſſe.

Pergratum erit inteliigere, quænam nova ex Suecia ad Te allata fuerint, curabo ut in tincis in oculorum fabricam juxta elegantem tuam manuductionem inquiram.

Amicus meus D. Albertinus, affinis Ottii familiaris & amici mei, Reipublicæ noſtræ Mathematicus, in Geometria practica & Architectura militari & rebus quæ huc pertinent verſatiſſimus, optimorum morum & ingenii, vehementer a me petiit, ut Tibi commendaretur: ſi forte in Præfectura Aquilegienſi aut ſaliſodinis quædam ſuſcipienda negotia eſſent publica, quæ geometram requirerent. Modicum ſtipendium 150. florenorum, quod Magiſtratus ipſi concedit, adeo parvum eſt, ut numeroſæ hereditariæ opes conſumendæ eſſent, niſi alia negotia & redditus ſibi comparare poſſet. Gratus ſane & in ſua ſcientia peritus & exercitatus homo eſt, dignus meliori fortuna.

Vale Vir Illuſtris & Amiciſſime & me perge ut ſoles amare.

Turici ad d. 20. Febr. 1762.

173.

CALDANUS.

Experimenta in cerebro, de quibus mones, cras incipiam. Fideliter adnotabo, quæ mihi in experiundo evenient. Determinabo partem qua læsa convulsiones oriuntur, experimenta describam & ad Te mittam. Responsio ad Chirurgum le Cat, una cum altera ad Vandellium, erit foliorum 12. circiter. Id est, parum superabit epistolam meam secundam Lausannæ impressam. Quid est vero quod Bernenses Collectores, postquam promiserint plura dicere de postremo Vandellii opere, nihil adhuc dixerint? Tertius anni præteriti Tomus jam ad manus meas est; nondum tamen quidquam vidi, quid ad dictum Vandellii opus attineat. Et tamen expectabat optimam illius libri & apologiæ præsertim analysin.

Fabellam, quam narraui in anteriori epistola mea, non ideo narraui, ut crederem, Te amicum præclariss. mihi suadere, ut religionem desererem. Honestatem tuam agnoscunt omnes, & ego certe maxime. In eum finem narraui, ut ex Te scirem, an fieri possit, ut, stante religione mea, cathedram obtineam apud exteras gentes.

Accepi tandem perdiligens Cotunnii opusculum; atque, ut videas, quantum differant a suis meæ observationes, mitto tabulam cum explicatione. Rogo ut observes, & libere dicas num
hallu.

hallucinatus sim. Polliceor de iis quæ videbis constantiam omnimodam: reliquum est, ut videas quid in accessorio aquæductu contineri possit. Expecto ossa recentia ex Bononia; tunc conficiam observationes, & curabo detegere, in quem finem pars portionis duræ maculam illam triangularem subeat. Observabo etiam, num humor labyrinthum repleat an aër: certum tamen est (nisi ego plurimum fallor) quod humor seu vapor, nisi aër, in iis cavitatibus contineatur; secus aër in tympani cavitate contentus & semper præfens omnia destrueret, quæ intra labyrinthum continentur; si verum est, ut Physici docent, aërem tanto impetu ingredi in loca vacua. Nisi molestum est exoro ut reddas icones. Nimium laboris impendi, ut delineator omnia adnotaret, quæ ex præparationibus, quas possideo, & quæ fructus sunt laboris non exigui, desumpsit: sunt enim istiusmodi icones cum aliis in cupro incidendæ, ut suo tempore lucem videant, dummodo, Vir Clarissime, opportunum iudices. A Te ipso omnia pendent; nolui enim Morgagnum semper dubitantem, & alia fere semper aspernantem, consulere.

Vive diu incolumis Vir præstantiss. & me, ut semper facis, ama. Iterum vale.

Dabam Venetiis d. 27. Febr. 1762.

174.

JANUS PLANCUS.

Circa finem elapsi mensis accepi humanissimas litteras tuas a d. 111. Nonas ejusdem datas, ex quibus cognovi, opera tua botanica modo non reperiri, & quæ non reperientur nisi ante aliquot annos. Si pro tua humanitate vis aliquid ad me mittere; poteris vel ad Allionum nostrum Taurinensem mittere, vel ad Franciscum *Brini* Bergomi mercatorem, vel ad Dnos. *Margaroli & Socios* Mediolani mercatores.

Audio Te novis curis pro regendis populis Reipublicæ tuæ esse distentum, & horis subcisivis tantum primaria tua studia colere. Quæ modo colis ais esse dissectiones piscium, & præsertim eorum oculos, & cerebrum dissecas. Pisces isti erunt, ut opinor, fluviatiles, vel lacustres, quare majoris molis non erunt, ut sunt marini nostri. Ego quoque dissecui multos pisces, eosque etiam, qui de cetaceorum genere sunt, de quibus duæ exstant meæ epistolæ cum figuris in Actis Academiæ Bononiensis. Observavi pisces, præsertim squamosos, duos lapillos habere ad basin cranii. Figuras varias dedit horum lapillorum Theodorus Kleinius in suo *Missu* primo Gedani anno 1740. edito, & aliquid de eorum usu dico ego in appendice libri mei de *Conchis* pag. 100. Si vis ut mittam ad Te lapillos varios piscium marinorum, & res alias marinas, mittam libenter, & Tu vicissim

cissim ad me mittere poteris lapillos piscium tuorum fluviatilium, & lacustrium, & res alias alpinas.

Si memor es dictorum meorum, cura ut in folio volanti, ut ajunt, edatur epistola mea ad Caldanium in Vandellium, quæ relata est in Excerpta Bernensia, & in Italiam ad amicos illos multa exemplaria mitte, ut ad me deferantur, & ego per Italiam universam, & per alias regiones curabo, ut dispergantur ad retundendam adolescentis illius audaciam. (Non sunt missa.)

Ad Cotunnium Neapolim, ubi moratur, & non Romam misi epistolam tuam. A Te libenter audirem, quid de aquæductibus Cotunnii in labyrintho sentias. Nimis verbose scripsit adolescens ille librum suum de illis agentem, quare quid ipse sentiat, valde difficile est eruere. Magna tamen cum ingenuitate, & veterum Latinorum more scripta est Præfatio sua. Utinam ita se gessisset in rei expositione. Vale.

Datis Arimino a. d. vi. Non. Martias anno Christo nato clc lccc lxii.

175.

JOH. GESNERUS.

Nobilibus a Beroldingen gratissima semper erunt quæ a Te venient. Nuper experimenta instituit cum truttis gelu rigefactis, quas ad vitam reduxit.

Hir-

Hirzelius Archiater Tissotianam translationem nuper absolvit, & præfatione de genuino & spurio Medico librum instruxit. Historiam Maniacarum accuratam consignavit, cujus præcipua contenta si velis ad Te mittam.

Albertinus Geometra mediocri semper fortuna gaudebit. Cum his diebus ex obitu Wertmulleri Præfecti munimentorum urbis nostræ, hæc sparta vacaret, & plenissima sibi spes eam obtinendi appareret, Vir nobilis, & Membrum Senatus interioris, eam ambivit, ut omnino Albertinus hujus Ordinis viro cedere deberet.

In scrophulosis effectibus cicutæ usum satis efficacem nostrates experti sunt. Tutius omnino remedium erit a Te inventum in camphora cum mercurio & sulfure aurato antimonii, si ejus adhibendi rationem benevole communicaveris.

Turici d. 20. Martii 1762.

176.

CALDANUS.

Curavi ut per amicum Sominium haberes icones duas. In iis error subest, quod sincere fateor. Canalis ille accessorius est sinus ille descriptus a Morgagno, intra quem reconditur musculus stapedis. Erroris causæ duæ fuerunt; nempe observatio facta in auribus exsiccatis, & monitum Mor-

Morgagni, qui eum describit, non perpetuo tubulum in variis auribus, quæ non fuerunt paucæ, semper hunc canalem concentricum videbam aquæductui, & perpetuo tubuliformem (quamvis id forte perpetuum non sit). Aures recentes post eam observationem habere non potueram, quemadmodum nunc Bononia habui, adeoque nunc tantum observavi intra eum tubulum locari stapedis musculus; tendinem vero exire ex eo tubulo, & capiti stapedis infigi. Pars hujus musculi carnosa vix dilute rubra trianguli formam per se fert, & finis ejus immobilis est in eminentia quadam ossea, quæ aquæductum Fallopii & sinum musculi stapedis intercedit. Icones sunt promptæ, ut & illæ, quæ in loco ostendunt processum mallei Folianum, seu minimum, revera omnium maxime conspicuum. In iisdem auribus recentibus quæsi vi novos Cotunnii aquæductus: sed frustra: vulpinis etiam fetis usus non potui eos invenire. Attamen non despero. Curo nunc ut paretur fistula anelliana, ut possim eos aquæductus injicere; sed non mercurio, vel subtili aliquo fluido colorato, qui tantum viam indicat. Non nego potuisse mercurium vestibulum ingredi, & cochleam, quemadmodum Cotunnii monet; sed qui pluries in aure insudavit non ignorat, varias cellulositates inconstantissimas per aurium ossa dispersas esse, per quas non impossibile est, mercurium compressum viam sibi facere. Sed pone labyrinthum vapore plenum esse; quæ necessitas horum aquæductuum? Sufficit ut tantum vasa advehant, quantum alia

vasa revehant. Sed videbimus. Nunc certus adfirmo, intra maculam illam triangularem portionem duram non ingredi. Aut ego plurimum fallor, aut certe mollis portio eam maculam subit. Causa erroris maceratio fuit. Hæc ita intumescere meninges fecit, ut nervum eo loci æmulerentur. In recentibus auribus vidi patentissime portionem duram dividi in duos ramos, quorum alter canalem vidianum, alter aquæductum subit. Super maculam illam vero triangularem pulpam mollem inveni in quatuor auribus, quas nunc recentes observavi. Plura dicam de hoc organo, forte non nova, sed profecto longa observatione confirmata quo ad constantiam.

Erit locus, ut spero, confirmandi observationes Cotunnii, vel nonnulla emendanda erunt, aut addenda. Semper autem erit occasio disputandi, qui fieri possit, ut harmonicos concentus uno eodemque tempore distinguamus.

Legi postremum Crantzii Professoris Vindobonensis opusculum contra Haenium & le Cat. Credo Crantziū authorem illius epistolæ ad Te scriptæ, in qua narrabat successus experimentorum Haenii. Prodibit quamprimum alter Tomus collectionis Bononiensis: concedis ut prædicta epistola in eam collectionem prodeat, absque eo quod appareat Tibi scriptam fuisse? Faciam quod vis. Tu interim vale, Vir Celeberrime, & me ut soles ama.

Dabam Venetiis III. Kalend. Aprilis 1762.

177.

JOANNES TARGIONIUS TOZZET- TIUS.

Nobilissimus, & optimæ spei adolescens D. Jacobus Moray, Scotobritannus, annum agens decimum nonum, temperamento sanguineo præditus, & habitu corporis gaudens optimo, Florentiam se contulit exeunte mense Septembri anni 1761. ut Medicorum quorundam consilium pro reparanda valetudine sua jam diu labefacta exposceret.

Ægritudinis, qua cum colluctatur, primam originem repetit generosus adolescens a peripneumonia, quam sex abhinc annis perpeffus est, eo potissimum, quia in morbi vigore magna spirandi difficultate laboraverit, adeo ut plerumque non nisi sedens in lecto, & manibus innisus, thoracem dilatare, & inspirationem perficere potuerit sine suffocationis metu. Peripneumoniam præter spem evasit quidem, sed ab eo tempore conqueri cœpit de frequenti difficultate spirandi, & cordis palpitatione, præsertim quoties cibus se largius impleret, aut vehementiore motu corpus exagitaret. Si quando difficultas spirandi, & palpitatione cordis diutius perdurantes nobilissimo adolescenti molestiores acciderint (quod sex annorum spatio pluries contigit), phlebotomia efficacissimum remedium ipsi erat, qua administrata, respiratio faciliior, & cordis motus æquabilior fiebat.

Hac methodo quinque circiter annis commode se habuit, donec Augustæ Taurinorum degens circa initium mensis Januarii vertentis anni 1760. eo morbi catarrhalis genere correptus fuit, quod Medici frigus susceptum appellant. Licet autem tussi molestissima diu noctuque vexaretur, nullam solitæ equestris exercitationis speciem cohibuit, nullam ex Bacchanalibus choreis & comestationibus intermisit. Morbus ita neglectus, immo exasperatus magnopere increvit: tussis, quæ a frigore suscepto originem duxerat, ipso Bacchanalium tempore fere continua, molestissima, & convulsiva evasit cum difficultate spirandi, cordis palpitatione vehementi, & calore magno per totum corpus faciei que rubora, & eo tandem res devenit, ut nobilis adolescens, viribus jam fractis, & morbo prægravatus, lecto se committere coactus sit, & medicam opem implorare. Administrata phlebotomia morbus de vehementia sua remisit, & diæta lactea vegetabilique per plures hebdomadas continuata, evanuit tussis, ac imminuta est cordis palpitatio, & nonnisi post motum vel mediocrem (puta ascensum scalarum) ipsa cordis palpitatio, & difficultas spirandi ægrum affligebant.

In hoc reconvalescentiæ gradu generosus adolescens Januam se contulit, & cum ab æris calore cordis palpitationem & spirandi difficultatem augeri persentisceret, interulam pelliceam statim deposuit. Ea fortasse causa fuit, quod Pisas die 14. Maji delatus, rursus frigore suscepto laboravit, cujus morbi primis quinque diebus febre ac tussē

tusse vehementi conflictatus est, & difficultas spirandi, cordisque palpitatio magnopere increbuerunt. Phlebotomia prompte administrata, & diæta lactea statim inchoata, & ad hanc usque diem protracta, salutarem ipsi opem attulere; nam tussē compescuerunt, & rarissimam, brevem, ac mitem effecerunt, ac respirationem & motum cordis ad naturalem fere mensuram redegerunt, dummodo tamen æger quieti animi & corporis sedulo indulgeret. Ita duos æstivos menses *Montopoli* in collibus *Pisanis* D. Moray commoratus est, deinde *Fucelii* vulgo *Fucechio* per viginti dies apud D. Joannem Muzzium loci Medicum expertissimum; tandem Florentiam pervenit, ubi 30. usque dum dies commoratus, tempestate licet frigida, ventosa & pluviosa, multo melius se habuit. Tussis certe illa propemodum evanuit, quæ a pluribus hebdomadis subinde eum infestaverat, vespertinis horis sicca, matutinis catarrhalis, sive educens sputa quædam catarrhalia, viscida, globosa, aliquando fusca, sublutea, & tantillo cruori commixta, quæ tuberculi alicujus in pulmone latentis suspicionem injecerant.

Hæc omnia præmittenda esse duxi, ut præsentis morbi natura facilius decerni possit: nec inutile fortasse erit adnotare, nobilis adolescentis corpus procerum, mediocriter carnosum, ossibus magnis, & arteriis amplis præditum esse, ejusdem thoracem satis amplum costis octo veris solito latioribus constructum esse. Sciendum igitur est, quoties D. Moray aliquantisper quietus manserit,

scilicet vel in lecto, vel sedens, non tussierit, non riserit. 1°. Motum ejus cordis multo vehementiorem perferri, quam in aliis hominibus soleat, ita tamen ut universum cor a basi ad cuspidem uniformiter moveatur. 2°. Aegrum cordis sui motui vehementiori jam assuetum nullam memorabilem ab eo molestiam pati, nisi quando ob aliquam, vel levem corporis agitationem, aut animi commotionem, cor ipsum solito vehementius palpitet; 3°. cuspidem ipsius cordis non inter quintam, & sextam costam lateris sinistri impetum facere, sed inter septimam & octavam 4°. costas ejusdem lateris sinistri a tertia ad octavam usque elatiores esse, & quodammodo gibbosas, eo loci, quo cartilagineæ adhuc sunt, & cordi seu potius pericardio adjacent. 5°. Diametros arteriarum carotidum externarum, axillarium, carpi & cruralium, omnes majusculas esse, quam in tali adolescenti corpore par esset, sed omnes invicem juste respondentes, & proportionatas, ita ut nulla ex his arteriis, nec ipsis quidem carotidibus exceptis, aneurysmate affecta censenda sit, sed omnes uniformiter, & sensim ampliatae fuisse videantur, ab impetu sanguinis e corde amplo profuientis. 6°. Pulsus arteriarum omnium celeres quidem, & magnos, sed omnino regulares, & æqualiter æquales esse, & hætenus semper fuisse. 7°. Cutis universæ colorem floridum, & optimum esse, ac solummodo genas rubicundiores fieri, quoties generosus adolescens cordis palpitatione solito vehementiore affligitur. 8°. Nullum in extremis corporis partibus cedema apparuisse; urinas

urinas semper bonas fuisse, & quantitati assumpti potus ad amissim respondentes. 9°. Animi functiones promptas, & vivaces esse, corporis item vires hisce diebus satis vegetas, quamvis æger diætâ lactea rigidissima a pluribus mensibus religiose utatur, & a cibis & potibus fermentatis calefacientibus ac cardiacis sese abstinuerit. 10°. Somnis longis, profundis ac placidis ægrum frui, in lecto sanorum more, in utroque latere jacentem, nec a motibus convulsivis actum, aut a cordis palpitatione unquam expergisci, dummodo tamen illa consuetam mensuram non excedat. 11°. Alimenti quo utitur digestionem optime perfici; alvi egestionem sanorum similes esse; & ex alimentis, licet parcis, ægrum justam sanguinis laudabilis quantitatem lucrari.

Talibus sanitatis præsiidiis fruitur per hosce dies nobilissimus D. Moray; sed quotiescunque corpus exagitaverit motu vel brevi, & quod in aliis hominibus nullatenus memoratu dignum esse, puta in deambulatione, in ascensu scalarum domus alicujus &c. quotiescunque item animum laxaverit, longius locutus sit, & vehementius riserit, immani cordis palpitatione statim discruciat, quæ magnum in costas impetum facit, & respirandi difficultatem ipsi parit. Sola equitatio, & vectio in curru molestiam ægro non creant, ita tamen ut ex eodem motu mediocri contentus esse debeat, illo enim concitatore, quemadmodum in cursu publico consuevit, cordis palpitatio ni obnoxius sit perinde ac pedibus iter ageret.

Fortiores morbi paroxyfmi adstantibus ipsis manifesti fiunt ob difficilem & fufpiriofum ægri anhelitum, ob ejus corporis univerfi vacillationem quamdam, ob genas rubicundo colore faturatas, pulfus omnes concitatiffimos & validos, & strepitum quemdam in latere finiftro thoracis. Hæc autem fymptomata ocys vel tardius fopiuntur, prout motus corporis, vel commotiones animi vehementiores fuerint.

His omnibus attente diuque perpensis, conjecti generofi adolescentis cor mole fua plurimum, fed regulariter auctum effe; ita ut non unam tantum ejus portionem aneuryfmate affectam putarim, fed univerfam cordis machinam jufto longiorem, ampliorem, & craffiore effe ratus fim. Non fatis liquet, utrum morbi femina a nativa conformatione originem traxerint, & a peripneumonia fuperius memorata incrementum fumpferint. Satis autem in comperto eft, morbum novem abhinc menfibus ad acmen perveniffe Auguftæ Taurinorum, ob tandiu neglectum tuffim ferinam, fimulque ob violentas corporis exagitationes in fubjecto tum temporis plethorico.

Conjecturæ tamen meæ non fatis fidens, auctor fui nobiliffimo ægroto, ut aliorum, & expertiorum Medicorum fententiam expofceret. D. D. itaque Balthafar Collinius, & Francifcus Tozzettius ex primoribus urbis noftræ Medicis, accerfiti, feorfim finguli caufas & fymptomata morbi fedulo perfcutati funt. Die tandem Octo-
bris

bris consultatione infimul habita, unanimi consensu pronuntiavimus, pulmones D. Moray fanos modo esse, cor autem ipsius dilatatum, & amplificatum esse in tota massa sua, sed magis fortasse in ventriculo anteriori, seu sinistro (ita), adeo ut omnia morbi symptomata ab hac cordis morbosa magnitudine dependeant. Arterias insuper, quæ a corde originem ducunt, latiore diametro præditas quidem esse, non tamen aneurysmate affectas deprehendimus. Tanti morbi sanationem radicali quodam remedio obtinendam promittere nequivimus D. Moray, solummodo, quod in nobis erat, methodum moderandorum symptomatum proposuimus, & spem fecimus vitæ in senectam usque protrahendæ, absque gravibus incommodis & molestiis, dummodo curæ palliativæ mox innuendæ sedulam operam navare non gravetur. Præcipua fundamenta spei nostræ sita sunt in ipsius D. Moray ætate, quod nempe remotis omnibus causis, quæ cordis jam dilatati, & prægrandis, ulteriorem distractionem & amplificationem producere valeant, cor ipsum in proxima juventute sponte, & solis naturæ viribus consolidari ac indurari possit, & eum tandem firmitatis, ac roboris gradum attingere, ut morbosus amplius censendus non sit, & munia sua laudabiliter, & sine molestia diutissime exequi valeat, dummodo sanguinis nimia copia non obruatur, aut ab animi commotionibus, & corporis motibus violentis non exagitetur. Accedit quod costæ, & sterni segmenta, adhucdum cartilaginea, thoracicæ cavitatibus dilatationem aliquam permittant, & commo-

diorem cordi ac pulmonibus hospitium. Hæc omnia aliis quibusdam hominibus contigisse scimus, & observavimus, qui in adolescentia morbo haud dissimili affecti, progressu ætatis & exactæ diætæ ope senectam feliciter pertigere.

Summa igitur consilii nostri pro cura palliativa fuit, ut æger diætam lacteam ac vegetabilem quam diutissime continuaret, ad plures etiam annos, præsertim quod animadverterimus, ejus usu corporis vires & nutritionem nullatenus labefactari. Nauseæ vitandæ gratia, juscula carniū vitulinarum, ac pulticulas ex pane, vel farinaceis quandoque admisimus. Lactis frigidi, ac potuum frigidorum assumptionem laudavimus: potiones item ex aqua, succo limonum & oxymelle conditas. Chocolatam, coffeam, vina, liquores fermentatos & spirituosos, carnes omnis generis, aromata & alia quæcunque alimenta, vel condimenta sanguini calefaciendo, & irritando idonea prohibuimus. Hybernos menses suasimus ut Pisis in aëre maritimo & tepido traduceret, æstivos autem in collibus Pisanis, vel similibus ruribus, aëre temperato, non tamen nimio tenui gauden-
tibus. Exercitationes omnes corporis violentas, commotionesque animi validiores, cane pejus & angue vitandas esse inculcavimus. Equitationem summopere laudavimus, & monuimus, ut thoracem quanto magis posset, dilatare anniteretur, cordi præmagno stationem commodiorem paraturus. Tandem sanguinis parcam emissionem laudavimus, quotiescunque plethoræ signa a nobis indicata adfuerint.

His

His monitum esse voluimus nobilissimum adolescentem, ut valetudinem suam reparare possit, & vitam in senectam usque feliciter protrahere, quod ex animo illi voveo precorque.

Mihi transmissa Ep. m. Maji 1762.

178.

CALDANUS.

Medicæ occupationes, quæ me, etsi invitum, hucusque detinuerunt, litteras ad hanc diem retardarunt. Adde quod Patavinæ Universitatis reformatores petunt, ut mentem meam exponam circa varias methodos, quas aptiores existimem ad tyrones in praxi medica erudiendos: volunt enim cathedram in xenodochio erigere in hunc finem: neque solum id ex me petunt, sed alia etiam quamplura, quæ longum esset recensere. Plura itaque colligo & conscribo, ut mandatis eorum satisfaciam. Et en rationem alteram diuturni silentii mei, & morositatis in complenda responsione, tum ad le Catium tum ad Vandellium. Mitto febriculas & alias hypochondriacas affectiones, quibus a longo tempore obnoxius sum, & quibus nunc frequentius infestor.

Postremis hisce diebus cum sicca petrosa ossa apud me essent, ea præparavi tali ratione, ut aquæductus Cotunnianos invenirem. Mihi videtur invenisse. Certe enim ex ea cavitate sulciformi a Morgagno descripta, & intra vestibulum (apertum

ex parte fenestæ ovalis) conspicua educitur canaliculus, satis quidem exiguus, sed talis ut plusquam vulpinam setam admittat. Progressum insequi usque ad ejus finem in fossa sigmoidea impossibile fuit, cum tantum petrosam apophysim haberem. Cochleæ aquæductus in ejus inferiori apertura patentissimus quidem est. Sed circa ejus insertionem intra cochleam ita angustatur, ut in aliquibus ossibus impossibile mihi fuerit tenuissimam setam introducere. Cum limam arripio, video semper maculam eo præcise loco, ex quo oritur hic aquæductus, sed setam immittere non possum, nisi eum tantum ossis sustuli vel limo vel cultro, ut, si profundius limam adigeram, crustaceam cochleæ laminam disrumperem. Certo hic est locus a Cotunnio assignatus; certe in loco paulo ante dicto cochlea setam admittit: forte admittere non potest in progressu, quia dura mater investiens exsiccata & crispata in ossibus siccis exiguum foramen occludit. Expecto recentes aures ex Bononia, expecto etiam exsiccatas. Illis utar, ut observationem institutam juxta mentem Cotunnii: has vero ad longum tempus macerabo, ut dura mater investiens integre destruat. Tunc injectione utar, quam viam designabit. Ergo vides, quid de observatis Cotunnii sentiam. Nempe credo aquæductus invenisse, & etiam labyrinthi humorem, cum postremo in agnis humorem hunc satis luculenter observaverim.

Accepi nunc icones, quas miseram. Errores corrigam, in quos ob imperitiam incidi, & gratias

tias reddo maximas : certum tamen est intra eum tubulum, aquæductui Fallopii concentricum, musculum stapedis recondi. Plusquam una vice in aure recenti hoc observavi : forte etiam in eundem tubulum, aut satis proxime, ingreditur chorda tympani : labori non parcam, neque quidquam definivero, nisi prius pluries observaverim. Libros, quos summa cum humanitate mihi curare desideras, poteris ad Somisium mittere, neque enim Bergomi amicos habeo : utinam addere posses posthumum du Vernejî opus, & omnes annotationes academicas Albini; quæ omnia Itali non viderunt. Postremo ex me quæris, quis inter Medicos Venetos emineat : Santorino nullus successit. Is cathedram non occupabat, sed Clinicus erat. Poleno succedet facile Græcus nomine *Stratico* juvenis annorum 24. qui nunc medicam cathedram occupat, sed extraordinariam, in Patavino Lycæo, ad eam conductus reformatorem potestate. Quod si quæris quis succedet Morgagno, respondeo; quod si fides sit apud reformatores, succedam ego ipse. Vale interim, Vir Celeberrime, pretiosam vitam tuam diligenter serva, & me, ut soles, ama.

Dabam Venetiis 8. Maji 1762.

179.

CALDANUS.

Priusquam Anatomen in Patria mea duobus abhinc annis publice disputandam traderem, monuerat amicus Pozzius Bononiensis Professor, qui studiorum gratia, & Galliam, & Hollandiam & Germaniam peragraverat, Albinum illustrem in scholis & circulares iridis fibras, & glandularum conglobatarum folliculum demonstravisse. Cum vero hæc omnia neque videre unquam potuissem, neque in Albinianis scriptis invenissem, ausus fui Albinum ipsum consulere. Reposuit, id totum, quod narratum fuerat, falsum esse. Gratias egi maximas; & silentium inter nos fuit ad hanc usque diem, in qua præter expectationem litteras suas accipio postremæ editioni explicationis Tabular. Eustach. & lib. IV. & V. suarum annotationum junctas; atque insuper alterum exemplar istorum operum pro Morgagno. Lætus accepi a tanto homine munus peregregium. Annotationes autem duplicem mihi moverunt dolorem. Alterum propter librum V. quo Tecum, Vir præstantissime, litem subit non indifferentem; alterum, quod in libro IV. videam, Albinum mihi præivisse in edendis observationibus de aure, valde iis similibus, quas ego ineditas asservo. Icones ad Morgagnum misi, ut comparationem instituat; non ut doleam de Albino, quod innocenter mihi præiverit, sed de me ipso morosissimo, non ta-
men

men sine ratione, homine; & demum ut Morgagnus asserti mei veritatem agnoscat. Verum non derelinquam omnino inceptum opus.

Observationes quas habes si mittes, eæ vel in Bononiensi collectione, vel in mea responsione ad le Catium, vel demum in diario medico hebdomadario, quod Venetiis præterito mense institutum fuit, locum habebunt. Verum meminisse juvat, me olim exoravisse Te Amicum præstantissimum, ut responsio mea typis vestris evulgaretur,

Vale Vir præstantissime, res tuas feliciter gere, & me, ut soles, ama.

Dabam Venetiis die 19. Junii 1762.

180.

CALDANUS.

Nimium temporis elapsum est, ex quo humanissimas Tuas non accepi. Monui jam diu amicum communem Somisium Physiologiæ tuæ Volumen IV. misisse. Multa legi, quæ doctrinam tuam rarissimam abunde significant. Multa quæ significant humanitatem erga me tuam, pro qua innumeras Tibi reddo gratias.

Excellentissimus & reverendissimus Cornarius,
Episcopus Turcellanus, qui Venetiis habitat, &
Sere.

Serenissimi Venetiarum Ducis nepos est, botanicis studiis magnopere delectatur, selectam in hanc rem bibliothecam habet, non vero omnibus numeris absolutam, propterea quia egregio opere tuo de Enumeratione stirpium helveticarum hucusque caret. Exoravi amicum Somisium, ut mihi curaret. Rarissimum esse reposuit. Verum omni pretio obtinere aveo. Narratum fuit Episcopo prædicto Te olim postulasse ex amicis variis, ut librum rarissimum *Anguillarae de simplicibus* Tibi curarent. Hujus libri exemplar per me Tibi offerendum proponit, quotiescunque librum tuum obtinere valeat, pro quo tamen debitum pretium exsolvet.

Litteras humanissimas inexpectato a Laghio accepi. Judicium exposcit tuum ac meum de opusculo Cotunniano. Laboravit in aure humana diu, sed alienis manibus, nihil prius invenit: postquam intellexit invenisse me plura, & ipse invenit omnia. Addunt amici nonnulli, non credi a Te Viro præstantissimo humoris præsentiam in labyrintho. Peto judicium tuum. Postulabat etiam Laghius opinionem de modo quo fit auditus. Reposui allatas hucusque hypotheses nequaquam mihi satisfacere. Credo (ni fallor ego) successive a nobis audiri, etsi animus non advertat, ob momentaneam successionem. Rationes non defunt, & aliorum sensuum analogia. Quæ omnia si firma sunt, corrui certe analogia cochleæ cum cymbalo. In diario Veneto occasio oblata mihi fuit, præstantiam tuam abunde significare.

care. Doleo quod a laudato Viro non laudaris : sed laudibus non eges. Resonat orbis nomen tuum præclarissimum.

Vale Vir egregie , & me , ut soles , ama.

Dabam Venetiis secund. Idib. Sextilis 1762.

181.

CALDANUS.

Duas epistolas tuas octo dierum spatio nuper accepi, Haller præstantissime. Dolui admodum de incendio, quod laborem Tibi movit non exiguum, & capiti tuo carissimo imminebat : gaudeo tamen magnopere, quod illæsus servatus fueris.

Responsio mea ad le Catium non erit major epistola mea secunda. Latino sermone conscripta est. Quod ad sensibilitatem attinet, totum jam completum est. Nonnulla adjicienda sunt de irritabilitate, & finis tunc erit. Te autem exoro, ut attento animo legas atque indifferenti. Delebis quod asperum sapiet si quid erit, delebis quod non satisfacit objectionibus ; addes quæ pondus addere possunt ; uno verbo Tuum erit eam qualemcunque responsionem meam omnino ut tuam considerare : & Tuum erit denique considerare, utrum hæc cum aliis epistolis meis sufficient pro aggregatione ad Londinensem Societatem. Non exurret, ut spero, annus præsens, nisi de auditu theoriam publicavero,

Tom. V. Comm. Lit.

H

quoniam

quoniam illud quod ad veram illius organi anatomiam spectat, adhuc, ob cadaverum extremam inopiam, incompletum sit. Ad theoriam publicandam ob id cogor, quod Laghius non responderit adhuc iis quæ ex me postulavit; & moneat amicus Bononiensis, Laghium multa prædicare sua, quæ mea omnino sunt, vel certe aliorum, quorum nomen ipsum nequidem illi notum est. Inter præstantissimos auditores tuos certo certius aliquis fuit postremis hisce temporibus, qui de auris fabrica bene scripsit. Fuerit Meckelius aut Zinnius omnino ignoro. Aveo tamen omni opera habere quæ scripserint. Postremis litteris meis ad Albinum datis eo animi candore, quem profiteor, dolui de lite Tecum mota. Nondum respondit Vir Clariss. & forte non respondebit. Aspere nimis Tecum egit, non solum cum statuit musculares fibras in jejuno cæco & colo intestino, sed etiam alia occasione, & præsertim cum indicem Göttingensem commemorat. Neque Tibi parcit in Eustachianis tabulis nuper ad me missis, & anno præterito iterum editis. Enimvero pag. 125. monet, quod *in adipem distribuuntur innumerabiles pene nervorum propagines, quæ in cutem non ita frequenter inseruntur, ut quispiam forte arbitratur.* Inter amicos tuos Europæ, qui atram bilem Albini improbant, & pacatum animum tuum laudant, sum & ego ipse annumerandus. Enimvero in diario Veneto, postquam ex barbara dictione latina Crantzius eduxi, cujus excerptum italicum Vandellianas iras iniquissimas, sed manuscriptas movit, (forte etiam ob id

id quod notas addidi, & sectiones varias anatomicas rarissimas a me factas edidi) in fine excerpti hæc adjunxi: *Rationes non injuriæ homines celebres reddunt. Testem excito magnum Hallerum, qui in Præfatione Elementor. Physiolog. T. IV. Albino respondet summa doctrina, moderatione, efficacia, obsequio. Hujusmodi scribendi modus Hallerum immortalem solus reddet, nisi celeberrimum ac illustrem opera prædicarent.*

Addo icones varias ex natura depromptas, quarum præparationes magno labore confeci. Nondum, ut vides, opus expletum est. Compleam tamen: non addo omnia quæ conveniunt cum Albino, quoniam Te non latent. Icones istas illustrare potes; sed valde doleo, quod in Italia incisorem non inveniam, qui recte delineatorem imitatur. O me beatum, si Tibi sumeres tale onus; dummodo opusculum judices alicujus momenti! exoro ut intacta reddas in epistola per Somisium. Vale amice celeberrime præstantissime. Vive felix & me porro amare pergas.

Dabam Venetiis pridie Kalend. Septemb. anni 1762.

182.

ACHILLES MIEG.

Tarde respondeo (quod benigne excusabis) ad ultimas litteras d. 16. Martii ad me datas, quia per totum annum in te herbaria nihil novi

detegere, neque petito satisfacere licuit. Quod si tuæ litteræ aliquot solummodo septimanis citius advenissent, percommodam habuissem occasionem, in rationem introitus Ilei in colon paulo exactius inquirendi; sed, accepta epistola jam finitæ erant apud nos anatomicæ sectiones; neque ab eo tempore novam occasionem nactus sum, quam equidem arripiam, si instante hyeme se obtulerit.

Bis tantum hoc anno montes quosdam ditioris nostræ invisi, sed (præter *Gentianam ceruleam oris pilosis* in prato prope villam Dietisperg) nihil rari detexi.

Ab aliquo tempore parciores apud nos morbi sunt, qui prioribus mensibus hujus anni persequentes erant: angina præcipue epidemica plerumque cum eruptione miliari, aliquando valde gravi, juncta; cujusmodi fere a Tissoto in perutili illo nupero opusculo (*Avis au Peuple*) describitur, & qualis etiam prægresso anno apud nos grassabatur; in cujus morbi primis initiis methodum subantiphlogisticam, qualis ab Allione commendatur, perutilem reperi, inprimis purgantia subacida ex Tamarindis &c. quibus sæpe morbum jamjam prorupturum præcavere adhuc potui.

Prægresso vere iterum felicem inoculationem institui, & alia pro futuro vere jam decreta est.

Pluscula hoc anno experimenta cum cicuta institui; cujus aliquam efficaciam vidi in inveteratis

ratis scrophulis, partim ulceratis partim adhuc clausis; tum præcipue in pedis pessima exulceratione; nullam vero in dolore arthritico inveterato, inque mammæ scirrho, qui in ipso pilularum usu, accedente quidem aliquoties externa incuria in gravem cancrum exulcerabatur; nullam etiam in vaginæ uteri gravi, & forte cancrofa, exulceratione, quæ ipsis fæcibus transitum ex recto in vaginam concederet; nullam denique animadvertito ex $\zeta\beta$ extracti quotidie data per 14. nunc dies, intermixtis purgantibus, in testiculi notabili quidem sed fere indolenti, tumore, nondum adeo diu ex stimulo ad Venerem suppresso exorto. Neque alii apud nos Medici multum adhuc hoc remedio profecerunt, ut tamen nullus, quantum scio, damnum aliquod inde oriundum animadverterit, nisi quod subinde empl. de Cicuta externe adhibitum prurientes in cute pustulas excitasset.

D. Basileæ d. 22. Sept. 1762.

183.

CALDANUS.

Schedulam tuam & alteram Laufannensis Typographi Romam misi. Acceptum exemplar quod Romæ est, Excellentiss. ac Reverendissimo Cornario Episcopo Turcellensi nomine tuo offeram. Ipse interim per me gratias agit maximas, & agat ipse idem post acceptum munus tuum peregrin-
gium.

H 3

Addo

Addo litteras amicorum, Nellii Equitis Florentini, ac Fontanae : tum correctionem errorum, qui in secunda epistola mea irreperunt. Doluit valde Laghius de iis erroribus ; quoniam fere omnes ad alteram epistolam ejus spectant. Vellem, si fieri potest, ut correctionem adderes quinto Tomo collectionis Lausannensis.

Aut . . . credit nervos eos tendinem subire, aut non credit. Si credit, Anatomicus non est. Ostendit Vandellius nervos illos adstantibus, qui anatomen non secus ac ille, nulla ratione callebant : & interrogatus num essent nervi ea filamenta quae separabat, respondebat affirmative, addens experimentum sequens. Cultri apice, vel manubrio, filamenta illa tangebant distrahendo : respondebant paulisper : & aiebat, attributum nervorum. Hoc nuper accepi a Medico Calza, a Vandellio in testimonium vocato ; & quatuor abhinc annis habui a Valisnerio Historico Patavino naturali, demonstravisse Vandellium ea filamenta, absque eo quod nemo adstantium affirmaret, vel negaret. Addit Haenius, falsum fuisse Vandellium ea filamenta naturali majora depinxisse : quod verum est de secunda epistola Vandelliana, non de prima, quoniam ab amicis accepit omnes in eo convenire, quod quantitas & moles nervorum Tabulae suae fidem denegabant. Monuit etiam Calza, experimenta ridicula fuisse ; & illud etiam quod a Mediavia fuit institutum : nam vix secta cute, clamante animali, sectus fuit etiam tendo absque ulla cautela. Insuper irrideo . . . , quod
amicus

amicus tuus esse neget, quasi velis amicos Tecum sentire. Non doles enim, quod contradicat, sed de modo, quo id præstat: & Tu, cum contra Boerhaavium dixisti, non ea ratione cum tanto Præceptore egisti. De Societate Brittannica bis ad Te scripsi postremis litteris, & me Tibi commendo. Si duplici provincia obrutus studia tua non intermittis, id evenit, quod vastum ingenium tuum, & doctrina summa, rarissima sunt. Debuiſſes accipere quasdam icones meas de aure; partes sunt eorum, quæ in lucem emittam, cum totum opusculum complevero. Acutissimo rheumatismo correptus per dies viginti, nunc ad rem me confero ut bene valeam. In civitatem reversus experimenta capiam in hominibus, quoniam Chirurgus Venetus in vulneratorum xenodochio Professor non repugnat, quominus experimenta de sensitivitate instituam. Vale Vir præstantissime litterarum bono & incremento; meque ut soles ama.

Dabam Venetiis 4to. Nonas Octobris 1762.

184.

FELIX FONTANA.

uum per hosce dies cum Cl. Viro, & ab optimis quibusque studiis excultissimo Thoma Laghio de præstantissimis tuis inventis, tuique nominis immortalitate sermonem confererem, magnamque in eximiæ indolis Homine Tui admirationem agnovissem (qua est in æstimandis

H 4

homi-

hominibus ingenii sagacitate, & acumine) optavi vehementer, ut tales inter vivos aliqua intercederet familiaritas & litterarum consuetudo ad incrementum scientiarum, quæ magnorum Virorum multiplicatis veluti luminibus splendidius effulgent. Laghianas itaque litteras amoris & benevolentiae plenissimas accipies, quas mihi humanissimus Vir ad Te mittendas dedit. Rem Tibi pergratam me facturum confido, qui egregium hunc & subacti judicii Virum plurimi semper fecisti, tum propter ingenium ejus singulare, tum ob summam scribendi moderationem, quam in adversariis tuis ipsemet semper desideravit.

Arrepta occasione meditationes hæc meas tumultuario studio duobus abhinc annis concinnatas acerrimo judicio tuo subjicio, ut si quid in illis peccatum a me sit, vel minus accurate dictum, descriptumve, emendes benigniter, vel deleas. Sententiam hac de re tuam anxius præstolabor, missurus ad Te deinceps alia, quæ in adversariis habeo. *De motu Iridis, de nativo pupillæ statu, de visione objectorum distincta absque ulla externa vel interna oculi mutatione &c.*

Vale, meque ut soles, ama.

Dabam Bononiæ die 27. Oct. 1762.

THOMAS LAGHIUS.

uo in animo sim, quantique faciam gravissima ea inventa, quibus facultatem medicam universam summopere locupletasti, & alias testatus sum, & nunc Cl. Viro Felici Fontana, Tuique amantissimo, qui adhuc Bononiæ moratur, significavi, simulque ostendi, nihil mihi honorificentius fore, quam si aliquando Tibi, Vir præclarissime, scribere concederetur. Laudatissimus Fontana, qui eximiae doctrinae parem comitatem adjungit, in se recepit has ad Te litteras mittere, quibus non adversarium, sed summi ingenii tui, solertiae, eruditionis, admiratorem habes, quam qui maximum; quamquam vel eo nomine me Tibi plurimum debere profiteor, quod in magno Physiologiae opere, in quo nonnisi literatissimi homines referri merentur, epistolatum mearum mentionem facias. Utinam Tibi usui esse possem, atque de Te optime mereri, quemadmodum Spectatissimus Fontana, ut si minus litteris valeo, voluntate tamen & officio nunquam deero.

Cura ut valeas, totius litterariae Reipublicae commodo, & ornamento.

Dabam Bononiæ die 26. Octobris 1762.

CALDANUS.

Quod Tabularum mearum sculpturam curare velis, est, quod gratus sum magnopere; adeoque gratias reddam innumeras. Monendus vero es, Vir Præstantissime, quod mihi etiam nimis non placeant eæ, quæ majores sunt, & in quibus stapes suo loco repræsentatur. Umbrae circa stapedem nimis obscuræ sunt, & sculptor forte posset eas dulcius delineare, sic ut stapes melius appareret. Monendus es præterea, quod Tabulae missæ non omnes sunt, quæ requiruntur ad opusculum meum adimplendum. Desunt etiam totidem, nisi forte plures. Præparationes conficiam, & jam nonnullæ confectæ sunt & delineatæ. Ultimo monendus es, quod Tabulae omnes, cum completæ erunt, ordinandæ sunt, sic ut sub numeris arithmeticis præcedant, quæ præcedere debent, non aliæ; & notanda litteris omnia sunt, quæ notari merentur; enimvero explicationes missæ nimis festinanter ex calamo ceciderunt. Tu potes postrema hæc optime conficere, & gratissimum facies. Sed necessarium insuper arbitror, ut clarius res procedat, Tabulas missas translucere, & eorum quæ notari merentur circumferentiam. Lineis tantum obsignare, non secus ac de Tabulis Eustachianus Albinus fecit, ita ut litteræ Tabulas veras non confundant, nec vicissim istæ confundantur ab illis. Hoc autem unusquisque delineator perficere potest; adeoque, nisi molestum

stum esset, exorarem Te Virum præstantissimum, ut Tibi etiam hoc onus imponeres. His peractis sculpturæ exemplar unum mittere posses absque arithmeticis numeris, qui addi possunt, quotiescunque libuerit. Necessarium mihi est simile exemplar tum ut in scribendo ordinem servare possim, tum etiam ut si quæ Tabulæ minus veritati respondeant, possim iterum & clarius ex ipsa natura ad verum delineare. Nimis mihi cordi est in hac re, ut & in omnibus ea proferre, quæ naturæ consona sunt, & quæ nemo possit in dubium revocare: atque in hunc finem enixe rogo Haller Amantissime, ut iudicium tuum proferas. Vide num ad naturam delineata sint omnia; num canalis ille aquæductui Fallopiano proximus musculum stapedis revera recondat; num præcipue scalæ cochleæ distinctæ sint, & earum communicatio adpareat: in his scalis præparandis atque delineandis (duplici modo ut vides) nimis insudavi, cum nimis obscura sint quæ habet Casselbhomius, quæ alii autores, quæ demum in Tabula expressit Cottunnius. Dabo etiam in meo opusculo figuram, ut spero, meliorum nonnullarum præparationum ipsius Cotunnii; & sinuositates hæmisphæricam & semiovaalem Morgagni oculis patefaciam, quas Albinus 4°. adnotationum libro vix pro parte demonstravit; Morgagnus autem neque delineavit.

Le Catii responsio ferme completa est. Si posset imprimi in quinto collectionis tuæ volumine, mittam statim. Latino sermone conscripta est, & in gallicum verti potest facile, dummodo

modo non vertatur ab eo, qui secundam epistolam meam vertit. Secus Venetiis aut Bononiæ imprimere faciam.

Vale Vir præstantissime: res meas Tibi commendo, & me ut soles ama.

Dabam Venetiis ultimo die Octobris 1762.

187.

DOMINICUS COTUNNIUS.

Cum sæpe alias, tum his præcipue temporibus frustra quæsi, non apud nostrates modo, sed & Romanos Bibliopolas, *fasciculos* iconum tuarum anatomicarum. Id, si quando, nunc certe ægerrime fero. Cum enim pene exactus commentarius, quo *Sternutamenti Physiologiam* descripsimus, prelo immineat; inque eo universam narium fabricæ, ac aliquot nervorum, quinti inprimis cerebri paris, historiam forte non levibus accessionibus auctam, exposuerim, ut quæ aliunde novi Te in naribus elaborasse, eoque libro exposuisse, vix memorata pertranseam, a me non possum impetrare. Cumque in aliquot Leidenſium Bibliopolarum indicibus nequidem occurrerit, itaque mihi viam omnem ejus acquirendi viderim præclusam, in spem veni, fortasse quidem per Te, saltem ubi facile proſtet me posse rescire. Quod si apud istos Bibliopolas liber esset, & humaniter curares, ut sive Ariminum ad Cl. *Janum Plancum* communem amicum, sive Romam ad Cl.

Cl. *Bassanum* meo nomine perveniret, quidquid erit impensæ cui indicaveris statim remittam.

Patere Vir Illustris & importunum excusa.

Quo tandem egregium opus constitit, Physiologiæ? Licetne per aucta, ut audio, nimium negotia ejus finem expectare? Auguror ut aveo.

Vale Vir Celeberrime, & amantissimum Tui, ut soles, redama.

Dabam Neapoli pridie Kalend. Octob. 1762.

188.

ACHILLES MIEG.

Occasionem tandem nactus sum de *Valvula Coli* inquirendi in foemina circiter quadragenaria, valde macilenta, quæ d. 25. hujus mensis in hospitalio pauperum chronico morbo extincta, & theatro nostro anatomico tradita fuit. Intestina eodem die ex ventre exempta, & per duos dies in aqua frigida fervata fuerunt, antequam eorum examen, ob demonstrationem de iis simul faciendam, mihi permetteretur; quas circumstantias indicare visum est, quia forte aliqua cellulosa mutatio hinc fieri poterat.

Igitur caute tunc sublatâ extimâ membrana, subjectaque cellulosa cum vasis, circa ilei introitum in colon, atque denudata sic utriusque intestini membrana musculosa, animadverti, cellulosa-
fam

sam quidem illam aliquatenus connexisse ultimam ilei partem ad colon, sic ut, postquam circa ambitum insertionis ilei ea discinderetur, istud intestinum jam paulo rectius, seu minus obliquum redderetur, sed in ipsam tamen valvulam vix tantillum descendisse; fibras porro musculosas longitudinales ilei ad eam insertionem evanuisse, nec intrasse valvulam, atque unicum solummodo dictarum fibrarum fasciculum, ne duas quidem lineas latum, in inferioris s. acuti anguli parte anteriore ad aliquot linearum longitudinem supra transversas coli fibras processisse, adeo ut in ipso colo illo fasciculus finiretur; transversales vero utriusque tenuis æque ac crassi intestini fibras musculares perrexisse intra ipsam conjunctionem, atque adeo valvulæ structuram profunde intrasse, copiosiores quidem, & utrinque densiores in inferiori conjunctionis angulo, atque adeo arcte ex utroque intestino, absque conspicua denique intermedia cellulosa, sibi invicem connexæ, ut paululum progrediendo absque discissione ejusmodi fibrarum intestina a se invicem separari nequirent, quæ ipsæ tandem fibræ, cum jam profundius intra plicam descendissent, ab utroque intestino, in inferiori maxime conjunctionis angulo, paulum oblique se invicem decussabant. Divisione hac fibrarum musculosarum utriusque intestini eatenus facta, ut in uno loco tandem nuda nervea tunica conspiceretur, atque ilei insertio jam ad angulum rectum facta appareret, coli portionem fere e regione insertionis abstuli, ut in intestino aquæ immerso valvulas contemplari possem; ubi
tunc

tunc foramen introitus ilei fere circulare apparuit, inferior porro plica valvularis in parte posteriori, qua nempe frenulum posterius respexit, plane oblitterata, reliqua vero ejusdem plicæ portio, tum integra plica superior, adhuc tantillum eminens, eminentius adhuc posterius frenulum, anteriore, cum prope introitum ilei discissum esset, minus distincte comparente. Ileo tandem, qua intrat colon, longitudinaliter aperto, in marginibus in aqua fluctuantibus animadverti, musculosas fibras nerveam & villosam utriusque intestini membranam ad finem usque plicarum valvularium comitari, nulla cellulosa membrana musculosam inter atque nerveam membranam distincte comparente; quod idem etiam in freni discissi marginibus poterat conspici. Cæterum in isto subjecto cellulosam ubique valde arctam & siccam reperio, ut eapropter singulæ partes difficulter præparentur.

Vale Vir Perillustris, meque porro Tibi commendatum habe.

Dabam Basileæ d. 1. Decembr. 1762.

189.

JANUS PLANCUS.

Superioribus diebus ope Caldani accepi humanissimas litteras tuas die XXV. Januarii signatas, ex quibus accipio ad Morgagnum pro me addidisse fasciculum opusculorum tuorum, & alium
pro

pro Cotunnio , ad quem mittam , quando a Morgagno accepero. Interim pro meo gratias Tibi habeo plurimas. Cras mittam Neapolim epistolam tuam ad Cotunnium.

Caldanius ipse modo scribit ad me circa finem Decembris fuisse electum a Senatu Veneto pro Primario Professore Medicinæ theoreticæ in Universitate Patavina. Cathedra hæc ipsum æqualem ni superiorem Morgagno facit , & fortasse deinde ipsi in anatome erit suffectus. Anatome enim scientia est principalis in Caldanio.

Eadem est ratio in edendis libris apud nos , quæ apud vos. Sed Librarii seu Typographi nostri commercii defectu , & propter paupertatem edunt tantum propriis sumtibus libros elementares , & alios vulgares , quos quisque emit , sed edere recusant suis expensis libros eruditos , & peculiare , præsertim si Tabulæ æneæ in iis reperiantur. Quare autores hujusmodi libros de suo edere coguntur.

Caldanius æmulari videtur Cotunnium , de cujus in aure repertis ipse cum aliis Anatomicis Bononiensibus valde anceps erat , sed modo ea omnes confitentur , & meliora reddere vellent , caveant ne actum agant & invidi videantur. Vale.

Datis Arimino a. d. XI. Kal. Mart. Anno
elo 1666 LXIII.

MORGAGNUS.

Epistola aliqua fortassis a Te mea, certe aliqua ad me tua, Hallere Illustrissime, petierit, necesse est. Fasciculum enim accepi nuper, exemplaria duo continentem Tomi primi tuorum operum minorum, & plures simul disputationes, quorum exemplarium alterum cui reddendum a me esset, quippe nullis a Te litteris monitus, adhuc ignorarem, nisi casu lineolas inscriptas, quæ oculos primum fugerant meos, animadvertissem, quæ Cl. Planco destinatum indicabant: cui propterea statim misi. De altero autem exemplari, adjectisque dissertationibus magnas ago gratias, maximas autem, quod pro singulari humanitate erga me tua meæ primum, tot inter, & tantos Viros, amicitiae tribueris locum, quo nihil mihi accidere aut gratius, aut honorificentius poterat.

Si Typographus meus paulo magis properasset; absoluta opusculorum meorum editio jam foret, eaque ad manus pervenissent tuas, quod intra unum aut alterum mensem futurum spero, & ex primis, ante hos tres menses impressis, primæ illorum Patris, tuo eximio nomini dicare, paginis omnes agnituros, me, animo saltem, non esse ingratum. Fasciculus ut citius, & tutius ad Te perferri possit, non per meum Bibliopolam Mediolanum mittetur ad Josephum Galeazzi, sed per Cl. Pastam, a quo eidem meum quoque ulti-

munus opus de sedib. & causis morbor. quemadmodum tunc ad Te scripsi, traditum fuit; ut nullus dubitem, quin cito habueris; quamvis epistola, qua id mihi significaveris, sicut opinor, petierit, & (quod ægrius fero) eo de opere sapientissimum iudicium tuum.

Cl. Caldanium nostrum statim atque opportunum tempus advenit, fuisse Professore primarium designatum, ex ipso intellexeris: itaque nihil addo; tantum Tibi quoque gratulor.

Pene oblitus fueram rogare, ut quando alium aliquem de tuis, mihi semper gratissimis, libris mittes, una mittas Tabulam XXXIV. pertinentem ad disputationem CCLVIII. quæ Schmiederi est, de Polypo œsophagi inscripta, in Parte VII. Tomi VII. disputationum ad morborum historiam facientium. Ea enim Tabula in exemplari, quo liberaliter me donasti, desideratur.

Vale, Vir Illustrissime, & me, ut facis, ama.

D. Patavii postridie Nonas Martii 1763.

191.

CALDANUS.

Summas Tibi reddo gratias, Vir præstantissime, quod & menda, quæ in secunda epistola mea irrepperunt, corrigere velis, & iconum mearum sculpturam tuo sumtu Tibi imponas.

Dolet

Dolet admodum quod ex prelo quintus *Tomus des memoires sur les parties insensibles* non tam cito prodeat: neque minus dolet, quod H . . . , ut narras, aliquid habeat incivile. Augebitur *fo-mes Albino*, qui, ut video, litem habet de quorundam inventorum tempore: augebitur *Morgagno*, qui, etiamsi aperte non loquatur, attamen variis locis curiosas quasdam querelas habet, quarum non exigua est ea, quæ exponitur præcise sub finem epistolæ suæ ad *Meckelium nostrum Tomo II. de sedibus & causis morborum*. Cæterum quod ad *Albinum* attinet, epistolam ejus adhuc fervo (si ex corde loquitur) de nova lite dolorem suum significat.

Redeo ad icones meas, de quibus, nisi ego fallor, plura, at certe non omnia ad Te alia occasione scripsi. Non sum sollicitus, ut tam cito sculpantur: multæ enim, ut vides, icones defunt; cum mea mens sit tales auris præparationes exhibere, quibus integra auris fabrica majori qua fieri potest facilitate, & absque erroris metu per solas Tabulas possit comparari. Ergo præterquam quod eas ordinare potes, duo alia accedunt: alterum quod limites eorum, quæ demonstranda sunt, solis lineis descripti debent aliis Tabulis consignari, ut loca vel per litteras vel per numeros indicari possint: alterum quod, si Tibi hæc præstare placet, monere me debes de iis, quæ indicantur in illis iconibus; neque enim omnia quæ paravi in mentem nunc veniunt. Cum omnes præparationes complevero varias examinabo sen-

tentias, immo omnes quotquot sunt de modo quo fit auditus; & propriam mentem exponam. Nunc in cadaverum inopia hoc examen præstare ccepi: ex Te autem peto Vir præclarissime, num Meckelius, Zinnius, aliique inter recentiores, aliquid moliti fuerint vel scripserint in hanc eandem rem. Si tempus Tibi deest ordinandi icones illas, neque aut possis, aut velis limites seu circumferentiam iconum earum lineis obsignare, remitte; & omnia expleta Tibi curarem impofterum.

Certo certius priusquam annus præsens excurrat, responsio ad le Catium lucem videbit, una cum nonnullis observationibus meis, quas Morgagno inscribam.

In rebus chirurgicis etiam invitus versor. Irritavi tendines extensoris Tarsi, & Metatarsi in nobili Moniali absque sensu omnino, aliaque pericula in notam sententiam feci, de quibus alio loco, nempe in epistola prædicta.

Dabam Venetiis die 19. Martii 1763.

192.

ACHILLES MIEG.

Inem hyemis expectavi, priusquam responderem ad ultimas litteras d. 10. Decemb. perscriptas, ea spe, oblatum forsan iri novam occasionem, qua observationes circa valvulæ coli structuram

cturam repetere possem; sed, cum hactenus nullam ejusmodi nactus sum, ad tres quæstiones propositas alia respondere nequeo, nisi quæ ex ultimo jam cadavere observavi & transcripsi. Libuit nempe Viro Perillustri sequentes denuo proponere quæstiones.

1°. *Num longitudinales fibræ ilei in coli longas fibras continuentur?* Præter exiguum fasciculum longitudinalium ilei fibrarum forsan non semper occurrentem, quem in ultima epistola scripsi, supra plicam valvulæ in proximam coli partem porrectum fuisse, nullas alias vidi ad colon progredientes; & neque ille fasciculus, neque reliquæ ilei longitudinales fibræ coli longitudinales fibras attingebant; quæ posteriores, more consueto in tres fascias collectæ, ne ambitum quidem valvulæ attingebant, sed, sicut aliàs solent, ad principium processus vermicularis concurrerant.

2°. *Num sint eæ, vel circulares, quæ plicam subeunt inter duo ea intestina faciant parietem perpendicularem plicam replentem?* Coli fascias longitudinalis ambitum conjunctionis ilei cum colo præteriisse jam dixi; neque vidi longitudinales ilei fibras plicam subisse, quæ ipsæ ad conjunctionis ortum disparuerunt; sed solæ transversæ, tenuis æque ac crassi intestini, fibræ in ipsam plicam descenderant.

3°. *Ut eæ fibræ replentes plicam se habeant ad valvulas ; num in iis semilunares sint , oræque parallelae ; num alia fabrica ?* Fibræ , quæ ad superius inferiusque initium valvulæ erant , apparebant satis parallelæ , adeoque semilunares : sed profundiores sensim magis versus oras valvulæ obliquæ erant , atque ultimo ab utroque intestino se invicem intersecabant , ut ipsæ adeo in separatione continuata utriusque intestini dissecarentur.

Pro quarta parte Emendationum , nuper benevole transmissa , debitas gratias ago , agamque etiam maximas pro novis plantis , quales proximo vere Te missurum scripsisti.

Nec minus me obstringes , Vir Perillustris , si porro perrexeris nova & adeo efficacia remedia mihi indicare , sicut aliquoties jam fecisti.

Annus iste sanus futurus esse videtur , cum nullos nunc morbos epidemicos habeamus , cujusmodi regnarunt ab aliquot annis , in quibus imprimis maligna angina , cito pessime exulcerata , juncta cum miliaribus exanthematibus , præcipuum locum tenebat , sæpe tamen , modo faucium exulceratio aut exanthemata nondum accesserint , solo laxante antiphlogistico , & victu ex acetariis cito sublata. Forte & in illo morbo spiritum sulphuris cum fructu adhibuissim ; ex quo priore anno in variolis cum maculis nigris , & nuper etiam , post tua monita , in gravissima febre petechiali , cum copiosis maculis lividis , nariumque ingen-

ingentibus hæmorrhagiis, insignes & salutares effectus vidi.

Pulveris foliorum aurantiorum, quem Ill. van Swieten jamdudum adhibuisse audivi, virtutem roborantem & antispasmodicam, jam in plusculis foeminis hysteriis, cum in vagis doloribus spasticis, tum præcipue in ventriculi spasmodicis affectibus, egregiam expertus sum.

Proximo vere hic prodibit bona, ut opinor, Differtatio de indole aquarum balnei Schinznach, quem tum, cum aliis exiguis scriptis, transmittam.

Vale Vir Perillustris, mihi que porro fave.

D. Basileæ d. 16. Martii 1763.

193.

BERDOT, Filius.

Ne male feras rogo, si doctissima tua negotia observationibus medicis subinde interturbem. Bigam hicce suppeditavit annus, Tibi forte non injucundam futuram.

1°. *Insensibilitas tendinum.* Imprudenti juveni externa manus pars sclopeti glande trajecta sic quidem fuit, ut os metacarpi quartum fractum fuerit & excussum, tendinibus minimi & annularis digiti extensoribus magnam partem denudatis, ceterum integris. Hosce

tendines digitis contrectavi, forficis acumine irritavi multoties, lenteque dein minimi digiti inutilis facti, extensorem abscidi, absque ullo vel minimo doloris indicio.

- 2°. *Intestina cum Mesenterio s. peculiari sacco in ascitico abdomine reclusa.* Virgo XVI. incirca annorum post irrita ad mentes molimina, pedum corripitur oedemate, vero dein ascite, spatioque quadrimestri moritur, vigente per totum morbum febricula. Urgenti semper appetitui indulgens, omnimodis medicamentis ipsique paracentesi terga dedit morosior. Ultimo saltem mense, incusso mortis metu, varia adhibuit eaque violenta ab empirico remedia, abinde anorexia, nausæ, vomitus, stomachi cruciatus, alvus immorigera, anxietates &c. natæ, prorumpente sub finem quam uberrimo lotio fluxuque albo.

Anatome. Macies cadaveris magna, abdominis undiquaque æqualis tumor, a percussione insigniter fluctuans. Paracentesi aquæ flavescentis fere inodoræ lb. XXIV. librarum circiter eductæ sunt.

Aperto abdomine plane vacua visa fuit ejus cavitas, nihil enim de intestinis, nihil de reliquis visceribus occurrebat, superstes modo aderat aliqua aquula ascitica, plurimis scatens flocculis, jam jam in membranulas abituris. Albescibat peritoneum, plurimis lamellis flocculento glutine factis crassius duriusque factum, propendentibus undique flocculis. In cavo hocce abdominali protuberabat

berabat postice facculi species ad os usque sacrum producta, spithamæ cum 3. vel 4. digitis transversis longitudine, ejusdemque fere circumferentia, antrorsum elliptica, retrorsum aliquantum complanata. Spinæ dorsi postice & lumbis, ope lamellarum, quas glutinosi flocculi peritoneo impertiverant, firmiter adhærebat iste sacculus. Pelvis viscera hæcque tegens peritoneum, maxime demersa 4. vel 5. transversorum digitorum spatium ab ima facci parte vacuum relinquebant; protuberabant saltem ovaria nucem magna, dura, albissima.

Superne ad ventriculi usque regionem producebatur faccus, sed ibidem ad latera explicari videbatur in duas veluti alas, cum peritoneo anteriori & a lateribus continuas, prætensas, septum formantes, quasi verum adforet diaphragma, abdomen a pectore segregans. Supra hocce septum camera aderat, ab ipso inferne septo, superne autem a diaphragmate formata: hacce in camera includebatur hepar naturale satis, nisi quod gibba ipsius superficies diaphragmati maximam partem adnata esset. In hac quoque camera occurrebat ventriculus, subtumidus, scybala dura, flava, figurata continens, ejusdemque omnino consistentiæ, quam quæ in fine recti reperta sunt. In sacculo autem, de quo supra, arcte includebantur mesenterium & intestina, hinc inde inflammata, flatibus tumida, mire convoluta, invicem faccique interno parieti firmissime adnexa, ut sine dilaceratione nequaquam separasses. Sacci parietes lineam ad mi-

nimum crassi, albi, coriacei, flocculento obducebantur muco, eoque vix non membranefcente.

In pelvi uterus occurrebat, magnitudinis formæque satis naturalis, consistentiæ autem aliquantum mollioris, depressus a pondere incumbentium aquarum versus vaginam, quæ brevis admodum visa est. Cavitas uteri aliquanto naturali major, mucoso albidoque glutine obducta. Orificium uteri patulum, phaseolum admisisset. Vesica urinaria exigua, vacua. Multam pericardium habebat aquam, pectus nullam, cor sanum, sinister pulmo egregius, dexter autem pleuræ totus fere accretus.

Saccum, quo mesenterium & intestina s. includebantur, ab omento solito forte longiori formatum fuisse, eo minus mihi superesse videtur dubii, quod ille radices in magna ventriculi curvatura habere magnam partem videretur, nullaque præterea occurreret omenti species. Quippe omentum intestinis superductum, ipsisque mole aquarum adpressum, flocculentoque aquarum muco undiquaque adglutinatum, ut & reliquo retrorsum & inferius peritoneo, sacci induxit speciem indies crassioris facti, appositis flocculis mucosis membranefcentibus.

Nihil præter aquam habebat, quod verum dici poterat, abdominis cavum, inde insignis illa a percusso abdomine fluctuatio. Frustraneus in nostro casu fuisset illorum metus, qui ideo paracentesin reformidant, quod acu triquetra lædi posse abdo-

abdominis viscera somnient. Miror ne in casu nostro fuisset syncopes ab eductis aquis, abdomine non ligato, metus? Arctissime inclusa in sacco viscera, extra illapsui ruiturique cum impetu sanguinis periculum locari videbatur. Certior forsan futura fuisset perniciēs ab impedita respiratione, resolutis nimirum a nimia extensione & flaccidis, non suffultis musculis abdominalibus. Aliqua spes protrahendæ vitæ a respiratione affulgebat, quæ solo fieri poterat diaphragmate. Formatio membranarum a glutinoso sero, egregie demonstrabat casus noster. Concoctionem & figurationem excrementorum in ventriculo miratus sum.

Longiori recensionī pro tua bonitate ignosce
Illustrissime, Excellentissime & favere perge.

Scribebam Montbelgardi d. 25. Martii 1763.

194.

JOH. GESNERUS.

Diu est, quod ullæ litteræ eam apud me lætitiā excitarunt quam nuperæ tuæ Vir Exc. Amicissime, in quibus nuntias Tecum agi ut Bernæ manear. Video enim nunc serio de ea re agi, neque animum tuum ab ea cogitatione alienum esse, ita & Patriæ & Tibi & illustri familiæ & amicis optime consuluerit. Perinde tuæ cogitationes, tua consilia ad communem utilitatem erunt comparata, siue ea in negotiis Reipublicæ siue in litteris

litteris versentur. Nam manifeste oculis nostris cernimus, Deum esse Tecum in omnibus quæ moliris. Et quamvis negotia publica parum temporis litteris concedant, id tamen magno usui esse poterit, si aliorum conatus litterarum tuis consiliis dirigantur.

D. Zieglerus Vitoduranus in Mineralogia & Chemia & omni litterarum genere versatissimus cum Cl. Lewis insigni Medico & Chemico commercium litterarium nunc colit. Est idem ille auctor, qui A°. 1759. opera Neumanniana magno judicio in compendium redacta, & methodice digesta, & primariis novis inventis aucta edidit: titulo the Chemical Works of C. Neumann abridged and methodized with large additions, containing the latter discoveries and improvements made in Chemistry and the arts depending thereon. Lond. 1759. 4°. p. 686. Idem dedit an experimental History of the materia medica. Lond. 1761. 4°. p. 591. ubi medicam materiam magis ex experimentis chemicis & medicis quam ex botanica scientia illustravit. Idem promittit commercium philosophico-technicum, cujus specimen singulo trimestri prodibit. Ampliorem operis ideam ad D. Zieglerum perscripsit, de qua idem forte coram Tibi plura referet. Suscepit iter ad amicum suum Nobilem de Beroldingen (Tibi ex litteris ad Te olim datis notum, Virum optimum & præclara molientem, mihiq; inpr. amicissimum) Taurinum, ut cum eo in Patriam redeat, & cursum itineris ad Rupes instituere cogitant,
ut

ut Te salutandi ipsis nascatur occasio , atque ut inspiciantur salifodinæ. Amicos dignissimos tuæ benevolentiae commendo.

Vale Vir Illustris & Amicissimè & mihi ut soles perge favere.

Turici ad d. 8. Aprilis 1763.

195.

JOH. GESNERUS.

Attulit humanissimus Dickius gratissimas litteras tuas. Agnovi in eo hominem rei herbariæ studiosissimum & diligentissimum , atque in Botanica helvetica versatissimum. Ab ejus itinere uberrimum fructum habebis & habebunt Botanophili. Lubentissime quæ a me proficisci poterant humanitatis officia contuli. Litteras Curiam dedi. Itineris socium se adjunxit Fueslinus juvenis magnæ spei, filius pictoris, qui ex alio tempore studio medico operam dat, is & laboris patientissimus, & in indagandis naturæ operibus curiosissimus, magnam imprimis in indagandis insectis sibi peritiam acquisivit; comitem ei se præbuit nob. Meisius, qui totus a Fueslini nutu pendet. Hoc modo tres focii mutuam sibi operam ferre poterunt. D. Dickius ex oculi inflammatione aliqua incommoda sensit, scarificatione usus est, non tamen ut plane ab hoc remedio convaluerit; nihilo tamen minus itineri se committere voluit, ne cunctanter susceptum opus agere videatur.

Grata

Grata plurima de Te & illustri familia & de novis in Helvetia detectis plantis mihi narravit. Sexto Junii post meridiem navi Rappersvilam profecti sunt.

Gaudeo Te brevi molestum & temporis pretiosissimi edax Gubernium Aquilegiense deponere posse. De læto progressu operis physiologici ex imo pectore gratulor.

De plantis D. de Gouan & Hudsoni gaudeo, sed imprimis magnam rariorum copiam a Seren. Regina Sueciæ ad Te pervenire puto. Si forte in his quædam, quorum characteres nondum delineati sunt, magnum beneficium mihi facies eas communicando, operam & curam dabo, ut tuto & cito Tibi reddantur.

Pridie venerandus mihique amicissimus Hagenbuchius ex novo insultu apoplectico, quem die solis passus est, supremum diem obiit, masculine & plenus in soterem suum fide. Schola nostra doctissimum, & orthodoxæ fidei assertorem strenuum, ego imprimis fidissimum amicum Collegii nostri amisi. Heri successor in Canonicatū & Professione theologica electus est unanimi suffragio Vir doctiss. & suavissimorum morum J. J. Kramerus, lat. & græcæ linguæ in Collegio humanitatis Professor. Faxit Deus ut in sui Nominis gloriam & Ecclesiæ salutem suæ promotio cedat.

Vale Vir Illustr. & Amicissime & me ut soles amare perge.

Turici d. 3. Maji MDCCLXIII.

CALDANIUS.

Vellem Physiologiam cito absolveres : opus enim est omnibus numeris perfectissimum. Qualem laborem post absolutam Physiologiam ægre debes assumere ?

Amicus Somisius mihi curavit *opera tua minora*. Gratias ago maximas, omnesque quas possum. Bellum siluit; adeoque facile erit anatomicas disputationes acquirere. Solvam nummos quos decet: nolo enim præclarissimis operibus tuis carere; neque ut credo, aliis careo, quam disputationibus anatomicis, & medica collectione.

Somisius Tibi curabit primum diarii Veneti volumen Tibi inscriptum. Orteschius diarii confcriptor olim auditor meus fuit, vir multa in medicis eruditione præditus. In eo diario nonnulla videbis, quæ mea sunt, nempe: *Excerptum de Cotunnii aquæductibus*, cui Orteschius addidit absolute me omnia confirmavisse, quod non ita verum est. *Excerpta Crantzii* cum notis ad illud de irritabilitate. Observationes omnes sub nomine *Dorilai* (nomen est ab Imperiali Academia Roboretana mutuatum). Sectio de *puero monstroso Venetiis nato*: observationes de *duobus apoplecticis* sequentibus characteribus signatæ, D. L. M. A. C. id est: *Doctor Leopoldus Marcus Antonius Caldanius*. Tenuissima hæc sunt. Ex iis autem ferme omnibus apparebit, quid de summa doctrina

na tua sincere sentiam. Apparebit in prolusione, quam habebo cum Patavinam cathedram primum conscendero : apparebit in medicina docenda : & demum apparebit ex responsione ad le Catium, quæ ad finem citissime properat. Hanc italico sermone conscripsi. Mone num editionem curare velis, cito enim in gallicum sermonem vertam ; sin minus, faciam quod potero, ut evulgetur apud nostrates.

Si Albini litteris credo, de Te bene sentit : num vero eum poeniteat de scripto suo omnino siluit : id tamen vellem. Tu autem animum rege ; neque enim immortalis tuo nomini quicquam officere potest.

. Tuo commodo, ambitus iconum mearum characteribus notatos cum explicatione mittere potes, ut reliquis conficiendis viam aperiant : præparationes enim Serenissimæ Venetiarum Ducissæ dono dedi, quæ anatomicis studiis delectatur.

Camperum Venetiis vidi, & Lieberkunium *de vasis lacteis* : sed in summo sunt pretio, cum petant non minus quam tres aureos : ego vero in his libris acquirendis nolo tenues opes meas infumere. Duverneyanum opus Somisius mihi comparavit.

Lavagnolius post obitum Placentini primarii Theorici Patavini ab amicis interrogatus, num ad eam cathedram ascendere cuperet, respondit negative. Extat responsio in litteris ; & tamen post electionem meam litem movit, ut in meum
locum

locum transfiret. Noluerunt Reformatores ut cederem: nunc ille filet, neque enim adhuc a Senatu (ut mos est, nemine refragante) Reformatorem consilium in Professoribus eligendis confirmatum est.

Vale Vir præstantissime atque amantissime; & me porro amare pergas etiam atque etiam rogo.

Dabam Venetiis die 11a. Junii 1763.

197.

ACHILLES MIEG.

De stirpium novo spicilegio valde gratus ero. Hoc anno nihil plane in stirpibus proficere potui, cum totus praxi fuisset occupatus. Si olim, quod tamen nunquam audiui, Epimedium ad imam minorem urbem crevit, id jam debuit periisse, cum nunc Rhenus infra pontem in eo latere urbis murum fere continuo alluat, ut ibi nemo descendere possit. Lathyrum narbonensem angustifolium nunquam vidi; latifolius vero (si sub hoc nomine Lathyrus latifolius C. B. intelligendus est) nonnisi in hortis apud nos crescit; quem, præter Bauhinum, neminem Basileæ reperiisse, memini; neque spontaneum adhuc vidit ipse de la Chenal, tametsi paucos loculos ditionis nostræ reliquerit invisos. Hujus amici ardorem, quem habuit ad plantas, nunc ad se traxit sponsa, cum qua mox nuptias est celebraturus. Nuperrime tamen duas adhuc novas detexit agri Basileensis

cives, Corallorhizam (*nidum*) nimirum, & Gentianellam alpinam pumilem vernam majorem C. B. quas ambas stirpes pecuarius arcis Ramstein ad ipsum misit.

Simplicem, & adeo tamen efficacem curam pleuritidis spuriae putredinosae, quam perscripsisti, miratus sum; eamque observationem, uti reliquas tuas, in meum usum convertam. Utinam nova illa Viennensium remedia æque vere eam insignem efficaciam haberent, quam ipsis tribuunt! Sed cum Cicuta nemo apud nos tanta præstitit; & nuper, contra annum dolorem rheumaticum in brachio, extractum napelli, ipsa Vienna acceptum, per 30. dies, ad satis magnas denique doses, absque fructu adhibui.

Vale Vir Perillustris, meque semper Tibi commendatum habe.

D. Basileæ d. 29. Junii 1763.

198.

ACHILLES MIEG.

Dryum ad N°. 3. Emend. V. non ad sylvam nostram die Hardt dictam, sed circa Montisbelgardum, se reperisse Dn. de la Chenal retulit.

Carduum, qui affinis sit *Crispo*, inter meas plantas alium non reperio, quam *palustrem* C. B. infra Friedlingen repertum, habitu superne magis nudo, spinis durioribus, calyce mitiori eique qui

in

in Carduo avenaceo est fere simili, pappo plumoso &c. diversum; neque *acanthoidem*, si alium intellexit J. B. haftenus reppererunt Dn. Prof. Stehelinus & Dn. de la Chenal, quos super hac re consului.

Nuper balnea Schinznach, & Baden, ipsumque Tigurum, raptim invisi; qua occasione montem *Bozberg* dictum, qua parte vallem Frick (*Frickthal*) spectat, pedibus conscendi, ut in plantas inquirerem; sed nullam valde raram detexi; vidi solummodo aliquas, non ubique communes, ibi copiose occurrere; cujusmodi sunt *Myagrum* N°. 678. *ravior*. in segetibus ad utrumque latus viæ supra pagum Bözzen; *Iberis* N°. 693. *ravior*. *ibidem*; *Aparine semine laevi* Vaill. Bot. T. IV. f. 3. (in *ravior*. omiff.) *ibid.* *Pyrethrum ravior* N°. 935 flore majore, in ascensu montis juxta viam; & *Juncus ravior*. N°. 304. (qui nec circa Basileam rarus; & forte idem cum *Junco* 10. *Enum. Helv.*) in aqua stagnante prope diverforium supra montem.

Pro plantis, quas jam Bernam misisse refers, debitas absolvo gratias.

Lues iterum, inter boves præcipue, grassatur, quam Scheuchzerus anno 1732 sub nomine *der stiegende Zungenkrebs* descripsit. Eam primo in Lotharingia & Alsatia, antequam ejus indoles & cura nasceretur, plures non tantum boves, sed etiam equos & sues trucidasse referunt; nunc jam in pagum ditionis nostræ Bencken ir-

repsit; sed, quantum audio, nullum fere in ea periculum est, si cito succurratur.

Hoc mense, & jam circa finem prioris, cholera plures homines invasit, sed vel sponte iterum cessans, vel copioso diluente & demulcente potu, atque tinct. Rhei cum admisto spiritu nitri dulci facile haftenus superabilis. Jam incipit dysenteria, cujus metuo epidemiam similem ei, quæ ante duos annos ditioni nostræ adeo invisa fuit.

Vale, Vir Perillustris, mihi que porro fave.

Dabam Basileæ d. 13. Julii 1763.

199.

JOH. GESNERUS.

Nolui concedere, ut nobilissimus nobisque amicissimus filius tuus absque litteris nostris Tiguro discederet: magis etiam optassem, ut aliqua nostræ amicitiae indicia in ipsum aut nobilissimam familiam conferre licuisset. Studia sua historiae patriæ imprimis destinata, aliquantulum a nostris remotiora sunt, quam ut aliquam suis laboribus symbolam adferre potuissem. Pergratum vero fuit eum in conventu Societatis nostræ physicæ subinde conspexisse.

Fueslinus & Meisius læti ex itinere alpino redierunt, laudant humanitatem doctiss. Dickii, ab eo etiam litteras habui amoris & grati animi plenas. Plantæ in itinere collectæ nondum omnes
a me

a me examinatae sunt, in visis tamen variae admodum rarae occurrebant antea a me non observatae, ut Saxifraga illa alba grandiflora foliis imbricatis laevibus acutis, quam pro Burseriana habui. Cynosurus alpina, quae forte Gr. spic. alp. saxatile crassa radice foliis junceis, spica brevissima & versicolore, quam Michelius in horto suo exhibet. Viola pinnata. Rhamnus tinctoria minor. Persicaria illa floribus racemosis albis mihi non satis nota est. Pulchra & rara insecta in itinere quoque colligerunt. Ex itinere Botanico-
rum, quos in alpes glaciales mittis, eximiae Botanicae incrementa sperare licet.

Vale Vir Illustr. & amicissime & me ut soles ornare perge.

Turici d. 16. Jul. MDCCLXIII.

200.

M. SARCONE M. D.

Trucis morbi historiam Tibi, praeter caeteris, Vir Clar. lubens sisto. Non id certe factum, ut occasione captata in tuas excurrerem laudes. Te-
nuitatem meam agnosco, & terribile Numen, cui Te merito virtus tua, atque fama concredidit, verens miror, & tacito plausu corde veneror. Hoc idem probat neque id me fecisse gloriolae aucupandae gratia. Qua fieri poterit, ut suas tiro non firma manu delineatas imagines acri Apellis submittat judicio, & plausus postulet?

K 3

S. I.

§. 1. Spectatissimæ mulieris vitam tutandi causa Tibi hæc inscribitur epistola. Hæc forsan longior quam par erat videri poterit ; sed dicturos de morbo perdifficili, eoque diuturno rem altius repetere decet. Qui recte noverit anteaactæ vitæ rationes, huic ingenium præsidiumque morbi rectius nosse datur. Splendidam de qua agimus mulierem bene quidem formavit natura ; optime omnium virtus cohonestavit. Statura haud procera : puro mixtæ candore, atque rubore genæ : insignis in vasculis tenerrimis adque satietatem enutritis mobilitas. Acutissimus, sui que compos animus, suavissima, supra quam credibile est, morum ratio. Satis temperantiæ, edacitatis nihil ; & nonnisi unum aut aliud in diæta taxandum, nempe inertis vitæ genus excoluit : atque Caffææ sorbitiones a pastu, & jejune vehementer usurpavit.

§. 2. Menstruam rationem ipsi opportune ministravit natura : quod ipsum jus debita jucunditate, certoque die impofterum confirmavit singulis mensibus, & non avara manu.

Ætatis suæ secundo circiter & vigesimo nupsit. Peperit filiam. Orbata viro, anno quarto fere & vigesimo ætatis, secundo & optumo quidem fuit nupta marito, quocum jucundissime vivit, jam annis duodeviginti a nuptiis excursis.

- §. 3. Toto hoc tempore, anniversaria quasi vicissitudine, vel peperit filios, vel abortus est passa: istis scilicet occasione extrinseca atque inopinata supervenientibus.
- §. 4. Anno seculi hujus sexagesimo primo concepit. Septimo a conceptu mense filiae dilectissimæ præsens periculum sic perculit nostram, ut laboriosam efferenemque passa sanguinis ex utero eruptionem, septimestrem mortuum ederet foetum. Hinc fortassis tot semina exorta malorum? Ut ortus morborum fluctus, quo nostra conflictatur in præsentia, reperiatur, ex illa qua eundem est via; nisi forte animus fallit. Hoc probant sequentia:
- §. 5. Post mensem concepit ultimum. Secundo a conceptu mense, embryo malos eventus habuit: utero eum rejiciente.
- §. 6. Et revera nulla hinc utero quies. Nunc cruor aut impetu & copia, aut lente & diu fluere coepit. Nunc cruorem serosi glutinis sat pellucens ac male olentis colluvies excipere consuevit. Erat interim notatu dignum: menses erumpere ordine constituto.
- §. 7. In tali re non humilis subfellii Medicus optimum factu ratus aliquid tentare, artis præsidia in auxilium egregiæ mulieris usurpare decrevit. Quocunque ire placet, ferro iter aperiendum. Quapropter sanguine misso, ad chalybis aram confugit. Sed nodum non

hoc ense rescindendum res ipsa hortari videbatur. Nihil opis nostra sentiebat. Magis magisque in dies crevit fluxus; vel si parva fiebat fluoris violenti pausa parumper (lulum quem lusimus non semel) inde redit rabies eadem, & furor ille revisit.

§. 8. Septem interim ab hocce morbo numerabantur menses, quum repente, impetuque gravi, affluentique cursu sanguis erupit, menstruis fluentibus. Proficientis sanguinis effusioni ægra succubuit, animoque defecit. Sanguis exiens nunc exacte lævem, nunc formam grumi rubentis habebat: modo picis specie retorridus erat, modo flavo sero dilutus.

§. 9. Quod huc morbi vis processisset, primum accitus fui. Mihi multa agitati constabat P. nostram a tenella ætate usque ad annum quadragesimum ingentibus, atque frequentibus e paribus hæmorrhagiis detineri consuevisse: hujusque vitii genus hæreditario quasi jure a spectatissima matre obtinuisse. Secundo rem esse cum muliere atque illuc bene quidem enutrita, verum tunc temporis violenta eruptione vehementer labefactata. Ultimum hæmorrhagiam muliebri haud tenui fluore admistam, in longum jam tempus excurrisse.

§. 10. Non violenter eruptio erat igitur subprimenda; sed prudenter compescenda. Alio sanguis ab utero evocandus. Quies imperanda

ganda in lato cubiculo, inque haud calido cubili: lenissimis, blandissimisque instaurantibus vis vitæ fovenda. Idcirco sanguinis missione ex cubito: molli frictione in mammis & dorso: extremorumque deligaturis: ut & artificiosa abdominis a pube ad umbilicum sustentatione, soluto vinculo ad hypochondria, succurrendum. Plantaginem, Bellidem, Acetosellam, albam usque Pimpinellam, omnes in Conservæ modum redactas, bis in die propinandas: demumque aquam frigidam, atque Peruviani Corticis, ac Simarubæ decoctum parva dosi, omnique quadrihorio exhibenda curavi.

§. 11. Hisce præsidiiis brevi convaluit a magna vi morbi. Bono animo esse cœpimus. Sed vana fides morborum. Perfodiens capitis dolor in scenam prodiit, meridie ingruens, ad multam noctem evanescens. Periodus exquisita: nulla febris in pulsu, peculiaris tantum in loco affecto: oculorum globi dolentes, atque lumen refugientes: gravitas, imbecillitas universi corporis. Oneris instar homini est morbus: gravat corpus, & grave reddit frangendo vires.

§. 12. Extracti Corticis Peruviani largo usu periodicum vitium exturbavimus, haud ulla sensibili evacuatione, eo judicato. Aliquas per mensem hisce auxiliis inducias impetrare datum; sed hujusmodi vitia facile reverti, & sæpe minimis de causis ingravescere consueverunt.

§. 13. Enimvero quum ad suos optimus nostræ valetudinariæ vir migraret, in eam gravi animi mœrore circumfugam, tanta injuria morbus irruit, ut fere, ita uti dicam, res ad triarios deducta sit. Multos per dies crebro furentique impetu momentosam ex utero hæmorrhagiam ægram vitam appetere: Leptothymias, noctes insomnes, appetitum prostratum, morsus & spasmos frequentes in artus, extremorum frigus, ipsasque convulsiones præ foribus adesse observatum fuit.

§. 14. In tanto rerum discrimine lente festinare coepimus. Silentio, ac placidissima requie imperata: caloris vel motus omni remota materie: corpore leniter refrigerato, appositu, ex artubus imis ad renes usque, sudarii frigida madentis: Posca, Acaciæque decoctione summis vulvæ oris cum linteo applicita: cucurbitulis in mammis ac dorso perquam lenissime injectis: sanguinis missionibus interturbato cursu ad uncias tres quatuorve, non brevibus ligaturis præmissis, ex brachio utroque institutis: Simarubæ, Bellidis, & Corticis Peruviani decoctionibus in usum revocatis: hydrogacæ frigidæ portionibus, parca manu & dosibus infirmissimæ vi vitæ aptis, opportune exhibitis. Tandem hisce omnibus auxiliis post quartum quintumve diem hæmorrhagiæ impetum coercitum, vires corporis jam pravo morbi ingenio convulsus, sensim erectus observare datum.

§. 15.

§. 15. Quamvis res igitur in tuto videretur, verendum tamen, ut ne in primam imbecillitatem cito, seriusve recideret ægra. Præterea multis ex antea actis remediis non adhuc locus erat. Multa in præcipiti periculo recte fiunt, alias omittenda. Qua de re, ut satis virium corpori redditum esse constitit, consilio communicato cum doctissimis, deque re medica optime meritis Cll. Serao, Ventapane, Cinquio, sequentia adnotavimus. [α] Sanguinem e vena missum semper solidum, sebacea crusta maculatum, haudque ullum exhibente serum, quamvis detentum loco non frigido spatio duorum dierum

[β] Ægram succulento gaudere temperamento, imprimis ventrem ipsi esse valde enutritum

[γ] Vitam peregissee ab exercitatione non confirmatam [δ] Hæmorrhagiis hæreditario vinculo quamprimum alligatam fuisse, nunc vero solutam

[ε] Animi pathematibus mirum in modum diu exagitatam. [ζ] Multos peperisse filios: multosque passam abortus: atque ultimam hujus generis injuriam ex vehementi animi commotione accepisse: nec non furentis morbi epocham, abortus epochæ respondere

[η] De qua agimus hæmorrhagiam sensim eundo vires accepisse, a quo primis ad ultimos violentiæ gradus processisse

[θ] Ante hunc fluxum molimina varia in lumbis, dolores gravativos, cephalalgias, multas in cruribus imbecillitates, ac doloro-

fas

fas in coxis gravitates præcedere
 [1] Menses nullos amplius fervare modos. Nullo hęc lunam imperio illo, quod nimis facile tanti fecit Meadius, gaudere. Sed quotidie cruoris rejectionem adesse, altero die leniorem, altero vehementiorem, potissimum quum corpus vel motu vel affectu perturbatur vehementi. Istam vero vel nunquam sic desinere, ut ex toto sequatur integritas, vel sui locum dare humori aut omnino serosi, aut simili aquæ, qua nuper mactati animantis carnes ablatae sunt, aut glutini malo olenti, flavo, & fatis molesti sensus præ se ferentis [x] Denique hæc omnia eo devenisse, ut nimius durationis morbus acquisiverit.

§. 16. Quo in loco res ægræ tunc igitur essent, juxta mecum omnes intellexerunt. Natura dedit aptam hæmorrhagiis temperiem: vitæ ratio confirmavit potentiam: foecunditatis frequentia struxit, paravitque vias: abortus horum opus manifestavit, auxit, perfecit. Natura uteri tandem vasis plenissima, mollis, spongiosa, morbo vim, durationem, atque tot varios concessit circuitus.

§. 17. Idcirco sanguinem ex utero deponi. Id demonstrat symptomatum recursus, ratio, decessus. In his enim diuturnis affectibus copiosa, & acri fluxione perseverante, vascula exeduntur: ejusque loci membra suscipiendo sanguini assuescent: varicosa efficiuntur:

tur: plus æquo nutriuntur: putridasque humorum effusiones moliuntur. Eademque atque ratione visceris hujus particulas mucum (quem tanti fecit muliebri fluore explicando experientissimus Morgagnius) secundum naturam effundentes, vitiosa in illis secretionem, nunc albidam foetidam, crassamque materiam & aquosam effundere.

§. 18. Cæteras corporis evacuationum rationes haud amplius secundum naturam se habere; sed ruina quadam superfluitates in uteri cavum, qua data porta, ruere. Stimulo delectantur evacuationes - & consuetudinis, natura se facile subicit imperio.

§. 19. Ulterius omnes sanguinis effusiones haud mite vitium constituere. Qui profunditur cruor non inutilis, sed naturæ thesaurus.

§. 20. Hæc omnia hucusque prævisa indicationes monstrare. Partes in passione constitutæ roborandæ: sua crasis liquoribus concilianda: præsens hæmorrhagiæ moderanda: imminens vitanda.

§. 21. Asclepiades officium Medici esse dicit, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet. Id votum est; sed fere periculosa esse nimia & festinatio & voluptas solet. Moderatione heic utendum, nec summa ope nitendum, neque remediis vel magna vi, vel leviori stimulo Italici pugnandum. Quo in censu quædam chalybis mitissima præparatio adscribenda.

§. 22.

- §. 22. Ex primis igitur supra enucleatis auxiliis, potioribus usurpatis, curationi adjunximus antiquissimum præsidii genus, nempe mitissimas vomitiones bis in mense repetitas, & leni Ipecacuanhæ infuso obtentas. Hocce remedium haud latet non placuisse Freindio, sed quid huic & magno id dictanti Hippocrati, quid & naturæ morborum medicatrici?
- §. 23. Quod reliquum curationis erat lacti dulci, magno fractæ virtutis humani corporis reparatori, tribuimus faciundum. Lac vero caprinum selegimus. Capræ multo adstringente pabulo utuntur, quercu, lentisco, olea, serpillio, thymo.
- §. 24. Tandem ad alvi segnitiam, lacte utentibus facilem, discutiendam saponis hispanici & falis absinthii portiunculam, tertio quoque die exhibuimus.
- §. 25. Post decem ab hacce curatione dies, cruoris fluxum aliquando de die remittere cœpit, & post duas exaratas hebdomadas sui locum albo reliquit fluori. Novus verum hinc ordo: novi affectus turpissima facies. Periodico incurfus terebrans dolor partem dexteram temporalis regionis ad spasmum usque per horas saltem octo quotidie percutiebat, nulla sensibili evacuatione dein nocte decedente. In cassum chinæchinæ, aliorundem non vulgarium medicamina, quibus in periodos imperium tribuimus, operi rem concedimus. Extractum Cicutæ in emplastri
spissi.

spiffitudine redactum, & particulis male affectis appositum, audacter vitii ingenium primo die conturbavit, secundo, tertiove fregit, profligavit.

§. 26. Hac lege vixit ægra supra duos menses. Omne sic voto cessit. Mensibus ordo, corpori virtus, vasis nutritio, utero firma quies rediit: sensim medicamentis valere iustis.

§. 27. Supererat tantummodo muliebris fluoris reliquium. Hujus impatiens ægra aliud atque aliud experiri desiderabat. Qua de re aquæ mineralis infessus experientissimus Medicus ut tentarent, calida tempestate author fuit. Res vero non respondit. Caleficientia & quæ rariora faciunt corpora, majorem fluxum citare, nuntiavit Aretæus. Illico illis rejectis, brevi nostra convaluit. Et quidem per menses bene habuit.

§. 28. Sed quam brevissimam quietem nobis miseris pollicetur, varium & mutabile semper fatum! Deliciis parentum natum pulcherri-
mum suum infantem, familiæ dignissimæ
unicum solamen, variolis pessime corripit nostra gemens vidit. Vix filii dilectissimi re-
stauratio anteacti periculi tædiosa incommo-
da consolari cœperat, quum venustissimam
puellulam, sibi que carissimam filiam pessi-
mis confluentibusque variolis nostra obser-
vavit conflictantem, & secunda quidem vice:
nam certo certius constabat ætate tenella va-
riolas

riolas confluentes subtinuisse. Fatis interim cessit misera, æternum matri collachrymanti sui desiderium relinquens.

§. 29. Ex quo vitæ tædia, in tristitiam pronitas, perturbatio mensium, error, excessus: hæmorrhagiæ initium acceptum, insperatusque decessus, & reditus, modo liberali remissione, modo vix ulla: perennis excursus glutinis, feri, aut putentis aquæ cruentis & pudendis: gravitates in ileis, in femore utroque; & aliquando dolor, potissimum si fluxus supprimeretur. Hisce omnibus hisce adficiendum: valetudinariam bene enutritam contineri.

§. 30. Hac via ivimus per menses fere septem, quum repentina sanguinis vis sub menstruationis periodo, ita potenter petiit uterum, ut fere nostra in eadem incideret mala, quæ adnotavimus n. 13.

§. 31. Res ægræ in eadem primaque navi constituta: iisdem igitur armis, eademque fere forte pugnatum. Sed quum tempus menstruum jamjam instaret, a remediis temperari duximus. Menses fluxerunt & copia quidem, atque duratione non inhonesta.

§. 32. Sub integritate repente convulsio, acerbissimis stipata doloribus, coxendicem dextrum prehendit, vomitu, urinæ stillicidio, vigilia, siti, pedis crurisque stupore, tædiosa periodo quotidie ingravescente, & totius artus

tus affecti tumore subsequenter. V. S. balneis, mercurio dulci camphora mixto, atque appositu in partibus affectis emplastrum Cicutæ, injecta decoctione malvæ, & clysteriis emollientibus dirissimum morbum infringere datum : præcedente per naturales partes putentis glutinis rejectione.

§. 33. Optime Hallere, quid de morbi videtur ingenio? Magnum Italicæ Gentis medicæ ornamentum Cl. Morgagnius terrorem incutit tristi documento „diuturnis uteri hæmorrhagiis, veterique fluori albo uteri, tumores & ulcus supervenire”. Terrorem auget historia mulieris, quam ipse promittit n. 8. Epist. A. M. 47. hæc ingratam quoddam habet ad nostram analogiam. Nec animum præterea in meliorem spem ducunt ea, quæ Tu Vir Celsiss. docta manu opusculis in pathologicis exarasti.

§. 34. Da manum igitur, & consilium. Infirmitatis tenebras rumpe, si potes, insidias. Infirmam nunquam interituram diem vivere dignam, periculo subtrahe, & ea, qua pollent Viri ad grandia nati, humanitate tenuibus indulge laboribus homunculi, qui a primis tirocinii medici dictus Magni Halleri nomen, cor, opus excoluit, adamavit.

Neapoli die 26. Julii 1763.

EGNATIUS MONTIUS, Papiensis
Medicus, Clarissimis nostræ ætatis
Medicis.

Si in gravissima, dubiissimaque re, in qua nunc verfor, oracula non consularem, vel ignaviæ, vel nullius erga vos, sacra medicinæ Numina, observantiæ, vel nimix in me fiduciæ arguendus esse viderer. Quæstio est quam maxima mihi coram iudice tractanda nuper delato, utrum infans quidam, qui naturaliter pariendus erat, a secto matris vix exspiratæ utero extractus, vivus, & vitalis fuerit, an fecus.

Opponunt hæc adversarii : I. Mater multo post XXX. ætatis suæ annum nupta, arcta, & depressa in ossibus pubis quatridduo maturos sustulit nixus. II. Eandem matrem tertio nixuum die aucta febris aggressa biduo expleto illi mortem accivit. III. Tertio eodem die fluxit humor, & sanguis quamplurimus, & eo forte die foetus obvius est factus. IV. Chirurghi quidam prænuntiaverunt foetum jam in utero mortuum. V. Secto matris abdomine tam a matris utero, quam a foetu multus foetor prodidit. Foetus, qui prægrandis erat, adeo interclusum habuit per biduum in uteri cervice caput, ut hoc oblongo, nec nisi magna vi, sit ab ipsa cervice uteri extractus. VII. Is in locis, ubi notiores arteriæ sunt, exploratus, digitoque in os ejus immisso nullum vitæ edidit signum. VIII. Paulo laceratum habebat sinciput,

put, & circa stomachum, ubi etiam aliquod principium aderat corruptionis, IX. oculum extra orbem suum porrectum habebat, & sub ipsum aliquantulum lividi, & decoriati. X. Lividus tandem erat, ac fere niger.

Hiscæ quæ tamen in actis identidem limitant adversarii, præsertim quod ad foetorem & corruptionem attinet, nos censemus reponere. I. Naturaliter evenisse partum difficilem in primiparis, atque adultioribus, nec ideo foetum semper periclitari, ut aliqui ex veteribus censuerunt, quum etiam post plurium dierum nixus constet partos fuisse infantes vivos ex Helmontio, Foresto, Lamottio. Cat. II. Febrem quæ supervenit, potuisse quidem difficiliorem, ac periculosiorem reddere partum, sed non semper mortalem, ut pluribus exemplis constat ex Moricæo, & Lamottio contra Sylvium, & alios apud Zacchiam. III. Neque humoris, neque sanguinis fluxum posse foetum occidere, præcipue quum una exierit uterque humor, aut saltem hæmorrhagia non præcesserit, neque sine dolore hic fluxus fuerit, ut Hippocratis præsagium triste metuamus. Summum hos fluxus foetum debilitare ex auctoritate Giffardi apud Jamesium, Nenteri, Pastæ. IV. Prognostica de foetu mortuo incertissima esse Pasquali, Lamottio, Deodato a Cuneo auctoribus, nullaque signa præfuisse, aut adfuisse, unde ea pronuntianda. V. Foetorem illum nihil contra nos valere, quum vel e fæcibus foetus, vel ab ulcere quidem, aut a gangræna uteri, sive contiguarum partium

possit oriri, quin hi morbi foetui vitam adimant. VI. Foetus magnitudinem difficilem partum reddere non mortalem. Historias in promptu esse foetuum, qui interclusum in pube caput sine noxa habuere per triduum, & quatrimum, compressio-nemque calvariae opus naturae esse, quo facilius prodat foetus, passimque id ipsum contingere ob nondum formatas calvariae ejusdem futuras. VII. Indagationes factas ad explorandam foetus vitam non suffecisse: plurimas alias ex Boerhaavio, Stempelio (sic) Deodato, cet. omittas fuisse penitus necessarias: incertissima esse mortis, & vitae signa Morgagno praë aliis teste, quod confirmamus exemplis sumtis (praeterea quæ ad Physicam spectant) e pluribus hominibus a morte per speciem saltem revocatis, ex hysterisis, apoplecticis, submersis gelu συγκοπη, aut ασφυξια correptis: temerariam tandem, ut Lamottii utar phrasi, esse assertionem de morte foetus ex eo, quod arteriarum pulsus non persentiat. VIII. Lacerationem sincipitis potuisse vel a digitis, ut constat, immixtis in uterum a Chirurgo, vel ab operatione cæsarea originem ducere, corruptionis autem principium circa stomachum a sanguinis mora forte extra vasa collecti, vel ob ipsius foetus conatus, quæ duo tamen nullo negotio curari possunt. IX. Oculi prominentiam, vel naturalem esse structuram, vel operationis, vel conatuum supradictorum effectum, vel etiam morbum, cujus apud Yves descriptio, quin ex eo sit mors concludendos. Foetus capite prorsus deformi vitalis fuit apud Hallerum, pejoremque capitis conformationem a Lamottio promte

promte emendari scimus. X. Livores, & nigrores provenire vel a sanguine reside facile resolvendo, ut diximus n. VIII. vel a naturali cutis colore per aliquod saltem tempus duraturo, vel a fœcum infantis exitu, quin talis exitus, qui passim, dum fœtus diu in conatibus manserit, evenit, certum sit mortis signum, ut de eo docet Heisterus; nec ideo veram hanc corruptionem fuisse. Hujusmodi igitur responsionibus remur concludere, non constare infantem extractum fuisse mortuum. Verum sunt etiam in hanc rem plurima testimonia, infantem ipsum, qui maturus fatetur ac probe fictus, oculos movisse, os pandisse, vagivisse, respiravisse, ventrem exonerasse, quas actiones licet adversarii contentur ineptissimis speculationibus etiam mortuis communicare, videtis, quam levibus ipsi innixi sint fundamentis, quæ tamen hucusque a iudicibus plurimi æstimantur. Nos simplices motus vitalitatis paulo minus magni facientes, utpote qui revera aliquando in recentibus cadaveribus, vel in eorum separatis visceribus visi sunt, dilucide nitimur expedire, vagitum, atque respirationem non nisi post ingressum aëris in pulmones fieri posse, nec aërem pulmones ingredi nisi fœtus vivat, quod per experimenta, ut scitis, probatum est: tum alvi dejectionem moriente ægro fieri quidem, non autem post aliquod a morte tempus, quum non aliter actio hujusmodi perficiatur, quam ex intestinorum viva vi, ut agebant veteres, & nos etiam dicere possumus, expultrice.

Dum autem hæc omnia italico fusiori calamo exaramus, brevissimum judicium vestrum super hac re, quod magni ponderis apud me inprimis, sed quod magis optamus apud judicem quoque futurum est, maxima reverentia Vos rogo, Viri Clarissimi, quibus postea tum lucubrationem hanc meam integram, tum egregia vestra judicia, tum seorsim duo alia mea opuscula, quæ mox cudenda paravi alterum italicum titulo: *Dialoghi ameni, e critici*, latinum alterum *de Orthopnæa sicca terribili* omnia typis cusa grati animi, & humilissimi obsequii ergo in exiguum munusculum curabo mittere. Valete, atque iterum valete Præstantissimi Viri Reipublicæ bono nati, meque vestrarum virtutum admiratorem, amate.

Data Prid. Kal. Aug. MDCCLXIII. Garbanæ prope Derdonam.

202.

CALDANIUS.

Quod mihi cures, Amice celeberrime atque amantissime, pulcherrimam tuam anatomicarum dissertationum collectionem, tot gratias ago, quot quæ est summa imbecillitas mea, agere possum.

Recense, quod precor, italos libellos quos desideras, certus quod, si possint inveniri, illico ad Te perveniant.

D. Venetiis d. 7. Aug. 1763.

203.

DE LA CHENAL.

Cum a nobilissimo Domino André Pharmacopæo regio Hannoverano naturalis historiæ studio acceperim, brevi eum absoluto itinere alpino Rupem esse aditurum, non potui quin paucis hisce enixe Te rogem, ne me Botanices studiosissimum, & a Te discendi cupidissimum penitus derelinquas. Licet enim negotia mea multifaria parum hactenus otii reliquum fecerint, quod botanicis laboribus impendere potuissem, minime tamen animus est studio hocce amœno mihiq̃ longe gratissimo penitus valedicere, cum potius spes elucescat, meliora ad hosce labores tempora esse successura. Hacce quidem æstate paucissimos institui excursus botanicos, nonnullos tamen detexi cives Basileenses, Digitalem purpuream, Filicem saxat. corniculatam, Alsinem alpinam glabram, Coronillam frutesc. minimam, Viciam singularem ad eam accedentem, quæ in Enum. helv. depicta est, Corallorrhizam veram, nonnullos præterea muscos, Fontinalis novam speciem, de qua olim jamjam scripsi circa Montbelgardum a me lecta, Sphagnum acaulon maximum foliis in centro ciliaribus, Mnium I. Dillen. &c. Homalocenchrus ubique vulgatissimus non est. Grato animo, Vir Illustrissime, plantas abs Te acciperem novas rarasque, de quibus in postremis tuis Emendationibus mentionem facis, bene memor, quod præterito jam anno eas mihi promiseris.

Vale, Vir Illustrissime porroque favore tuo amplectere.

Basil. d. 11. Sept. 1763.

204.

LUDWIG.

Ita nunc in eximio opere Physiologiæ Te, Vir Generosissime! progredientem video, ut proximis annis finem sperare, & Tibi de exanthlatis his laboribus gratulari possimus. Licet vero Te lubentius in Germania nostra, Aacademiæ nostræ vicinum haberem, cum tunc totum nostris studiis deditum viderem, licet in patria publicæ res, aliis forte committendæ, Te nimium retrahunt; tamen jam prævideo Te & Musis, & patriæ & finem vitæ forte totum patriæ natum esse. Ita vivas diu patriæ, sed otium litterarium tamen Musis sit deditum.

Non tantum vero in experimentis physiologicis, sed in botanicis quoque occupatus es, & ex omnibus Helvetiæ angulis plantas colligis. Disquisitio, quæ magis utilis est, quam nostra horticultura. Scias enim me per totam æstatem in reparandis horti nostri ruinis occupatum fuisse, sed ærumnosus hic labor inanis fuit, humida enim & frigida æris temperies, quæ per totam æstatem mihi impedimento fuit, ita aucta fuit, ut per mensem Septembrem & Octobrem nimium aucta omnem ferme laborum fructum fultulerit. Miser-

rimam

rimam pronuncio horticulturam, quæ naturam nunquam cogendam cogit, præstantissima semper manet disquisitio plantarum in loco natali, ubi veræ naturæ viæ deteguntur. Quot errores in rem herbariam & inprimis in speciebus definiendis, per plantas in hortis cultas & disquisitas irreperunt.

Hæc ideo præmisi, quo in labore suscepto consilio tuo utar. Cum vero studio botanico jam valedixerim, tamen in horticultura oblectamentum senii quæsierim, catalogum horti, qualem olim Waltherus in tres classes divisum exposuerat, ad recentiorum curas exigere, & in usum commilitonum & eorum, qui hortos colunt, proponere volui. Additis variis monitis in cultura observandis. Sed tædiosissimum laborem seponam, nisi tuo consilio in eo continuando adjutus.

Methodum botanicam ad normam morborum direxit Sauvageus, in nosologia methodica, ego vero ad medicinam faciendum parum commodi redundare video, interim non taxabo laborem, qui magis delectat quam instruit.

Tractationem de vera morbi idea hac occasione elaboravi, sed rude adhuc opusculum, quod limam exigit, quam hoc anno adhibere non possum, cum totus in institutionibus chirurgicis perficiendis occupatus sim.

In studiis nostris ii qui chemiam præ reliquis colunt non deficiunt, sed anatomes cultores & Professores rarissimi inveniuntur. Hanc ob cau-

sam hac hyeme scholam instruxi 6. juvenum, qui qualibet septimana mihi prælegunt observationes in cadaveribus institutas, non eum in finem ut colligantur, sed ut tantum me monitore discant; quomodo in observandis, detegendis & describendis corporis humani partibus versari debeant. Sic nihil ipse perficio, sed aliis inserviando tempus consumo, & gloriam in laboribus discipulorum quæro.

Opuscula tua quidem nondum vidi, placet tamen institutum, cum vero simul intelligam Te ea quæ de arteriis corporis humani in fasciculis elaborasti, sigillatim edere velles, maxime quidem scire desidero, an novæ accessuræ sint observationes. Sed subsisto ne Tibi molestus sim.

Vale interim & mihi fave.

Dabam Lipsiæ d. 20. Octobris 1763.

205.

ACHILLES MIEG.

Junci, quem in ultima epistola recensui, a me pro *bulbo* s. 9. Linn. Spec. & 10. Enum. helvet. habiti, & apud nos in paludosis minime rari, quem desideras ut mittam, duo exigua exemplaria (ex M. Boetzberg) huic epistolæ inclusi, cum pro unica hac plantula alium mittendi modum ignoraverim.

Vere

Vere epidemicum morbum nunc tandem nullum amplius habemus. Morbilli, qui per æstatem & autumnum copiosissimi, & valde benigni fuerunt, nunc fere cessant, postquam, frigidiora accedente tempestate, paulo maligniores & subinde purpurei apparuissent. Dysenteria, quæ in aliquot vicinis pagis maligne grassata est, in urbe hoc anno fere nulla fuit. Purpuram, cum maligna angina junctam, quæ per aliquot annos continuos, a fine hyemis ad finem æstatis, ingentem hominum numerum omnis ætatis invaserat, animadverto hoc anno in chronicam esse mutatam, multo quidem benigniorem & rariorem, sed vix ulla medela radicitus e corpore extirpandam.

Inter alios ægrotos nuper virum, circiter quadragenarium, tractavi, qui spatio paucorum dierum aliquot mensuras coagulati & picei sanguinis per vomitum & alvum reddidit, junctis tandem deliquiis & summa debilitate. Brevi vero tempore convaluit ex copioso potu aquæ frigidæ, cum admixta notabili quantitate spiritus sulphuris syrupo violarum edulcorati, adjunctis crebris clysmatibus ex fero lactis, & victu ex solo oryzæ cremore.

In juvene, 20. circiter annorum, strangulationes faucium vidi, hysteriis feminarum omni respectu simillimas, vulgatis antispasmodicis primo paulum mitigatis, tum pilulis ex Afa foetida, extracto Aloes aquoso, mercurio dulci & camphora, ob vermium suspicionem aliquamdiu datis; sed mox iterum recrudescentes; ex optimis remediis

mediis nervinis, rad. Valerianæ, pulvere foliorum aurantiorum, & ipsa tandem Kinkina, potius exasperatas, quam mitescentes; tandem oleo Cajeput sublatas.

Vale, Vir Perillustris, mihi que porro fave.

Dabam Basileæ d. 12. Nov. 1763.

206.

MORGAGNUS.

Tuæ, Vir summe, excellentis Physiologiæ Tomus V. multum a me ex eo tempore desideratus, ex quo significaveras, missum abs Te fuisse Tigurum, tradendum Cl. Pastæ Bergomi *Franco*, neque ante hujus mensis initium ei traditus est, nec sine persoluto vecturæ pretio, quorum alterum dixi, ne mireris, me gratias antea non egisse, alterum vero non aliam ob ullam causam adjeci, nisi ut monere possis illos, qui Bergomum ferendum curarunt, haud bona cum ipsis fide esse actum. Cæterum (id quod unice optabam) illæsus ad me pervenit his ipsis diebus fasciculus, exemplaria laudati Tomi continens duo, quorum alterum, ut ex inscripto cognovi nomine, ad Cl. Plancum spectans, per Venetum Bibliopolam Pasquali, ad illum, ut soleo, quamprimum mittam; alterum autem, pro quo, & pro additis, mihi semper gratissimis dissertationibus magnas gratias ago, statim ac Bibliopegus remiserit, tanto libentius perlegam, quod circa quasdam versatur partes,

tes, in quibus olim & ipse peculiarem operam posui. Utinam apud nos sæpe prodirent libri non indigni, qui ad Te mitterentur. Sed præter unum, cæteri leves sunt ex perpauca, quos cum fasciculo quodam parvo Cl. Planci conjunctos, propediem Bergomum mittam. Utut est, velim ad Te citius perferri, quam mea opuscula, quæ an ad tuas pervenerint manus necdum pro certo scio, ut neque an egregie, ut cum omnibus cupio, valeas; ego quidem pro ætate fatis valeo. Si quando ad me scribes; illud iterum a Te quaeso, ut per amanuensem id facias; quam plurima enim manu tua scripta non intelligo, idque tanto ægrius fero, quod si quid forte jubeas, invitus ignorem. Val. Vir Illustr. & me, quod soles, redama.

D. Patavii 20. Novembris 1763.

207.

ROSÉN VON ROSENSTEIN.

Tua valetudine ut nihil mihi suavius esse potest; ita quintam partem Physiologiæ tuæ, cujus recensionem in Journal de Medecine legere licuit, maximopere quidem expeto. Censuras acerbiores vel Albini vel cæterorum, qui parum Tibi favent, fac contemnas: quippe veritas ipsa palmam tandem & triumphum sibi vindicabit, post nebulas contra sentientium dispulfas. Parum vero abest, quin vehementiam Dni. . . . graviter incu-
sem,

sem, quæstionem, nondum experimentis ullis a se stabilitam, simul moventis, simul decidentis. Cave tamen, per omnia rogo, ne hæc Tibi remoram injiciant scripta, quæ elucubratus es solidissime, & publico maxime deservitura videbis, cum erudito orbe quamprimum communicandi, quo nomen tuum, uti jam diu promereris, immortalitati consecratur. Non sine voluptate percepi usum ex inventis Dni. Störck permagnum; quemadmodum hac æstate, extracti conii fructus varios deprehendere licuit in carcinomate mammarum, quo affligebatur mulier quædam paupertina. Sic in dorsi dolore coxæ & femoris dextri apud pauperem, per septimestre spatium decumbentem, adhibui Extr. Aconiti cum saccharo mixtum, unde convaluit sat auspicato. Neque intermittam significare Dn. Strandberg foliis Aurantior. feliciter curasse duos infantes epilepsia laborantes. Est illud etiam novum, quod Medici Anglici e Suecia, hoc anno, exportarint magnam copiam foliorum uvæ ursi, quæ tamen medicina in nostratibus parum, aut nihil, valuit. Decrevit Academia Scientiarum luci publicæ committere, quæ de morbis infantum scripsi. Cura Dni. Wargentini præterito vere ad Te transmisi libros heic editos, qui alicujus essent momenti. Est vero descriptio Dalecarliæ per Directorem *Hälphers* omnium accuratissima. Inter illos, quos misi, erat etiam Tom. I. Spec. Plantar. Linnæi Ed. nov. Jam alterum Tomum Dno. Wargentini tradam, ut ejus cura ad Te perveniat. Subtribunus *Dahlberg*, qui Surinamensem civem uxorem duxit, huc cum
illa

illa emigravit, secumque adportavit radicem arboris cujusdam, cujus maxima erit vis in febribus intermittentibus & subintrantibus, prout edoctus fuit a servo suo *Quassi*, unde factum est, ut von Linné disputationem ediderit de *ligno Quassiae* v. Spec. Plant. p. 553. & comm. Hort. I. p. 183. Tab. 94. In infuso aquoso ad unciam sæpe porrigitur. Dolet mihi referre, nostrum *von Dahlin* obiisse in paroxysmo febris intermittens regularis, facile cortice curando, nisi frater ejus *Bökmann* tum ad opem ferendam evocatus *Holmia* in *Drottningsholmen*se palatium, ubi oppressus jacebat, utpote totus quantus *Stahlianus*, id remedium dissuasisset. Erat beate defunctus nunc aulae Cancellarius, & inter primarios regni Viros jure referendus. Ex historia ejus Suecana in *MSC.* exstat vita gl. m. R. *Gust. Adolphi* & *Christinae Reginae* prelo parata. Funus ipsius magnifico sumtu efferri jusserunt Rex & Regina, eodemque in monumento sepulcrali locus vacabit nostro *Klingenskierna*, cui, ni valde fallor, hydrops mortem accelerabit, siquidem ope scillæ, uti prius, non nisi ægerrime, videtur posse malo inveterato liberari. Tempus æstivum & autumnale in palatio *Drottningsholmensi* fere exegi, adfuturus Regi & Reginae jam hoc jam illo tentatis morbo, tum vero Regiæ proli scarlatina laboranti; tum quoque mihi licuit quotidiano convictu frui *Dni. Beylon*, recte qui valuit & bonis omnibus est commendatissimus. Litteræ *Göttingensium* denuntiavere, se ardere desiderio incredibili Tui, *Göttingam* versus, reditus. Fac data occasione me certio-
de

de re admodum insperata; simulque scribe, num aliquid operis moliatur Dn. Zimmermann & Tissot: itidem anne Wagneri arcanum, quo contra febrim miliarem adeo felici successu est usus, fuerit Ipecacuanha parvis dosibus data. Hæc singula Te haud fugere crediderim. Permanebo vero semper S.

Stokholmia d. xv. Dec. 1763.

208.

CALDANIUS.

Amicus Fontana salutem Tibi plurimam dicit Vir præstantissime; atque exorat, ut citius quantum per Te fieri potest injuncto consilio respondeas, & mihi responsionem mittas. Unus ex ejus amicis carissimis id ab eo enixe efflagitavit: efflagitat autem ipse, ne ob hoc ipsum, audacem forte putes. Non potuit volenti amico repugnare.

Completa est responsio mea ad le Catium. Ea longior est quam credideram, neque integra in vestro diario locum habere potest. Nunc inter Molinellii manus versatur, ut illam expoliat. Typis Venetis recudam. Longam fecerunt experimenta quædam a me facta in pullis & anguillis circa irritabilitatem, postquam animalibus istiusmodi medullam spinalem destruxeram; & etiam animadversiones quædam in articulum le Catii de irritabilitate, in quo, nisi ego plurimum fallor, cum

cum de anima sensitiva verba facit, nonnulla excerptit ex *Mettrie*, quæ viriliter sunt refutanda. Utinam res tuas measque, si non bene, saltem mediocriter perfecerim! Labor certe fuit summus in præcludendo omni le Catianæ responsionis effugio. Molinellio eam partem expoliendam dedi, quæ circa Chirurgiam versatur.

Expecto icones meas. Statim enim ac responsio ad le Catium lucem viderit, ad aures observandas minutissime me conferam. Tu in Physiologia complenda (opus cedro dignum) perge Vir præstantissime. Ego, quæ est imbecillitas mea, in nugis versabor. Epistola le Catiana mea inscripta est Göttingensi Academiæ. Displicebit-ne? Nihil in ea continetur quod non sit honestissimum. Tu vale, & me, ut soles, ama.

209.

CALDANIUS.

Accepi consultationem, atque icones meas, pro quibus omnibus gratias ago maximas.

Si ex me quæris Catii refutationem antequam prelo committam, mone, & statim mittam. Sin minus, ea est inter nos amicitia, ea est mihi erga Te reverentia, ut exemplar primum, cum edita fuerit, Tibi curare debeam. Adde quod inscripta est Academicis Göttingensibus, quibus cum Tu præsis, fieri non potest, quin Tibi ipsi exemplaria nonnulla mittam Academiæ ipsi offerenda.

In ea plura dico de *anima sensitiva*, ex qua Catius deducit irritabilitatis phænomena: nescio an hac de ratione quidpiam opponi possit Sauvagio: facilius erit potius, ut ipse aliquid inveniat opponendum, quo animæ suæ privilegium tueatur. Videbimus impofterum. Cum vero addam in fine experimenta facta in pullis & anguillis, forte in postremis invenies aliquid, quod Whyttii experimenta evertat. Enimvero in aëre Italo, secto anguillarum capite, & ducto filo ferreo per thecam vertebrarum sic, ut medulla destruatur, contorquentur anguillæ omnes mirum in modum. Eadem esse deberet in ranis lex; verum quamprimum experimenta, de quibus mones, habebis; Teque de eventu certiore faciam.

Gaudeo summopere, quod in animalium prægnantium dissectione verferis. Forte aliquid invenies pro irritabilitate promovenda, cum in partium elongatione atque incremento motus cordis requiratur, quod forte in motum cietur ab semine masculino. Vale, & me, quod rogo, amare pergas. Non intelligo titulos, quibus nomen tuum insignitum est. Scribe notis grandioribus. Iterum vale.

210.

FELIX FONTANA.

Opuscula minora & Physiologia tomum quartum accepi, legique. De tam præclaro munere gratias ago quam maximas. Proh Superi quanta doctrinæ

næ profunditas ! quanta eruditionis amplitudo !
quam magnus Hallerus !

Mitto Tibi opusculum meum *de Iridis motibus*, typis tandem vulgatum stimulantibus amicis. Nova quædam, nec ita pauca, nec contemnenda videor mihi proponere & demonstrare. Circa sternutationem, quam non mechanicum, sed voluntarium motum esse ostendo, adversarios hic inveni complures; sed argumentis meis respondere dum coguntur, se torquent: sententiam hac de re tuam avidissime exspecto. In promptu habeo opus longe majus *de Irritabilitatis Hallerianæ Legibus*, quas observationibus unice & ratiociniis inde immediate depromptis superstruo, rigideque demonstro. Hoc si typis edere vel Lausannæ, vel alibi Tibi contingeret, mitterem ad Te manuscriptum; atque interea mentem tuam prætolabor.

Invenies hic inclusam epistolam, quam per me Tibi traditam vult Masottus amicus meus, Chirurgus eruditus & doctus, qui libellum hunc suum Tibi dono dat.

Vale, Vir immortalis, Teque patriæ, literis, amicis incolumem diutissime serva.

Florentiæ Idib. Jul. ann. 1764.

BALTHASAR COLLINIUS
ALEXANDER BICHIERAGIUS.

Nobilissima scemina temperamento sanguineo prædita, summaque pollens sensibilitate, duplici foecunda partu, vigesimum quartum ætatis annum attingens, dum sævissimis animi cruciatibus laceraretur, corripitur morbillis (gallice Rougeole) qui anno 1761. per urbem totam grassabantur. Tussis una ac febris, quibus id morbi genus stipatur, acerrimæ, diuturnæque fuere, nam per integrum Maji mensem permanere; aphonia autem inde orta non antea recessit, quam integris sex exactis mensibus a morbi invasione. Interim nulla quies animi, iisdem sistentibus perpetuo causis, quibus mens posset exagitari; motus spasmodicos circa diaphragma, ex quibus deglutitio ad integros dies perciperetur, & cardialgiam incerta lege recurrentem duabus circiter horis ab assumpto cibo produxit. Frustra, ut hæc mitiora saltem fierent, ad paregorica diluentia, quandoque & chalybeata, confugere Medici. Verum quod ad cardialgiam spectat, ingruente autumno anni insequentis non amplius incerta periodo, sed constanti lege ægram quotidie vexare cœpit iisdem a partu horis. Accessit ad hæc febricula ex intermittentium genere, cujus causam inquirentibus occurrit levis in hepate obstructio, ex qua cætera incommoda originem ducere tunc temporis crediderunt.

derunt. Quapropter purgantia primum, mox saponacea, dein vero mitissima chalybeata medicamenta intrinsecus tentata fuerunt, nullo quidem emolumento, nam præter saponacea cætera officisse in comperto est. Itaque ad aquas Pisanas missa. Hæ solutionem obstructionis hepaticæ patrarunt, sed totius corporis macies hinc sequuta, dolorisque sub ensiformi cartilagine augmentum causam morbi in hepate male locatam arguerunt. Adde quod dolor, qui antea sub mucronata tantummodo vires cart. exercebat suas, ad magnam deinceps marginis spuriarum costarum partem in thorace sinistro sese expandere coepit, tactum vel minimum refugiens, & musculorum abdominalium initio tensionis specimen inducens, præsertim ubi magis ingravesceret. Inter ea, quæ maxime augent incommoda recensenda, præcipua sunt vectio in rheda, adscensus scalarum, ciborum quorumcunque abusus, irritantia medicamenta, animi pathemata; lac tantum asininum, & juscula viperata præsertim postremis hisce temporibus saltem non nocuisse vidimus, ex saponaceis vero aliquid emolumenti percepisse. Cæterum in toto morbo stadio persæpe tussi absque ullo excreatu laboravit, nec unquam defuit difficilis respiratio sæviente dolore, quo in casu levaminis aliquid sibi advenire fatetur ægra, si antea inclinato corpore diu maneat; pulsus autem, non debilis, non inæqualis, sed quadantenus contractus & lente saliens.

Quid autem de hujusce morbi natura censendum sit non facile dixerim. An ipsius sedes in

septo transverso? Id & nullum, quod saltem adpareat in jecinore vitium, nullaque in liene morbo suspicio, cardiacique doloris augmentum eo tempore, quo aër ex cibis evolutus ventriculi molem auget, suadere videntur. An spasmodici motus supradicti visceris musculares fibras, quæ sterno, costisque adhæret, plus justo distraxere, unde locus in cellulari eisdem interposita alicui coagulo sit datus? An si hæc verisimilitudinem aliquam præ se ferrent, medicamina ex hydrargyro cautissime parata profutura censenda sunt?

In tanta rerum obscuritate ad Te Sapiientissimum Virum, tanquam ad aram confugimus, qui innumeris edoctus extispiciis viam solus monstrare potuisses, qua & ad morbi cognitionem, & ad veram curationem tuto deveniamus. Vale.

Dat. Florentiæ Kal. Novembr. A°. 1763.

212.

JOH. GESNERUS.

Est a species *Raygrass*, quæ *Avena elatior*, passim a nostratibus colitur, læte & copiose crescit primisque annis pabulum tenerum reddit. Vetustius caules duriores, & in pabulo jumentorum minus gratos exhibet.

Vitodurani in 18. infantibus hoc anno inoculationem optimo cum successu instituerunt. Evaserunt omnes, cum fere reliquorum, quos naturales

rales variolæ invadebant, pars quarta obierit, aut misere læsa fuerit.

Zieglerus versionem Commercii technico-philosophici D. Lewis suscepit: utriusque linguæ & rerum quæ in opere exhibentur gnarus est: & ex familiari commercio litterario, quod cum D. Lewis colit, illustrationibus operis, si forte opus fuerit, non carebit.

Cl. Miegius observationes circa inoculationem Basileæ institutam in ampliori epistola cum meo Schinzio communicavit. Hæc cum altera epistola D. Sulzeri, in qua diarium inoculationum Vitoduri institutarum exhibetur, alteri Tomo Actor. Societatis physicæ inferitur.

Vale Vir Illustris & Amicissime & me perge amare.

Turici ad d. 4. Januarii MDCCLXIV.

213.

DAV. CHRIST. SCHOBINGER.

Litteræ tuæ vetere amicitia plenæ, Gillerum tuum proh dolor! non amplius vivum sed mortuum offendere. Duodecim circiter ante earum adventum diebus opt. Gillerus ex apoplexia revera fortissima, nihil præsentiens, intra bihorium vivis ereptus ad beatos Coelites transiit. Lugeamus, quotquot in urbe nostra boni sumus, acer-

be inquam lugemus ejus jacturam. Prudens enim & pius Magistratus, & felicissimus nobis ereptus est Medicus. Anno proxime elapso vix ac ne vix quidem eum febris malignæ cum arthrit. complicatæ periculis eripuimus; ex quo morbo tamen adeo postea convaluit, ut securos nos omnium periculorum pro tempore crederemus. At in ultima strage ne remedium quidem præ mali velocitate & vi adplicari potuit. Quid vero his Te morer, ita voluit summum & nunquam non benignissimum Numen, nobis nihil nisi submissio & adoratio superest.

Quotquot sanguinis vinculi aut amicitiae ei fuimus vivo juncti, & Tibi, Perillustis Vir, summas habemus habebimusque gratias, pro tot sinceræ amicitiae tesseris in b. Gillerum, dum viveret, collatis. Literas humanissimas nuper ad eum datas beati Gilleri loco legi, & cum dulcissimo animi gaudio amicitiae ejus in animo tuo nihil tot annorum spatio decessisse cognovi. Pro bono valetudinis tuæ statu Deo supplices ago gratias, & ut ad feros usque annos eâ inconcussa frui possis, ex animo a Numine adorando & benignissimo adprecor. Idem & suavissimam uxorem & nobiliss. familiam tuam porro cumulet omni felicitatis veræ genere.

Permitte, Perillustis Vir, ut brevissimis observationum supra dictarum essentialia adponam, quam paucae & leves etiam sint.

Abscessus in foemina 23. ann. ex regione lum-
bali retro extremi coli viciniam per cellulosam
deorsum

telam deorsum inter musculos nat. & fem. delapsus, & a natura dissipatus evanuit, etsi in veteri loco periculum insigne minatus sit & diu ibi fuerit.

Ventriculus in pylori regione & ulterius utrinque cartilagineus, scirrhusus, cum scirrho magno Pancreatis in ea regione & secundum duodenum, cum foramine s. pylori s. duodeni primi, in caveam mesocoli hiante in cardialgico multorum annorum, quem a morte dissecai. Idem ventr. in fundo suo sinistrorsum erat valide inflammatus, & certe distinctissime sanguis non in solis vasis, sed in cellulosa tertia hæsit effusus.

Pus in hæmorrhoidario, & crebris alvi prolapsibus laborante, ex extremo intestino recto undique exudans, hos prolapsus inflammatos resolvens, & sedans. Sine ulla ulceris aut fistulæ suspicione acerrime in rem inquisivi, & certus sum, hoc pus ex vasis inflammatis transsudare sine substantiæ læsione. Nec ex cavea intestini venire itidem certus in hoc exemplo sum.

Pulmo hydropici, & phthisici, sinister pure plenissimus sine substantiæ ulla consumptione. Vidi meis oculis in sectione, ad quam me invitavit Collega optimus D. D. Zollicofer, præterita æstate. Hunc pulmonem undique conscidimus, sed nullam caveam, ubique solidæ cellulosæ & vasorum & bronch. frusta integra reperimus, sed pressa pus copiosiss. fundebant.

In ancilla robusta, sed menstruis irregularibus & deficientibus laborante vidi, tumores digi-

torum inflammatos & ruptos subinde, tempore menstruo & pro menstruis, quæ parcissima erant.

Mors infantis ex linguæ in fauces retractione, ob frenulum ab obstetrice nimis solutum, secundum Petitum. Nec hæmorrhagia causa erat, quæ nulla fuit.

In homine, cui occiput ex vulnere & contusione nudatum cute omni & nescio quomodo cum occipit. musc. parte dependebat, ut solum fere pericranium album adesset, nullus sensus, cum ille locus aqua cum aceto mista elueretur, sed acerrimus ubi cutis dependens tangebatur. Erat omni ratione mentis compos.

Tales & aliquot ejusd. generis aliæ observationiunculæ sunt, quas suo tempore, Vir Perillustis, diario nostro inferere paro, paulo latius ductas, si credas sine famæ detrimento & cum aliqua utilitate id fieri posse.

Bibliothecæ Gillerianæ sat copiosæ & bonæ catalogus nunc paratur, sed sine pretiis adpositis, nullo ordine scientifico, quem ubi primum impressus erit, Perillustis Vir, Tibi mittam. Videntur hæc omnia & ego jam partem sed parvam mihi comparavi, una cum elegantissimo, quod possedit b. Gillerus, sceleto, quo valde gaudeo.

Blakwellianum herbarium pro 50. florenis emi ex iisdem libris, quantum ejus hætenus prodiit. Ego jam a longo tempore nullam spem habui hanc, si superviverem, bibliothecam quoad medicos libros, possidendi; hinc omni mora abjecta
optimos

optimos libros, undequaquē potui, pedetentim comparavi, nec ad æstatem usque præteritam sat felix fui, ut fasciculos tuos anatom. acquirerem. Sed tunc & hos emi cum Eustachio Albini. Res familiaris angustior non nisi tarde mihi progredi permittit.

At nunc quantum possum literas has nimis diffusas Tibi, Perillustri Vir, deprecor. Veniam quæso des discipulo Tibi devinctissimo, & qui Te ad mortem usque venerabitur amabitque. Amoris ejus, quo beatum avunculum es complexus, parte, quæso, Magne Vir, & me porro bees, lætumque inter tot vitæ mœrores reddas. Deus Opt. Max. Te cum tota Familia tua saluum servet omnique ex parte verè beatum. Ita vale, Xir Perillustri, & Schobingero tuo porro fave.

Dabam St. Galli d. 7. Febr. 1764.

214.

CALDANUS.

Curo Tibi, Vir amicissime ac præstantissime, per Cl. Somisium partem eorum librorum, quos desideras. Nondum reliqui ex Florentia ac Cremona pervenerunt: eos tamen alia occasione mittam.

Spero ad Te jam pervenisse seriem experimentorum in ranis, quæ tuo nutu institui. Averem scire num ea sint quæ desiderabas, si forte aliquid mancum est, si edere instituis, vel demum
 si author

si author sis, ut ego ea publici juris faciam, & addam responsioni le Catianæ, cujus tertia pars circa eadem ferme experimenta in pullis & anguillis instituta versatur. Hoc si faciendum putas, mone quamprimum: dum enim duæ quæ antecedunt partes prelo committuntur, non deerit tempus addendi tertiæ parti ea pericula, de quibus sermo est.

Dabam Venetiis die 18. Februarii 1764.

215.

C A L D A N I U S.

Aut periculorum series, quam tuo nutu Vir Præstantissime, institui, ad Te pervenit, aut certe nondum, etsi mensis jam excurrerit, a quo per litteras Tibi datas ad Somisium misi. Si primum, videbis facile ea me pericula instituisse, quæ volebas; nam primo loco amputavi ranarum caput, irritavi medullam spinalem, tum statim ab amputatione, tum post quorundam minutorum quietem; semper tamen convulsiones sequutæ sunt. Ergo non video quare iterum per extremas litteras experimenta eadem facere jubeas. Quod cum considero, facile ad credendum adducor, litteras illas meas nondum ad Te pervenisse, etsi in tuis postremis ad cætera respondeas, quæ, nisi ego fallor, ex Te, per meas ipsas litteras postulaveram. Tolle igitur, quoad citius potes, difficultatem & molestiam hanc meam.

Vale Vir præstantissime, & me, ut soles, ama.

Dabam Venetiis d. 25. Febr. 1764.

Refutatio le Catii sub prelo est.

CALDANIUS.

Quæris ex me, Vir præstantissime, ut sub aëre Italo leve experimentum faciam, & moneam de eventu: mentem vero tuam his ferme verbis declaras: *Rana caput obtrunca. Sollicita medullam spinalem, vel nervos, & observandum surdi videantur muscoli, num vero post aliquod tempus convellantur.*

Experimenta istiusmodi in pullis & anguillis jam confeceram in alium finem, eaque sub prelo sunt: & tamen ut observantiam in Te meam hac etiam occasione publici juris facerem, malui experimenta iterare, quam Tibi inofficiosus videri. En itaque experimentorum ordinem, atque eventum.

1°. Abscisso capite, rana convellebatur tota, & contracta erat in artubus inferioribus, in superioribus rigida, sic ut nisi cum vi distendi non posset. In his palpitabant carnes omnes, idque etiam in collo, ac trunco. Inferiores artus contracti distractioni cedebant facile; verum sub ea distractione subsultus in eorum musculis apparebant. Remittente distensione subsultus remittebant, qui iterum per novam distensionem, aut per levem puncturam renovabantur. Tanta vero distensio erat ac tremor in superioribus artubus, ut puncturæ vix, immo ne vix quidem, contractionem augere viderentur.

Statim

Statim ab abscisso capite, nempe post tria, aut quatuor ad summum minuta secunda, specillo tenuissimo irritavi medullæ spinalis initium, & statim inferiores artus, & corpus totum convellebantur magna cum vi. Ter hoc experimentum feci, eodem successu. Sex minutis primis elapsis distensio ac tremor in superioribus artubus elanguere: tunc muscoli, sese contrahendo, applicatis stimulis obsecundabant.

Post 25. minuta prima observavi cor. Pulsabat contractione plenissima, sic ut inter unam alteramque contractionem, regularissimo ordine, quatuor in meo carpo arteriæ pulsus responderent (a). Manente diu hac eadem regularitate, & rana immobili, specillum lenissime duxi intra thecam vertebrarum. Nondum lineare spatium emensum fuerat, quod rana undique convellebatur, cor vero eandem servabat motuum regularitatem. Specillum in loco reliqui, & tremores in artubus & universo corpore superfuere.

Levis constrictio in inferioribus artubus sua cute obductis, levis frictio determinata a superioribus ad inferiora, vel econtra, distendebat eosdem artus, & in tremores conjiciebat. Distentis ita artubus, si tunc specillum intra thecam vertebrarum ducebatur, & statim

(a) Septuaginta pulsus, regulares omnino, in meo carpo, minuto primo respondent.

& statim retraheretur, tetano ac tremoribus violentioribus inferiores artus corripiebantur. Minuto temporis disparebat tetanus, ac tremor non multo post.

Irritationem hanc, quam ita violenter inferiores artus persentiebant, vix in superioribus sensibilis erat.

Quoties eventum similem in eodem experimento desiderabam, specillum profundius ducendum erat. Verum post hoc experimentum neque pressio, neque frictio in artubus inferioribus tremorem, aut distensionem inducebat.

Crurales nervos post elapsam integram horam, irritavi, & en convulsiones in artubus ejus lateris, cui nervorum irritatio responderebat.

Nervi istiusmodi stimulis promptissimi in muscularibus contractionibus excitandis, per sex horas & amplius proprietatem hanc servavere. Si machina electrica in promptu fuisset, non desperabam profecto, posse me mortuam irritabilitatem, adeoque muscularem contractionem resuscitare.

2°. Abscisso capite alterius ranæ opisthotono in toto ventre correpta est, distensis & tremantibus artubus superioribus, præcipue dextero; inferioribus vero magnopere contractis. In hoc statu illico irritavi medullæ spinalis initium,

initium, & en ita distentos simul artuum inferiorum extensores, ut in lineam rectam jacerent artus ipsi. Hunc statum servavere quousque nova irritatio accessit; quo tempore iterum opisthotonos in ventre accessit, & inferiores artus a recta linea deflexerunt.

Constrictio & frictio idem phænomenon in inferioribus artubus excitavit. Minuto primo elapso iterum irritavi medullæ spinæ initium. Accessit prius summa distensio, mox contractio aliqua in crure dextero, fortis in sinistro, quod in eo statu acquievit ad novam usque irritationem. Sinister artus contractus si distendebatur, statim redibat in contractionem; dexter tremebat, sed distensionem non resistebat.

Pressio ac frictio in artubus inferioribus phænomenon contractionis & distensionis non sustulit, nisi elapsa dimidia hora, & post quartam specilli intrusionem, quæ postrema vice totum vertebrarum tractum emetita fuerat.

Hoc tempore præterlapso observavi cor, quod una cum auricula exangue erat, pallidissimum, & immobile; stimulis vero exterioribus obediebat promptissime. Cum autem nunquam sponte se moveret, specillum per thecam vertebrarum intrusi, & pluries agitavi. Convulsiones apparuerunt in artubus, in ventre, cor autem immobile fuit.

Crurales

Crurales nervos detexi, qui pressi, puncturis irritati, vel ita emuncti digito, ut sursum & deorsum duceretur, semper convulsio vel tremor in artubus inferioribus apparuit. Idem fuit eventus in artubus superioribus, quotiescunque nudato brachiali nervo, eum irritavi.

- 3°. Ranam alteram obtruncavi in ventre statim supra femora. Inferiores artus violentissime contremuerunt & distenti sunt. Tanta fuit distensio, ut irritati in eo statu crurales nervi, quid eveniret non satis distingui posset. Tensio atque tremor 60. arteriæ meæ pulsus perduravit. Post hoc tempus irritatis cruralibus nervis convulsiones apparuerunt.

Superior ranæ pars semper opisthotono affecta fuit, & si contorquebatur interdum sic, ut in latus decumbere tentaret, statim in pristinum statum redibat. Digito lenissime admoto vel ventri, vel artubus superioribus, statim commovebatur, & artus extendebat, quasi injurias avertere vellet.

- 4°. Altera rana secta fuit per medium statim infra artus superiores: & en opisthotonos in ventre, tetanos ac tremor in inferioribus artubus; hæ autem affectiones cum ea violentia non ingruerent, ac in tertia, occasionem præbuit, ut initium spinalis medullæ truncatæ specillo irritarem: quod cum facerem, superiora phænomena violentius infe-

lix animal affecerunt. Intestina mirum in modum contorquebantur. Frictio & pressio in inferioribus artubus eosdem effectus excitavit, quos alibi exaravi.

Elapsis 20. minutis primis iterum specillum in thecam vertebrarum introduxi, & agitavi ad extremum usque, deinde in loco reliqui. Inferiores artus ita sunt distenti, ut eorum muscoli ossei omnino viderentur: quin immo tanta fuit contractio, ut, artuum extremitatibus retortis, ellipticum spatium inter unum & alterum crus intercederet. In hoc statu si irritabas crurales nervos, irritationis effectus non dignoscebas: tantum elapsis 150. arteriæ pulsibus, relaxatis paulisper musculis, unicuique stimulo cruralibus nervis admoto, contractio unica, seu unicus subsultus in musculis succedebat.

In trunco superiori, qui adhuc opisthotono correptus erat, post horam & amplius medullam spinalem specillo destruxi: tunc opisthotonos incrementum suscepit: at minuto primo exacto, represso digito spinæ curvatura pressioni obedivit, neque iterum accessit, nisi denuo per specillum medulla irritaretur.

Hunc cum experimentorum eventum habes, facile Tibi erit corollaria nonnulla ex iis inferre, quæ attinent ad imperium nervorum in musculari voluntaria contractione excitanda, non vero in

in vitali; atque ad alia phænomena plura, quibus enucleandis supersedeo. Neque minus facile mihi videtur petitioni tuæ satisfacere: nempe quoties muscoli tetano affecti sunt, & magnopere convelluntur per capitis aut trunci abscissionem, vix, immo ne vix quidem, aut non semper, irritationis effectus distingui possunt. Cum vero convulsio aut vehemens non est, aut non afficit omnes musculos, tunc irritatio etiam illico post abscissionem capitis vel trunci, spinali medullæ vel nervis applicata irritabilitatem excitat, & musculos convellit. Quid enim contractionis expectandum est in musculis jam violentissime contractis.

Hæc habebam, quæ monerem brevissime, ut mandatis tuis satisfacerem. Tuum esto de hac epistola decernere quodcunque lubet. Ede si placeat; sin minus oblivioni trade. Tantum exoro, si forte prelo committas, ut 30. exemplaria mihi cures pro amicis.

Vale, Vir præstantissime, Teque patriæ, literis, amicis diligenter serva.

Dabam Venetiis die 14. Januarii 1764.

217.

JANUS PLANCUS.

Sero respondeo litteris tuis humanissimis, & copiosis a. d. III. Kal. Januarias datis, idque accidit, non quod eas sero acceperim; accepi enim

N 2

tempore

tempore debito a Morgagno nostro, ad quem miserat, sed quemadmodum sero accepi Tomum tuum V. Physiologiæ, quem Morgagnus quidem miserat statim pro me Venetias ad Paschaliū librarium meum, qui negligentia & oblivione varia eum non misit statim ad me, sed tantum superiori hebdomade, quare modo tantum rescribere possum ad Te, & gratias ago Tibi plurimas, & simul gaudeo Te ope Morgagni accepisse fasciculum meum, in quo erat & tethyorum quorundam descriptio, & alterum opusculum ad antiquitatem spectans. Temporis defectu pervolvere tantum potui Tomum tuum V. de Physiologia, quem perspicio opus esse valde laboriosum, & intellectu difficile propter immensas auctorum citationes, & propter figurarum defectum, quæ in rebus anatomicis videntur pernecessariæ. Pervolutavi præsertim de auditus organo tractatum, ubi pag. 249. anceps videris circa reperta Cotunnii nostri, quod, ut heri accepi, displicuit Medico cuidam Florentino, qui primum heic dum Neapoli revertebatur, retulit mihi de aquæductibus illis Cotunnii, & causæ fuit, ut cum Cotunnio amicitiam inirem, & ab eodem librum suum cum præparatione anatomica acceperim, quæ præparatio facta fuit modo Florentiæ ab Abbate Fontana amico tuo, qui reperit duos illos aquæductus, & humorem illum aqueum in vestibulo cochleam, & canales semicirculares irrigantem, quare valde displicuit amico illi meo Florentino, Te non fuisse Cotunnio in re anatomica præclaro Viro. Tu multum faves C. . . ., sed fortasse C. . . . ipse,

ipse, ut reliqui Anatomici Bononienses non adhuc reperire noverunt Cotunnii præclara inventa. Miserat enim Caldanius ad me, ut miserat etiam ad Te, figuras suas de aure interna, in quibus defunt aquæductus illi ossei Cotunniani, fortasse quia figuræ illæ, ut vitaret laborem C. . . . , ex fœtu nonimestri desumptæ sunt omnes, & non ex adultis, quare canales illi perfecti esse non poterant in C. . . . illis figuris. . . . cathedra illa Patavina non adhuc potitus est, & fortasse non potietur unquam.

Audio Te in elapso hyeme in eo fuisse, ut animalia prægnantia dissecares, expecto quid observaveris, & valde aveo audire, quid sentias de structura illa uteri, quam exposuit nuper Astrucius, & explicet fluorem menstruum in muliebribus, quæ adhuc a nemine potuit observari, & inter somnia vulgo boni illius senis reponitur. Item aveo audire, an credas cum Buffonio fœtum non ex sanguine matris nutriri, sed ex succo quodam lacteo, qui ex papillis uteri in placentam exstillet. Audio item Te circa initia Octobris Beroniam rediturum esse, quum Præfectura tua defunctus fueris. Ubi vel alia munia expectabis, aut sequeris fortasse Hannoveranorum voluntatem, qui Te tanto stipendio Göttingam revocant. Pro Homine litterato, ut Tu es, melius erit sequi voluntatem illam.

Gaudeo & gratulor Tibi dynastiam comparare potuisse. In Italia litteræ & litterati Viri sub pressura jacent.

Variolosus morbus, ut optimus ais, nonnunquam nec petechialibus, nec miliaribus febribus cedit; sed plerumque benignus est, & fortasse inoculatione non avertitur, quando naturæ malignæ est. Æstate elapsa Florentiæ puella nobilis, filia Comitis Laurentii pro Rege Galliarum Ministri in illa urbe, variolas cum impetu passa est iterum, quæ duobus abhinc annis inoculationem experta fuerat, & variolis sufficientibus laboraverat. Quare imprudentia quædam esse videtur, inoculationem suadere. Non mirum igitur, si Senacus, & Swietenius inoculationem non improbant, attamen in regiam prolem sibi commissam nunquam tentare sunt ausi.

Vale, & me, ut soles, ama.

Datis Arimino Idib. April. A°. 1764.

218.

CALDANIUS.

Quod per tuam in amicitiam atque humanitatem expectare nulla ratione poteram, accidit per summam ipsius nescio an inhumanitatem dicam an potius audaciam. Cum illi de me humaniter interdum scribas, & aurium icones meas a Te laudatas fuisse inaudivi, cœpit ille litteris suis me acriter aggredi, amicis & mihi ipsi audacter narrans, me nihil aliud meditari quam *crambem recoquere*, & mihi tribuere quæ Cotunnii sunt. Respondi me ne id
quidem

quidem cogitasse; & quod animo volutarem aperte dixi. Fidem tamen non adhibuit; quam tandem ut adhiberet ab illo sum sciscitatus, ut finiret me easdem icones ad eum mittere, sperans tunc temporis fidem suis saltem oculis denegare non posse. Sed audi inurbanum hominem. Reposuit me nihil aliud fecisse, præter ea quæ Valsalva olim confecerat: icones autem esse imperfectissimas, tum quod ex foetu depromptæ fuerint, tum quod microscopio pro earum distinctione lectores indigerent; quibus omnibus millenas addidit injurias. Ratione primum, mox sermonis acerbitate illum aggressus sum. Siluit: at mense transacto, cum tuum acceperit Physiologiæ Tomum quintum, coepit, litteris ad me datis, in Te non minus quam in me ipsum aspere admodum invehere: in me, quod inter icones illas Cotunnii aquæductus non viderit; in Te autem, quod eosdem non confirmaveris, & aliis confirmandos relinquas; deinde ad res nostras injuriosissimus descendit, apertissime scribens, me ubique Logicæ ignorantiam satis superque demonstrare. Te autem sed nefas esset inhonesti hominis convicia & plagia innumera litteris consignare. Quod in amicum tela sua injecerit, mihi que maledixerit, pacato animo ferre non potui. Litteris ergo bene longis ad ipsum datis ignorantiam, injustitiam, impudentiam suam ubique patefeci, & quidem ratione usus non verbis. Nondum respondit. Forte scriptum aliquod edere meditatur: neque enim iniquum hominem silere posse sperandum est. Si forte edet, inveniet in me ho-

minem ea subtiliori dialectica imbutum, quæ ipsi omnino ignota est, & quæ potuit eum cogere ad silentium, quando lis inter nos fuit de variolarum inoculatione, quam edito scripto ipse damnaverat. Hæc vero videbimus.

Res meæ bene cedunt. Venetus Senatus primariam mihi cathedram assignavit non secus ac Lavagnolio; cum hoc tantum discrimine, ut ipse medicinam suo more tradat, ego autem Boerhavianæ methodo. Stipendium ad quingentos ducatos ascendit, quorum unusquisque duobus Hollandiæ florenis æquivalet. Stipendium istiusmodi hoc seculo soli Morgagno tributum est. Proh miseriam! Voluerunt autem Reformatores, ut in Senatus decreto Morgagni sedes suo tempore mihi constitueretur. Morgagnus autem conditionem hanc adhuc ignorat; adeoque super hanc rem ne quidpiam illi scribas rogo.

Vale Vir præstantissime & me ama. Ego enim Te amo unice.

Dabam Venetiis die 19. Maji ann. 1764.

ANTONIUS MATANI.

Accepi, Vir Celeberrime, volumen primum operum minorum, pro quo gratias Tibi maximas ago; in eo enim cuncta reperio tuo nomine digna. Misi ad Te elapso anno ope D. Abbatis
Fontana

Fontana communis amici nostri Tractatum meum de productionibus naturalibus Tractus Pistoriensis, quem nescio an receperis. Nunc occasionem expecto mittendi dissertationem meam de philosophicis Pistoriensium studiis jam editam, & dissertationem de irritabilitate, & sensibilitate partium humani corporis, quam in Academia Pisana ad mentem tuam me Præsides publice deferendam suscepit Lucas Sichi discipulus meus, qui eam aliquibus propriis illustravit experimentis. Anatomicas quasdam vidi præparationes nuper peractas ab amico Fontana circa aurem, quas doctus jam peregerat Cotunnus, quasque video a Te probatas esse, atque etiam scio probari a D. Caldanio, Tabarranio, aliisque Anatomicis. Obiit Pistorii mense Octobris elapsi anni municeps meus Cardinalis Joannes Franciscus Banchierius, qui diuturno vomitu laboraverat, apertoque cadavere insolita, eaque præternaturalis dextri renis inventa est magnitudo; lapideis enim concretionibus, & abscessibus repletum erat renis corpus, & ita versus stomachum attollebatur, ut inducta pressione vomitum excitaret. Elapsis diebus Pisis obiit D. Comes Franciscus Algarottus, cujus opera omnia ad prelum parantur simul collecta.

Vale, Vir celeberrime, & me ut soles ama.

Dabas Pisis 5. Junii 1764.

CALDANIUS.

Mataneus in Pisana Universitate Professor vir fatis clarus, rogavit ut hanc epistolam Tibi curarem. Hoc dum facio eadem occasione ex Te quaero Vir Præstantissime, num adhuc ad Te pervenerit fasciculus alter librorum, quem Tibi curavi per Somisium, & nondum acceperis epistolam illam Tibi inscriptam, quæ versabatur circa experimenta in ranis capta, & evertentia, nisi ego plurimum fallor, opinionem Whyttii.

Tandem augustissimus Senatus Venetus in Patavinam sedem me collocavit, quam primum conscendam sub initium Novembris.

Hoc autem, nunc recordor, ad Te alias scripsi.

Totus nunc verfor in physiologicis operibus tuis perlegendis, ut uberem habeam suppellectilem pro Patavina cathedra cum dignitate sustinenda.

Vale, Vir præstantissime, meque sincere amare pergas, rogo.

Dabam Venetiis die 23. Junii 1764.

LUDWIG.

Jam nuperis nundinis paschalibus, & ab eo tempore semper neglexeram, Vir Generosissime, officium Tibi præstandum, in transmittendis quibusdam scriptis, quæ hætenus prodierunt. Institutiones Chirurgiæ tandem ad finem perduxi, quæ benevolum tuum iudicium exposcunt; nunc in Institutionibus Medicinæ forensis elaborandis occupatus, quo labore duodecim circiter plagularum absoluto, chirurgiam meam quod multi desiderant, patrio sermone conscribam.

Nunc sæpius de iis rebus cogito, quæ belli turbis simul turbatæ fuerunt; avertat Deus novas belli causas & tumultus, ne scientiæ ulterius inde detrimentum capiant.

Scio porro, hexapetalas Rivini tabulas, quæ ad numerum circiter vigesimum accedunt, Tibi deficere, curabo proxime ut habeas icones, quas cum tuis observationibus de Orchidibus olim contulisti. Ego quidem suaferam Gehlero nostro Botanico, ut Rivini tabulas, ad scientiæ modernæ præstantiam denuo revisas, ederet, sed sumtus nimii sunt, & labor haud vulgaris, hinc illum non successurum esse prævideo.

Lætor interim, Te finem laboris, quem in Elementis Physiologiæ edendis impendisti, videre, multa in unum opus collata videmus, quæ
diligens

diligens observatio, & lectura librorum præstantissimorum Te docuit. Servet Te Deus, ut quæ de plantis Helvetiæ agnovisti, in unum quoque opus cogere possis.

Vale & me, ut soles, ama.

Dabam Lipsiæ die 7. Augusti 1764.

222.

JANUS PLANCUS.

Non contendendi animo, Hallere doctissime, aliqua dixi, & dicam pro Cotunnio, sed tantum veritatis amore & amicitiae studio ductus. Laudasse dicis in libro tuo Cotunnium, quia laudes meretur; at si nihil de novis suis aquæductibus affirmas, *quod certas ob rationes fidem iis non adhibeas*, & quod latex nullus in iis contineri queat. Si hæc omnia ex animi sententia dicis, vides laudes tuas nullas esse vel admodum precarias, quia quod præcipuum est in Cotunnii libro, omnino negas; præstaret pro Cotunnio, ut prorsus eum siluisses, quam ita laudasses unquam. At Cotunnii aquæductus revera exstant, & apud me præparati prostant, ut eos in Tabula I. Fig. 2. & 3. pingit Cotunnius ipse. De latice illo in iis contento ego nihil affirmo, quia tantum exsiccati apud me prostant aquæductus una cum labyrintho, sed eum constanter affirmat, & omnibus ostendit Florentiæ Abbas ille Fontana Roboretanus amicus, & fautor tuus. Quomodo hæc conciliari possint cum

cum eo, quod edidisti in libro tuo, & modo ad me scribis, Tu videris Hallere sapientissime, & ad me scribas, aveo. [De venis dubitavi, humorem aquæductuum reducentibus & conspicuis].

Innumeros convalescere ex inoculatione variolarum, præsertim selectos nullus dubito, quemadmodum innumeri sanantur ex variolis naturalibus, licet non selecti. At quod dixi, & constanter dico, est, prudentis Medici non esse inoculationem alicui singillatim suadere, quia ex inoculatis aliqui interdum intereunt, vel graviter ægrotant, & aliquibus interdum naturaliter redeunt. Generatim tamen suaderi potest inoculatio, nam multa conveniunt in genere, quæ in individuo non conveniunt; ideo laudo van Swietenium, & Senacum, qui in regia prole sibi commissam nunquam inoculationem tentarunt, licet in genere, ut audio, eam probent.

Scripsit C. modo ad me, se Patavium secessisse, ut convenientem domum ibi sibi compararet, idque, ut auguror, quia cathedram illam tandem sit consequutus. Ignota mihi lis est illa, quam Tibi movit Albinus de fibris carneis valvularum coli, quam excuties in Tomo VII.

Vale, Hallere sapientissime, & me, ut soles, favere perge. Non adjungo titulos Tibi debitos, quia legere nescio nomina illa propria. Per amanuensem conspicuis fac ut legam litteris, & non fugacibus, & eos insequentibus litteris addam.

Datis Arimino a. d. VIII. Kal. Septemb. anno
cdo MCC LXIV.

ACHILLES MIEG.

Cum hoc anno ob multitudinem ægrotorum, quorum curæ (munere omni, etiam Professorio, ex animo deleta) me tandem addixi totum, alia quævis negotia coactus essem seponere, nunc tandem, dum chartas meas perquiro, epistolam a Viro Illustri jam d. 16. Januarii ad me scriptam reperio, ad quam non memini me respondisse.

In ea desideras, ut, quæ pecularia in meis inoculationibus accidissent, referam; sed parum exacta nimiumque brevis narratio desiderio tuo non satisfaceret, nec angustum tempus nunc permittit, ut denuo diaria mea evolvam. Prolixam autem de ea re epistolam sub finem prægressi anni ad Tigurinum Medicum, Dn. Dr. Schintzium, perscripsi, quam ille coram Societate legit, & ab ista in tertio volumine monumentorum (*Abhandlung von der naturforschenden Gesellschaft*) sub finem hujus anni impressum iri scripsit. Ex ea itaque perspicere poteris, quæ hætenus peregi. Pauca vero sunt, cum nonnisi 19. infantes hætenus inoculaverim, omnes quidem feliciter, ut omnino meliorem ejus methodi progressum sperare licuisset, nisi in me solum illius propagatio & defensio contra omnes reliquos Medicos nostros devoluta esset. Spero tamen, aliquam impressionem in cives nostros dictam epistolam tandem facturam tum enarrationem inoculationum, quæ Vitoduri & Tiguri

guri priori & hoc anno sat multæ factæ fuerunt, in eodem volumine, ut dicunt, publicandam.

Pleuro peripneumonia biliosa etiam apud nos ab initio hujus anni usque ad finem veris copiose grassata est, multis ab initio funesta, donec tandem vera morbi indoles detecta, & cura ad primas imprimis vias leni modo expurgandas directæ fuisset.

Mixtæ erant, & copiosiores adhuc succedebant, variolæ, indolis plerumque valde benigne, ut hætenus de 16. mortuis tantum audiverim. Etiam in istis corrupta primarum viarum sub cura sæpe morbum perturbavit, quam secure clysmatibus, & subinde purgante mannato circa maturitatis & exsiccationis tempus dato, eliminavi. In permultis purgans, mox ante prævisum morbum exhibitum, istum valde benignum effecit.

Cum voluptate in epistola tua lego, physiologicum opus jam ad finem perductum esse, quod tam cito non sperassem, cum Bibliopolæ nostri quintum volumen ante paucos demum menses vendere cœpissent, & tria ad minimum vel quatuor volumina superesse videantur. Velit Deus T. O. M. ad opus botanicum etiam perficiendum sanitatem & otium largiri, ad addiscenda medicamina nostra helvetica adeo proficuum.

Vale, Vir Perillustris, diuque adhuc felix vive.

Dabam Basileæ d. 11. Sept. 1764.

D. LUDWIG.

Nundinis jam præterlapsis ultimam quæ mihi offertur arripio occasionem, Vir Generosissime! quæ commentariorum nostrorum Part. IV. Vol. XI. Tibi tradam. In magno librorum numero plura hac æstate tradere non potui, multis negotiis & demum morbo gravi filii mei impeditus. Spero vero hac hyeme plura præstari posse, cum laborum focii melius sustineant meos conatus. Quas in ultimis meis litteris promiseram hexapetalas Rivini, nunc Tibi mitto. Novam & ampliorem editionem Tabularum Rivini meditabantur nonnulli ex meis amicis, sed sumptus & labor nimius illis videtur, inprimis cum ego nimis negotiis detentus manum operi non admoveere possim ipse. Mererentur tamen nitidæ hæ tabulæ, ut ampliori commentario illustrarentur, inprimis cum rei herbariæ facies multum mutata sit, ab ea quæ Rivini tempore erat.

De tuo in Germaniam reditu multi ex nostris loquuntur, eundem opto sed nondum spero: ô quanto gaudio afficerer, si Lipsiam salutares, si Tecum colloquendi mihi daretur occasio. Viderunt Te multi ex nostris, sed ego Te nondum vidi, Te quem adeo benevolum semper deprehendi.

Ad finem jam perductos esse labores, quos in edendis Physiologiæ Elementis impendisti, maxime lætor. Omnem enim ambitum hujus descriptione

tione repetere potero tunc, quando novam editionem meæ Physiologiæ dabo, quod vero nec hoc nec proximo anno fieri poterit, licet Bibliopola urgeat. Medicina enim forensis & methodus doctrinæ medicæ universæ antea a me exponendæ sunt, quod tarde progreditur, cum paucae tantum horæ ex meis otio litterario destinatae sint, plures inter insignes tumultuariæ vitæ strepitus trans-eunt. Nocturna studia, quæ magis tranquilla sunt, a me suscipi non possunt, cum oculi hebetes perspicillo dirigantur. Sic cito senescimus, & vires nimis intensæ languent. Cl. Sauvagei Nosologia methodica amplissimum & in suo genere elegantissimum est opus, non tamen tradi poterit junioribus Medicis, qui nimia rerum copia distrahuntur. Joh. Gorteri Praxis ad symptomata ducit, multo magis hic labor. (sic).

Meditor dissertationem de vera morbi idea, sed dum scribo confundor, omnes enim hac in re conciliare nequeo, nec dissensus rationes ample adducere possum.

Ne vero Tibi amplius molestus sim finem faciam. Vale & me ut soles ama.

Dabam Lipsiæ d. 22. Octobr. 1764.

C. F. WOLF.

Noli in malam partem interpretari, Vir Illustris, si gravioribus negotiis aut aliis forte naturæ altioribus scrutiniis occupatum. Te iterum interpellare audeo. Nova in ovis incubatis experimenta institui, ut firmiorem generationis theoriā redderem; & præsertim ad ea animum adverti, quæ Tibi maxime dubia videbantur. Præcipuus horum laborum effectus esse, quem Tibi mitto libellus declarabit. Prior ejus pars ea continet, quæ severiori ratiocinio ex observatis antea jam notis, tum etiam ex rei natura ipsa erui posse mihi videntur; posterior breviorē theoriā, hinc inde castigatam, sistit; in appendice vero ea ex repetitis experimentis proposui, quæ maxime ad scopum facere mihi visa sunt. Adjunxi his horum observatorum aliqualem, veram saltim, licet minus ornatam delineationem, ut de illis Tu ipse, Vir Perillustris, judicare possis. Fig. 1. exprimit aream illam levissimam cellulosam, spinæ dorsali circumfusam, in qua paulo post tubercula illa, pedum & alarum primordia, ex novo intra eam deposito succo oriuntur, & quæ ipsa vero abdominis & thoracis primum initium est. Figura 2. eandem, sed multo nunc perfectiorem, magis suo margine determinatam, minus diffusam, magis porro in sua substantia firmatam & solidam sistit, qua in re senties facile, Vir Perillustris, modum ortus, ex successiva
succo

fucci excretionem, qui subtilior prius magis *diffusus* apparebat, nunc ubi solidior factus, contractus esse videtur. In hac vero solidiori area tubercula illa nunc jam insunt, quæ extremitatum prima initia referunt. Video simul Vir Perillustris, quousque cor a vero thoracis primordio utrinque tegatur; anterior & maxima ejus pars libera prominet, obducta tota amnii membrana, quæ retro flexa, & in embryonis cutem continuata, cor utique tegebat. De his omnibus in appendice dixi p. 257. 59. Fig. 3. illa area umbilicalis est, cum primis vasorum initiis, quam pag. 260. 261. descripsi. Certe hæc loca, vix paulum obscuriora quam area ipsa est, & fluido pallide fusco repleta, nihil aliud sunt, quam istud fluidum ipsum sub membrana vitelli hærens, ex materia alba, aream constituyente, variisque in locis colliquescente, præcipitatum, stagnans, unde area colorem album, opacitatem & habitum quasi siccum acquirit, quæ quidem areæ colliquescentia & dissolutio si pergit, fluidum undique confluit, & loca, ubi hætenus stagnaverat, vasa evadunt, vel potius rivi, quales apparent in fig. 4. In ea ad interiora areæ loca crenulæ, rupturæ, variis figuris apparent, ubi nempe fluidum nondum ubique confluit, ad exteriora vero loca adeo fluidum hoc aream jam perripit, ut hæc plane in insulas majores, minores, plerumque ovales, inde dividatur. Vetat integritas areæ in intimis proxime ad amnium locis, quæ neque acu sine evidenti violenta dilaceratione dividi potest, quo minus illas crenas pro vasis perfectis habere possis Vir Perillustris,

O 2

stris, vi cordis & sanguine ab embryone propulso solummodo dilatatis.

De his itaque & de reliquis, quæ passim notabilia Tibi videntur in libello contentis, si placuerit Vir Perillustris, iterum tuam sententiam declarare, certe nihil eo mihi gratius accidere poterit; quæ approbabis de eorum veritate eo magis ego persuasus ero; quippe amplissima tua experimenta solidumque iudicium argumentorum gravissimorum vicem apud me præstant; quæ dubia videbuntur, ea certe ulteriori indagine opus habebunt, ideoque novis experimentis novisque speculationibus ansam præbebunt, proinde nonnisi utilissima mihi semper quævis tua monita esse poterunt.

Celeberrimum quod attinet, fateor, paulo durius forte contra eum me scripsisse; verum enim re serio pensitata nec valde peccasse mihi videor; certe non sunt contradictiones, quæ me afficiunt. Si enim, at sincere, aperte contradixisset, aut quovis modo, etiam vehementer, etiam acriter me impugnasset; grato potius animo accepissem hæc omnia, bene conscius, omnem in disputando expressionum vehementiam vix evitari posse. Sed insidias struxit, malæque mentis indicia edidit, quam rem prolixius explicare haud opus esse censeo.

Cæterum ita Numen divinum apprecor, Vir Perillustris, omnes vitæ dies ut lætæ Tibi sint imposterum, nullisque curis aut adversariorum invidiis turbatæ; quo possis etiam cum tua ipsius voluptate

voluptate magnum tuum, quod avide eruditus orbis expectat, opus feliciter absolvere. Ego certe me huic operi & reliquis tuis scriptis pleraque mea debere, gratissima mente perpetuo lætabor. Vale.

Berolini d. 20. Dec. 1764.

226.

CALDANIUS.

Mitto ad amicum Somisium hoc ipso die non omnes libros, quos postulaveras; & nihilominus plures quam desiderabas. *Michieli* de febre nondum ex Verona accersivit: *Fracassini* opusculum pathologicum adhuc sub prelo est. *Benescia* ne verbum scripsit, ut sic dicam, præter ea, quæ continentur in diario Veneto. Hominem difficile est invenire, cui magis, ut *Benescia*, vacuum arrideant, & plus placeant verba quam res. Morgagnus, qui Tibi meo nomine salutem plurimam dicit, addidit fasciculum, qui continet opusculum de *Uva Ursina*: oratiunculam *Pimbiolii* Professoris Patavini, sed ex eorum coetu, qui *Civitatis* dicuntur; & nuperum opus *Roncalii*, qui tertio ac quarto pharmaceuticis remediis maledixit. Reliqua ea sunt magnam partem, quæ de me petieras.

Morgagni anatomicas lectiones fere omnes audi. Si eum pariter maledicus Plancus audiisset,

quæ ira, quæ bilis, quæ probra! omnia quæ Cotunnus protulit, diserte negavit. Negavit præsentiam septi in vestibulo; aquæ præsentiam intra labyrinthum; negavit aquæductus: uno verbo omnia. Quoties de sensitivitate, seu, ut melius dicam, de tendinibus membranisque hæc quæstio fuit; ridendo clamabat: *loquor de hominibus, non de brutis*. Ego autem munere meo defungens in quotidianis meis prælectionibus, cum de corde & de respiratione verba facerem, magnæ auditorum meorum frequentiæ, varia indicari experimenta a Morgagno ipso instituta circa nervos cordis in brutis; & alia etiam pericula in aliis animalibus capta in alium finem: clamans & ipse: *En quomodo Vir summus ab iis usque temporibus analogiæ argumentum inter hominem & bruta, plurimi faciendum esse cognoverit*. Intellexerunt auditores, cur hæc dicerem, & lætum murmur ad aures meas pervenit, quo melius potui ab adversariis ea sciscitari, quæ extant ad calcem secundæ epistolæ meæ: nempe & diversam structuram, & diversam actionem in brutorum partibus, de quibus quæstio est, demonstrandam esse, ut locum non habeat argumentum analogiæ. Iterum dico, Vir præstantissime, & lætus dico, quin Dominus Deus lectionibus meis benedixit (siquidem nemo est inter Patavinos Professores, qui & copia & qualitate auditorum mihi præstet) resonant immortali tuo nomine Patavini parietes, & resonant læti, garriant quicquid velint iniqui homines. Venetus Senatus labores meos acceptos habet, & binis Collegiis me adscriptum voluit postremis hisce diebus,

diebus, quo annuum stipendium crevit fere usque ad 200. ducatos argenteos.

Peto nunc a Te, Vir præstantissime, ut moneas, quis inter pathologicos auctores, qui plenam dederit Pathologiam, sit cæteris antefereendus. Audio Haenium in nona parte rat. med. & Tissotum, & Te, tuosque sectatores urfisse: nondum opus ad me pervenit. Hæc habui tantum ex Morgagno, cui Haenius librum misit. Morgagno respondi: *crambem retorquet forte, & si hoc est, ut opinor, altum apud nos silentium erit.*

Vale, Vir Celeberrime, & scias neminem esse in Italia, qui Te plus diligat.

Dabam Patav. d. 22. Martii 1765.

227.

A. CAPDEVILA.

Per mihi jucundæ fuere Cl. V. tuæ litteræ nuper xvi. Kal. Martias, ad me datæ x. Kal. Januarias ob insigne humanitatis tuæ, officiique erga nos testimonium, A. F. Grasseto, Lausannæ Bibliopolæ, familiarissimo nostro: Disp. morborum Vol. VII. & VIII. Elementorum tuæ Physiologiæ Vol. III. Operum minorum partem I. & II. Memoires sur les Poulets II. Vol. 8°. & deux Memoires sur la formation des os I. Vol. 8°. accepi-mus, quas possimus grates habemus maximas, in tuæ Physiologiæ, reliquosque tuos labores diu,

O 4

noctequæ

noctēque incumbimus, in substantiam & sanguinem vertimus, nunquam nos poenitebit laboris.

Cl. Josephus Quer, conterraneus noster, hispanæ historiæ naturalis litterariæ ignarus, Floræ hispanæ I. & II. vol. habes, III. an. c1010CCLXIII. vidimus, quamplurima ex Cl. Stephano Francisco Geoffroy transcripsit, anno superiori diem vidit supremum. Reliqua volumina confecta, Regis Catholici decreto edenda avidissime expectamus, Tibique curavimus.

A. Piquer, Archiater Hispanus, vir præditus memoria, judicii paullulum, contemnit, quæ non intelligit, matheſeos, phyſices & anatomes ignarus, omnia ejus opera potius ad lucrum, quam ad Reipublicæ litterariæ utilitatem edita, binas Med. institutiones legimus, ac relegimus, opus & oleum perdidimus. En moderatum judicium noſtrum; harum dogmata argumentis nituntur metaphyſicis, ac univerſalibus ratiociniis: modo Valentinus vituperat antecēſſores, modo laudibus afficit maximis, Gaſparum Bravum Ramirezium de Sobremonte, Matthiam Garciam, Jacobum Segarram, aliosque Hiſpanos, qui de Med. institutionibus ſcripſere, laudibus ornat ſupra modum, Cl. Virorum obſervationibus ac experimentis adverſatur, haud obſervationibus experimentisque, ſed ratiociniis inanibus, auctorum lectione haud utitur, ſed abutitur, orthographia vulgaris, oratio aſiatica, ſcholæſtica, & barbara: ejus inſtitutum eſt Hiſpanos Medicinæ ſtudioſos a Cl. Virorum lectione retrahere, quare hæ institutiones ad Medicinam diſcendam inutiles & noxiæ, ac Archiatriſ Hiſpanis dedecus maximum. Nos

Nos vero Tovarrae Provinciae Karthaginensis Archiatri fungimur munere, Seviorum decreto, a Col. Vict. Jul. Nov. Karth. LXX. abhinc lapidibus Septentrionem versus, via, qua ad Madridum ducimur, hujus oppidum fundis quotannis, vestrae Reipublicae *Rixdaler* CCCCLX. percipimus, Philosophorum vitam agimus christianam, una cum lectissima uxore, ab Valentinorum strepitu absumus, qui maximam in Viros eruditos exercent tyrannidem, fictisque causis innocentes opprimunt.

Mille Cl. Scriptorum indicem nostro Grafseto misimus ad Bibliothecam parandam universam, quam Barbari vocant Portatilem, una cum sex nostrarum thesium exemplaribus d. xv. Junias clocclxiii. Edetanorum Valentiae, pro publici Professoris munere obtinendo propugnatarum, ex tuis primis lineis Physiologiae transcriptarum Tibi curandis.

Dissertationem ad Societatem Regiam Scient. Georg. Aug. de aquis mineralibus Marmolejo, cum nostratum hoc de argumento Scriptorum critica historia, & ulterioris Hispaniae morbi endemici descriptione, Calend. Juniis mittemus. Cl. Carolus Christoph Plüer, amicus in æternum colendus, qui apud Oratorem Danum Madridii a Sacris est, commentarios nostros, quos ad Academiae Valentinae leges mittimus, Germanos fecit, suo, aut alio nomine apud vestrates edendos, hoc in opere videbis Cl. V. nostram juvenum educationem,

nem, & Hispanorum impedimenta ad Reipubl. utilem eruditionem acquirendam. Nam in animo molimur conspectum historiæ N. Math. Philosoph. & Med. Chronologicum, continuo eorum criticam sequitur historiam.

Cum aliquid otii nactus per Madridium, Tovarram rescribe, citius tuæ litteræ ad me pervenient.

Vale Ill. V. Helvetiorum decus immortale seu maximum, valetudinem tuam cura diligenter, uxorem tuam, Gorterum, filios filiasque, & Tisotum, Cl. Virum plurimum meo nomine saluta. Tui amantem redama.

Tovarræ provinciæ Spartariæ vii. Kalend. Aprileas clo lccc. lxxv.

228.

RAIMUNDUS COCCHIUS.

Ad Te confugio, studiorum meorum Ducem, in rebus obscuris consulturus. Novus homo equidem nec Tibi notus nollem impudens videri, qui Te litteris ausim compellare. Sed cum clarissimos doctissimosque mortalium humanissimosque esse sciam, Teque præcipue, quem veri amor tot adire labores jusserit, nunquam perituros, spes est veniæ, a Te summo Viro, quam des bonus oro.

Cum apertum forte cadaver feminae inspicerem, nescio quid per otium quærens intestina genuina

nuia sese obtulerunt maculis *a, a, a, a, a,*
 aspersa passim innumerabilibus, cæterum sana
 subrubentia venulisque picta sanguineis, ut
 vidua est *c, c, c, c, c,* Arteriolas nescio quis
 discipulor. meor. impleverat atramento *d, d, d, d, d,*
 &c. neque chyli per lactea vasa supererat ullibi
 vestigium, certe, ut vidi; caute secando, utres
 lacte vel chylo plenos esse inveni in cellulari sitos,
 quæ est inter fibram musc. & villosam laxa semper
 (namque nil aliud ibi certe est, neque ad dissol-
 vendas cellulas flatu opus est) fibris muscularibus
 tamen ab interiori parte proximos, magisque a
 villosa distinctas, neque intestina ab int. superfi-
 cie inspiciendo, maculæ apparebant, ut certe vi-
 di ita conspicuæ. Hos utres cum solutos cellula-
 rib. vinculis eruissem, clausos undique incredibile
 dictu, neque ulla vi lac effundentes, *b, b,* certo
 vidi membrana tenuissima factos, firma tamen,
 plerumque ovatos vel globosos. Chylus dulcis de
 more, & recens, & vere chylus erat. Hos cum
 varices lacteorum vasorum esse crediderim, clausis
 tantum a morte exitus viis, ne quicquam pressio-
 ne blanda chylum expellere tentavi, donec dis-
 ruptos potius vidi, quam apertos. Tandem aliquot
 exemptos a corpore in aqua detinui per viginti
 dies; fundum dum vasis petunt, aqua graviores.
 Nec aqua (dissolvens, mihi, validissimum) aperi-
 re potuit, certe, nam quotidie invisi, tandem ut
 servarem in spiritu vini detraxi, & servo mutatos
 tamen a spiritu, nempe multo minores & flavos
 nunc, non amplius lacteos.

Vides

Vides nunc Clme. Vir, quæ dubia suborian-
tur, nodum extricare ego non valeo. Interim
cum libris prorsus caream, & cadavera tan-
tum sint quotquot velis quotidie, per mensem
dissecui hucusque quadraginta, & pueros quatuor.
Nec vidi amplius maculas, neque lacteas venas
implendo, quid simile inveni, etsi quinquies ten-
tauerim; morbum tamen non credo.

Vale summe Vir, Germaniæ tuæ decus, & si
hæc Tibi mitto quis alius jam docuit, aut vana
sunt ignorantiae meæ testimonia, moneas huma-
nissime precor, & monstres erranti comiter viam.

Sunt alia de peritoneo, quæ hodie vidi, sed
nec humaniter Te abutar, ungui finem impono.

229.

C. E. WOLF.

Quamquam semper vereor, Vir Perillustris,
ne interpellando Te, gravissimis negotiis
occupatum, denique molestus fiam atque odio-
sus; tamen ea ultimæ tuæ epistolæ, qua me or-
natum voluisti, conditio est, ut, nisi ad eam re-
spondeam, tum demum aut impudentiæ aut sum-
mæ certe negligentiae, merito accusari queam;
quare ut excusationes meas hac quidem occasione
audias, Vir Perillustris, recte a Te petere posse,
mihi videor.

Prius

Prius itaque momentum quod attinet, de inconsiderata recensione citatione, fateor, me errorem commisisse, cujus, quantum me pigeat, non satis dicere possum. Omnium harum rerum, quas merito Vir Perillustris monuisti, nescio quo infelici fidere, plane immemor fui, neque, si quidquam eorum in mentem mihi venisset, adeo imprudenter egissem. Certum vero est, imposterum cavere, ne in similem aliquem errorem incidam.

Celeberrimum vero , quod alterum momentum est, si inscium & innocentem læsissem, id equidem me valde puderet, ut ipse mihi nunquam ignoscerem tantum peccatum. Verum enim, qui fieri potest, Vir Perillustris, ut quis thesin aliquam defendere, & contrariam ex professo refutare studeat, deque hac re (ut præfatio libri Celeb. Viri docet) diu deliberet, attamen alterum scriptum, in quo contraria thesis præcipue propugnatur, quodque nuperrime editum sit, & in quo ergo nova argumenta proferri subsumuntur, quod denique omnino ex recensione saltem notum ipsi fuisse oportet, ut, inquam, hoc non legerit, aut legi sibi curaverit, antequam suum edat? Quilibet certa tali occasione vel minimi pretii etiam libros, qui idem argumentum tractant, legere solet; ut saltem contentorum notitiam aliquam habeat. His aliisque rationibus inductus credebam, respondendum mihi esse refutatori meo, qui refutatione quidem, at non citatione me dignum putaverit. Interim quidquid horum sit, vellem non factum. Melius esse ferre,

re, quam facere, injuriam, & nunc video, & dudum scio; sed difficile est, in disputationibus omnem expressionum acerbicatem evitare; rei enim dum studeo explanandæ, verba sæpe negligo & quæ etiam verba mihi, dum scribo, satis innocentia esse videntur, ea sæpe lectori, & merito sæpe, dura apparent. Hæc est, quam pro factis hactenus, & quæ infecta fieri nequeunt, rationem reddere possum. Quæ de his rebus impofterum facienda mihi, ea a tua Vir Perillustris, & Celeberrimi voluntate pendeant.

Vasorum in area umbilicali prima tanto minus proxime post primum incubationis diem dieque toto secundo, vidi præcipue, quando nudis oculis inspecta area plane integre adhuc & æqualis, & vasa nullo colore, ne fusco quidem, apparent; tunc adhibito microscopio maculas paulo obscuriores, quam reliqua area est, easque irregulares figura & magnitudine & inconnexas apprehendi, quas vasorum primas delineationes esse sequentes observationes docebant. Ubi vero oculis rubra aut fusca etiam puncta & lineæ circa diem tertium & postea apparere incipiunt, tum microscopium facile connexas & ramosas vias exponit, quæ majorem cum vasis similitudinem jam habent.

Spiritus vini quoque ita utrasque membranæ umbilicalis laminas constringit, ut loca, quæ solutum fluidum continent, & vasorum primordia sunt, in superficie inferiori promineant, qua ratione

tione repleta vasa turgere & extra parenchyma prominere solent; inde perfectior paulo, quam vere est, areæ habitus efficitur. Post primum enim diem, ubi maculæ nondum connexæ sunt, rugæ hac ratione variæ & plerumque parallelæ in superficie inferiori formantur, quæ ante non aderant; sequentibus vero diebus quæ prius viæ ramificatæ erant, nunc effectu constringentis spiritus turgentia ramificata vasa apparent. Sed hæc turgentia vasa nihil aliud, etiam eo tempore, mihi esse videntur, quam lamina areæ inferior his locis a fluido distenta & magis elevata, cum cætera loca, ubi materia alba inter utrasque laminas hæret, interstitia viarum efficiens, constricta, ideoque magis depressa sint.

Latinam & auctam editionem excellentissimi tui operis de formatione pulli & ossium magno desiderio exspecto, ut omnes ii, qui naturæ studiosi sunt. Præcipue vero festus mihi dies erit, quo in optatissimo dudum Elementorum Physiologiæ Tomo VIII. universam generationis historiam, quæ adeo mihi cordi est, legere atque intelligere incipiam.

Vale, Vir Illustris, atque, si quid est, quod unice a Te petam, nunquam me tuo, quo hactenus me dignatus es, favore destituas.

Berolini d. 5. Maji 1765.

JANUS PLANCUS.

pe Morgagni nostri accepi superioribus diebus litteras tuas humanissimas postridie Kalendas Aprilias datas, quibus accurate respondere nequeo. Ita enim sunt exaratæ, ut verba tantum per saltus legere possim. Dives quum sis, & titulis merito ornatus, cur amanuensi non uteris in conscribendis epistolis ad amicos? Aliqua tamen, ut potero, reponam. Si Cotunnii fulcos & canales non admittis, ego Te, ut hæc admittas, suadere non possum. Fortasse Te melius in hac re suadebit Abbas ille Fontana Roboretanus, amicus & fautor tuus, qui ea omnia Cotunnii probat, & Florentiæ ostendit omnibus. Suadebit quoque Caldanius, qui in Ephemeribus Venetis nuntiavit ea omnia Cotunnii se reperisse, & eo magis hoc tempore suadebit, qui cum Cotunnio ipso colloqui poterit, qui modo Venetiis moratur, & paulo post Patavium petet, ut Morgagnum, & Caldani saluted, uti heic Arimini pro sua humanitate in transitu me salutavit, & novum libellum mihi dono dedit de Ischiade nervosa, cum figura, quæ morbi sedem ob oculos ponit; ostenditque simul opusculum aliud a se inchoatum de sternutatione, in quo & verbis & figuris ære sculptis sedem hujus phænomeni ostendit, ubi nova reperta item sunt, & Meckelium Anatomicum Berolinensem notat.

Non

a) Non rejeci fulcos & canales egregii Cotunnii: de eo dubitavi, num vere osseus aquæductus in venam conspicuam se inmittat.

Non miror, si soboles regia Saxonum universa ex inoculatione variolarum convaluit. Potius mirarer, si aliquis ex ea inoculatione occubisset; nam plerique ex variolis naturalibus bene curati evadunt, nedum selecti, & inoculati. Attamen constanter semper ajo prudentis Medici non esse eam cuiquam suadere, & potius Swetenium, & Senacum regios Medicos imitor, qui in regia prole sibi commissa nunquam suaserunt, sed tantum in genere eam laudant, uti & ego soleo, eamque tantum Medicis quibusdam quasi circumforaneis celebrandam relinquunt.

Caldanius noster tandem Patavinam cathedram est assequutus, & modo Lavagnoli morte competitoris sui cathedra medicinæ primaria, & novo stipendio fuit ornatus.

Datis Arimino ad d. v. Idus Majas anno
c1c1cccLXIIII.

231.

CALDANIUS.

Accepit Morgagnus Physiologiæ Tom. VI. exemplaria duo. Unum sibi pertinere intelligit; alterum cui destinas ignorat, nisi id moneas.

Venetus Senatus me ad primariam theoriæ medicæ cathedram evexit, me prorsus infcio, aucto præter morem stipendio. Cathedra est omnium prima, & multo dignior (tum quo ad honorem,

Tom V. Comm. Lit.

P

tum

tum quo ad incerta emolumenta) cathedra anatomicâ, & reliquis omnibus. In ea moriar.

Tomum sextum amplissimæ tuæ Physiologiæ nondum accepi; neque intellexi per quam viam Morgagno mittes T. VII.

Proximis diebus hic habuimus Cotunnium Neapolitanum, hominem vidi potius juvenem; bene tamen doctum, si quid ego judico, sed fervidissimi temperamenti, & qui ferre non potest, ut ea, quæ sua sunt, in dubium revocentur. Edidit nuper commentariolum *de Ischiade nervosa*, in quo præter alia, monet aquam perpetuo reperiri ad initium spinalis medullæ; illi similem, quæ interdum cerebri ventriculos obtinet, & certe naturæ nullo pacto congelabilis. Commentariolum Swietenio inscribitur, & Tibi quamprimum adveniet.

Vale Amice præstantissime ac celeberrime; & Deus Tibi otia & longam vitam largiatur in Reipublicæ litterariæ incrementum.

Dabam Patavii die 17. Maji 1765.

JOH. GESNERUS.

Exanthematica febris, quæ tussi supervenit, etsi primò levamen attulisse videbatur, ita morbi typum mutavit, ut inde multo gravior redditus & paroxysmorum numerus sit auctus, & sudores
nimii

nimii & anxietates, & animi atque corporis debilitates cum tussi molestissima me vexarint. Fractis viribus succurrebat corti is extractum, quo cum succo liquiritiæ & saccharo lactis in conveniente vehiculo salutare cum fructu usus sum. Ut nunc annuente divina clementia reconvalescentiæ plena spes appareat.

Postridie cum enarrabam litteras meas, adven-
nerunt nova tua munera, Tractatus de Salinis, copiosus, elegans, totus pulcherrimis observationibus, quæ tuæ sagacitati & industriæ debentur, plenus, & qui Patriæ maximarum utilitatum spem facere jure possit, & simul specimen suppeditet, qua ratione cognitio physico-geographica sit pro usu publico excolenda, mirifica cum voluptate opus legi, & gratias plurimas habeo. Alterum exemplum Ampliff. Heideggero, tertium nobili Schultheffio reddi curavi, quibus gratissimum fuit munus. Simul accepi Cl. Ittii utile de febris pneumonica scriptum: & Cl. Somisii ratiocinia de vita sub labinis.

Nimis periclitari mihi videris, si in ea ætate ex beata vestra sede in Academiam Göttingensem migrationem institueres, in locum, qui omnibus belli calamitatibus multis modis turbatus est, in quo nec aër purus nec aqua pura, & vivendi ratio a vestra aliena est, in quo etiam ad gravia negotia & fere collapsæ Academiæ restorationem accedendum esset. Equidem scio & dignitatem maxime præclaram, & vehementia emo-

lumenta Tibi proposita esse, & ampliorem litteris promovendis locum. Neque ea tamen omnia tanti videntur, quin præferenda sit commoratio in Patria, apud familiam & amicos selectissimos, in Patria cui tua opera in tot rebus physicis, medicis, politicis, utilissima & ut verius dicam, necessaria foret. Quamvis enim id non omnes æque agnoscere videantur, experti sane discerent ea jactura, quam ex discessu tuo ad Academiam paterentur. Et dum ita pergis pro instaurandis litteris elegantioribus, arte medica, scientia physica & utilissima ejus applicatione in usus patrios, simulque publicos continuo elaborare, tot experimentis tandem convincentur cives tui, quantum Tibi debeant, & Tibi jucundissimum erit laborum tuorum fructus uberrimos in promotâ felicitate Patriæ cognoscere. Emolumenta ab Academia Göttingensi proposita magna quidem & omnino liberalia videntur. Sed & sumtus in itineribus faciendi, & in ipsâ Academia non exigui sunt, & Tu ipse pro liberalitate tua magnam partem ad promovenda studia consumeres. Interea cura rerum tuarum œconomicarum Bernæ, & in Dominii Goumoëns, aliis foret committenda. Dum Bernæ Tu ipse omnibus præesse potes, & amicos tuos consilio & opera tua adjuvare, & Enumerationem Stirpium Helveticarum commode elaborare, & ad summum perfectionis gradum perducere, neque ideo Academiæ Göttingensi tuam operam denegas, ut qui Præses Academiæ scientiarum & prudenti consilio & utili opera prodesse pergis. Etsi recte novi leges vestras, post septennium

nium Tibi optio datur ad feligendam provinciam, quæ cum magno honore & maximis emolumentis sit conjuncta, interea per totum id tempus via & spes non improbabilis ad Senatum interiorem Tibi patet. De dignitate Cancellarii nil addo. Est enim, ut mihi videtur, non minus honorificum dignitatem ex patriotismi amore recusare, quam oblatam accipere. Memini symboli Camerarii, qui omnes oblatas vocationes recusans agebat, alterius non sit qui suus esse potest. Hæc vero, quæ forte liberius ad Te scribo, velim amico meo animo tribuas. Non dubito Ampliff. Heideggerum & Nob. Schultheffium graviores rationes, quæ Te in Patria retinerent, suppeditare potuisse, si valetudo permisisset sermones cum iis miscere. Certus autem confido, Deum O. M. Tibi ea consilia suppeditaturum esse, quorum Te nunquam poenitebit. Id unum addo, pleniorum etiam in Te futurum omnium tuorum civium amorem, si cognoverint, quod amore Patriæ ductus tam lautas, tam magnificas exterorum conditiones recusaveris.

Vale, Vir Amplissime & Amicissime, & me, ut soles, perge amare.

Turici 18. Maji 1765.

P. S. Zieglerum proximo die lunæ ex itinere in Gotthardum facto reducem exspecto, qui certiora de Salinis Underwaldensium & Pino Mugo referat.

Novo beneficio me devincis, quod Milleri redditum non urgeas. Conferenda enim restabat descriptio cum Tabulis nonnullis a Schellenbergero & Millero depictis, opus paucarum horarum, sed in ea infirmitate corporis extra lectum commorari non licebat.

233.

J. F. LOBSTEIN.

Tres adsunt vaginales tunicae. Prima, quae involucri commune funiculi & testis est, densum est quoad aspectum atque compactum. Haec includit alteram, quae vaginalis funiculi est, mere ex cellulosa subtiliori conflata: & tertiam, quae vaginalis testis propria est, cui arctius sese applicat, quum vaginalis communis & vaginalis funiculi laxius cohæreant.

Flando hæc non minus ac scalpelli sectione monstrari possunt. Si immitto tubum in abscisum funem cum propendente teste, aëremque adigo primam inter tunicam & vasorum fasciculum, is totum funem pervadit; quum ad testem pervenerit, separationem nullam instituit cum vaginali testis, sed eum tegit locum, eumque in altum elevat, qui retro & in ambitu epididymidis est. Si urgeo fortius aërem, rumpitur hæcce communis, priusquam aër dictam separationem instituat. Forficis ope institui nunc sectionem per totum funem, & apparuit involucri hoc extimum evidenter, quomodo & funem & testem involveret, & causa, cur aëris ope separatio nulla fiat.

Si

Si immitto tubum in medium vasorum fasciculum, omnis funiculus elevatur, refertque spongiosum corpus, & eundem locum, ac in priori dictum, aer replet copiosus, per cellulas conspicuus. Hæc vaginalis mera est cellulosa, in plurimas, si volumus, vaginales distincta, quæ singulis vasorum generibus suas præbet.

Tertia vaginalis testis est tenuis, pellucens, firma membrana, testem & epididymidem uti videtur involvens, cum albuginea testis ita concreta, ut nonnisi in principio ab albuginea flatus ope & difficilius scalpelli separari possit. Coercetur hæc in uno loco latere testis, altero latere epididymidis a cauda ejus ad caput usque. Supra epididymidem sese reflectit, in sulcum sese immittit, qui hanc inter, & corpus testis est, superque corpus testis iter continuat.

Hæc ea est, quam Winslowius §. 517. describit, & quæ caveam format, in quam vapor halat, &c.

Argumentum, quod hæc vaginalis supra albugineam sese volvat, hoc est. Si instituitur experimentum flatus ope ad præparationem vaginalis tunicæ vasorum, aer, quem retro epididymidem hæcere dixi, separat hanc a tertia aliquo modo, dum is sese inter albugineam & vaginalem testis insinuat, & bullis ibi conspicuus evadit. Quod si has tunicas intercipio digitis, aërem ulterius versus corpus testis urgere tento, repit is adhuc per aliquod spatium, hancque ab albugi-

nea separat. Hæc fiunt in toto ambitu suæ adhæſionis.

Sed arcta nimis densaque est albuginea, quam ut dicere quis posset, intrare aërem hoc modo in compositionem hujus tunicæ. Experimentum ergo institui in cadavere integro. Adegi aërem per funem fursum versus principium funiculi, ut videre possem, num aliqua jam distinctio ibi adesset; sed repebat undique aër in superficie externa peritonæi, ut nondum vaginæ forma apparuerat.

Relata figura quadam exprimere haud difficile erit. De his jussa tua expectat, cui ulterius favere velis.

234.

JOH. GESNERUS.

Equidem Cl. Jussievi familiæ non ubique inter plantas affinitatem exhibent, quæ non in pluribus ambiguitatem involvat, neque Adansonianæ ex Jussievianis depromptæ, neque etiam nuperæ a Linnæo generum editioni sextæ subjuncti ordines majorem lucem adferre videntur. Erunt semper media quædam genera, quæ perinde huic vel illi ordini adscribi poterunt, prout definitio ejus ex hac vel illa parte laxior aut arctior fiat. Et ea methodus semper optima erit inter artificiales, quæ plures classes naturales proponit, & ordinum notas a partibus vegetationis & fructificationis simul petit. In his ipsa methodus a Te proposita facile reliquis

reliquis palmam præripit ; neque admodum difficile est, plerosque saltem Linnæanos ordines eidem inferere.

Buffoniana opera vidimus, quæ vix finem erunt inventura, nisi in reliquis Hist. naturalis partibus diversam a prioribus viam ingrediatur.

Ampliss. Heideggerus ex acidulis Rippolzavien-sibus per Argentoratum rediit. Nunc consilia agitantur de constituenda schola, ut vocant reali, & emendatione methodi docendi discendique in scholis nostris inferioribus æque ac superioribus : tum etiam in explorandis variis, quæ ad ritus ecclesiasticos & liturgica pertinent. Faxit Deus ut consilia sint salutaria.

Vale Vir Illustr. & me ut soles amare perge.

Turici d. 10. Aug. 1765.

235.

ACHILLES MIEG.

Diu epistolam distuli, partim quia ad ultimam tuam nihil respondendum erat, partim ob novorum Tibi scribendorum defectum, & quia denique expectare volui, donec emendationes essent impressæ, quas nunc tandem Imhofium trans-misisse audio. Earum integram correctionem, sæpe absens, curare non potui. Duas ultimas partes correxerunt Cl. Viri, Rud. Stehelinus & de la Chenal. Conscius tamen sum, & in pri-

mam, quam solus correxi partem, aliquot irrep-
sisse errores in montium fere nominibus, quæ le-
gere non potui, neque adeo emendare. Poterunt
vero, si lubet, corrigendis adjici.

Practicis solis dudum inhærens negotiis in
plantis hoc anno nihil profeci; neque ut spes erat,
valde raras reperire potui in itinere, quod elapso
mense Augusto in diversas regiones M. Vogesi, ad
acidulas & balnea quædam visitanda, institueram.
Primo nimirum *Sultzbacum* prope Colmariam ad-
ivi, ubi satis celebres *acidula ferrata* ad fontem
ipsum valde spirituosæ, a Dn. Hausmanno Col-
mariensi, quem Medicum iis mox præpositum iri
spes est, nuper descriptæ, quæ a nostris multum
frequentantur, & egregium, præ aliis, usum præ-
stant, in abluendis & evacuandis primarum via-
rum sordibus, solvendis imi ventris obstructioni-
bus, & roborandis partibus solidis: hinc in car-
dialgia, appetitu dudum perduto, malo hypochon-
driaco & melancholia; quibus apud nos affecti
solatium ibi communiter & quærunt & reperiunt,
ut frequenter ex dementia restituti redeunt. Inde
vidi *Acidulas supra pagum Sultzmatt*, unicâ leucâ
ab oppidulo Alsatiae Ruffach remotum, abunde
scaturientes, loco inamœno, hinc parum, & fere
a solis Mühlhusinis frequentatas, sed mox cele-
briores futuras ex descriptione a Dn. Morel, Col-
mariensi, publicanda, a Sultzbacensibus cæterum
vix diversas. Tertio adivi Mühlhusio propin-
quius, & ejus incolis adamatum, *balneum frigi-
dum oppiduli Wattwyler*, ab eodem Dn. Morel
nuper-

nuperrime in peculiari tractatu (quem cum aliquot disputationibus mitto) fere nimis laudatum, cum vix quicquam a communi aqua diverſi habeat. Tum *Buſſangenses acidulas* Lotharingiæ guſtavi, a Dn. le Maire ante 15. jam annos celebratas, quarum curam nunc proprius Medicus gerit, Sultzbacenſibus non inferiores, forte etiam ferro, ſi ex Ochre copia concludere licet, ditiores, faciliusque iſtis transportabiles, ſed loco minus amœno & deſerto, fere dimidia leuca a pago cognomine, poſitas, abſque ambulacris, cum unica habitatione, quæ vix 20. hoſpites contineat, hinc parcius, a Pariſinis tamen viſitatas, a noſtris vero neglectas, ob Sultzbacenſes fere guſtu gratiores, quas & amœniores reddunt ambulacra nova a loci Domino Barone de Schaumburg, fontibus diverſe ſalientibus nuper ornata, tum copioſior frequentatio, & plura denique hoſpitia, vicinitasque oppiduli &c. Celebriores a longo jam tempore poſtmodum inviſi *thermas plumbarias*, a natura in anguſta & per ſe ingrata valle, longe ab aliis pagis, locatas, ſed a noviffimis pulchris ambulacris, mundis, percommotis & copioſis hoſpitiis, incolis valde officioſis, & adminiſtratione fere inemendabili, quam Medicus ſemper præſens (nunc Dn. de Gueres) dirigit, tanto amœniores redditas; quæ potu, balneo, ſudatorio, embrocatione, perefficaces ſe præſtant in ſoda aliisque malis ex diverſimodo ſuburra primas vias occupante, tum in morbis variis ex obſtructione & nimia partium ſolidarum rigiditate, tumoribus frigidis diſſipandis, ſanandisque ulceribus, maxi-

me

me vero in tollendis chronicis doloribus rheumaticis, paralyticis affectibus, articulorumque immobilitate. Quam ibi *saponaceam aquam* nominant, in ea nihil detegere potui, quod a communi aqua ipsam reddat diversam: paulo minus friget alia vicina frigida scaturigine, sed gustu non differt, clara est, neque tactu lubrica, & in Capucinorum horto ex molli humida rubente sabulosa terra, cujusmodi in vicino Burgundiæ comitatu vulgatissima est, promanat, tota hepatica fontana oblecta, quam terram unice copiosa, quibus scatet, ovula illis formicarum similia, dum manibus teritur, lubricam & quasi saponaceam reddere mihi visa sunt. Inde tandem per Burgundiæ comitatum & Suntgaviam Basileam repetens, tribus a Plumbaria leucis distans adhuc vidi *Thermas Luxovienses*, dudum quidem notas, sed ob viciniam forte Plumbariarum, & minus commoda hospitia, diu fere neglectas, illis licet amœniores, nuper (1761.) ab anonymo Vefuntino denuo commendatas, quas nunc civitas pulchris novis ædificiis & ambulaeris ornat. Sex ibi sunt, sibi invicem propinqua diversi caloris balnea, quorum nullum tamen ad sudatoria construenda satis calet, cæterum gustu, & si fides habenda incolis, virtute similia Plumbariis, ea fere ratione sicut illa Badæ Helvetiorum structa, quibus etiam duo ex una scaturigine oriunda (quæ ipse potui destinatur) odore levi sulphuris appropinquant, & præ reliquis balneis, scabie affectis commendatur. Referunt potu alvum laxare istas thermas, & id copiosæ foricæ supra rivulum adstructæ

Etæ confirmant. Frigidam & hic scaturiginem pro aqua saponacea venditant, quam gustu ingrato, acerbo, & cuticula supernatante aquæ calcis similem reperi, illo ex parte forsan a novo adhuc muro, e quo promanat, nato. Duæ tandem adfunt aliæ frigidaæ scaturigines, quas, licet nihil spirituosum insit, copiosum tamen ferrum continere sapor subadstringens probat, & abundans ochra, & cito denique ortus nigrescens color ex injecto Gallarum pulvere. Solum arborum in eo tractu comitatûs Burgundiæ, quem peragravi, fere ubique obscure rubet; & montium, qui Vogesum constituunt, durissima saxa pleraque similiter colorata sunt, aut subnigrescunt, multæque ibi ustri-næ ferrariæ, & officinæ sunt ad fila ferrea ducenda. Cæterum steriles plerique illi montes existunt, solo fere Ballon excepto, quem plantis ditissimum esse alio tempore scripsi, nunc vero non invisi, & Buffangenti monte, ubi tamen Sorbus aucuparia, Alfine alpina glabra (Saponaria 4. Enum.) Digitalis purpurea, & Telephium vulgare, rarissimas constituebant plantas, quæ mihi (equitanti) in conspectum venerunt; Genista scoparia & Erica vulgaris, omnes fere montes, & nimis crebre macerrima pascua, tantum non solæ obsident.

Inoculationem prægresso vere in septem infantibus institui, iisque omnibus morbus levis & paucæ pustulæ erant, quæ in 4. puellis, tenera cute præditis, magnam partem resolutione & transpiratione abiverunt; in una, cujus prima
vul.

vulnuscula paucis diebus absque suppuratione coaluerunt, post alteram demum insitionem natæ, quæ methodo Tronchini ope vesicatorii tunc facta majora omnino brachiis incommoda attraxit, ut adeo semper incisionem præferrem. Piurima oscula, quæ puellus, ante annum insitas variolas passus, uni ex istis inoculatis, quibusdam jam siccis, aliis demum maturantibus pustulis, dedit, nihil ipsi nocuerunt, tametsi eadem illo ipso tempore duos alios infantes continuo adsidentes, necdum variolas passas, naturali via infecerint, & duos alios insitione cum filis inde depromptis. Dn. de la Condamine novum denuo parat commentarium coram Academia regia legendum, & undique nova congerit. Imprimis cupit scire, quotnam hæctenus inoculationes in quibusvis Helvetiæ civitatibus sint factæ, & an feliciter omnes, si adeo lubet vel ipsi, forte a Te id petituro, vel mihi significare civitates Bernensis ditionis, ubi methodus adhibita fuit, nomina inoculatorum, numerum inoculationum, eorundemque eventum bonum malumve, gratam rem facies.

Epidemia variolosa priori anno, & initio hujus, fere ad xv. menses in nostra urbe perduravit, universalis fere, satis tamen benigna, si cum aliis conferatur, & forte decimam solummodo partem necans, sed pluribus foveolas inurens, & passim fistulas lachrymales aliave, oculorum præcipue, mala relinquens, nec adultis parcens, quorum plusculos invasit, interque illos Henricum Gernerum celebrem apud nos Philologum & Polyhistorum

storem ad plures rapuit. Morbum subinde prævisum simplex præparatio ope diætæ idoneæ, aut unicum purgans, mox ante febrem vel in ejusdem initio datum, plerumque valde levem conciliavit. Convulsiones ante eruptionem aliquandiu durantes in pallidis infantibus liquor anodynem Hoffmanni sæpe ilico discussit; illas vero, quæ suppurationis vel maturationis tempore accesserunt, sæpe tunc ex corruptela in primis viis stabulante natas, & fere semper cum dentium stridore, cæteri vero corporis minus notabili motu stipatas, subinde clysmatibus sustuli, aut purgante etiam, maxime si ex faucibus & pectore pituita onustis suffocatis simul immineret. Mictionem molestam eruptionis tempore spongia ex aqua calida expressa, & pubi admoti cito lenivit; uti dolores ex tensione nimia pustularum, maxime in genitalibus, illitio olei Verbasci. Pallidas & lente crescentes pustulas vino Muscatellino utiliter adjuvi. In gangrænescentibus spiritum vitrioli, & passim, si vires jam deficerent, & depressæ essent pustulæ, adjunctam Kinkinam valde profuisse vidi. Abrasionem pustularum spontaneam, siquidem moderata esset & bene maturatæ pustulæ, vel aperturam cum forfice, non ingratam infantibus, sed factu sane molestam & diutinam, in benignis (fere citius quam præsto sis in facie & semper absque noxa siccantibus) inutilem, at, ubi nimis lente siccabantur, ad avertendas cicatrices, aliaque mala ex resorptione, omnino proficuum reperi; & ad depurandam a crustis faciem vix aliud remedium efficacius, quam lavationem frequen-

frequentem cum vino calido, in quo butyri tantillum fuit solutum; ad relicta vero ulcuscula in cute a pustulis corrofa balnea ex decocto Malvæ & summitatum Pini. Unguibus diruptas pustulas, aut semisiccas crustas, plusculos infantes avide & innocue, devorasse animadverti, eorumque unus dulces esse, & passulas majores referre rogatus confirmavit.

Hoc currente anno valde funestam Epidemiam nullam habuimus, neque fere ulla vestigia animadvertimus illius febris putridæ, quæ Bernensem & Solodurensen ditionem initio anni adeo graviter afflixisse dicitur. Solummodo jam a quatuor circiter mensibus vehemens tussis ferina per infantes grassatur, raro quidem, per suffocationem aut convulsivos motus, lethalis, sed diuturnitate patientiam & omnia fere remedia superans, in teneros illos maxime sæviens, quibus stomachus quotidie pulmentis farcitur. Emetico-cathartica satis fortia, subinde repetita, optimum adhuc levamen attulerunt, resoluta inter illorum usum tenacissima pituita, qualem subinde vomitu reddebant, potu aquæ mineralis subsalsæ de Vahls, ex Delphinatu advecta, quam hic præ aliis incidentibus (etiamque in ipsis nodis rhachiticis) efficacem, & infantibus gratiorem vidi; cujus, si quando deficeret, aut nimis pretiosa esset pauperibus, vices aliquatenus supplevit aqua medicata quædam, retro medium Gundeldingen scaturiens, Scheuchzero jam nota, modice frigens, clara, absque bullulis aut spirituofo sapore, sed sulphur subolens, &
gustu

gustu etiam thermis Schinznacensibus non absimilis, gravior tamen, neque evaporatione in argenteo cochleari hujus colorem mutans, sed tubum ferreum, quo nunc exit, quoad ipsum tangit, nigerrimo colore tingens, copiosam ochram deponens, ex injecto cortice quercus aut gallarum pulvere cito fature purpurascens, & ex syrupo violarum pedetentim viridescens: quæ adeo, tametsi cum spiritu vitrioli (uti neque cum oleo tartari) non effervescat, aliquid salis alcalini, & ferri, & sulphuris volatilis continet; quamque pro potu ordinario infantibus datam tribus vel quatuor prioribus diebus leviora tormina (cum lente forsan solveret & per intestina difficulter depelleret tenacem pituitam) excitasse, denique diarrhoeam pituitosam cum aliquo levamine tussis, sæpe etiam nimiam, ut aliquandiu ab ipsius usu abstinendum esset. Balnea porro modice calida, ubi fortis aberat febris, adjuvisse solutionem & evacuationem pituitæ, & aliquando eruptionem sudaminum copiosam cum fructu inde ortam vidi. Ultimo ad labefactatum vomendi conatibus ventriculum, & appetitum revocandum (qui denique cessavit, cum ab initio sæpe nimius esset, ab irritante, ut opinor, summa acrimonia tenaci illi pituita implexa, quæ in pelves ex lamina ferrea factas projecta ipsas corrodit) adhibui syrupum Kinkinæ cum tertia vel quarta parte syrupi de Erysmo permixtum, & pro potu infusum refrigeratum summitatum Pini & Liquiritiæ. Hanc nimirum methodum aliis quidem efficaciorē vidi; sed diu tamen semper protractum malum, in imbecilliori-

bus maxime infantibus; ut adeo breviorē methodum in gravi isto infantum affectu valde desiderarem, qualem, si nosti, rogo, ut benigne indices.

Vale, Vir Perillustris, mihique porro fave.

D. Basileæ d. 10. Sept. 1765.

236.

JANUS PLANCUS.

In initio tantum labentis hebdomadis ope Ignatii Somisi Taurinensis accepi per publicos tabellarios humanissimas litteras tuas die XIV. Quintilis datas, a quibus audiavi Te ad Morgagnum misisse pro me postremos libros VI. & VII Physiologiæ tuæ; de quibus nihil scribit ad me Morgagnus, licet paulo ante scripserit, & quidem de Te etiam. Scribo modo ad eum, ut de iis libris me certiorē faciat.

De Cotunnio & Meckelio Anatomicis eximiis nihil amplius loquar. Res eorum sunt materia facti, quæ prodibit aliquando aperte, postquam invidia, & contentiones deferbuerint.

Alii multo ante scripserant variolas singulis quinquenniis magis exitiales suscitari; tamen per novem quinquennia, & amplius, ex quo ego hæc medicinam facio, id nunquam contigit. Inoculatio certe poterit illud exitium avertere. Sed quando variolæ sunt ita exitiales, inoculatores cessant

cessant ab officio, & ægros in discrimen relinquunt.

Swietenius potuisset fortasse inoculatione avertere exitialem morbum ab Archiducissa; sed prudentiæ non erat in Swetenio suadere inoculationem ullam; melius est enim ut fato homines pereant, quam arte & consilio Medicorum. Inter-eunt namque interdum inoculati, vel cum gravissimo morbo conflictantur.

Causa, quæ circumforaneorum mera est, Tu, Vir Optime, inconsulto facis tuam; Patronos enim inoculationis non voco ego circumforaneos, sed eos qui eam exercent, seu exequuntur. Tales voco, quales sunt mulierculæ illæ Græculæ Byzantii, quæ pane vel tenui alia stipe inoculatoriam artem faciunt. Apud nos inoculatores in magno pretio sunt, ut præmiis multis, & si Diis placet, vel statuis ipsis donentur, sed veri circumforanei sunt & ipsi, ut Græculæ illæ. Vale.

Datis Arimino a. d. XI. Kal. Octobr. anno
clo lccc lxxv.

237.

D. LUDWIG.

Diuturni mei silentii Vir Generosissime; est cumulus laborum, quem mihi ipsi imposui, & quem ad finem producere non possum, cum alii sæpe haud prævisi mihi interea imponantur. Ger-

Q 2

manicam

manicam editionem Chirurgiæ meæ paro, & libellum conscribo de methodo doctrinæ medicæ universæ. Tardius itaque processit editio commentariorum, quam tamen hac hyeme urgebo, cum libri novi interea ita aucti sint in bibliotheca, ut nesciam in quibus recensendis occupare debeam amicos.

Accepi Tomum septimum Physiologiæ tuæ, & debitas grates persolvo: simul enixe gratulor de hoc opere finito, quod præstantiam doctrinæ & in contemplatione naturæ & in comparatione cum scriptis præstantissimorum auctorum, omnino exprimit. Dissensum aliorum expertum est, id tamen semper in incrementum artis ducit.

Id tamen doleo, quod hoc tuum specimen doctrinæ anatomicis observationibus maxime suffultum non plures excitaverit ad culturam anatomes, quam in universa Europa ferme neglectam video. Omnes ad botanica, chemica, œconomica ruere video, nullum ferme post Te ad anatomica. Zinnius & Janckius noster quædam exhibuissent nova specimina, sed præmatura morte abrepti fuerunt, & dignus tuæ doctrinæ discipulus Cl. Meckelii nondum tradit neurologiam, quam tamen multis modis illustrare potuisset. Si omnes meos discipulos considero, nullum ferme invenio, qui ad hoc opus accedere possit, inprimis cum inter nostros occasio exercendi anatomen non tam copiosa sit.

Cultura horti mei, quam non prorsus negligo, multum detrimenti accepit, ex tempestatum injuria,

injuria, quam hoc & superiori anno, ad maturitatem feminum minus aptam cognovi, & nisi Cl. Gouan Monspeliensis recentia femina communicaret in annuis plantis, nihil ferme ostendere possem. Succulentas tamen ita servavi, ut vix credam, in alio horto Germaniæ plures species deprehendi.

Adansonius magnam rei herbariæ cognitionem acquisivit, sed, ut ego opinor, ad doctrinam minus aptus, logicis principiis non ubique insistent.

Crantzius Vindobonensis multa molitur, sed observationes reiteratas negligit, & Linnæi laboribus utitur, quem tamen ubique carpit.

Vindobonensis schola medica, quæ nunc illustrior fieri incipit, ordinem doctrinæ non semper servat: copiosos libellos emittunt, in quibus passim bona inveniuntur, sed limata opera & quæ nonnum premantur in annum, nondum vidimus.

Multi quidem speravimus tuum in Germania adventum, sed nunc de eo despero. Natale solum sua dulcedine Te capit, & erudito orbi nihil aliud optandum est, quam ut in tranquillitate perficias ea, quæ a Te expectamus.

Vale, & me ut soles ama.

Datum Lipsiæ d. 22. Octobr. 1765.

BERDOT, Filius.

Ibi tractatum de monstribus, ut audio, prope-
diem edituro, non ingratum fore putavi, si mon-
stri cujuspian bicipitis apud nos elapso mense in
lucem editi & in spiritu vini a me servati, histo-
riolam & qualemcunque transcripsero anatomen.
Innupta 30. & aliquot annorum primipara, to-
tum graviditatis curriculum optime transgressa,
gemellosque se utero gestare rata, quod vividio-
res eosque in oppositis simul ventris regionibus
subinde perciperet motus, quodque inclinante gra-
viditate duo distincta in epigastrio capita, globo-
rum forma tangeret; d. 8. Septembris doluit ad
partum, foetu in intervallo dolorum vivide commo-
to, aquis autem decem incirca horis ante partum
effluxis. Prodeuntem natibus foetum arreptis pe-
dibus extrahere nititur obstitrix rustica, dextro
femore in epiphysi inferiori, crure autem sinistro
in superiori fractis, fracta quoque dorsi spina mor-
tuus educitur foetus, perineo matris lacerato
maleque affecto vesicae sphinctere, urinæ non am-
plius imperante.

Foetus foemineus nonimestris, vel 38. saltem
hebdomadam, si matris computo fides adhibenda,
biceps erat cum duobus collis, ceterum in exter-
nis omnibus, si truncum aliquanto torosiores
& latiores, nequaquam autem difformem exci-
pias, plane naturalis. Trunco implantabantur
duo

duo colla adjacentia, suum cuius collo infidebat caput, mole & forma foetus maturi: facies utrique capiti similes, formosæ, oculi cærulei, gingivæ duriusculæ, cartilagineæ, & dentes albedine referentes. Aures adjacentes, sinistra nimirum dextri & dextra sinistri capitis, paulo planiores & elatiores oppositis externis, meatus auditorii in illis stylum minus profunde admittebant quam in hisce, hæc forte a compressione adjacentium laterum. Colla & capita antrosum distincta & sejuncta, retrorsum autem protensa tenui membrana jungebantur, quæ tamen trium pollicum parisinorum dehiscenciam inter adjacentes aures patiebatur, duorum cum dimidio inter maxillas, capitibus sursum multo magis dehiscencibus. Colla jungens membrana, cutis erat dorso ad aures adjacentes usque, retro quas terminabatur, prolongata, inde antrosum in se reflexa, vel replicata, oblique in collorum intervallo descendebat pectori superdanda. Facies coloris erant naturalis, nec contusa nec tumida capita, ut ante mortuus videatur foetus, quam ossium pelvis angustias transierint capita, deficiente enim sanguinis appulsu, compressa non tumuerunt.

Tecto corpore, capitibusque ad se invicem admotis, gemellorum specie una fascia involutorum egregie fallebat monstrosus foetus.

Aperto abdomine prodiit hepar mole insigni, ut transgresso epigastrio utrumque teneret hypochondrium, ceterum colore & consistentia naturale.

Tegebat hepar duos ventriculos vacuos, æquales, altero dextrorsum altero sinistrorsum prodeunte. Descendendo prolongabantur ventriculi & pyloris ad se invicem accedentibus arcum formabant. Sinistro ventriculo continuus videbatur intestinorum tubus, dextri autem pylorus aliquantum prolongatus duodeno inferebatur, eodem loco cum ductu pancreatico & choledocho: insertionis locus firmior & sphinctere munitus videbatur, sinæque hepatis faciei accretus fulciebatur. Aëre per tubum pharyngi dextri capitis adaptatum facile implebatur & turgebat ventriculus dexter, sinistro immutato; sic & illibato dextro sinister ventriculus inflabatur; ut suus cuivis capiti œsophagus foret & ventriculus.

Unicus & communis a loco insertionis pylori dextri in duodenum intestinorum tractus, solito autem, ut videbatur, capacior, totus quantus flatu, dein aqua ad anum usque egregie impletus.

Diaphragma naturale, si hiatum excipias, quo dextro œsophago patebat.

Reliqua abdominis viscera, situ, figura, numero, consistentia naturalia, mole autem, ut videbatur, aliquanto majora.

Umbilicus, vasaque umbilicalia ut vulgo.

Pelvis uterum unicum unamque habebat vesicam.

Pectus, ut solet, mediastino bipartitum, pulmo utrinque unus quadrilobus. Aëre in laryngem

gem dextri capitis per os inflato tumefiebat pulmo dexter, immutato altero, sic & sinister intacto dextro inflabatur.

Sua cuique collo aspera arteria, in bronchia ad pulmonem usque non divisa, ut suus cuivis capiti pulmo & trachea fuerit, organaque loquelæ & respirationis hucusque distincta.

Pericardium capacius erat & aqua vacuum.

Cor unicum, mole aliquanto majus, consistentia firmitus, & figura planius: duo cordis ventriculi, totidem auriculæ, foramen ovale egregium.

Vasa ex corde prodeuntia, arteriosa & venosa, paulo capaciora, ceterum naturalia. Tres ex arcu aoræ trunci carotidum & subclaviarum, horum & venarum divisiones mala fortuna abscissas prosequi non licuit.

Thymus cuivis collo suus, sua cuique glandula thyroidea.

Spinæ dorsi duæ, collis continuæ, superius remotiores, descendendo autem magis magisque ad se invicem accedentes, ut trianguli speciem præseferrent, latioreque corporis truncum facerent, tandem in unum os sacrum abeuntes. Dextra spina plexibus brachiali & crurali dextris prospiciebat, emissis ex collo, superiori dorso, ut & ex lumbis evidentibus nervis, sinistra sinistris plexibus providebat. Duæ in sinistra spina fracturæ, vel vertebrarum potius dehiscentiæ, altera pollicis, exeunte medulla, altera aliquot saltem linearum;

unica dextræ spinæ fractura, a rudiori ut videtur obstetricis tractione.

Hisce spinarum fracturis mortem foetus deberi dubium non est.

Suum cuius capiti cerebrum & cerebellum naturale, nisi quod dexter dextri capitis & sinister sinistri lobi paulo maiores & profundiores forent, lobis oppositis adjacentium laterum compressione forte minoribus factis.

Sic suum cuius capiti distinctum systema nervorum ad os sacrum usque, & in ipso forte quod intactum relictum est osse sacro.

Non pauca certe hic anatomen vasorum præsertim & nervorum, me dolente, desiderantur, hanc autem pleniorē reddere vetuerunt, foetus in spiritu vini servandi deformationis metus, interruptus sæpe labor, adstantium turba omnia simul lustrare aventium s. s.

Monstruosi foetus formatio effigiei trinitatis trium capitum forma deberi a multis dicitur, quam mater multoties videndam habuit, huicque effigiei non absimiles dicuntur foetus facies. Sed de hisce & similibus nihil plane resciscit mater, nunquam per totam graviditatem metu vel alio modo, ut fatetur, percussa, vel foetus polycephali idea affecta.

An tot sensus quot capita futuri sint, si in vivis mansisset foetus biceps?

Cere-

Cerebrum cuiusvis capiti suum, sua cuique distincta spinalis medulla, diversæ forsan in ultimis fabricæ annuere videntur: abnuere autem una eademque chylo & aimatopojesis, ut & circulatio sanguinis.

An simultanea respiratio, cum tamen suus cuique capiti pulmo fuerit & aspera materia? Videtur. Unica enim pectoris crates iisdem regenda musculis, unicum diaphragma & simplices musculi abdominales, una quoque & eadem circulatio sanguinis ex corde per pulmones.

An distincta loquela? Possibilis. Distincta enim ejus organa.

An dextrum caput dextro corporis lateri, sinistrum sinistro imperasset? Videtur. Duplex enim spina sui quæque lateris brachio & cruri emissis nervis prospiciens.

An ingens hepatis moles ad plurimam bilem pro uberiori, ratione duorum ventriculorum, chylopojesi? Videtur.

An fames & appetitus in duplicibus ventriculis varii? An mors utrique capiti simultanea futura fuisset? An frequentes foetus in oppositis simul ventris regionibus motus, ut gemellis mos est, aliquid arguunt? An aliquid partus, ut gemellis solenne non plane nonimestris, narrante matre? An duo baptismata? Hancce qualemcumque observationem Actis helveticis inferere animus est. Superfunt nonnullæ, quas praxis hoc anno suppeditavit observatiunculæ.

1°. Quovis

- 1°. Quovis vere a quadriennio hæmorrhagiam 3xij ad minimum ex labio inferiori experitur venator nostras, absque vel minimo vulneris vel ulceris vel rupturæ vasculi indicio.
- 2°. Febris octana intermittens, quovis nimirum die lunæ mane rediens, frigus, calor, sudor, paroxysmum ut vulgo perficiebant, superatis quinque insultibus. Emeticum exhibui, rediit paroxysmus die Jovis, in integrum postea fugatus, in puero 14. annorum in orphanotrophio nostro.
- 3°. Aneurysma aortæ ex corde exeuntis lb. j. ad minimum capax. Phthisis pulmonalis ejusque lethalis causa, dextro pulmone compresso, in viro quodam quadragenario.
- 4°. Tres insultus apoplecticos expertus sexagenario major subsequente leviori motus impotentia, ter curatus est, quartum insultum ante octiduum passus est, pedissequa dextri lateris hemiplegia: redit indies motus, ut pede uti manuque possit, ablato interim plane sensu totius, a capite ad calcem, lateris, eoque nec asperrimis frictionibus, nec acicularum puncturis, nec igne revocando.

Vale Vir Illustrissime, Excellentissime, & favere perge.

Montbelgardi die 23. Octobris 1765.

CALDANIUS.

Ne mireris ; quæso Vir præstantissime , si Te per epistolas adeo bene longas. In rebus dubiis summorum Virorum consilium quærendum est ac votum. Postremum hoc , cujus naturæ sit , habebis ad calcem epistolæ. Oro itaque , ut curis tuis gravissimis brevi temporis momento valedicas.

Nobilis mulier annor. 34. habitus corporis gracilis , decem & novem mensium spatio scirrhum immobilem gerebat in utraque mamma. Tumoribus citissime ad summam duritiem perductis , præsertim sinistro , brachium hujus lateris fere sine motu extiterat. Cutis omnis , quæ antè & ad latera caveam thoracis osseam circumvestit , dura erat , aspera , exusta , squammis & maculis varii coloris interspersa , & adeo contracta , ut caput & collum ægræ antrorsum essent inclinata , quasi rachitide laboraret ; utramque mammarum areolam , præsertim vero sinistram , crusta contegebat cinereo obscura , ex qua interdum albescentis puris , aut dilute flavi , guttula una vel altera profluebat. Noctes ducebat infomnes : sicca tussi , quæ interdum vomitum , interdum conatus ad vomendum movebat , septem abhinc mensibus conflictabatur , & periodice per novem mensium spatium doloribus rheumaticis acerbissimis , qui instantibus mensibus ægram in vitæ discrimen

crimen adducebant, quosque ex intempestivo frigidioris aëris appulsu ortos fuisse fatebantur omnes. Febris, circa vesperras recrudescentes carniū consumptionem secum attulerat, ut marasmo affecta videretur. Tumor indolens ad lienem erat satis conspicuus.

In hoc statu ægram inveni, cum ad eam vocatus fui, simul cum docto Medico amico meo. Dirus morbus nos perterrefecit: sed cum auxilium a nobis enixe postularet, proposuimus diætā lacteam, ut saltem rapidissimos morbi progressus aliqua ratione impedire niteremur: moventes interim, cum extremis morbis extrema remedia conveniant, non esse omnino negligendam cicutam, quam periculosa & lethalem ordinarii ejus Medici censebant; verum nolle nos proprio Marte cicutam exhibere, nisi prius illustris Störckii consilium super hac re expeteretur. Interim cum ad Störckium litteras miseram. cœpit ægra die 13. Julii lacte asinino uti, ad dosim unciam 35. singulo die. Nondum mensis præterierat, cum tussis & febris fere omnino disparuerat: at cum Störckius Vindobonæ non esset, & ægra urgeret quotidie, ut cicutam præscriberemus, extractum fluidum, quod melle magnam partem constabat cum pulvere Chinæchinæ in bolum effictum, ad dosim grani unius per quinque dies assumpsit: inde grana duo per totidem dies, & sic per gradus dosim augendo, spatio dierum quindécim, quatuor grana singulo die deglutivit. Acceperunt tunc Störckii epistolas, & simul extractum
ab

ab eo paratum : sex grana auctoris consilio, duo nempe singulis octo horis, propinata fuere; & post aliquot dies octo grana sumpsit : uno verbo a die Augusti decima usque ad vigesimam Septembris / grana cicutæ ducenta & viginti quatuor absumta sunt. Effectus mox enarro.

Tussis & febris siluerunt penitus : brachio propria mobilitas accessit : squammæ & crustæ sponte deciderunt : sub crusta sinistra levissima exulceratio aderat, quæ acus crassitiem vix æquabat, atque ex ea interdum optimi puris guttula una vel altera manabat, interdum sanguinis; non areola, non papilla introtracta : sub crusta mammæ dextræ omnia secundum naturam se habebant : dexter tumor non parum mollior erat, & etiam sinister, præcipue superius & versus axillam : corpuscula intra tumores varia & mobilia percipiebantur : cutis laxata erat ita, ut ægra erecto capite incederet; noctes admodum tranquillæ; optimus appetitus; labra rubescentia; lætus faciei color; animus hilaris; virium robur accesserant; pulsus fortes & æquales; minori consumptione se laborare fatebatur, propterea quod ornamentum illud, quod thorax muliebris dicitur, non ea ratione constringi posset ut antea. Tumor lienis explorantibus digitis minor apparebat. Crises erant interdum urinæ copiosæ, non sine aliquibus contentis gravibus, albescentibus; potior autem crisis fudor erat, qui, sub cicuta usa, singulo die manabat.

Hæc omnibus constant, qui aut amicitia, aut affinitate, nobili ægræ conjuncti erant; quique profecto non sunt pauci. Tantus autem inerat illi melioris valetudinis sensus intimus; tantaque integræ & perfectæ curationis spes, ut die 26. Augusti nobilissimæ matronæ Venetæ, ejus matertæ, ut ex ejus litteris constat, quas possideo, apertissime scribat: *Io continuo a migliorare, e spero in dio di rimettermi intieramente*: tum & alia epistola, die decima septima Septembris data, eidem matronæ inscripta hæc habeat: *La mia salute, grazia a Iddio, va sempre piu migliorando*.

Die Septembris decima nona ægram reliqui in eo statu, quem paulo ante descripsi, & Patavium me traduxi, inde Venetias: at cum ægra menstruorum suppressione ex duobus jam mensibus laboraret, & interdum ad jugulum globus hystericus molestiam afferret, erat quippe hystericis affectionibus obnoxia, antequam eam desererem monui, ut si forte menstrua non fluerent, & pulsus manerent robusti, & vasa plena quemadmodum erant, sanguinis missio in pede celebraretur; & jussi, ut frigidiusculum ærem sollicitè vitaret, ne rheumaticis doloribus acerbissimis iterum torqueretur, aut febris de novo ingrueret: & demum ut diætam consuetam rigide servaret. Erant autem illi pro cibo quotidiano, postremis temporibus, 24. unciaë lactis asinini quadripartitis vicibus sumendæ: pulmentum ex dimidia uncia ferculi Saxonie pulli jusculo incocti, quod per quatuor dies religiose sumebat; quinta die oryzam, deinde iterum

iterum ferculum , & sic porro : tantum decem antea diebus ad fortem appetitum moderandum cupediæ nonnullæ ex herbis & lacte paratæ , exigua tamen copia , illi concedebantur , & quidem non sine notabili virium instauratione.

Die igitur decima nona Septembris Patavium veni , & vigesima circa vesperam , nobilis ægra in febrem incidit : quo autem pacto morbus ingruerit , & ægram jugulaverit , constat ex historia , quam ab ordinario ejus Medico accepi , quamque , omni prorsus fide , ex italico sermone in latinum verto.

Historia autem hæc est :

De vigesima Septembris ad ægram mane accessi , quam inveni ut reliquisti. In prandio usa est consueto pulmento , tum & notis cupediis. Hora vigesima prima spiritu præter morem dejecta , lecto se commisit , ut facere consueverat. Post horam de stratis consurrexit , & in sua sedecula sedit , quæ ad sinistras , ut Te non latet , fenestram statim habet : erant autem reclusæ fenestræ omnes , ut ex nobili Comite fratre suo accepi , etiamsi procellosa dies frigidorum ventorum vi agitaretur. Vesperi eam sedentem inveni. Explorati pulsus febre non modica eam laborare significabant. Interrogata narravit ad brachium sinistrum & dorsum dolore se torqueri. Fomenta præscripsi , & imperavi , ut a cicuta & lacte abstineret. Hora decima quarta alterius diei iterum ad ægram accessi , cui eadem febris non parum percrebuerat : tumen-

tes erant pulsus ac duri; arida erat lingua, & de vi doloris eo magis conquerebatur. Dolentem locum perscrutatus levem intumescientiam supra cucullarem musculum a sinistris observavi, maculis dilute rubris hic illic notatum, quæ vix digito pressæ alborem induebant, momento autem post pristinum colorem recuperabant. Placuit intumescientiam hanc phlogosim erysipelatodem appellare, adeoque fots in usum traduxi ex decoctione florum Sambuci & Verbasci. Interim ægra internum etiam prurientem sensum ad uteri regionem lamentabatur, & cum per hæc tempora fluere debuissent menstrua, sinistram saphenam incidi curavi, ex qua quatuor uncix sanguinis eductæ sunt. Harum duas vase excepi; reliquas non item, quæ cum aqua calida commixtæ inusitatam prorsus separationem fecerunt. Eas quas vase exceperam in quatuor partes divisi. Uni oleum tartari per deliquium instillavi, neque ulla mutatio facta est: alteri syrupum violarum, neque colores induit, qui acidorum proprii sunt: tertiæ spiritum vitrioli, cum quo ebullire statim cœpit, & paulo post nigricans ac valde tenax sedimentum ad fundum vasis dejecit: quarta demum sibi relicta albam & polyposam, ut ajunt, concretionem præ se tulit. Circa meridiem febris minus urgebat; dolor autem vagari adeo cœpit, ut usque ad scapulas interdum perveniret. Panem juscule incoctum in prandio sumpsit, & aqua Nucariana fuit loco potus. Post prandium sudavit; inde febris & dolor paullatim mitescere cœperunt; lingua vero mollis facta est atque humida. Circa
vesperam

vesperam nova febris ingruit : dolor supinum decubitus vetabat¹, & ægra a laterali decubitu cavebat, ne tumores comprimeret. Perseverabat sudor ; digitis explorantibus cedebant pulsus, & de universali languore queritabatur, ad quem tollendum iuscula & ova forbilia interdum propinata fuere. Nox irrequieta fuit, suspiriis frequenter interrupta, siti, angori, & frigidis sudoribus confociata. Undecima hora diei posteræ formicans erat pulsus, sublimis & anhelosa respiratio ; sudor frigidus ; & inanibus egerendi conatibus vexabatur. Hora duodecima sopore correpta est : decima quinta pacatus erat animus, & clyster ex lacte & saccharo alvum movit : vires non deerant ; quippe ad alvum deponendam e lecto surrexit ; & fæces emisit nonnullas durissimas & vario flavas, quas iterum circa meridiem, etsi parcius, deiecit, eoque tempore melius se habere videbatur. Hora decima nona bolum præscripsi ex magisterio Chinæ chinæ ad dosim granorum quinque cum syrupo absynthii, quem sumeret singulis horis. Post prandium omnia pejus se habebant ; nocte ingruente sæviebant symptomata : circa nonam ejusdem noctis iterum mitescebant omnia, ut undecima bene se habere fateretur : alvum iterum deposuit : dolor omnino siluit, & urinæ, quæ ante paræ admodum erant & crudæ, turbidæ factæ sunt. Hora duodecima cutis fuit arida ; nasus, aures, manus, pedesque frigidi erant, pulsus vero concentrati. Animum quiete laxare cupiens rogavit, ut sola sibi relinqueretur : sopore tunc correpta, nova febris ingruit manifestissime : circa

meridiem febris augebatur, & symptomata recrudescabant; atque ita totam tranſegit diem noctemque: Hora noctis octava Laudanum liquidum Sydenhamii (*ignoratur doſis*) hauſit: inde quies conſecuta eſt; ut hora duodecima hilaris eſſet, & melius ſe haberet, propterea quod & febris & ſymptomata omnia mitiora erant; at hora 13. diei ſequentis, nempe quartæ, nova febris eodem omnino apparatu ingruit, quo anteacta die invaſerat: omnia circa meridiem eadem minabantur. Vigefima prima atroci convulſione correpta eſt: hiantem ore animam agere videbatur. Singultus, ſtrabiſmus, reſpiratio ſuffocativa, pulſus magnopere contracti acceſſerunt; quæ omnia poſt horæ ſpatium ſiluerunt: interrogata tunc ægra, quomodo ſe gereret, de angore & fame conqueſta eſt. Ad vires inſtaurandas cordialem mixturam præſcripſi, & paulo poſt granum unum Laudani de *Phebourre* deglutiendum dedi: rediit paroxyſmus convulſivus, qui altero grano Laudani ſedari non potuit: paroxyſmi ſibi ſuccedebant ferme abſque temporis intervallo. Ita circa horam noctis ſecundam die Martis 24. Septembris, nempe vix quarta die morbi exacta, infelix ægra, omni niſu clamitans ſe neque viſu amplius gaudere, neque auditu, animamque illi deficere, ſtatim periit.

Animadvertendum eſt, quod toto hoc morbi decurſu mente valuit, neque de dolore ad tumores conqueſta unquam eſt, etiamſi hoc ſæpius de illa ſim ſciſcitatus: poſt mortem circa minimam areolæ ſiniſtræ exulcerationem denſi ſanguinis aliquot

quot guttulæ extabant. Ad hepatis regionem tensio notabilis aderat; cetera secundum naturam se habebant: forte cadaveris sectio faciem aliquam prætulisset; sed noluerunt Parentes cadaver disse-

Quæritur an ex scirrhis obierit, & an cicuta mortem tam promptam attulerit: enimvero si cicuta ita perniciosa est, certe a remediorum censu est ableganda; sin minus, cur popularem errorem fovere, adeoque humano generi id damnum inferre velis, ut ab ejus usu reformidet, si quando accidat ut salutaris esse posset? Mihi historiam novi morbi consideranti visa est febris intermittens ex genere earum, quæ semitertianæ, seu græco nomine hemitritæi dicuntur.

Si quæstionibus istiusmodi liberaliter respondes, gratum facies immo gratissimum: Vale, Vir præstantissime, meque ut benigne soles, ama.

Dabam Patav. die 26. Octobris 1765.

240.

JANUS PLANCUS.

Superioribus diebus ope Morgagni nostri accipi posteriores libros tuos de Physiologia Tomum scilicet VI. & VII. eosque aliquanto serius, quia oblitus eras scribere ad Morgagnum, cui eos mittere deberet, neque in frontispicio, uti solebas, nomen meum apposueras, sed hoc parum refert.

R 3

Gratias

Gratias Tibi habeo multas, quod mihi miseris dono libros istos tuos tanta doctrina ex eruditione refertos, quas Tibi referre nunquam par ero, at gratus animus Tibi pro insigni humanitate erga me tua sufficiet. Video mei in ipsis meminisse occasione molæ, quam dissecui, pro quo novas gratias Tibi profiteor.

Variolarum epidemia modo heic viget, sed omnes, quos curo, convalescunt; plusquam decem pueros nobiles curavi, & omnes, licet aliqui confluentibus laborarint, convaluerunt. Prodiit nuper Faventiæ opusculum cujusdam Baccarini Medici Faventini, qui Florentiæ medicinæ operam dedit, in qua urbe modo auctoritate Bottæ Tribuni militaris bis in anno inoculatio publice fit in nosocomio ad eam destinato, in quo libro contendit inoculationem modo palmam ferre; tamen quum in appendice libri sui rationes Rasti Chirur- gi (Medici) Lugdunensis adducat, qui observat modo Londini plus variolosos perire quotannis post introductam inoculationem, quam antea, quod & modo Florentiæ contingit, ubi, ut servantur octoginta circiter mendici, viva semper singulis annis servatur epidemia per urbem, ubi perpauci, vel fere nulli pereunt, si bene curentur. Quare vel lex ferenda esset, ut quisque post datum aliquod tempus inocularetur, vel tollenda omnino esset inoculatio ista partialis, & continua, quæ vivam servat per urbes epidemiam, ex qua permulti pereunt intempestive, qui servato tempore opportuno non perirent. Sed fortasse inoculatio omnino

nino vexabitur ubique, quoniam inoculati de recidiva non sunt tuti & immunes; nam Domina de Bufflers Dynasta modo Lutetiæ Parisinorum agit animam ex variolis, quæ duobus abhinc annis fuerat inoculata, ubi & ibi paulo antea adulescens alius animam efflavit, qui anno elapso inoculatus quoque fuerat a Gatto illo Etrusco, qui modo alios omnes inoculare recusat, qui primum inoculationis patronus, & vindex maximus fuerat.

Vale. Datis Arimino Nonis Novembr. anno cdo lccc LXV.

241.

WOLFIUS.

Decimo tertio Novembris die litteras tuas, vigesimo septimo die Septembris exaratas, accepi, Vir Perillustris, & nova in illis solitæ tuæ humanitatis & benevolentiae erga me indicia deprehendi. Si forte in iis quæ ratiociniis eruuntur, erraverim, haud dedecori id mihi fore puto; modo animus semper fuerit ab hypothefibus alienus, veritatemque ipsam persequendi cupidus. Eam vero laudem ambio, quod solidissimam tuam doctrinam, Teque Perillustrem ejus Autorem justæ mentis veneratione colere, atque omnia, quæ in scientiis physicis Tibi, Vir Perillustris, debeo, quæ tanta sunt! accurate æstimare, & grato animo agnoscere sciam.

Formationem vasorum in ovo, sicuti totum generationis negotium rem magni momenti &

altioris indaginis omnino esse intelligo. Quare primum novam operis tui editionem expectabo, novaque experimenta legam, deinde tua vestigia premens, in ipsa natura scrutanda porro, quid humeri valeant, experiar.

Vale, Vir Perillustris, meque tuo favore, ut soles, ornare perge.

Berolini d. 16. Novembr. 1765.

242.

JANUS PLANCUS.

Que Somisii Taurinensis amici nostri accepi humanissimas litteras tuas pridie Kalendas præsentis mensis datas, ex quibus intelligo, Cotunnium multo gravius a Te diffidere, quam Tu ab eo diffideas. Cotunnus asiaticus est in dicendo, quare multitudo verborum obumbrat diffidium suum a Te. Sed Tu contra paucis & aperte diffides ab eo in re valde manifesta. Ipse ad me scripsit Te rogasse, ut ei manifestares, quisquam esset *Mansaforus* ille, si bene legi litteras tuas, qui gravius ab eo diffidet quam Tu. Sed hæc mittamus.

Probe scio, Theodorum Tronchinum virum esse doctissimum, sed, ut inoculator non est necesse, ut sit talis, si Byzantii vel vilissimæ mulierculæ artem illam inoculatoriam exerceant. Tu denuo, Optime Hallere, inconsulte causam, quæ mere est aliena, facis tuam. Ego nunquam circumfo-

cumforaneos vocavi patronos inoculationis, sed tantum eos, qui practice eam exercent, & indiscriminatim eam cuique suadent, ut pecuniam ab iis excutiant. Inoculationem laudo in genere, sed prudentis Medici esse dico, nemini eam suadere; quum & Tu in hac tua epistola ad me fatearis infallibilem non credere inoculationem, neque neges ex ejus usu quempiam periisse. Si aliqui igitur ex ea pereunt, ut Tu fateris, poterunt & Magnatum filii perire. Fac periisse Parmæ, & Placentiæ Ducis filium. Quanta infamia inde orta non fuisset Medico illi Inoculatori. Quare van Swietenii, & Senaci prudentiam laudo, qui in regia prole sibi commissa nunquam suadendum censuerunt.

Vale. Datis Ariminis a. d. XII. Kal. Jan.
A. clo MCC LXVI.

P. S. Curabo ope Morgagni, ut quamprimum cum opusculo quodam meo habeas & Baccarini libellum de inoculatione variolarum, qui tamen in eo libro nihil aliud recoquit, nisi quæ Manettus Præceptor suus dixerat. Tantum addit sententiam illam Rasti Lugdunensis, qui nosocomia perpetua Londini pro inoculatione non probat, ut ego quoque ea non probo Florentiæ, quæ perpetuo, & inopportune epidemiam illam nutrire videntur. Iterum vale.

RAIMUNDUS COCCHIUS.

Hodie fama tulit, jam prodiisse octavum postremumque Physiologiæ tuæ Tomum, plura feruntur perutilia expectata nova Anat. de generatione & nutritione. Quodque maxime placet, ajunt, Te deseruisse sententiam theologicam de foetu in omnib. partib. præformato, quam pius Bonetus probare contendit. Si verum est, Clme. Vir, ego summopere gaudeo. Mirabar magnos Viros non judicasse ea argumenta, quæ ad rem faciunt, demonstrare tantum, aliquid jam esse in ovario conceptionis tempore, quod semen occurrens mutare valet, quodcunque sit simplex & unum, neque demonstrare, id non potuisse aliquando formari (in embryonem si placet), de cujus antiquitate in sacula seculorum quærere vanum est, donec nil novimus amplius, nam posset esse quid recentissimum, dummodo sit antiquius conceptione.

Hunc Tomum, si licet Magne Vir, peto a Te, da precor optatum munus amico & discipulo. Vel jube, ut Tibi mittam, si quid est ex hoc terrarum angulo quod optes, herbas, lapides, semina aut alia hujusmodi, namque libri novi rarissimi prodeunt legendi. Dat mihi animum certe humanitas tua singularis illa, qua in epistola tua monstrasti viam mihi tua munera accipiendi. Potes igitur Venetias mittere — à Monsieur de Marsili Pr. P. à Padoüe. Venezia S. Severo.

Heri

Heri vidi aquæductum Cotunnii in osse temporali naturali ossis defectu in medio sui tractu interruptum a sinu prægrandi venæ jugularis, adeo ut seta per cochleam immissa mox ex osse prodiret a latere sinus fulci forma excavati, & per foramen directe oppositum eadem seta uno tractu eodemque denuo se immitteret, donec in inferiori latere sub angulo de more ex osse prodiret, decursum aquæductus indicans, eo medio tractu per meningis tunicas transiisse deficiente osse, quæ constantia organi notanda est. Namque semper adsunt ambo aquæductus aperti, etsi quandoque sint angusti, adeo ut setam non penitus admittant quamque in osse macerati purgato peristium exciderit. Vale, Me. Vir, & me ut soles ama &c.

Si rescribis, cave ne *Medicum* inscribas. Cocchius alter est Medicus, non ego. Nam tabellariorum inscitia parum absuit, quin litteras tuas non acciperem.

P. S. Nuper ruina collis in agro Aretino ostendit integrum sceleton fossile elephantis multa sub terra sepulti.

244.

LUDOVICUS PALLIANI.

Rebus in arduis, Vir humanissime, ad celebriores doctrina Viros, quemadmodum es Tu, confugere quisquis consuevit. Casus hic vertitur, neque

neque per se obvius, neque captu facillimus. Homo quidem florentis ætatis, solidæ fibræ, sanique temperamenti, uxorem duxit pluribus jam abhinc mensibus nobilem, ac valde venustam puellam, cujus temperamentum moderate sanguineum, constitutio corporis mollis, fibra summopere sensibilis, atque irritabilis. Suscepta jam centies inter eos maritalis copula, nunquam potuit hucusque expleri, licet vario in situ, varioque artificio tentata. Statim ac in vulvæ labia penis intrudebatur, tanto adeoque acuto puella corripiebatur dolore, ut sponsus amantissimus ejulatu, & lacrymis dilectæ uxoris semper a suscepto vix opere, illico prorsus cessare coactus fuerit, grave aliquod pertimescens malum, si res ulterius adduceretur. Ægre id ferentes præstantissimi conjuges plura egerunt, ut hoc quodcunque matrimonialis conjunctionis impedimentum dirimeretur, & aliqua hinc optatæ prolis spes affulgeret, sed omnia incassum: medicæ tandem puella se subjecit explorationi; nec inde, ut arbitror, quidquam apparuit, in quo ingentis ejusmodi doloris ratio statuenda certo sit. Partes generationi dicatæ tum externæ cum internæ, quantum oculis percipi datum fuerit, naturales erant omnino. Ad vaginæ orificium valida apparebat membrana, hymen apud Anatomicos. Hæc ad instar semilunaris valvulæ vaginam eandem apprime claudebat, unico superiori in parte paulo infra uretram relicto foramine, quod scriptorium calamum non difficulter admittebat, ad trium pollicum profunditatem, & ultra. Id tantum, quod in observando tanquam magis peculiare

liare adnotatum venit, fuere nonnulla rubra granula superiori ex parte prope urethræ orificium juncta invicem ad instar spongiosæ carnis, & canabis parvum semen mole non excedentia. De illorum sensu nil tuto definiri potuit; assererat enim laudata puella, ingentem sibi dolorem eis omnibus in partibus concitari, a quolibet vel levissimo etiam attactu. Ex quo factum est, ut ulteriori observationi nullus patuerit aditus. Ingruente primo catameniorum tempore, nobilis adolescentula vexari coepit molesto quodam sensu in pudendis, & insueto veluti pondere, quibus pariter laborabat iisdem fluentibus catameniis, & etiam jam cessatis. Additur, quod ipsa difficultatem aliquam interdum passa est in excernenda urina, quæ licet limpida ut plurimum & absque ullo prorsus sedimento, non pleno tamen continuatoque flumine semper extrudebatur; sed iteratis aliquando vicibus, ac in modum levissimæ veluti stranguriæ. Hisce omnibus rite consideratis, non video, Celeberrime Vir, quid tuto decerni possit circa indicatum conjugalis congressus impedimentum, ex acerrimo superveniente in mulieribus partibus dolore. Ego sane unde obstaculum repetam, nescio, nisi illud statuam in admodum sensili, ac firma descriptæ superius membranæ compage. Cæterum si ita se res habeat, nec erit perenne, nec impossibile, ut dirimatur; dic Tu quæso, Vir doctissime, quid sentias.

Lucernam potes mittere tomos magni tui operis ad D. Josephum Danesi apud apostolicum nuntium.

Parce

Parce interim, si confidenter nimis Tecum
utar, & diu vale.

Dabam Romæ d. n. 5. Januarii 1766.

245.

MORGAGNUS.

Quanto & longius, & difficilius erat suscep-
tum opus, tanto magis Tibi, Illustrissime
Vir, gratulor absolvisse. Ultimum Tomum sta-
tim ac bibliopegus compegerit, quam libenter, ut
Tua solitus sum, perlegam. Interea gratias ago
liberalitati, & benevolentiae tuæ magnas, quod
miseris, multo autem majores, quod, folia in-
compacta diducens, in eum locum indicis aucto-
rum forte inciderim, ubi benigne mea recensens
scripta, mihi iterum diuturniorem vitam amicis-
sime optas. Cui tuo voto, ante hos xv. annos,
si recte memini, in adnot. ad Boerhaavii metho-
dum de studiis medicis humanissime edito, felix
adeo exitus respondit, ut superstes adhuc sim, &
sospes quoque, si hæreditarium cruris modo u-
nius, modo alterius excipias incommodum, quod
plerumque tamen est leve. Faxit Deus, ut sine
ullo vel levissimo commodo, vitam multo hac
mea longiorem ducas, ut dignus es, & boni om-
nes mecum optant.

Vale igitur, Vir Illustrissime, & communia
studia magis, magisque ut facis, ornare perge.

Dabam Patavii die 5. Maji 1766.

246.

CALDANIUS.

Accepi hoc ipso die Tom. Phys. VIII. Opus, quod Deo dante ad terminum perductum fuisse vehementer gaudeo. Summas Tibi habeo gratias. Alterum exemplar, quod misit Somisius, Morgagno reddidi acerrimo adversario nostro. Cœpit ille hoc anno præsertim, ex publica sede Te in omnibus redarguere, ut mihi malefaceret, qui Physiologiam tuam & publice & privatim doceo. Aperte monens, in prima lectione se id facere, ut adolescentes ab erroribus avertat, quos Italicus Professor Patavii auditoribus instillabat, doctrinas ultramontanas tradendo, cum debuisset ab Italica schola, in qua profecit, neutiquam discedere, utpote quæ veriora docet, neque falsa systemata. Sibi in irridendo socio adjunxit Praxeos Professore, qui conviciis atque injuriis & Tibi, & mihi ex publica sede maledicebat. Ego semper filui: sed cum in privatis lectionibus decreverim, auditores meos de rebus physiologicis disputare debere; semel atque iterum ea occasione varias theses publici juris feci (quod Patavinis Professoribus nunquam in more fuit) in quibus & sententias tuas amplectendas esse suadebam strenuis rationibus, & ridiculis horum adversariorum rationibus, iisque ab æquitate alienis, respondebam. Cum hæc viderint, siluerunt. An proximo anno iterum resurgant videbimus.

Expecto

Expecto observationes amicorum tuorum circa nervos duræ matris fatis exiguos, procedentes, ut ajunt, ex tertio ramo quinti paris, antequam sphenoidis ossis ovale foramen subeat. In Venetatione cadaverum partes huc illuc transferre est horrendum crimen; tanta est hominum quorundam ignorantia. Nunc attende, quæso, ad rationem, ob quam nuper existimavi, cor exteris musculis majori irritabilitate potiri. Eam perpende, & statim consilium tuum redde, ut tandem aliquando edam responsionem le Catianam.

Musculi voluntarii in vivo animali, aut recens mortuo, si in altero eorum extremo fiant liberi, velocius oscillant & fortius, & stimulis promptius obediunt. Intestina & œsophagus musculi sunt quasi penduli; inde fortasse est, quod cum corde certant in facili & diuturna irritabilitate. Cur tamen musculi illi in primo casu, & œsophagus atque intestina in altero sunt irritabiliora? Ego sic censeo: nempe quia neque resistentias debent superare, neque trahuntur in contrariam partem a musculis antagonists: sed cor non habet musculum antagonistam; neque in primo contractionis puncto resistentias superare debet: ergo. Hoc autem postremum sic probo. Dum cor elongatur, sanguinem intra propria cava non continet: ergo columna sanguinis intra arterias contenti non est continua cum fundo ventriculorum: si non est continua, hæc columna in primo contractionis momento non resistit cordi; ergo cor levi stimulo in contractionem cietur, unde major irrita-

irritabilitas. Cum antagonista careat, ejus fibræ sunt minus distentæ, ergo elasticitas minus agit, unde prævalet irritabilitas.

Has rationes excogitavi, easque illustravi: nolo autem eas edere, nisi Tu prius illas examinaueris. *Sograffius* Patavinus Chirurgus orationem edidit, in qua renovavit experimenta *Monroi* atque *Hunteri* circa lymphatica lienis, eodem successu, ut ait. *Biumus* Mediolanensis observationes, seu ut melius dicam, paucas edidit dissectiones anatomicas cadaverum morbosorum cum scholiis: nisi *Biumus* exemplar miserit, quod mittere debuisset, cum auctoritatem tuam, ut decet, magni faciat, mittam ego cum diario Veneto aliisque opportuna occasione.

Epistolarum mearum exempla ego non possideo: duæ priores possunt separari a Tomo III. collectionis *Lausannensis*. Tertia extat in Excerpto *Bernensi* anni, ni fallor, 1758. Quantum habes Tibi inscriptum: reliqua pauca, quæ publici juris feci, extant in diario medico Veneto sub nomine *Dorilai*; nomen est academicum *Societ. Imper. Roboretanæ*; & alia etiam extant cum litteris D. L. M. A. C. Vide an hæc sufficiant pro Academia *Londinensi*. & an possis ea separare. Vale, Vir sapientissime, & amicum summum in amicitia amare perge.

Dab. Patav. d. 9. Maji 1766.

247.

OTTOFRED. MÜLLER.

In rima planta videtur *Gypsophila saxifraga*, sed in nostra squama quatuor, ac corollæ petala emarginata, nec decumbens est ut Synonym. Ray. sed erecta.

Vicia, num varietas *Craccae*? facies totius plantæ glabra, folia lanceolato-linearia glabra, flosculi minores.

Quisnam hic *Ranunculus* totus hirtus?

Saponaria calycibus cylindricis: caulibus procumbentibus simplicibus, num sola varietas *Ocymoidis*? Flores rari vix plures quam 3 --- 6. cum in *Ocym.* numerosi, caulis simplex procumbens, minime dichotomus. Calyx viridis, scabriusculus, cum in *Ocym.* rufus, villosus. Habitus plantæ glaber, in *Ocym.* hirsutus. Floret versus Solstitium.

d. 9. Junii 1766.

248.

DE LA CHENAL.

Ebre catarrhali, qua per aliquot tempus decubui, impeditus fui, quo minus citius ad ultimas tuas litteras responderem.

Mille-

Millefolii purpurei majoris unicum specimen (quod possides) legi in M. Generoso festinatione aliqua tum pro varietate vulgaris habens. Memini tamen me A°. 1764. in horto avunculi mei Dom. Jonquiere e regione nosodochii vestri eandem speciem observasse. Num vere diversa sit dubius adhuc hæreo. De Valesiaco odorato idem Tecum sentio, cum & nobis passim proveniat. Filaginem vulgarem tenuiss. fol. utique separandam puto a minore repente C. B. foliis angustioribus, longioribus, florum glomerulis per caulem in axillis foliorum sparsis conicis. Reliqua ex ipsis speciminibus perspicias. Utraque species nobis abunde provenit.

Conyzam capite nutante nunquam ipse legi. In horto sicco vero Hagenbachiano eandem cum hoc nomine plantam reperio, quam pro 1°. Buphthalmo in Enum. Helv. descripsisti, diversam a Bidente calyce 5. folio, foliolis latis, ovato subrotundis concavis, foliis sub capitulis nullis, semine non cornuto &c.

Cum varii amici, & inprimis Cl. noster Botanices Professor urgeant, ut Floram Basileensem tandem perficiam, eo annitar, ut, si fieri poterit, intra anni spatium prodeat minime quidem perfecta. Quæ vero deficient una cum enumeratione fungorum in Supplemento tradam.

Plantas desideratas cum nonnullis aliis prope diem mittam, quibus & pro desiderio tuo aliquot

differtationes meæ inaug. specimina adjungam.
Alia vice plura.

Vale interim Vir Illustrissime & porro favore
tuo amplectere.

Basil. d. 26. Jul. 1766.

249.

FRANCISCUS DELLA GUTTA & CAMILLUS CORONA.

Quod Viris etiam de sapientia bene meritissimis accidere persæpe solet, ut nova ac in minimis repentia ingenia velut in maximas arbores irrepant, atque pulcherrimos fructus nimis infirmo impetant dente; id nos modo misereamur ne magis, an erga Te seculi nostri decus, & ornamentum commissum esse irascamur, non satis intelligimus. Publicam non ita pridem heic Romæ in lucem exiit tyrunculi, ingeniosi quidem neque inter pares temere contemnendi, elucubratio, in qua, si Diis placet, in præstantissima tua ausus est inventa dicere: sua nimirum scurrilitate bonus adolescens contendit inprimis corpus humanum suam originem a nervis habuisse, nervos postmodum in cordis motum, aliarumque partium etiam post animalis interitum influere. Verum enimvero, siquidem jocari vocabulis interdum liceat, nil præter maximam temeritatem auctoris nomen *Maximus* ostendit, cetera præcoci ingenii fructus intempestivi sunt. Huncce vero quum
neque

neque respicere Tu quidem debeas, neque frugi ullus Tibi obloquentem patiatur audire, sua satis confutavit temeritas. Quamobrem si de tui nominis, quod oraculi penes æqui æstimatores instar est, vindiciis ageretur, vel nobis, qui ei in studiis pares sumus, supersedendum foret, sed quod, præter animadversionem, hujusmodi exempla permitti non debeant, quæ ceteris initiatorum ordinem non egressis offendiculo esse possent, pares nos quidem arbitrati sumus (tum & ipse ere nata arbitrium feres, Vir Amplissime) pares, inquam, ut juvenis ingenio ferocientis audaciam coerceamus. Absolutis igitur academicis exercitationibus, apologiam concordi animo exarare, atque magnifico tuo subinde nomine condecoratam publici juris facere constituimus. Consilium ergo æqui bonique consulas, efflagitamus; neque Tibi nostram hanc libertatem displicituram penitus confidimus.

„Est nobis voluisse satis. Nec munera parva
 „Respueris: etiam Phœbo gratissima dona
 „Cres tulit.”

His nos præmuniti consiliis, Tibi nostrum haudquaquam animum aperuissemus, non ausi hisce nostris nugis Te a maximis, gravissimisque negotiis modo deturbare: verum dum tyrunculi nostri commentis castigationes, Te duce, meditamur, difficultas observatur, cujus solutioni quum nos quidem impares senserimus, ad Tui oraculum cogimur confugere. Scias igitur, ipsum, dum corporis originem a nervis repetendam autu-

mat, eam tenere viam, quam continuo dicemus: nervos scilicet cellulosa tela componi, hancque ab iisdem produci primum statuit; singulas dein corporis partes in cellulositatem resolvit, atque inde universam hominis machinam nerveam olim fuisse inepte deducit. Ut hanc hypothesein refutemus.

„ Tuis ex, Inclute, chartis,
 „ Floriferis ut apes in saltibus omnia libant,
 „ Omnia nos itidem depascimur aurea dicta,
 „ Aurea perpetua semper dignissima vita.”

Quando autem de fibra musculari sermo incidit, ita adversus Te (quamquam suis unice audacter nifus experimentis cerebrosis non omnem demonstrationis vim ratiocinio tribuat) argumentatur: *Tendines, inquit, ex celluloso textu constari Hallerus convenit, cur idem de musculari fibra non dicendum, quandoquidem tendineae fibrae cum carneis continuari Albinus aperte demonstravit?* Cl. Scriptoris auctoritate, aliorumque non paucorum consensu conmoti, experimentis omnino destituti, quid reponendum certe nescimus. Potuissimus equidem Mery opinionem, qua adjecto etiam experimento contrarium evincitur, in medium proferre, & pro ingeniorum tenuitate ulterius exornare; sed quum huic Te in eruditissimis Boerhaavii commentariis ad muscutorum actionem haud penitus adstipulari, Teque ancipitem, donec exquisitissimis experimentis confirmetur, hac de re nondum decidere videamus, protinus a proposito nostro desistimus, Teque nobis necessario consu-

consulendum esse animadvertimus. Hanc forte provinciam, non dubitamus, quin, uti soles in reliquis, ita jam fueris persequutus, ut nullus altercationibus locus superesse possit: at omnia tua aurea scripta habere fors nobis minime contigit. Ineruditos igitur benignus edoce, juvenili nostro hoc in ausu erige diffidentes, meticulosi animum adde, atque eos, nos esse existimes, qui tua nedum sensa didicerimus, sed (verbo omnis absit adu'atio) anticipationum etiam loco teneamus. Vive ergo, & publicæ hominum vitæ Te diu conserva, Hallere dignissime, & quos doctrinæ alumnos, nominis etiam tui amplissimi esse permitte addictissimos, ac obsequiosissimos cultores.

Romæ Idibus Sextilis MDCCLXVI.

250.

DE LA CHENAL.

Lætus accipio ex litteris tuis Vir Illustrissime, consilium meum Floram agri nostri ante Opus tuum edendi Tibi haud displicere; utinam plus otii mihi superesset, quam quidem hætenus ei impendere potui. Lentius enim progreditur, neque ante finem anni sequentis lucem conspiciet. Nunc in graminibus ordinandis adhuc verfor, ubi quidem passim inextricabiles fere difficultates nascuntur, tum in generibus, tum in speciebus rite determinandis; cum enim opusculum meum in gratiam præcipue tyronum conscriptum esse debeat, oportet ut ubique notulas addam chara-

cteres breves sed faciles continentes, quibus planta quævis a suis adfinibus atque congeneribus discerni queat. Sed hoc opus, hic labor est. Totus enim libellus ex proprio fere labore nasci debet, nemini fidens, quoad characteres genericos & específicos. Plantæ tamen in universum juxta systema tuum distribuentur.

Cardium Acanthoidem nunquam legi nec vidi.

Neque *Melampyrum cæruleum*.

Neque *Chamomillam romanam*. Inodora apud nos vulgatiss. est.

Jaceam ciliatam flosc. omnibus androgynis via, quæ Befort ducit, legi tribus ab urbe nostra horis. Abunde differt ab ea, quæ in Enum. Helv. pingitur: flosculis omnibus non sexu tantum, sed & magnitudine & structura æqualibus, calycinis squamis tota lanceolata patente parte cillatis, ut nigra inde capita evadant, cum in transalpina specie nonnisi apice ciliati sint. Folia etiam differunt, quæ in modo dicta specie ab imo ad summum lata sunt, & in superiore parte quidem lata cordata basi sessilia, ovata, in altera vero circa imam caulis partem longe petiolata sunt, reliqua quidem parte subsessilia, ita tamen ut semper ex angusto principio procedant, superiora sensim angustiora fiunt lanceolata, & tandem linearia, secus ac in altera &c.

Cum nomine *Trifolii* capitulo spumoso aspero majoris C. B. in H. S. in Hagenbach. nihil aliud adest, quam majus specimen *Trifolii fragiferi*.

Tara-

Taraxaco crispo careo & Hieracio rapifolio.

Sed aliam *Crepis* speciem nuperrime reperi, hactenus a nemine, ut puto, observatam ad agrorum vinearumque margines extra portam Riehanam haud longe ab urbe copiose, sed cum pleraque specimina jam exsiccata fuerint, Junio mense jam florere videtur. Vix ex auctoribus eruo hanc speciem, vere a reliquis helveticis diversam calyce longis & rigidis sursum vergentibus pilis non capitatis hispido, squamis accessoriis perinde pilosis, linearibus, laxe verum calycem circumdantibus, fere ut in *Hieracio* calyce barbato. Flos parvus, utrinque pallide sulfureus, semen angustum, striatum, asperum, stylo tenuissimo superstiti, cui mollissimus, simplex, brevis & valde fugax pappus insidet, fere ut in *Taraxaco* vulgari. Caulis & folia similibus pilis, minoribus tamen, hinc inde adspersa sunt. Cetera ut & habitus ad *Crepim* vulgatissimam foliis variis glabris satis accedunt.

Plantas siccas, quas heri misi, brevi ut spero accipies.

Vale Vir Illustrissime & fave.

Basil. d. 20. August. 1766.

DE LA CHENAL.

Cum nuper ficca saltem Filaginum duarum minorum, quas desiderasti, quasque cum reliquis stirpibus accepisse Te spero, specimina miserim, in agros heri excurri extra portam Spaleam versus Alschweiler sitos, ut recentes colligerem, hodieque in scatula musco involutos ad Te misi, recentissimam quidem illam tenuissimo folio, subaridam vero, minorem repentem C. B. ob siccissimam & præcalidam tempestatem, cum nonnisi in agris lapidosis siccis proveniat, altera vero humidos agros inhabitet, nullibi locis siccis occurrens. Ambæ ex vulgatoribus sunt.

Sed & alias istis in agris hac occasione legi stirpes hisce multo rariores, Centunculum, Centaurium palustre ramosissimum, Hypericum humifusum, Myagrum siliqua longa C. B. Conyzam flore globofo, Orobanchem ramosam, Millefolium nobile, Blattariam luteam, Hyssopifoliam jam emarcidam &c. novamque ni fallor helveticam civem raram stirpem, Erysimum nempe, foliis subincanis, siliquis brevissimis Hermann. Parad. Batav. 115. Vaill. Par. p. 51. Sinapim incanam Linn. Sp. pl. p. 934. n. 7. Folia radicalia in orbem sparsa, pinnata, cinerea, mollique hirsutie subincana, pinnis primis exiguis confertis, retrorsum quasi imbricatis, sensim majoribus, varie & angulose dentatis, sine majorum pinnarum fere semper subrotundo,

rotundo, amplo, angulose secto. Extrema pinna amplissima. Nervus foliaceus est, hinc inde inter majores pinnas, minores emittens. Inferior pars hinc inde uno altero simili sed minori folio instructus, superne longe nudus, præter rara & exigua quædam folia elliptica, ferrata, pariter incana. Caulis valde diffusus & brachiatus, teres, asper, glaucus, cubitalis, bi- & tripedalis. Calyx pallidus, foliolis erectis, concavis, ellipticis, deorsum parum gibbis, pilis frequentibus inprimis versus apicem instructis. Petala sulfurea, unguibus angustissimis longitudine calycis, erectis, bracteis subrotundis patentibus. Stamina sæpissime 8. rarius 6. 4. majoribus longitudine fere petalorum, reliquis multo brevioribus. Antheræ flavæ, purpureo puncto in apice notatæ. Glandulæ seu tubercula 4. duo inter stamina majora & calycem, reliqua inter stamina breviora & germen. Germen ipsum intra florem hirsutum, stylo suo fere brevius & gracilius. Stylus crassus, quasi clavatus, stigmate capitato instructus, crescente siliqua in ovatum loculum dilatatur, striatum, durum, ab ipsa siliqua glabritie & figura facile distinguendum, unum vel duo semina continentem. Siliqua brevissime petiolata, cauli adpressæ, torosa, parva, siliquis Sinapi rapifolio similis præter tubam. Sed hæc melius describentur, quando maturæ erunt siliquæ.

Videtur hæc planta ex semine adventitio enata esse, cum in nonnullis agris & ad eorum margines occurrat, in quibus præterito anno medica ista Lucerne dicta satis fuit, cum Vaillantius eam simili

simili loco indicet. Optime tamen in solo nostro se habet, cum tantus sibi ejus sit proventus, ut vix ac ne vix amplius destrui possit. Videtur biennis esse.

Carduum in Act. helv. pictum iterum suo loco legi, & confirmor a Michelfeldensi tuberoso plurimum discrepare.

Etiam Scabiosam mont. integro folio abunde collegi, unam semper eandemque, quam etiam in Vogesi sylvis reperi.

Vale, Vir Illustrissime! porroque fave.

Dabam Basil. d. 3. Sept. 1766.

252.

JACOBUS DICK.

En catalogum stirpium, quas itinera hujus æstatis mihi dederunt.

Primum institutum fuit 21. Julii in vallem Kienthal & ejus varias partes, Alpes Margovel, Hohkien, Saufs, Rothhorn, Sulz, Glütsch, Egg, Lathegg, Suld, in hisce editio regionibus multas quidem elegantes plantulas sed nihil novi inveni.

Lichen *Rar. helv.* 117.

- - 119.

Selago.

Selaginoides.

Salix 199.

Lapathum

Lapathum 209.

Salix 196.

Bistorta 217.

Salix 195.

Thesium 219.

Carex 276.

Gramen 264.

Gramen alpinum paniculatum elegans paniculis
ex spadiceo viridi & argenteo variegatis
Scheuchz. p. 190. Tom. III.

Avena floribus dianthis aureis &c. Emend.

Gramen 340.

Cyperoides 279.

- - - 15. Enum.

Allium 366.

Hemerocallis 352.

Orchis 327.

- - 328.

Epipactis 319.

Helianthemum 431.

Anemone 407.

Caryophyllata 412.

Ranunculus 399.

- - - 400.

- - - 401.

Anemone 403.

Dryas.

Potentilla 417.

Myosotis 490.

- - - 491.

Sedum 440.

- - 445.

Saxifraga 451.

Saxifraga

Saxifraga 453.

- - - - 455.

- - - - 457.

- - - - 460.

- - - - 464.

- - - - 467.

Geranium subcoeruleum.

Silene 479.

Saponaria 486.

Alſine 495.

- - - 496.

- - - 500. fed folia omnia margine ciliata L.
eſſe videtur.

- - - 502.

- - - 504.

Ledum 523.

Aretia 637. var. Prapioz.

Gentiana purpurea.

Daucus creticus.

Aſtrantia minor.

Bupleurum 555.

Aretia 638.

Campanula 633.

Viola 665.

- - 666.

Sefeli 547.

Gentiana elegans Bavarica.

Soldanella.

Primula auricula.

Campanula 599.

Plantago alp.

Myrrhis minor Lob.

Viola

Viola alp. rotundif. lutea.

Aretia 636.

Veronica 669.

- - - 673.

- - - 674.

Draba 684.

Sisymbrium 719.

- - - 720.

Lepidium 696.

- - - 697.

Draba 685.

Biscutella.

Cardamine impatiens.

Arabis 724.

Phaca 736.

- - 737.

- - 738.

- - 739.

Hedysarum.

Pinguicula 794.

Antirrhinum alpinum.

Pedicularis 830.

- - - 831.

Stæhelina.

Acinos alpin.

Ageratum.

Aster alpinus.

Taraxacum 964.

Achillea 926.

Doronicum helv. incan.

Globularia pyrenaica.

Arnica foliis ferratis.

Arnica

Arnica foliis integerrimis.

Erigeron 939.

- - - 940.

Bellis alpina major, fol. rigido.

Cacalia.

Leontodon hastile L.

Hieracium villosum L.

- - - *statices folio* L.

Leontodon aureum L.

Valeriana montana Scrophular. folio.

Ptarmica alp. matricariæ fol.

Cirsium foliis inter flavescentia folia congestis
Enum.

Iter alterum per Frutigen, Candelfteg in val-
lem alpinam Gastern institui 5a. Augusti, & se-
quentes plantas legi.

Gentiana campestris L.

Erigeron alpinum.

Circea alpina.

Rapunculus 2. Enum.

Epipactis 316.

Sedum hirsutum.

Saxifraga cæsia.

Viscago 480.

Saponaria 495. nonne hæc ob tubas 3. etiam ad
genus *Viscaginis* referenda?

Carduus 6. Enum.

Stellaria nemorum L.

Astragalus campestris.

Biscutella.

Saxifraga Bryoides.

Arenaria ciliata.

Sisym.

Sisymbrium 719.

Gentiana purp.

Dianthus arenarius.

**Cæterum in vicinia postea sequentes plantæ
proveniunt rariores.**

Campanula 2. Enum.

Orobanche ramosa.

Potamogeton folio longo ferrato C. B.

Allium oleraceum L.

" " carinatum L.

Clavaria ophioglossoides.

Comarum palustre.

Homalocenchrus.

Triglochin.

Lotus 2. Enum.

Schoenus albus.

Juncus cum pericarpis rotundis.

Oxycoccus.

Diofera utraque.

Andromeda.

Anthericum.

Viola montana Trachelii folio.

Linagrostis spica unica oblonga gracili.

Mespilus Amelanchier.

" " Cotoneaster.

Lonicera alpigena.

Pene oblitus fuisssem *Alfines* ni fallor novæ,
quam haud longe a vico *Candelsteg* in ascensu ad
vicum *Gastern* legi. Sequentem descriptionem
ad plantam recentem comparavi.

Radix tenuis, fibrosa, multos *cauliculos* educit palmares, erectos, filiformes, geniculatos, teretes, subnudos, superne dichotomos. Folia inferiora congesta, flaccida, linearia, glaberrima, fere obtusa, obscure canaliculata, tres lineas longa, ad caulem paucissima, opposita, amplexicaulia, breviora, fature viridia. *Pedunculi* ex dichotomia caulis fere unciales uniflori, aut nudi, aut unico pari foliorum brevium vestiti, ad lentem vitream pilis raris glanduliferis instructi. *Calycis* 5. foliola ovato-lanceolata, acutissima, viscida, oris concoloribus. *Petala* 5. integra, ovata alba, longitudine calycis. *Stamina* 10. filamenta petalis alterne breviora, alba, glandulis inserta. *Antheræ* carneæ. *Germen* conicum; *tubæ* 3. staminibus breviores. *Fructus* per maturitatem calyce paulo longior, unilocularis, ut videtur 3. valvis, Ab *Alfine* 496. differt habitu tenuiori, minus folioso, foliis non carnosiss, flore minore, bracteis viridibus, quæ in illa membranæ, & dichotomia caulis, qua nota ab omnibus *Alfines* speciebus differt. Ex comparatione cum aliis speciebus nomen posset fieri *Alfine* petalis integris foliis omnibus linearibus flaccidis caule dichotomo pedunculis longissimis.

Hæc sunt, Vir Illustrissime, quæ herbationes hujus æstatis protulerunt: si quasdam ex memoratis stirpibus desideras, verbulo moneas rogo, & illas Tibi maximo cum gaudio mittam.

Si per otium fasciculum anni 1765. ex *Præborgne*, & valle *St. Nicolas* &c. quibus hucusque careo, & etiam hujus anni feligere velles, gratissimum mihi donum faceres.

Valeas

Valeas Vir Illustrissime meque favore tuo ulterius amplecti non recuses.

Dabam Spiez 4. Septembris 1766.

253.

C. F. WOLF.

Ita mecum cogitabam, Vir Perillustris, & Excellentissime, postquam ultimum Elementorum Physiologiæ Tomum legissem, ut operum minorum Tomum secundum expectarem, indeque hausta plenaria notitia tuorum argumentorum, denique, aut concederem, quæcunque inter nos controversiæ geruntur, aut, quid dubii adhuc restaret, explicarem! sed cum video, non ita brevi fore, ut prodeat Tomus secundus, neque tamen gratissimæ mentis affectus diutius reprimere possum, ideo potius ob hanc causam ad Te scribere consului.

Primo itaque Tibi gratias ago, Vir Perillustris & Excellentissime, quas possum, maximas, quod meis de generatione qualibuscunque cogitationibus locum concesseris in immortalis opere tuo, quodque meam opellam, adhibitam ad hoc difficile negotium naturæ inquirendum, meaque conamina laudaveris.

Deinde vero, quod Te video, mihi benevolentem esse, immo quod Te video, me amare, summe Vir, etsi nunquam me videris, neque aliter, nisi ex litteris me, & animi conditionem, T 2 noveris;

noveris ; adeoque nonnisi solius veritatis & virtutis causa ; id vero Deus Tibi satisfaciat ; nam ego me nunquam in hac vita tanti momenti fore spero , ut aliquid Tibi boni , quod dignum sit hac tua virtute , facere possim , nisi æternam mentis venerationem erga Te putare velis.

Quod controversiam nostram attinet, ita sentio. Non magis mihi , quam Tibi , V. P. veritas cara est. Sive ex invisibili statu in visibilem evolvantur, sive ex aëre producantur corpora organica naturæ ; nulla causa est , cur ego aut hoc potius , quam illud , optarem , aut illud potius vellem , hoc nollem. Atque eadem quoque Tibi , Vir Perillustris , sententia est. Solam veritatem uterque sectamur ; id , quod verum est , quærimus. Quare ergo contra Te disputarem ? Cur Tibi resistere , cum ad eundem scopum mecum collineas ? Tuæ potius curæ epigenesin committam tuto , defendendam & excolendam , si vera est ; sin falsa , etiam mihi erit monstrum odiosum. Evolutionem ego admirabor , si vera est , & adorandum naturæ Autorem submississimo cultu venerabor , Numen humanis intellectibus inexplicabile : sin falsa , Tu etiam me tacente , cito rejicies.

Dum vitelli membranæ duplicem laminam , attribui , de qua re in Elem. Physiol. p. 95. Vir Perill. agis , intellexi vitellum dies ad XIV. XVI. incubatum , ubi scis , exteriorum ejus sacci vitellarii laminam glabram peritonæo similem , in mesenterium , interiorum vero distinctam , mollem , rugosam ,

rugosam, villosæ intestinorum per ductum vitellarium continuari. Sed vitellus non incubatus mihi videtur unica quidem, sed nec alia, gaudere membrana, nisi quam Tu, V. P. loc. cit. non ad vitellum pertinere, sed interius folium membranæ umbilicalis esse scripsisti. Ea post dies x. xii. certe membrana umbilicalis est, uti dixisti, sive chorion Malpighii, neque cum intestinis continuat; sed in non incubato vitello, hujus mutuum quidem involucrum esse, aut potius ejus vicem præstare, mihi videtur, quæ nempe, & unica quidem, fluidam vitelli substantiam contineat. Vidi quidem, dum hujus partem resectam aquæ immergi, aut spiritui vini, ei subjectam esse substantiam pulposam, mollem, a qua illa tenuis tunc sponte secedit, sed hæc mihi pars albuminis absorpti ab aqua vel vini spiritu inspissata esse videtur.

Nonne etiam sic, Fabricius ab Aqua pendente & cum eo Harveus sentire videtur, dum Exerc. XII. de reliquis ovi partibus p. m. 42. de vitello ita disserit: „Est ovi liquor mollissimus, *tenuissima* membrana obductus, qua abrupta effluit.” Credo enim, si præter hanc vulgo notam, aliam, illi subjectam, intellexissent, adcuratius descripsissent.

Vasa vitellorum in ovario gallinæ prægnantis inquisivi, reperi, a vasis ovarii derivata, cum pedunculo vitelli ad hunc transire, in ejus superficie dispergi, fere uti arteriolæ ciliares juxta nervum opticum ad bulbum oculi transeunt, inque eo

disperguntur, nisi quod longe minores & plures sint furculi.

Sed hæc, utut sint, cum nihil tamen certi quoad generationem definiant; plane omittamus. Tomum secundum Operum minorum exspecto; ad alia tum inquirenda aggrediar.

Interim tuo favore, Vir Perillustis & Excellentissime, quo hactenus me ornavisti, ut me ornare pergas, id modo unicum a Te maximopere peto.

Vale. Berol. d. vi. Oct. 1766.

254.

JOH. GESNERUS.

Veniam dabis Vir Amicissime, quod in ea negotiorum tuorum multitudine frequentioribus literis Te obstitrepam: occasionem hujus epistolæ efficit morbus pneumonicus bovinus, qui ex aliquo tempore jumentis in liberis provinciis exitialis exstitit. In quo morborum genere nostri homines, qui Veterinariam exercent, subinde feliciter medicinam adhibuerunt, itaque in nostra ditione sufficere videbatur separatio sani ab ægroto jumento alendo, subministratis aptis medicamentis, neque verebamur, possessoribus usum detractæ pellis concedere, si accurate siccaretur, neque ulceribus esset infecta. Ex iis vero, quæ Ampliss. vester Magistratus sanitati curandæ præfectus Senatui nostro significavit, patet, hunc morbum

morbum adeo exitialem & immedicabilem videri, ut nulla salus nisi in occisis & defossis cum cute animalibus speranda sit. Mentio simul fit putredinis pulmonum siccae, *trökner Bresten*, quæ humida sit multo perniciosior & citius inficiat. An hæc fuerit pneumonitis inflammatoria crisin respiciens, an scirrhusa quædam pulmonum labes, non recte definitio; neque vero certius edoceri poterò, quam a Te ipso, qui & ipse es pars magna Senatus, & veræ Medicinæ & Anatomes expertissimus. Pergratum itaque facies, si cogitata tua de hoc morbo, quamprimum per gravissimas tuas occupationes licebit, ad me perscribas. Ego enim, etsi rarius ad deliberationes, quæ in Senatu sanitatis fiunt, & magis politici fori sunt, accersar, ab hoc tamen consilio mihi abesse non licebit: nollem vero sollicitè nimis & timide, neque tamen securius in hoc gravi negotio agere. In nostra certe ditione medicamenta huic morbo non inutiliter fuerunt adhibita, atque etiam hoc tempore a Veterinario quædam Birminstorfensi atque Einsidlensi malo huic in Provincia libera efficacem medicinam opponi audio. Etiam in hac & alia lue pecorum non dubitavimus, cutem usibus adhibere, si siccata probe erat, neque bubonibus vel ulceribus infecta. Neque quicquam mali inde provenisse, experientia docuit, & inprimis confirmare videntur experimenta ab Ill. de Courtivron in Gallia instituta. Juvabit autem partes oris & narium refecari, quæ saliva morbosa subinde repletæ sunt. Deus O. M. benigne avertat malum a finibus nostris.

Vale, Vir Illustris & Amicissime mihique perge favere.

Turici d. 10. Oct. 1766.

255.

JOH. GESNERUS.

Etiam mihi obscuriores dies operam in Botanicis difficiliorem reddunt, maxime dum hebetior & senilis visus ingravescit. Ex præfatione tua eximia, quæ ad Historiam naturalem Helvetiæ illustrandam facere possunt, jure præstolor, atque optandum ut etiam separatim venalis proftet.

Systema naturæ, quod Hagæ Com. jam anno 1765. prodire cœpit, expectationem meam omnino fefellit. Nihil ineptius, nihil stolidius excogitari potest, quam x. istæ Tabulæ regni vegetabilis, quæ 3. priores classes Systematis Linnæani sistunt. Non aliæ apparent icones, quam si ea barbaro herbario Cubæ, qui hortus sanitatis inscribitur, essent depromptæ. Et vix decimæ plantæ verum nomen genericum adscriptum est. Pro *Alpinia* *Eryngium* pingit. Pro *Boerhaavia* *Equisetum*, pro *Hippuride* *Equisetum* aliud; pro *Proserpinaca* *Hippurin*; pro *Callitriche* *Androsacen*; pro *Hirtella* *Valerianam rubram*; pro *Olace* *Polemonium*; pro *Hortegia* *Valerianam hort*. Pro *Cneoro* & *Polycnemo* *Daphnem*; pro *Loeflingia* *Staticem*; Pro *Cassytha* *Cuscutam*, addito flore *Cassidæ*. Impudens & insanus sit author oportet, qui

qui hos errores committit. Pretium in singulas Tabulas est 10. Stuver. & pro illuminata 1. fl.

Turici d. 6. Nov. 1766.

256.

BARTHOL. ALPHONS. PANZOLDI.

Infans trium mensium, sanis parentibus, naturalique partu sanus natus, inprovise hoedi balatu a somno excitatus, & perterrefactus, post horas septem vel octo epilepsia corripitur; hac quadragies, & ultra, mensis circiter spatio vexatus fuit; siluit inde morbus per annos, nec minimum sui amplius, ne in dentitione præbuit indicium: ætatis anno quarto exacto iterum hujus morbi amantissimis parentibus ingruit suspicio; ex improvise enim prævio brevi abdominis dolore puer absque sensu jacuit, at per pauca tantum minuta inde ad se rediens obdormivit, exinde in hanc usque diem raris, incertisque intervallis semel, bisve in anno eodem morbo pari ordine fuit correptus, atque semel ex relatione adstantium fixis oculis, livida facie, artubusque rigidis jacuit.

Hoc anno 1766. quater morbi insultus passus est, tres primi breves tamen adeo fuerunt, ut quousque Medicus, etsi sollicitus, adesset, jam disparuerint, ultimus autem paroxysmus die 19. Octobr. contigit luna existente plena, ac per horam & ultra duravit: retulerunt adstantes, quod

puer conqueri cœperit se male habere ; deinde de doloribus ventris, de quibus, ut supra dictum est, semper instante paroxysmo conquestus est, hinc quod viderint utrinque ad musculos temporales motum quendam spasmodicum successivum, & turbulentum, cessantem subinde, subinde recurrentem. Puer inde jacuit sine sensu ; oculis modo fixis, modo distortis, apertis modo, modo clausis, ac sub palpebris rotantibus : facies modo erat livida, modo pallida, ex ore saliva modo aquosa, modo spumosa effluebat, artus etsi perpetuo fere flexiles, inordinate movebantur, tendinesque subinde subsiliebant, pulsus nunc validus micabat, mox vix tangebatur, in paroxysmo inscius alvum exoneravit.

Puer nunc ætatis est annorum octo cum dimidio, temperamenti sanguineo-lymphatici, habitus corporis mediocris, sanus alioquin, & vegetus, si excipiatur levis quædam quasi perpetua & inanis tussicula ; ex faucium puto irritatione a copiosa saliva, qua os semper exundat : variolis ante quinque annos decubuit discretis, quarum eruptionem convulsivi motus præcesserunt ; exinde bis catarrhali febre, & semel dysenteria ægrotavit.

Jam cum de radicali hujus morbi cura solliciti admodum Illustrissimi essent Parentes ; mihi subscripto eam demandarunt. Attamen opinionem meam cum doctissimo alio in arte viro communicavi, ipsiusque approbatione curationem inchoavi, eadem nunc cogitata & acta provido Illustris patris consilio sapientissimorum in arte virorum, tuoque

tuoque potissimum iudicio submittere æquum visum est, ut eo citius & certius dilectissimi & hucusque unici filii saluti prospiciatur.

De morbi nomine nullam moveri posse questionem dolens credo, de morbi autem causa aliter sentio, etsi enim affectus hujus in prima infantia causa fuerit verisimiliter terror: dixi verosimiliter, quia non prorsus impossibile foret, quod epilepsia ab aliis in illa ætate frequenter præsentibus causis ortum duxerit. Sed posito etiam, quod terrorem pro causa agnoverit, spes esse potest, quod ex commotione a terrore tunc facta ultimi non dependeant insultus; videtur enim, quod quatuor ferme annorum spatio, quo ab omni prorsus hujus morbi suspitione liber vixit puer, commotionis illius & idæ memoriæ deleri potuisse.

A quamquam autem prædisponente causa morbus in hoc puero ortum ducat, licet attente omnia perpenderim, & sollicita diligentia examinaverim, statuere pro nunc nequeo; nisi puerilem ætatem huic morbo facile obnoxiam; laxiorem solidorum compagem, nimiam nervosi generis irritabilitatem, & exundantem serosam colluviem pro causa prædisponente cognoscere vellemus, difficulter quoque causam excitantem assignare possum, si tamen aliquid in re difficili, & abstrusa conjectare licet, videtur causam occasionalem latere in abdomine, ibi enim instantis, & ingruentis paroxysmi prima observantur indicia, num autem ab aliquo acri humore partes illas velli-

vellicante? num a vermibus intestina rodentibus? etsi a medicamentis assumptis teretem vermem insignis magnitudinis aliquando excreverit, pro certo affirmare non audeo. Convulsivi ultimi insultus excitans causa frigus fortasse fuit, die enim pro temporis conditione valde frigido levioribus indutus vestimentis puer per plures horas fuit in ecclesia, & alibi libero aëri expositus. Morbi curationem sperandam esse tenera patientis ætas, ingruentis morbi manifesta præcedentia indicia, capitis optima constitutio, & nulla hæreditarii morbi suspicio promittunt, curationis autem difficultatem morbus ipsemet natura sua, & paroxysmorum longa nimis intervalla merito timere faciunt.

Præsentem corporis dispositionem tollere, aliamque inducere sequentibus alterius etiam Medici consilio approbatis annifus sum. Primo pilulas purgantes adhibui ex extracti catholic. $\mathfrak{z}\beta$. resin. jalap. & mercur. dulc. ana. gr. iij. deinde tres pilulas singulo granorum pondere ex gumm. ammon. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. Sal polych. $\mathfrak{z}\beta$. Sapon. Venet. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\beta$. Suc. inspiss. glycyrrh. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. tart. vitriol. & terebint. ana gr. xv. ter in die assumpsit; quibus superbibebat vasculum decoctionis radicum aperientium; hisque singulis decem, vel duodecim diebus pilulæ purgantes interponebantur: hisce per tres menses optima pueri tolerantia continuatis ad alia transire visum fuit, præcipue post ultimum perpeffum paroxysmum, hinc eodem purgante præmisso pilulas alias ex pulvere lign. visci querc. rad.

rad. valerian. sylv. sapon. venet. ana ℥β. extract.
rut. gumm. ammon. ana gr. vj. c. f. q. syrup. in
pilulas compactis, semel in die sumpsit, in qua-
rum usu perseverat, quibus itidem ante novilu-
nium & plenilunium purgantia interponere ani-
mus est, immo non inconconsultum crederem, si
loco decoctionis ex radicibus aperitivis vinum ali-
quod medicatum amaricans, & roborans pilulis
superbiberet, quid si leviter martiatum?

Diæta conveniens indicta fuit, etsi aliquantu-
lum sicciorem amassem: vino communi potius
præjudicata opinione, quam Medici præscripto
in totum abstinet. Non enim credo, quod vi-
num semper inimicum sit nervis, ut vulgo credi-
tur, sed potius credo, quod si noceat, ut eviden-
ter aliquando nocet, noxa non sit in re, sed in
modo.

Exercitio corporis utitur patiens frequenti, &
quantum fieri potest, animi caventur pathemata,
hoc ex Medici consilio: num vero in cibo, & aliis
rebus non naturalibus errores admittantur, nec
satis scio, nec si sciam dicere ausim, hoc unum
dicam; medicamenta quæque utcunque apta, &
morbo debellando paria inutilia futura, nisi con-
venienti diætæ sociata, inter cetera proposita au-
xilia de externis etiam frictionibus pannis laneis
aromatico fumo imbutis, toto corpore, ac præ-
cipue ventri faciendis, aliquando factus est sermo;
quæ tamen hucusque non fuerunt adhibitæ.

Præter

Præter autem hucusque adhibita vel indicata remedia, quæ omnia consummato sapientissimo-que practico tuo judicio Vir Illustrissime & Celeberrime submittuntur; proponuntur Tibi examinanda pauca sequentia. Moschus scilicet, aquæ Spadanæ, vel his similes, oleum rectificatissimum sanguinis humani. vel ex aliis animantium partibus; itidemque externus usus magnetis. De hisce non minus, quam de omnibus & singulis ad curationem hujus morbi adhibendis, tuum sapientissimum præstolatur judicium & consilium, a quibus in posterum integer pendeat curationis ordo; mihiq; pergratissimum & honorificum semper erit Medicorum Principis, quem aliàs in medicina facienda Ducem secutus sum, consilia & præcepta executioni mandare, ex quibus Deo adjuvante, patientem nostrum nobilissimi Genitoris hucusque charissimum, unicumque pignus exoptatam salutem cito, tuto & jucunde consecuturum confido.

Unicum præter ea habeo, quod orem, & obsecrem, scilicet, quod Tu Vir Illustrissime & Sapientissime amare & commendatum habere non dedigneris (etsi ignotum) summum tamen, nullique secundum Tui cultorem & æstimatorem.

Dabam Bulsani 14. Nov. 1766.

MICHAËL SARCONE.

Jam diu a me Tibi litteræ ! non equidem , solertissime Halleri , meâ culpâ. Litteræ tuæ serius mihi redditæ : ipsas peramanter humanissimeque scriptas , & sane amoris optimi in me plenas inveni. Utinam mea firmiter tantum habeant id pretii , quod iis tuus amor indixit ! Patere igitur, Vir amicissime , ut gratias Tibi dicam habeamque animo quam verbis largius.

Pigebat equidem me Tibi primum epistolis quid sentiam de tuis circa *irritabilitatem & sensitivitatem* partium corporis detectionibus hac opportunitate aperire. Verebar ne Tibi viderer suffragari favorabilis accepti judicii causa. Sed favorem in pretio non esse satis superque testatum faciunt , quæ jam scripseram in tuam personam , inque causam tuam.

Doleo non sortem tuam , sed tuorum adversariorum pervicaciam. Nosti hodiernum το φιλοτιμον ingenium. Plures legunt ut carpant : multi scire abnuunt , & audent judicare : pauci æquo honestoque animo sibi , artibus , & auctoribus consulunt. Non Te fugit , quod ex omni ævo nova inventa uti commodum reipublicæ tantum , sic negotium inventoribus ex rabie invidorum crearunt. Id Tibi cum Galileo , cum Harvejo , cum Ruyschio commune erit. Animos idcirco tolle :

tolle : macte : novos in publica commoda meditare triumphos : inanes inimicorum sermones & nugæ calcar addant, non frænum. Sed propius ad rem.

Ut primum, multis jam annis elapsis, vidi πολυδαίδαλα de sentiente & irritabili partium natura scripta tua (patere Vir Clariss. ut ex animo dicam) rei novitate perculsus, id mihi cordi fuit, ut ex natura ipsa veritatem eruerem. Non pudet dicere, me primum aberrasse sæpius a recta via. Verum re melius perpenſa, & rectius explorata natura, indubitanter vidi mihimet fraudem tulisse nimiam in experiundo festinationem, & minorem quam decebat in iudicando temperantiam. Ita factum, ut virtutis ergo ad causam tuam amplectendam me natura ipsa compelleret. Hinc consilium duxi amicos monere, ut iustius de tuis rebus sentirent, & quotiescunque tempus adesse, ea coram testari, quæ domesticis numerosis experimentis in animalibus observaveram. Sic in nostro Archigymnasio cum publice de cathedra Physiologiæ, aliquot jam retro annis, certaretur, adversus Clariss. Virum *Franciscum Dulcem* me sustinuisse memini, „ tendinis substantiam sensu carere : & pleuram „ (quam ipse acutissimo sensu pollere ex propriis „ observatis, asseribat) nullum, aut vix apprehensibilem sensum habere “. Sic diu tanquam pro aris & focis a veritate coactus pugnavi, & ut in suas partes æquiores traherem omne studium adhibui. *Dominicum Sanseverinum*, virum mihi aliquā, quoad vixit, amicitia conjunctum, & extero

extero qui doctissimum, quibus non compuli rationibus, verbo, & litteris, ut animosi Senis Taurinensis odiis sese non immisceret, & ad justam causam deficeret, rectiori animo exploratâ naturâ? Sed omnia incassum. Quo semel est imbuta recens fervabit odorem telta diu.

Tandem nosocomii cohortis Helvetiæ cognomento Jauch apud Siciliae Regem militantis cum essem renunciatus medicinæ praxeos Professor primarius, quatuor abhinc annis ad hanc usque diem frequenter mihi data facultas explorandi in humano corpore, quæ in animalibus ante quæsieram. In nostris igitur experimentis „ Tendines „ sensum non præbuere, etsi consulto aliquoties „ lanceolâ perforassem: *duram matrem* nullam „ præbuit sensitivitatem: nullumque sensum ligamenta in medendo forcipibus prehensa manifestarunt: Periosteum, peritoneum, ossa, arterias constanter absque sensu doloris irritari, perforari, abradi, ligari vidi. Quid sentiam de Pleura in opere meo patefeci”. De hisce omnibus testes habeo Viros in Chirurgia experientissimos Johannem Bayer & Xaverium Reüch. Historias possideo consulto exaratas, ut publici juris facerem aliquando. Id quidem exequi sæpe in animo fuit: sed fateor otio & animi serenitate ad id opportunis carui. Quæ ad Te, Tuæque pertinent, Tua sunt, utare. Historias, quas habeo, si cupis, mittam.

Clarissimus *Cotunnius* noster mihi amicissimus, ut nosti, & Tui studiosissimus novissime publicus
Tom. V. Comm. Lit. V Ana-

Anatomes Professor in Archigymnasio Neapolitano, magna bonorum omnium delectatione, renunciatus fuit.

Quod me dignari vis dono opusculorum anatomicorum ad generationis potissimum negotium pertinentium, erubesco. Hæc fane generosi animi ratio dignissima tuæ virtutis nunquam, nobilissime Vir, memoria excidet. Id mihi erit perpetuum humanitatis & amicitiae tuæ pignus.

Ea si missa cupies, mitti poterunt aut Romam ad Clariss. Bassanum, aut Altorfium ad illustrem Equitem Joseph Antonium de Jauch. Quod ut tutius fiat, poteris in tempore id mihi litteris nuntiare, postquam opus missum fuerit.

Si rescribere placet, Neapoli mihi rescribendum. Vive in tuam famam, & publicum usum: & me cultorem tuum olim, nunc amicum ama.

Neapoli 20. Nov. 1766.

258.

DE LA CHENAL.

Pro fasciculo pulcrarum stirpium, quem nuper benevole misisti, summas ago gratias. Astragalus Syriacus novus forsan est Helvetiæ civis, pulcra stirps; & qua collectio mea hactenus carebat. Alysum fruticosum &c. quod misisti, quodque sine dubio idem erit cum stirpe illa Octoduri lecta, cui Oederæ nomen inscribere cogitabas, dudum
inter

inter meas fuit ex nostro horto academico. An Alyssum creticum Linn. Sp. pl. p. 910. n. 12. sed folia glauca sunt, non incana, reliqua conveniunt; Alpino vero, cujus icon citatur, destituor.

Cum nullus nostrorum Bibliopolarum Enumerationis meæ Stirp. Basil. editionis sumtus in se suscipere velit, neque ipse eos ferre consultum fore putem, invitus quidem ferius in tempus reservare Opus meum cogor. Si quid interim ad tuum Opus Vir Illustrissime, vel observationum circa characteres específicos vel locorum natalium communicatione conferre poterò, lubentissime faciam, quod eo facilius fieri potest, si placeret Operis tui folia sigillatim prout imprimuntur, mittere.

Supereſt ut ad ultimas tuas litteras respondeam.

Miſi heri fasciculum continentem Genistam Burgundicam, vere ut puto a Scoparia diverſam, Caucalid. tenuifol. Alfinem ſegetalem, Alfinem mediam, Gentianam faucibus lanuginofis, calyce æquali, Sedum arvenſe rubrum ſemper 10. ſtaminibus inſtructum, quorum tamen quinque ſtatim poſt floris aperturam evaneſcunt, Potamogeton compreſſum, caule tereti, reliquis duobus, latifolio nempe eoque glomerulis remotis, careo.

Vale Vir Illuſtriſſime & fave.

Dabam Baſil. d. 17. Dec. 1766.

259.

JACOBUS DICK.

E fasciculum plantarum pulcherrimarum, quibus herbarium meum ornasti, rite suo tempore accipi, proque iis Tibi Vir Illustrissime gratias maximas habeo.

Tempestas frigida, & nix copiosa prata & sylvas obtegens, impediunt, quominus hucusque musicis operam dare potuerim.

Remitto quædam exempla Alsines, quam æstate præterlapsa in præcipitio die Claus inter Candelsteg & Gasteren inveni, & cujus descriptionem secundum omnes partes in una præcedentium epistolarum misi. Dichotomiâ caulis articulati, & habitu ad Silenen quadrifidam L. accedente ab omnibus reliquis Alsines speciebus mihi differre videtur: speciatim ab Alsine tenuifolia foliis mollioribus, calyce minus striato præcipue in planta viva, caule dichotomo pedunculis unifloris differt; si descriptionem uberiores desideras, verbulo moneas rogo.

Nescio an monuerim Vir Illustrissime, *Plantaginellam* ad ripam sinus, quem Lacus Thunensis heic format, magna copia provenire.

Oro Deum Opt. Max. ut Te Vir Illustrissime, camamque tuam Familiam, anno insequenti, omnibus,

nibus, quæ in humanam sortem cadunt, bonis cumulet.

Valeas Vir Illustrissime meque ulterius favore tuo felicem reddas.

Spiez 21. Dec. 1766.

260.

DE LA CHENAL.

uod tardius rescribam, quam quidem animus erat humanissimæque tuæ litteræ exposcebat, multis occupationibus curisque, quibus distineor adscribere, mihi pro tua erga me benevolentia ignoscere velis.

Plantarum, quibus hætenus destituor, helveticarum nomina vel maxime cognita, vel ex catalogo tuo desumpta, fasciculo stirpium adjungam, quem proxime ad Te mittam.

Lubentissime desiderio tuo Vir Illustrissime, catalogum meum ante Enumerationem tuam edendi, satisfacerem, si modo otium suppeteret tam brevi temporis spatio illum elaborandi; non solum enim mera plantarum nomina exhibere, sed & characteres breves distinctivos classium, generum specierumque, atque observationes brevesque rariorum minusque rite cognitarum stirpium descriptiones hinc inde addere animus est, & præterea pulcherrimos nonnullos agri nostri tractus Botanicis hætenus inaccessos, circa Kilchberg, Rikeburg,

keburg, Känerkinden &c. bono cum Deo proxima ætate peragrabo, minime dubitans, aliquid inde novi floræ nostræ esse accessurum.

Caucalis arvensis humilior & ramosior, præter eas, quas Rajus jam in Historia sua recensuit notas, inprimis defectu involucri universalis differt, quod in Anthrisco nunquam non adest. Petala constanter alba; semina pulchra, purpurea, duplo majora in minore planta. Valde frequens est in nostris agris. Crebræ præterita ætate cum studiosis medicinæ susceptæ excursionses botanicæ sequentes fere suppeditarunt novas cives, vel rarius apud nos provenientes.

1. *Thalictrum* pratense angustiss. folio C. B. Michelfeldæ in pratis.
2. *Carvisolia* J. B. itidem.
3. *Oenanthes* species a vulg. diversa, neque in omnibus altissimæ tuæ Rupe nascentis similis. *Ibidem*, nova civis.
4. *Carduus* tuberosus abunde ab eo diversus, quem in Actis helv. depictum dedi, uti ex specimenibus patebit. *Ibidem*.
5. *Potamogeton* alpinum plantag. fol. Tourn. *Ibidem* in fossis, nova civis.
6. *Potamogeton* gramineum tenuifol. Lœsel. *Ibid.* nov. civis.
7. *Acrostichum*, prope Badenwyler, nova civis.
8. *Scirpus*

8. *Scirpus* filiformis capitulo laterali. In paludof. sylvulæ prope Neuhaus, similibus locis in sylva Wylensi, die Hardt, ad Wiefam in arenosis &c. nova civis.
9. *Allium* stamin. alterne 3. fidis eminentibus, foliis fistulosis, spica sphaerica Catal. n. 365. abunde in agris lapidosus versus Huningen, Pontem Wiefæ, retro D. Jacobum &c. nova civis.
10. *Papaver* capitulo longiore hispido. In agris versus Alschwyler, nova civis.
13. *Alsine* alpina glabra C. B. prope Badenweiler, nova civis.
14. *Digitalis* purpurea. Ibidem, nova civis.
15. *Brassica* arvensis perfoliata. In agris ad Wiefam non copiose. nova civis.
16. *Carduus* stellatus Calcitrapa. Prope Groshuningen ad viam; nova civis.
17. *Hieracium* 4. Enum. helv. ad ripam Rheni. Vere diversum mihi videtur. nova civis.
20. *Myrrhis* sylv. semin. asperis. Prope Neuweg in ruderosis. nova civis.
21. *Hyoseris* latifol. & angustif. Tabern. quæ Lapfanæ species est in Enum. Goett. satis copiose inter stipulas in agris lapidosus versus Wyl medio adhuc Octobri florens. nova civis.

Clypeolam perennem dudum frustra quæsitam copiosissime tandem reperi mensis Aprilis initio in rupibus arcis Birseck oppositis, eodem loco, quo C. B. indicavit.

Sanctæ Mariæ ad Mineras, ubi sub finem præteritæ æstatis per aliquot septimanas apud sororem commoratus sum, pago ut optime nosti, superioribus cacuminibus circumvallato, sequentes rariores stirpes legi;

Rubiam 4. fol. vel rotundifol. levem, Violam montanam luteam grandiflor. Arnicam. Chrysosplen. fol. oppositis, multasque alias etiam nostras montes inhabitantes. Rarissima vero erat umbellifera stirps, nova ut puto neminique hactenus dicta, planta, flosculis ex luteo viridibus, semine alato Angelica &c. descriptionem iconemque ejus Actis helv. inferam. In pascuis nascebatur pinguioribus altissimis cacumini M. Bloutberg subjacentibus.

Medio itinere pergrati fuere Daucus Allfaticus & Dipfacus laciniatus.

Vale, Vir Illustrissime, & porro fave.

Dabam Basileæ d. 18. Januar. 1767.

JACOBUS DICK.

De convalescentia morbi, quem diu ignoravi, ex animo gratulor, & opto, ut durabilis sit. Ego quoque per tres fere septimanas ophthalmia solito violentiori vexatus fui, quæ me ab omnibus omnino laboribus amovit. En Vir Illustrissime descriptionem desideratam Alsines meæ, quam ad plantam vivam exaravi.

Radix tenuis fibrosa multos educit cauliculos.

Caules palmares erecti, filiformes, geniculati, nudi, teretes, superne dichotomi.

Folia inferne congesta, flaccida, linearia, glaberrima, fere obtusa, obscure caniculata, tres lineas longa, ad caulem paucissima, opposita, amplexicaulia, breviora, sature viridia.

Pedunculi ex dichotomia caulis fere unciales, uniflori aut nudi, aut unico pari folioloque brevium vestiti ad lentem vitream pilis raris glanduliferis instructi.

Calycis 5. foliola ovato-lanceolata, acutissima, in planta viva non striata, viscida.

Petala 5. integra ovalia alba longitudine calycis.

Stamina 10.

Filamenta petalis paulo breviora alba glandulis inserta.

V 5

Antheræ

Anthera carneæ.

Pistilli Germen conicum. *Tubæ* 3. staminibus breviores.

Fructus per maturitatem calyce paulo longior unilocularis, valvis ut videtur tribus, sed quoniam nondum maturuit, non exacte numerare potui.

Valeas, Vir Illustrissime cum optima Familia, & me porro favore tuo felicem reddas.

Spiez d. 20. Jan. 1767.

262.

JACOBUS DICK.

Quum hisce diebus Classem Alsinaceam herbarii mei perlustrarem, incidi in plantam, quam olim in itinere Rhætico in summis Berninæ jugis legeram, & statim pro una notarum Myosotidis specierum habueram. Sed cum nunc illam attentius examinarem, ad nullam speciem referre potui. Subiit animum, an forte sit Myosotis ab Oedero depicta, quam in Emend. VI. dixisti *Myosotis fol. lingulatis obtusis, petiolis infractis, petalis cordatis*. Comparavi plantam diligenter cum descriptione tua. Suadent eandem esse folia pulposa, oblonga, lingulata, cauliculi prostrati, flores longe petiolati, petala alba calyce majora: vetant vero petioli minus infracti & præcipue numerus tubarum, quarum in 6. ad minimum floribus examinatis

minatis nonnisi tres inveni, cum in tua planta quinque adsint. Nonne posset esse *Stellaria cerasoides* Linn. foliis oblongis, pedunculis subbifloris. Spec. Pl. p. 604. cum habitus *Myosotidis*, character vero *Stellariæ* sit. Ex paucis quæ possideo exemplis mitto perfectissima, & nullus dubito, quin inter tuas plantas plura invenias.

D. 29. Jan. 1767.

263.

DE LA CHENAL.

In praxi medica exercenda per aliquot jam menses occupatissimus sum, ut hactenus ad ultimas tuas litteras respondere haud potuerim.

Quod ex morbo tuo convalueris Vir Illustrissime! valde lætor, utque firmiori & quantum per humanam imbecillitatem licebit, perfecta in posterum sanitate fruaris ex animo voveo.

Desideratis tuis ultimis, quantum potero, satisfaciam.

Palos non memini me unquam in Pulmonaria vidisse, neque in notis meis aliquid de illis reperio, licet sæpissime florem hujus plantæ inspexerim.

Uva crispæ præter vulgatissimam speciem, hactenus nullam apud nos neque alibi inveni.

In

In siccis meis speciminibus Agrifolii meræ flores mares reperio, nullo tubæ vel ovarii vestigio. In recente planta brevi hanc observationem de sexu hujus stirpis repetere licebit.

Papaver capit. longiore glabro passim nobis provenit in ruderosis & ad vias, juxta agros etiam in montanis legi, & in vallo urbis petrino. Bernæ olim legeram in agris inter Hindelbanck & Kilchberg. Alterum capitulo hispido unico hactenus in agro versus Alschweyler legi.

Potamogetum perfoliatum alterum in Herbario Hagenbachiano non reperio, subreptum forsitan clanculum, ut plures aliæ.

Chærophylli sylvestris, Violæ hirsutæ inodoræ, Cirsii Asphodeli radice specimina sicca brevi accipies. Quid sit Gallium glauco folio, & qualem hoc nomine speciem intelligas, equidem non satis perspicio, an Galium saxatile glauco folio? Mittam nonnullas species hic & alibi in Helvetia a me lectas, de quibus mihi non satis constat.

Ad Gramina nunc redeo iisque adfines stirpes, difficillimam classem, quam tamen proxima æstate, Deo vitam largiente, expedire conabor, nempe quoad species agri nostri indigenas.

Hæc litteras festinante calamo conscriptas per amicos mitto, quos Tibi, Vir Illustrissime! commendo, alterum Morgenbesserii celebris Uratislaviensis Medici filium etiam Medicum, Gedanenses reliquos J. U. & Theologiæ studiosos.

Vale

Vale Vir Illustrissime & favore tuo porro amplectere.

Basil. d. 17. Martii 1767.

264.

JACOBUS DICK.

Aparinen palustrem Paris. quod ni fallor Gallium est *Parisiense* Linn. certissime haud procul a vico Formazz legi, siquidem hæc planta Gallium Parisiense est, cujus ramulum ab unico quod possideo exemplo decerptum hisce subjunxi. Ver, cujus adventum Primulæ & Violæ & Croci & Galanthi celebrant, spem facit, brevi aliquid ulterius in plantis agi posse. Interim valeas Vir Illustrissime, meque, prouti soles, favore tuo ulterius felicem reddas.

Spiez 10. April. 1767.

265.

C. F. WOLF.

Vehemens, qua laboravi, oculorum inflammatio impedivit, quominus ad litteras tuas, solito tuo erga me favore plenas, continuo respondere potuerim, Vir Perillustissime & Excellentissime; nunc fateor, argumenta tua, quæ pro exornanda evolutionis hypothesi potuisti, maximi momenti omnino esse, & tantum apud me valere,
ut,

ut, quid faciam in posterum respectu theoriæ generationis excolendæ, fere nesciam; licet enim me non latuit, posse evolutionem corporum organicorum naturalium tanquam egregium divini Autoris testimonium contra adversarios produci, quod destrueretur, si epigenesis demonstrata esset, tamen non omnem rem, ut Tu mihi exposuisti, summe Vir, & maxime venerande, perspexeram, neque satis omnia consideraveram. Nam minus quæstionem esse nunc video de demonstranda religionis veritate, quum potius de eo, ut ista demonstratio sit facilis & brevis & evidens, itaque comparata, ut nulla facile fallacia contra eam ab insidiatoribus strui possit, cui rei nullum aliud argumentum, quam evolutio, æque aptum esse credo, neque quidquam magis adversum quam illius refutatio. Verum enim est, nihil contra divini Numinis existentiam effici, licet viribus naturæ & causis naturalibus corpora struantur; nam hæ ipsæ vires & causæ & ipsa natura sui sibi æque autorem postulant, quam corpora organica: sed longe tamen evidentior & melior demonstratio esset, si considerando naturæ conditionem, inveniremus, singula ejus producta s. corpora organica Creatore opus habuisse, nihilque organici per causas naturales produci potuisse; sed hæc omnia forte in tomo secundo operum tuorum aliquando explicata videbo.

Nunc Vir Perillustris & Excellentissime Petropolim vocatus sum ad munus Professoris Anatomix & Physiologiæ membrique Acad. Scient. suscipiendum

cipiendum cum stipendio 300 Rubel, neque diu quid facerem, deliberavi; suscepi; & acceptis pro itineris absolvendi sumtibus 200. Rubel, intra paucos dies hinc proficiscar. Vehementer ergo Te rogo Vir Perillustris & Excellentissime, ut, quo honore & favore me hactenus dignatus es, eodem & in posterum, licet longius a Te absim, me dignari & ornare pergas. Nihil enim Medico, vel potius unicuique, & mihi ergo quoque, magis honori & gloriæ esse posse, semper credidi, quam vel litteras a Te accepisse, summe Vir, vel a Te in immortalibus scriptis tuis vocari, vel Tibi in bonam partem notum esse. Ideoque id ipsum, utpote quod hactenus tanquam optatissimum meorum laborum, conaminumve præmium a Te obtinui, ut & porro obtineam, maxime ut cupio & a Te summopere peto.

Doleo, quod a Te ipso Tomum secundum Operum minorum accipere non possim, uti benigne promiseras, dum temporis angustia obstat, neque aliquis mercator Göttingæ aut Lipsiæ mihi notus; interim maximas Tibi gratias pro hac tua benevolentia ago, & expectabo igitur donec publice prodibit.

Tu interim bene vale Vir Perillustrissime & Excellentissime; & vita tranquilla diu, diutissime fruire.

Berolini d. xvii. Aprilis 1767.

266.

DE SAUSSURE.

*Cerasa rubra acida.**Frutex* in spontaneis ab 1. ad 4. pedes.*Rami* fragiliores, tenuiores, cortice sæpius rubello.*Folia* rotunda cum brevi acumine duriora, glauca.*Glandulae* in folio ipso versus basin.*Gemmae* tum fol. tum flor. ex foliis rotundis, concavis, conniventibus, parum villosis.*Gemmae* florales solitariae, alternæ.*Pedunculus* brevis, firmus, erectus, crassus.*Calyx* minus strangulatus, foliola calycina breviora, latiora.*Petala* rotunda, concava, crassa.*Fructus* brevis, compressus, ruber, carne tenera, succo tenui, acido.*Vulgaris nigra.**Arbor* a 12. ad 60. pedes.*Rami* crassiores, flexiliores, cortice sæpius albo.*Folia* lanceolata, cum longo acumine, teneriora, viridia.*Glandulae* in pedunculo sub basi folii.*Gemmae*

Gemma ex foliis longis , patentibus , extrorsum
sæpe revolutis , villosissimis.

Gemma florales aggregatæ , umbellatæ.

Pedunculus duplo vel tripli longior , tenuis , infir-
mus.

Petala elliptica , minus concava , tenuiora.

Fructus sphaericus vel longiusculus , niger , succo
glutinoso , opaco , nigro , amaro dulci.

Genevæ d. 21. April. 1767.

267.

DE LA CHENAL

Cum pluviosa atque subfrigida tempestas per
totum fere mensem Majum continuaverit , tar-
dius apparuere plantæ alias Aprili mense jam con-
spiciæ , ut hætenus desideratis tuis nondum sa-
tisfacere potuerim , huicque neque alii causæ at-
tribuas velim , quod ad ultimas Tuas penultimas-
que litteras tardius rescribam.

Ut dubiis , quæ mihi plura circa nonnullas
Carices supersunt , Tecum Vir Illustrissime me li-
berarem , plures jam in paludosa loca excursiones
feci non absque fructu. Quæ vero circa hæc
plantas observavi , una cum ipsis stirpibus , tunc

quidem mittam, quando specimina cum maturo fructu addere licebit.

Cyperoides Michelfeldæ lectum, quod varietatem esse suspicaris nigro-lutei verni, certissime est Cyperoides junius 13. Enum. helv. licet ob spicas femineas immaturas gracilesque, totiusque stirpis humiliorem statum, toto coelo diversa videatur.

Christophorianæ characterem nuperrime denovo recognovi, Calyce gaudet 4. & 5. folio, foliolis ex ovato subrotundis, obtusis, concavis, ex albo & purpureo coloratis, fugacissimis. Petala 2. 3. 4. & 5. minutissima ratione calycis & staminum, ut vix hoc nomen mereantur, lanceolata, alba. Stamina receptaculo inserta 20. ad 30. Ovarium oblongum. Tuba nulla. Stigma quasi crista ovario insidens.

Galia duo palustria habemus 4. & 6. Enum. helv. vere diversa, licet neutrum hirsuta femina habent.

Gramen palustre paniculatum minus nunquam ipse legi, neque in collectione mea possideo.

Gramen caninum vineale reliquis desideratis plantis addam.

Orchidem Cimicem olentem s. odore hirci minorem C. B. per 10. annos & quod excurrit a me aliisque

aliisque in loco a Te indicato circa Gundeldingen frustra quæsitam, copiosissime tandem legi in pratis nonnullis versus Wyl. Labelli segmenta plerumque tridentata erant, odor teterrimus e longinquo nares feriens plantam mihi indicabat, quam alias ob altiore herbam hanc plantam penitus fere occultantem facile præteriissem.

Alyssum ab Ill. Allionio & me pictum in pratis abs me indicatis in dies vulgatus fit, ut etiam ad vias & fossas hisce pratis vicinas etiam ad viam regiam abunde nunc nascatur.

Non minus late nunc in dumetis infra Cliben sese diffundit Thalictrum aquilegifolium, jucundissimo spectaculo.

Pratum nuper acquisivi in ipsa urbe haud longe ab ædibus meis, inque hortum transmutavi, in quo unice rariores agri nostri stirpes tam montanarum quam planiorum regionum alere animus est, ut omnes in eo stirpes conspici possint, quæ altiores nostros montes inhabitant, vel saltem ad horæ distantiam circa urbem haud reperiuntur.

Muro antiquo præalto cinctus est hortus ab una parte, alendis plantis campestribus aptissimo, cum jam a longo tempore Barbarea muralis, Cheiri, Salvea lutea glutinosa &c. sponte & læte ibi nascantur.

Proxime fasciculum mittam cum observationibus, & si quid porro ad Opus tuum illustrandum

dum conferre potero, lubentissime faciam, desideratisque tuis pro viribus satisfacere conabor.

Vale interim Vir Illustrissime & favere perge.

Dabam Basil. d. 30. Mali 1767.

268.

CALDANIUS.

Non adhuc contentus senex, & metuens omni momento, ne Senatus augustus me tandem aliquando in illius locum sufficiat, sicque e duplici sede, ut olim in more positum erat, novas tradam sententias, suis conviciis & maledictis me torquet. Vox est eum alterum adversarium nunc scribere, ut tua inventa reprobet, & Physiologiam emendet: utinam id verum sit, cumque re ipsa edat usque dum vivit; tunc enim dabitur occasio, ut iniquis ejus censuris & contumeliis respondeam, quamquam in responsione ad le Cæcium id non semel tacite præstiterim.

Misi ad Somisium tria exemplaria responsionis meæ: occasio, quæ mihi ex improvviso sese obtulit amici, qui Taurium adibat, non tulit ut eleganter ea ligare fecerim, quemadmodum mihi constitueram. Id a Te quæso Vir Illustrissime: unum exemplar ad Te pertinet, exorans ut erratis ignoscas, & animum erga Te meum æqui bonique facias; alterum exemplar ad Academiam Göttingensem; tertium ad Londinensem mittendum

dum est meo nomine. Postquam legeris dic quæso per litteras, an exemplar unum ad le Catium sit curandum.

Expecto Zinnii opusculum. Mutationi non valde credo : iratus & furens in S. fortasse focios sibi adungere tentat. Serpens est, qui non semel in anno corticem deponit, & novum induit, sed cum iisdem moribus.

Ex variis libris & libellis, qui ex professo, vel per accidens, de insensitivitate & irritabilitate agunt, fundamenta sensim sensimque decerpo pro concinnanda historia quæstionis istiusmodi. Utinam bene cedat!

Vale Vir præstantissime, & pro certo habeas me omni tempore esse &c.

Dabam Patavii die 26. Junii 1767.

269.

DE LA CHENAL.

Quominus citius ad ultimas tuas penultimasque litteras & schedulam responderim, varia impedierunt, & primo quidem per aliquot tempus absens fui, deinde per aliquot jam hebdomades dysenteria tantopere heic grassatur, ut in ipsa urbe nostra quingenti & ultra hocce morbo laborent, ut quotidie invisendis 30 & quadraginta haud raro ægris occupatus sim. Mittam tamen insequente die Mercurii, quæ desideras.

X 3

Buxum

Buxum non amplius florentem reperi, ut ad insequens ver sexus ejus examen differre cogar.

Chenopodia extricare studebo.

Alium Ribem præter vulgarem Uvam crispam hæcenus haud reperi. Ulterius in eum inquiram.

Salix purpurea perinde mihi ignota est.

Etiam Caucalidem arvensẽ humiliorem examinabo.

Bryi, a me detecti, specimina cum calyptra addam.

Carduum in Actis helv. a me depictum nuper abunde ex montibus circa Ramstein & Vogelberg lectum accepi, & etiam in hortulo meo florentem habeo.

Tunicam petalis profundissime laciniatis nuperime examinavi. Respondet Superbo Linnæi a Jaquino picto. In montosis umbrosis humidis non rarus, etiam in sylva die Hardt, neque Michelfeldæ nullus. Plumario destituor.

Crepidem muricatis calycibus non amplius reperio, licet jam aliquoties eadem loca adierim, ubi præterito anno legeram. An mera varietas vulgaris Crepidis?

Vale Vir Illustrissime! & porro favore tuo perge.

Dabam Basileæ d. 22. Aug. 1767.

PETRUS JONAS BERGIUS.

Multifariam tuam doctrinam, Vir Excellentissime, qua quidem omnium in Te oculos diu convertisti, ego inde ab eo tempore magnopere suspexi, quo primum in castra Medicorum pariter ac Botanicorum memet recepi. Enimvero in utroque hoc scientiarum genere tantum operæ curæque posuisti, scientiaque ac diligentia adeo enixus es feliciter, ut jam eruditorum nulli par, omnibus videaris superior. Ad hoc excelsum Temet reddit eximia illa, quæ in Te collucet, humanitas, atque erga litterarum cultores benevolentia, qua optimum quemque non potes non Tibi conciliare. Mirum itaque Tibi, summe Vir, non videatur, me, etsi ignotum, vultum tuum jam subire, quem serenum placatumque toties præbuiſti conterraneis meis oppido multis.

Ex quo praxin medicam, ante tria jam lustra impensius exercere cœpi, ei quidem plurimum temporis impendendum mihi fuit, tantum tamen apud animum meum valuit studium Historiæ naturalis, quod maxime jucundum atque inevitabile, & cum quadam illecebra & voluptate utile mihi visum, ut non potuerim non complures horas successivas in illud ipsum infumere. Impri-
mis mihi arrisit, & nescio qua memet dulcedine duxit, alma rei herbariæ scientia, quare etiam diligens plantarum collectio pariter atque contem-

platio frequentissimum mihi fuit parergon, quotiescunque otio ex sententia frui mihi licuit. At vero serius animum applicui ad aliquid argumenti botanici conscribendum, utpote qui dubitavi, an aliquas eo ipso gratias mererem apud nonneminem, qui diligentiam ut plurimum suffocare solet eorum ex, qui aliquid in botanicis proprio Marte moliuntur, quod non prius ipsi obtulerunt, ejusque subjecerunt arbitrio. Nihilo tamen serius periculum aliquoties in actis nostris feci, tandemque, postquam ex liberalitate Grubbii nostratis egregia satis plantarum Capensium collectio mihi contigisset, integrum de iis ipsis conscribere non dubitavi libellum, quem etiam deinceps, nullius consulta scitatus typis exscribendum curavi. Jam vero, quandoquidem mei haud parum interest, ut magni alicujus viri maturo pariter ac æquo libellus hic subjiciatur judicio, ad Te, Excellentissime Vir, accedo, quippe qui, eruditissimis operibus inclytus, longissimoque rerum botanicarum usu solidatus, jure Botanicorum dici mereris Princeps; tuæ æquissimæ & a partium studio alienissimæ dijudicationi atque examini libellum submitto, adque tuam censuram adquiescere non gravabor. Tradidi itaque jampridem libellum amicissimo Wargentino, utpote maxime gnaro, qua ad Te tutissime perferretur via, neque forte dubitandum, quin ad tuas dudum pervenerit manus. Certe etiam longe prius, quam nunc fit, litteris hisce meis Tibi illud significassem, nisi obstitisset tum morbus, in quem mox deinde incidi, tum vero multa negotiorum

tiorum moles, quæ me, ubi convalueram, jugiter ab officio hocce distinuit. Bina fuere ea, quæ a me Wargentinus transmittenda accepit, exemplaria libelli, alterum, ut jam dixi, pro Te, Illustrissime Vir, alterum vero pro illustrissima, quæ Basileæ floret, Societate scientiarum helvetica. Enimvero tanta cum voluptate almæ hujus Societatis Acta, quorum quinque possideo tomos, perlegi, ut multum ipsi eo nomine me debere non possim non profiteri, neque vero dubito, quin munus hoc levidense æqui bonique sit consultura, præsertim si a Temet, maximi nominis Viro, oblatum ipsi fuerit. Ceterum dum hoc agis, digneris, quæso, ternionem, hancce graminum rarissimorum, bonis omnino iconibus expressam, cum laudata Societate benignissima communicare. Et certe si pusillum hocce ipsi arrisisse intellexero, fixum mihi destinatumque in animo est, utilissimorum pariter ac amœnissimorum, quos in emolumentum litterarum Societas suscipiat, laborum ulterius memet exhibere cooperatorem, & quidem diligentem.

Quod reliquum est, in magno id lucro ponerem, si quo tempore fieri posset, ut plantarum helveticarum, quibus maxime destituitur hortus meus siccus (alias non contemnendus) aliqua copia potirer, quæ quidem res, si Te Promotore utiliceret propenso, non adeo foret difficilis; ast vero forte præstat penitus conticere & obtumesce-
re, atque desiderium hocce devorare, quam enormi petitione in notam incurrere intemperantiæ.

Id tamen ingenue profiteri juvat, nihil omnino mihi futurum prius nihilque antiquius, quam in id incumbere, ut jussa tua, si qua mihi dare volueris, promptissime exsequar.

Si fortasse aliquando fieri possit, ut ubi meum diligens Tibi sat constiterit obediendi studium, in aliquam hujusmodi gratiam mihi largiendam ultro ipse propendeas. Valeas Domine Perillustis, & sospes atque vegetus in multos adhuc annos sublimi ferias sidera vertice.

Dabam Stokholmiae d. 16. Nov. 1767.

271.

DE LA CHENAL.

ccupationibus meis ignosce Vir Illustrissime! quod tardius rescribam. Ex semper circa novi anni initium mihi sunt maximæ, & nonnisi incipiente Februario paullulum remittent, ut coactus sim Te rogare, velis si qua ad Opus tuum illustrandum me conferre posse porro credideris, in illud tempus differre, & tunc quidem ad quavis officia præstanda, quantum potero, paratissimus ero.

Descriptio nonnullorum ex America allatorum graminum cum eorum iconibus proximo volumini Actorum inferetur.

Tam immane pro nostris regionibus apud nos heri regnabat frigus, ut spiritus vini in thermometro

metro Ducretiano heri ad 30. gradum infra congelationis punctum descenderit, & videbatur frigus adhuc intensius fieri, cum hora 6. vespertina jam $27\frac{1}{2}$ gradum monstrabat, quod tamen validissimo vento ex Oriente nato sub horam 7. vespertinam ita mutatum fuit, ut hodie nonnisi 24. grad. observaverim, eodem vento durante.

Maximo, quod hactenus apud nos observatum fuit regnante frigore nempe A°. 1766. 10. Januar. thermometr. ad $27\frac{1}{2}$. descenderat.

Nebula crassissima omnia involvebat heri ad meridiem usque.

Nudius tertius gradus frigoris erat $25\frac{1}{4}$. Nivis immensa vis primis hujus mensis diebus cecidit ad $2\frac{1}{2}$ pedes parisiños, rarissimo exemplo.

Vale Vir Illustrissime & porro fave.

Dabam Basil. d. 6. Jan. 1768.

272.

ANTONIUS DE HAEN.

Septennium effluxit, ex quo contra tuum, Illustrissime Hallere, sensibilitatis & irritabilitatis systema calamum acui, masculo sane fortique stylo: nec mitiore tuam adversum me apologiam adornasti: neque dissimili modo ego postmodum meas vindicias. Liti intermiscuit sese meus quondam, utinam adhuc! clarissimus Tissot, longe indecen-

decentiore profecto stylo, in epistola ad Doct. Hirzel; ad quam respondi gallica mea ad amicum epistola, & in annui Operis variis deinceps Tomis.

Lis exinde per me promota vix ultra fuit, sed per alios, ac præsertim per Cl. Groninganae Academiae Professore, van Døeveren, iteravitque, quæ cum Tuis convenirent quam minime.

Tandem Tu, Vir Illustrissime, ut in indagandis naturæ arcanis & indefessus, & versatissimus es, nova experimenta instituisti, quæ profecto quot quantaque sæpe requirantur experimenta, antequam suis de latebris veritas prodatur, nos convincere abunde: siquidem ad membranas, atque tendines, qui ob nervorum absentiam haud viderentur sentire, attamen ob nervos supra infraque sese, eosque haud raro numerosos, decurrentes, absolute insensiles, dum lacerantur, vulneranturque, nequeunt dici. Sed quantus interim tuus in hisce candor! quantane sinceritas! hæc evulgas ipse, qui in observationibus, experimentisque edendis, Viri eruditi se gerant oporteat, raro quidem, sed præclaro doces exemplo; & ad Opus grande tuum illustre plane adjicis ornamentum.

Quantoque gestiveram, Hallere Celeberrime, hoc tuum facinus præclarum universo orbi laudare; quo demum suæ opinionis pertinaces erubescere, seque emendare, ad tantum discerent, anniterenturque, prototypon! verum enim vero ne hac fruerer voluptate censura effecit iniqua: quæ

quæ anno 1766. omnem horni mei laboris editionem suppressit, quæque anno 1767. eandem, nonnisi ægre, nonnisi ea lege admisit, ut omnia, quæ ad inoculationem, ad miliaria, ad irritabilitatem & sensibilitatem, verbo omnia, quæ ad modernas quæstiones vel hilum faciant, ne memorentur quidem. Dies forte eorundem edendorum mihi copiam facit. Ni onerosus esse metuisssem, integrum sextum Caput, quod ad Te, Vir spectatissime, unice spectat, adjecissem. Capitis hujus testis esse censura poterit; quæ Xlmi. Tomi, prout anno 1766. adornatus erat, alterum exemplar servavit, alterum *non admittitur* inscriptum, ad me remisit.

Totum igitur quod nos, Vir Illustrissime! circa sensibilitatem diviserat, abstulisti, nosque mutuo reddidisti concordes: de irritabilitate nos dirimit pauculum duntaxat; sic ut paucis in eadem permutatis, nos mentis quoque efficere concordis possis. Veritati litemur, Hallere præstantissime, veritati impendamus ingenium, vires, otia, occupationes, integrumque! exuta mortalitate unicæ nostræ deliciæ veritas erit, quam ipso in fonte hauriemus, æternum contemplabimur. Capite de Hydrope Xlmi. hujus Tomi, ex hoc ipso principio, antiquos quosdam, notiosque publico errores, castigavi, correxi.

Vale, & Te colentem, maximeque amantem Haenium, redama!

Dabam Viennæ 1768. Martis 28.

ANT. CAPDEVILA.

Nos vero jam sæpenumero tuas, Vir Perill. desideravimus litteras, sed semper me meum fefellit desiderium, siquidem per biennium fere ne perbreve quidem epistolam accepimus tuam. Id evenire judicamus, aut quod Te immanis teneat *ποδάγρᾱ*, aut magna tuæ Reipublicæ sustineas negotia, quibus oppressus maximæ erga me tuæ fuisti humanitatis oblitus. Avidissime tuæ Physiologiæ Elementorum V. VI. VII. & VIII. expectamus Volumina, ut in succum & sanguinem convertamus. Inimici nostri omnes expertes eruditionis de vi publica damnati, ob morum atrocitatem in Corsicam insulam. Consilarii Regis integerrimi, nemine dempto eorum caput deminuere decreverunt, sed Caroli III. Hisp. & Indiarum Regis optimi maximi felicitis, generis humani amoris, & deliciarum decreto eorum bona capta fuere. Piqueri Archiatri Hispani Praxis priorem & posteriorem vidimus partem, suis Medicinæ institutionibus æqualem. Cl. Michaelis Barnades Regii Botanices Professores Madridensis Botanices priorem partem anno superiori typis castellano dedit idiomate: propediem posteriorem expectamus partem. Circa Fovarras provincias novæ Karthaginis DCCC. legimus plantas, quarum aliæ officinales, aliæ utrique Hispaniæ communes, aliæ vere exteris ignotæ, si fidem damus Barnaderio, cui dedimus CCXXXVII. semina, ad Cel. Bergium

Bergium Stocolmiæ Botanices Regium Professore
 eximium CCXII. misimus semina. Hoc in anno
 Mathematicorum, Philosophorum, & Medicorum
 nostratum Scriptorum chronologicè conspensorum
 fecimus finem, quem eorum sequetur critica histo-
 ria. Nunc in animo molimur dissertationes,
 quarum una de Tovarras morbis epidemicis, tem-
 pore quo Archiatri fruebamur munere, altera de
 Excell. & Reverendissimi DD. Cæsaris Alberici
 Luccini, Nisceæ Archiepiscopi, Clementis XIII.
 Pont. Max. a latere legati, apud Regem Catholi-
 cum morte subitanea, Illa. de Regii Nosocomii
 Madridensis rebus gestis a die XVIII. mensis Fe-
 bruarii ad VIII. Martias usque pro muneris pra-
 xis medicæ petitione, in qua binac diximus sta-
 tiones, una de Sent. II. Sect. II. max. Hippocra-
 tis latina, altera de ægroto, hispana. Vale Vir
 Illustr. Helvetiorum decus & ornamentum maxi-
 mum. F. Grassetum amicum nostrum plurimum
 meo nomine saluta, Tui amantem redama.

Nonis Aprileas cło lccc lxxviii. Madridæ.

274.

PETRUS JONAS BERGIUS.

Non me fecellit indubitata illa, quam de in-
 gni humanitate tua, Celse Vir, conceperam, spes
 atque persuasio. Et numquid non talia expecta-
 re oportebat a Viro in sublimi loco posito, eo-
 demque cum ingenii magnitudine, tum animi
 alti-

altitudine inclyto, verbo, in quo omnia summa? Mearum vicissim erit partium tantam bonitatem gratissimo ac venerabundo semper exosculari animo, omnique pariter impetu in id incumbere, ut quo unquam potero pacto plantas pro Te comparem septentrionales, aliasque quas tuo quodammodo convenire desiderio cogitem. At vero dum jam seligam septentrionales illas, quas dictione prorsus generali postulasti, plantas, id ipsum non nisi cum scrupulo ac hæsitatione quadam facere possum, quippe qui nescio an ausim vulgares illas nostrates in eundem censum referre, vel annon illas potius ut a Te contemnendas respiciam. Utinam Tibi placeret huncce mihi scrupulum data occasione tollere. Interim tamen quia lapponicas, ut meo judicio rarissimas, ita maxime Tibi quoque acceptas atque complacitas fore autumavi, earum omnium collectionem hacce æstate faciendam jam pridem injunxi amico cuidam meo, ibi terrarum nunc degenti, neque vero dubito, quin is negotium hocce studiose diligenterque curaturus sit. Quamprimum autem ego istius collectionis particeps factus fuero, quod tamen hoc anno vix fieri poterit, eam absque ulla mora ad Te, maxime Vir, transmittam, & quidem totam, nisi interea aliter Tibi placuerit ordinare.

Nescio, quibus verbis depredicem affectum istum maxime benevolum, quo auctor florentissimæ Societati litterariæ Helvetiæ fuisti, ua me, tametsi parum merentem, in ordinem suum reciperet. Sane eximius hic tuus erga me favor
omne

omne vicissim apud me commovebit studium quamlibet arripiendi occasionem, qua possim cum Tibi, tum laudatæ Societati, proluxissimam meam voluntatem infixumque animo obsequium probare. Atque ne *ασυμβολος* vel hacce jam occasione accedam, mitto una cum epistola ad almam Societatem gratissimi mei erga eam animi qualicumque interprete, novum, etsi tenue, observantiæ meæ monumentum, delineationem nimirum plantæ novæ americanæ, brevemque descriptionem, & vero ideo Tibi, Illustrissime Vir, hisce rebus molestiam facio, ut acri tuo primum subjiciantur judicio, atque sic, ubi in iis aliquid insit boni, cum efficaci tua commendatione ad Societatis oculos perveniant gratioresque evadant. Ceterum quoniam a Professore Göttingensi Dno. Beckmanno nuperrime accepi brevem catalogum nonnullarum plantarum, quas Te speciatim desiderare dicit, mitto jam illico paucas, quæ in præsentia ad manus sunt, de reliquis etiam comparandis, quoad potero, maxime sollicitus futurus. Interea temporis hisce valeas, Generosissime Domine, justoque longiorem hujus meæ epistolæ moram non tam mihi tribuas, quam plantæ annexæ pictori, qui enormi pigritia sua me nimium quantum lassavit & pene elusit. Sum semperque ero S.

Dab. Stokholmiae d. 11. Julii 1768.

ANT. DE HAEN.

Transcriptam epistolam meam tandem curante, ut perhibent, illustri *Werthofio*, typis excusam, Germania vidit. Vidisti in illa, quam contentus, quam lætus de *Cicutæ* invento, fecerim, auxerim, urserimque experimenta; aliter, quam ferebatur, rem se habere non posse persuasissimus. Attamen post propensam adeo in inventum voluntatem, post iterata ad usque nauseam experimenta, asserere ausus sum, asserere debui, veri inesse illi nihil, & nedum prodesse, verum etiam cancrofarum facta accelerare, aliasque gignere calamitates. Neque id eloquor solus. Plurimis in Europa plagis clari Viri privatis id confirmant, publicisque testimoniis. Et adhuc nuperrime Londinensis quædam Medicorum sodalitas opus edidit patrio sermone; quod, post fidelissima experimenta, eandem tulit de *Cicuta* sententiam. Tuleratque dudum alius Anglus, qui in nosocomio Londinensi omnia illa experimenta fecerat, omnesque demonstraverat casus, quos editi de *Cicuta* libelli continerent.

Quæ egregius *Lucas Misley*, a rusticis alpinis edoctus, mecum de *Uva Ursi* communicaverat, hæc eadem, qua ille, patientia, eodem, quo ille, animo, exploravi, veraque dixisse *Misleyum* deprehendi. Haud omnibus quidem, sed multis, calculo, aliisque vesicæ incommodis laborantibus, opitulatur efficaciter.

Colchici

Colchici autumnalis . . . historia est, nihil possidens veri. Nota omnibus est thesis inauguralis, quam *Francofurti ad Viadrum* Exp. *Kratschvill*, post vim experimentorum maximam, defendit.

De *Stramoneo* apud ipsos ejusdem patronos summum silentium est, ex quo publica Maniacorum & Atrabiliariorum experimenta fefellere.

Iisdem experimentis Maniacorum publicis laus aceto atque immerito data evuluit.

Numerosa experimenta cum mercurio sublimato soluto in spir. frum. instituta, primum quidem haud modicam remedii fiduciam conciliaverant, veluti ad luem Veneream radicitus extirpandam tutissimi, certissimi, promptissimi, commodissimique: experimenta autem posteriora, eaque numerosiora prioribus hanc fiduciam multum imminuerunt, & rarius curans, quam pallians, remedium esse clamitant. Nunquid prioribus in experimentis vis morbi minor faciliorem curam admisit? An Panchymagogum purgans, singulo datum quadratio; an libræ duæ decocti sive lignorum sive Bardanæ cum Glycirrhiza, quotidie cum lactis æquali copia epotæ, quo toto tempore sublimatum potabatur, ad benigniorem luem curandam plurimum contulerunt.

Polygala Virginiana, ob vires in inflammatoria diathesi humorum inque phthisi, Anglicanis Indiæ occidentalis Medicis celebrata, egregium *Sauvadium* eo induxerat, ut *Polygalam* vulgarem,

floribus cristatis racemosis, caulibus herbaceis simplicibus procumbentibus, foliis lineari-lanceolatis, plantam Galliæ, nostrarumque regionum incolam, Americanæ defectui supplere posse crederet. Spe phthificos, ulcerososque fortunatius curandi allectus, in hujus virtute exploranda multus fui, spe autem frustratus destiti; aliorumque decantatas curas examinans, hinc una plantas alias, & lac, & mel, exhibita fuisse; illinc morbum mitigatum potius, quam ablatum, intellexi.

Elixir vitriolicum Pharmacopææ Londinensis recentioris, Anglis in curanda phthisi in cœlum ferentibus, modeste obstiti, ob collatam cum genio morbi auxilii naturam. Honesta responsio fuit: theoriam praxi, experientiæque cedere debere; quin & numerum experimentorum adjungere ingentem. Fidem igitur Viris probis adhibendam esse, ratus, pauciora principio, sensim numerosiora experimenta cepi: idque eo cum successu, ut nesciam, an unquam remedium in phthisi extiterit præstantius. A guttis X. bis die in vitro aquæ datis, in duplum, triplumque bis die paulatim auctis, curas multas vidi, obstupuique; cum citra incommoda, citraque febrim, levi cum tussi, facili cum excreatione, læti, vegeti, vitam suam plures hucusque transigant. Utinam in novis inventis plura hujus existerent consimilia! multis profecto ægritudinibus mederemur efficacius; neque toties contingeret, ut, dum blande atque amice, ex officio, autores novarum rerum de inutilitate, imo & de nocumento, cujusdam

jusdam inventi monemus, calumniis inundaremur, nec rei criminis haberemur, non alienæ laudis invidi, propriæque duntaxat studiosi audiremus, neque vexationes persecutionesque tantas sustinere deberemus.

Viginti & quod plus est, effluxere anni, quod Cl. Viri *Francisci Solani de Lucque* placita de pulsu dicroto, inciduo, & intermittente, cum claris Hagæ Batavorum amicis examinaveram; eaque haud minore cum diligentia Viennæ fueram prosequutus: jungoque hisce asserta clariss. Virorum *Bordeu, Martin, Camus, Menuret*, circa pulsus superiores, inferiores, nec non horum subdivisiones. Ad lectos ægrorum integra discipulorum turba, in eaque complures, qui jam aliquot annis suam in explorandis pulsibus industriam, aptitudinemque monstrarunt, quotidie omnes has minutias mecum rimantur, integramque haud raro terimus hoc examine horam. Sed necdum nobis hæc arcana patent, aut saltem digitos nondum possidemus ad illa detegenda sufficienter muscos. Nec desistimus ideo, sed prosequimur seduli, prosequuturi ad usque ferias majores. Sic demum & Austriaca juvenus, multique ex universo imperio, & complures Medici juniores Angli, Itali, Galli, &c. qui mea collegia frequentant, propria experientia discent, quid de singulâri hac doctrina statuendum in posterum sit.

De variolarum insitione plura hic addenda haberem, quæ ingrata non forent, sed satis Te,

Vir InclYTE, hac vice moratus sum. Vale & in
Tuis me habe. Vale, & perge me amare.

Dabam Viennæ 20. Julii 1768.

276.

NICOLAUS BARTOCCINI.

Ne mirere Vir Clarissime hominem locorum
intervallis abs Te longe remotum, nulla adhuc in
Litteratorum rempublicam fama, nulla nominis
claritudine insignem, Tibi his litteris molestiam
creare decrevisse, constituisseque consilium, sen-
tentiamque tuam in re magni momenti medica
exposcere, flagitareque. Tanta quippe est ubique
gentium doctrinæ existimatio, tanta judicii cum
in scientiis omnibus, tum autem in nostra facul-
tate virtutis opinio, ut jam non dubitemus, esse
ex incredibili pariter humanitate tua, quod eos
æquo feras animo, qui in dubiis, anxisque di-
sputationibus, ut tuam cognoscant sententiam,
Te ex optimo, quod litteris immortalis hominum
beneficio impendis, otio tantisper abripiant, ut
tandem, quid sit in rebus medicis sentiendum,
ex tuo ipsi judicio concludant, errorem in ea mi-
nime veriti sententia, quam immortalis Hallerus
suo suffragio confirmavit. Ut enim in Europa
omni, ita potissimum hic in Etruria, quo medi-
cinæ studia abunde florere D. O. M. beneficio
gratulamur, ita nomen tuum eximium suspicatur,
ita Opera doctissima, quæ publici fecisti juris,
Sapientum

Sapientum manibus teruntur; felicia, quæ in nostram artem fecisti, inventa laudantur, mirantur, docentur, ut jam non dubitem modum impostum iri non solum controversiis omnibus, si quid ipse in causa sentias, protuleris, verum summo omnium plausu excipiendum esse a doctis quibusque judicis opinionem, quæ Hallerum celeberrimum nacta sit patrocinatorem. Ac si quid in tuis egregiis libris, quod directe ad ipsius conclusionem spectaret, offendissemus, neque fortasse sententiarum varietati esset, neque aliunde, quam ex gravissimis tuis porismatibus esset definienda. Jam vero fas sit admiratori, lectori, discipulo proposito themate summi Hominis, Auctoris, Magistri doctrinæ delectum percontari.

Quum in hac Regia scientiarum Academia propositum esset exponere, quid in causa sit, ut ex capitis vulneribus in hepate abscessus suboriantur, agereturque de ejus periculi præcavendi rationibus, ne damno torqueantur, qui infelicibus iis ictibus casu sunt obnoxii; vehementer de ejusmodi physiologico phænomeno disputatum est, præsertim cum ego in divino tuo physiologico Opere legissem, Te asserere rem adhuc nobis esse ignotam. Ac quamquam minime ignari essemus, non in hepate modo, verum & in aliis visceribus ejusmodi abscessus ex ea causa gigni consuesse, tamen propterea quod frequentiora esse, quæ circa hepar sunt, symptomata, constet, hoc unicuique illustrandum Academia sibi proposuerat. Jam vero causas inquirentibus nobis non novæ certe

quæstionis, quæ ut nosti, a Johanne Riolano filio, Petro Pigræo, Paræo, Ballonio, Stalparto Vander Wiel, Academia Bononiensi, Bertrando, aliisque permultis tradita, atque agitata, luce non caret doctrinæ, non unicum suppetebat explicationis systema. Ego, quod ei rei animum vehementer intendissem, non recedere initio constitueram ab clariss. Virorum Molinelli, Joannis Bianchi, potissimum vero Morgagni celeberrimi sententia, quem Tecum perdocte Hallere, ut studiorum ornamentis, tamen dignitate, ita amicitiae fœdere conjunctum Italia, imo quocumque Litteratorum noti sunt labores, noverunt omnes, tantis scilicet auctoribus videbatur, nihil superesse, quo enunciatae quæstioni abunde esset satisfactum. Compertum Tibi est Vir Clarissime (quid enim ad medicam artem præstans non Tibi est plane perspectum?) hos ita censere, reabsorberi nimirum per inhalantia capitis vasa, utpote abundantiora, copiosioraque ea, quæ cranium ferpent, sicuti Schreiberus docet in Actis Academiae Petropolitanae, purulenti humoris portionem; hanc in communi humorum massa cum sanguine circumagi, donec in hepate sibi veluti figat sedem, inibique consistat, in eo nempe visceris genere, quod cum a ceteris singulari quadam discrepet constitutione, tum promptius sit ad lesivæ cujusvis substantiæ susceptionem, quæ cetera corporis primum organa infecerit. Tuis namque ex luculentissimis physiologicis Elementis dicimus, ita esse comparata vasa ea, quæ hepaticis functionibus destinantur, ut cum major pars venosi generis

neris sit, cumque ob innumerabiles eorum ramificationes in ejus substantia summa luminum ramorum longe vehementer lumen trunci superet, sanguinis in ipsis contenti motus eo magis semper tardari debeat: quare elastici & systaltici nifus defectu facilius sint in vitium defectura. Inde vero sequitur fluida utpote crassiora, atque ad motum inertiora, ob impulsivi motus longius intervallum impuritatem eo facilius depositura. His accedit puris indoles, quam ad bilis naturam analogiorem esse tum specifica gravitate, tum constituentium partium quadam veluti similitudine, ex hydrometricis a me institutis experimentis, atque sæpius repetita analysi manifeste deprehendi.

Verum cum Operum tuorum, & præcipue physiologicorum assidua lectione, quæ perpetuo duces me habere gloriatur, quæque haud æque commendare quis posset, uti promerentur (neque enim Medicum esse arbitror posse doctum, qui ea quotidie non meditetur) jamdiu eximium illud systema compererim, a Te tanto plausu in medicinam invectum, & rursus illustratum a Cl. Thierry, metastases universas & variorum extraneorum corporum motus per cellulofam texturam frequentissime fieri, id deinde suspicatus sum, causam esse posse, ut vetere exponendi ratione prætermissa nova hæc ineatur: atque ex præstantissimo Hallerio concludere cellulofum textum in causa esse, ut ejusmodi quoque metastasis ex vulneribus capitis in hepate derivetur, vel præsertim cum animadverterim metastases plerasque in superficie cordis & brachiis oriri, quas profecto non

nisi ex texturæ cellulosæ systemate originem capere necesse est. Verum non dissimulabo Vir Sapientissime, mihi id ipsum consideranti, negotium sane facessere, quod fere constanter in hepate abscessus fiat : exinde enim sponte sua proficisci videretur, æque in eo, atque in ceteris visceribus ejusmodi abscessus fieri indiscriminatim oportere : quod sane illustris systematis abs te tanta felicitate detecti in ea quæstione, quam intuli, sequelas plane sustolleret.

A Te itaque Vir Clarissime majorem in modum flagito, ut quid hac de re sentias, quidve mihi sentiendum sit, humanissimis docere epistolis non graveris. Quod eo fidentius me affecuturum confido, quas norim, imo vero quid ego? quum norit Europa universa, quam libenter operam tuam publicis etiam distentam, gravissimisque negotiis, litteris, studiosisque hominibus impendas, quamque Tibi gratum sit, ex foecundo tuæ doctrinæ penu, ea subministrare, queis hominum genus, damno, molestiis, ægritudine, artibus nostris relevetur. Atque utinam mihi, quemadmodum litteris, ita coram Te visere, audireque, atque erudiri tua sapientia liceret! quod tamen a me factum iri cito non despero, tanta quippe tuorum meritorum afficior caritate, ut dignum unum Hallerum existimem, cujus visendi gratia diuturnæ peregrinationes suscipiam. Mihi scilicet florenti ætate medicis disciplinis tradito nihil illustrius, nihil ad ardua tentamina gloriosius fuerit, quam Hallerium novisse, ejusque in
me

me amicitiam, officium, voluntatem esse promeritum. Vale.

Senis Hetruscis die 5. Augusti 1768.

277.

DE LA CHENAL.

Ab itinere aliquos hebdomadam paucos ante dies domum reversus ultima Enum. tuæ folia cum iconibus, titulis &c. interim a Te benevole transmissa maximo cum gaudio accepi, proque iis summas Tibi gratias ago.

In eo itinere minime aliâs botanico planta mihi allata est in Sundgovia prope Befort lecta, antea mihi non visa, verissima Joh. Bauhini & Vailantii (foran & Cranzii) Carvifolia a Selino tuo 802. diversissima, ut potius ad 801. accedat.

Radicem non vidi. Caulis fere bicubitalis, erectus, brachiatus, fere teres vel obiter saltem striatus, glaber, viridis; folia radicalia & caulina inferiora Carvi foliis similia, perinde circa costam decussata &c. Involucrum parziale nonnullis fetaceis foliolis fit, sæpius ægrius conspicuis, unde forsan Cranzio plerumque nullum visum fuerit. Cetera, ut brevis sim, ex specimine patebunt. Doleo me neque umbellas satis explicatas, neque semina neque radicem vidisse.

Comparanti J. B. descriptionem facile patet, de nostra planta eum dixisse, neque repugnant
loca

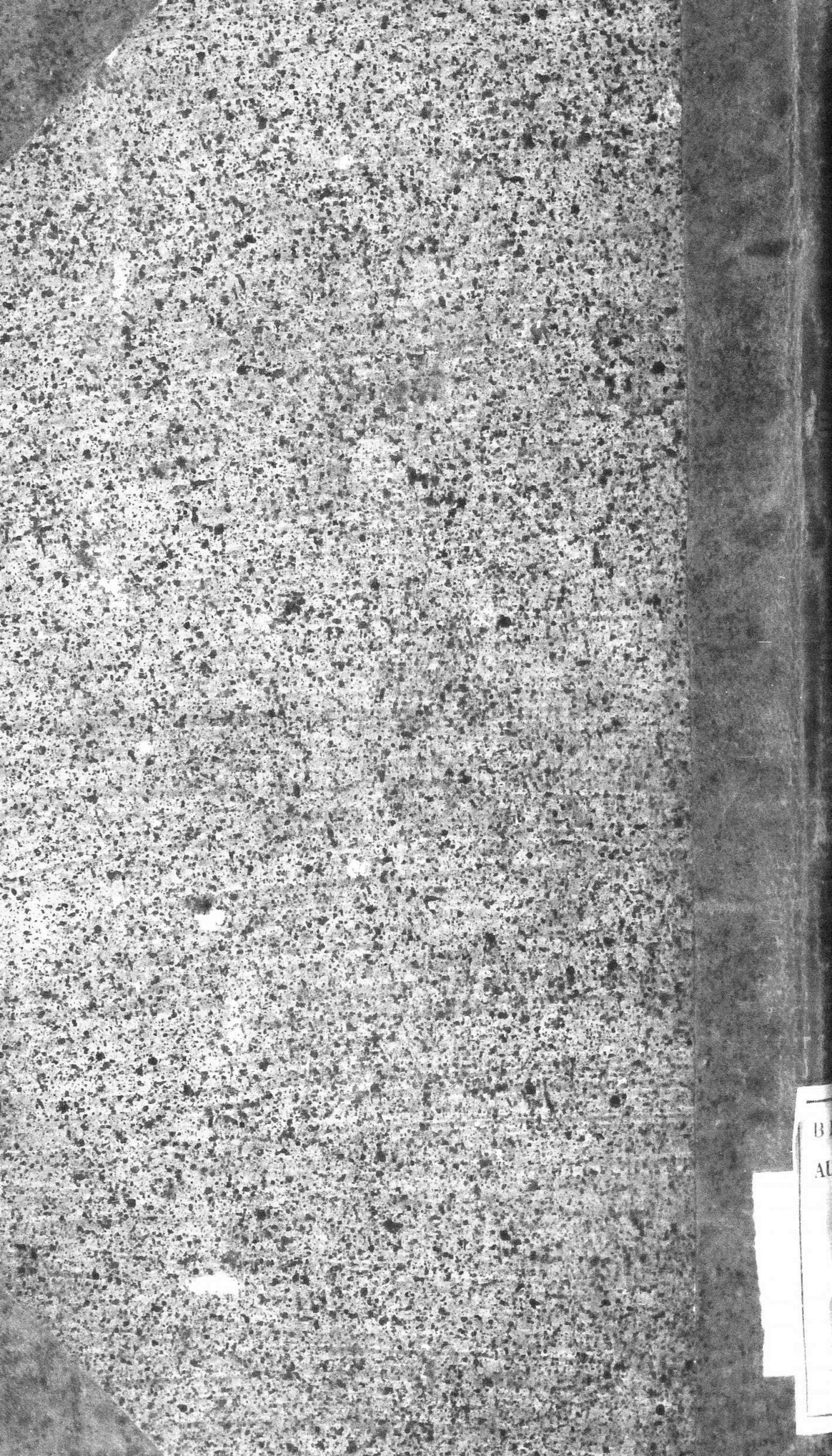
loca natalia ab eo indicata & ab ejus temporibus haftenus a nullo Botanico adita, cum 802. equidem Montbelgardi legerim, sed loco a dictis valde remoto. Chabræi iconem Cranzius citat, sed nunc iste liber non est ad manus. Postquam hæc scripseram, librum hunc apud amicum evolvi. Rudis icon, sed nostram plantam haud male exprimit. Icon Vaillantii plantæ nostræ perfecte respondet.

Si quas etiam alias ex nostris stirpes desiderares, una cum dicta Carvifolia mittere possem.

Vale Vir Illustrissime & amare perge.

Basil. 17. Aug. 1768.

B
AL